

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr

Acest roman a fost digitizat în cadrul proiectului **ASTRA Data Mining. Muzeul Digital al Romanului Românesc din Secolul al XIX-lea**, inițiat de Revista Transilvania, organizat de Complexul Național Muzeal ASTRA și co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național (AFCN).

Sugestie de citare a arhivei:
Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Daiana Gârdan, Emanuel Modoc, David Morariu, Teodora Susarenco, Radu Vancu, Dragoș Varga. *Muzeul Digital al Romanului Românesc: secolul al XIX-lea*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2019.
http://revistatransilvania.ro/mdrr

This novel was digitized for the project **ASTRA Data Mining. Muzeul Digital al Romanului Românesc din Secolul al XIX-lea**, initiated by Revista Transilvania, organized by ASTRA National Museum Complex and co-financed by The National Cultural Fund Administration (AFCN).

Citation suggestion:
Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Daiana Gârdan, Emanuel Modoc, David Morariu, Teodora Susarenco, Radu Vancu, Dragoș Varga. *The Digital Museum of the Romanian Novel: The 19th Century*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2019.
http://revistatransilvania.ro/mdrr

MUZEUL ASTRA
COMPLEXUL NAȚIONAL MUZEAL ASTRA

CONSILIUL JUDEȚEAN SIBIU

PROIECT CO-FINANȚAT DE:
Administrația Fondului Cultural Național

ULBS
Universitatea "Lucian Blaga" din Sibiu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

UNU FUNCTIONARU

SINUCISU

FRATELE SI SORA

DE

ALESSANDRU PELIMON

BIBLIOTECA ACADEMIEI ROMÂNE

BUCURESCI

TIPOGRAPHIA NAȚIONALĂ ANTRE. C. N. RADULESCU
STRADA ACADEMIEI No. 24.

1873

A cestu carti este a supta semna-
tura St. Sauerteig pentru care fosiu ...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

221459

Ideile şi orĭ ce cunoscinţe învĕţămŭ spre utilitatea nóstră în viaţă, va să ḑică pâine; pâinea materiale ne hrănesce corpulŭ; pâinea spirituale, adică ideile, ne luminéză : ne hrănesce mintea...

859-31 (Pelimon, A.)

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

I.

Vorbimŭ despre uă cunoscinţă a nóstră maĭ de de multŭ: uă istorie tristă, dérŭ adevĕrată.

Ca să vĕ încredinţaţĭ despre acésta, aruncaţĭ uă privire la crucea care se află de-uă parte, la stânga, lângă şoséoa de la Capul-poduluĭ-Mogoşóeĭ.

Ea stă plantată în marginea şanţuluĭ ce ocolesce, despre uă parte, unŭ edificiŭ cu uă înfăţişare posomorîtă. Numele acestuĭ locŭ, ca şi aspectulŭ care ni'lŭ represintă curtea aceea, e întocmaĭ ca ḑicătórea: să nu înoptezĭ vre uă-dată p'acolo; se numesce: *Mahalaoa Draculuĭ.*

Faceţĭ ca vre uă sută cincĭ-ḑecĭ de paşĭ de la aleiulŭ celŭ verḑindŭ de teiĭ şi veţĭ găsi crucea la marginea drumuluĭ, necunoscută şi uitată, lângă şanţulŭ susŭ-ḑisŭ. Citiţĭ inscripţiunea de pe dênsa. Étă ce conţine: «*Aicĭ este înmormêntatŭ Pitarulŭ Ioniţă N...* şcl.»

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Mulţĭ din funcţionariĭ ministeriuluĭ de finance n'au uitatŭ, credemŭ, pe colegulŭ lorŭ, cam pe la anulŭ 1851.

Amŭ cunoscutŭ pe junele acesta precum toţĭ contimporaniĭ seĭ l'aŭ cunoscutŭ.

Este uă dĕtorie să nu lăsămŭ uităriĭ pe ceĭ cu cari amŭ convieţuitŭ.

Par'că 'lŭ vedemŭ ĕncă precum era atuncĭ: june, cu statura 'naltă, chipulŭ ce-va prelungŭ, ochiĭ crăpuĭ, periĭ capuluĭ culóre închisă, nasulŭ potrivitŭ, gura mică şi cu uă mustaţă cum şeade bine holteiuluĭ; învestitŭ, tunsŭ şi înmănuşatŭ dupĕ moda francesă. Avea obiceiŭ de 'şĭ punea capela cam pe uă parte, şi mănuşile şi biciuşca arare orĭ lĭ lipsiaŭ din mânĭ. Venia maĭ totŭ-dé-una la Capulŭ-poduluĭ, la grădina publică, dupĕ ce eşia de la cancelarie; îlŭ vedeamŭ une-orĭ la theatru naţionale; şi maĭ nu lipsia de unde se făcea uă petrecere, saŭ unŭ prânsŭ, între câţĭ-va bărbaţĭ junĭ camaraḑiĭ seĭ de la Vistiere. Câtŭ despre desvoltarea sea corporale, era unŭ atletŭ în felulŭ seŭ; şi déca treĭ, saŭ patru inşĭ arŭ fi voitŭ să mĕsóre puterea braţuluĭ cu dênsulŭ, de sigurŭ că rĕmâneaŭ ruşinaţĭ. Elŭ nu arŭ fi rĕdicatŭ cu dinţiĭ, precum Paul Chinesu, pe adversarulŭ seŭ, dérŭ arŭ fi fugitŭ cu duoĭ inşĭ în braţe. Ce să ḑicemŭ, de! timpiĭ eraŭ altŭ-felŭ! lumea nu era ca cea de astă-ḑĭ! maĭ era de trăitŭ p'atuncĭ!.. esserciţiulŭ la lucru, traiulŭ simplu, dérŭ bunŭ, şi maĭ cu puţine grijĭ; nu se făcea ca astă-ḑĭ atâta politică în lucrurĭ; dările şi impositele nu aşa marĭ, nu atâtŭ de îngreuetóre!.. bucuriile nu lipsiaŭ în totŭ loculŭ, şi eftinătatea cea mare făcea ca ómeniĭ să nu se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

matufésc㠠și să se gârbovéscă așa de iute. Erŭ tinerimea, cândŭ ḑiceaĭ colea românŭ june, era în stare a da probe că unŭ june e românŭ verde și uă-dată românŭ voinicŭ!

Cătŭ despre educația acestuia, abia trecuse din clasele umanióre (gimnasiŭ inferiorŭ, după cum erau atunci organisate scólele) pênê cândŭ elŭ intra la vistierie ca copistŭ. Și cătŭ elŭ învĕța, numaĭ uă împregiurare îlŭ făcuse să mérgă pênê aci; altŭ-felŭ fiindŭ unŭ copilŭ săracŭ din populŭ, fără miḑlóce și fără protectorĭ, arŭ fi rĕmasŭ într'uă stare cu totulŭ josŭ.

Elŭ rĕmăsese orfanŭ dimpreună cu uă soră ce era mărităt㠠cu unŭ albanesŭ. Acesta fusese în casa unuĭ consulŭ, și uă-dată a fostŭ prenumeratŭ între bandele oterieĭ. Acestŭ omŭ era seriosŭ, activŭ și regulatŭ cu casa și socotelele séle. Femeia îĭ era cu totulŭ devotată; și unica eĭ fericire, de care se ocupa maĭ multŭ în viéța, era prosperitatea familieĭ: soḑulŭ eĭ și acestŭ frate.

Maĭ alesŭ pentru fratele eĭ Ioniță căuta tóte miḑlócele și chipurile de a face din elŭ omŭ cum se cade.

Eĭ ședeaŭ cam în dosulŭ caseĭ ceĭ marĭ: Filip-Lenșĭ, în suburbia alăturată cu strada principale: Podul-Mogoșóeĭ.

Ca să descrimŭ aceste amĕnunte, nu vomŭ trece peste impregiurările ce făcură causa principale, să ḑicemŭ așa, stimulentulŭ ce desvoltă totulŭ în copilulŭ care era subt tutela uneĭ surorĭ bune, aceea-ce avea de bărbatŭ pe omulŭ celŭ maĭ seriosŭ. Junele nostru, adevĕratŭ, în aniĭ copilărieĭ pênê la etate de patru-spre-ḑece anĭ, fusese precum sûntŭ toțĭ aceia cărora educație remâne ne'ngrijită: cam nesubordinatŭ și da pré puḑine semne de înaintare. În

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

primiĭ seĭ aŭĭ umbla maĭ multŭ lipsindŭ de la scolĭ, cându sora sea îngrijia de 'lŭ trimitea la Sântulŭ-Sava, unde eraŭ atunci concentrate clasele primare şi cele umanióre, cum ţiserămŭ.

Soçulŭ asteĭ femeĭ observă că fratele eĭ nu învĕţa nimicŭ.

Femeia soră mamă, găsindŭ în bărbatulŭ eĭ acea fisionomie de ferŭ, precum a arnăutuluĭ care a sfăşiatŭ mîţa dinaintea fidanţateĭ sale, ca să 'lŭ scie de frică, nicĭ nu sufla de câte orĭ elŭ ţicea ce-va; dóră arŭ fi voitŭ ca fratele eĭ să ajungă vre unŭ omŭ mare, ca într'uă ţi să pótă elŭ fi rézemulŭ eĭ în viéţă, şi d'aceea arŭ fi făcutŭ totulŭ ca să'lŭ corigo de ştrengăriile luĭ copilărescĭ.

Albanesulŭ ţise într'uă ţi soçicĭ séle:.

Nu trebue lăsatŭ aşa acestŭ copilŭ! să'lŭ dămŭ la uă abagerie, şelărie, saŭ cojocărie, să învoţe unŭ meşteşugŭ, să aibă uă meserie cu care să pótă trăi.

Femeia, în aparinţă, aproba totŭ ce ţicea soçulŭ eĭ, dérŭ în cugetu-ĭ se gôndia cum îĭ plăcea maĭ bine.

Cine arŭ fi cugetatŭ că acestŭ copilŭ, aşa de leneşŭ, cu pĕrulŭ mare şi căţêndu-ĭ sub căciuliţa descusută, trasă pênĕ peste ochĭ, învestitŭ cu uă bundă şi încinsŭ cu bete de postavŭ cenuşiŭ pe d'asupra, cu pantaloniĭ hărtăniţĭ, cu cismele în picióre maĭ de multe orĭ scâlciete, alergându cu codrulŭ de pâine în mână dupĕ joculŭ mingeĭ, séŭ cu bâta după joculŭ purcéoa, simplu şi inocentŭ ca unŭ mielŭ, ênsĕ avêndŭ ochiĭ agerĭ, deşteptŭ şi bunŭ de gură cându da cuivaşĭ rĕspunsurĭ, că va fi dominatŭ, astŭ copilŭ,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr

mai târdiu de atâta pasiune, când se desvoltă într'ênsulu simţimêntulu şi ambiţiunea naturale unui bărbatu juno? Se scie dêrŭ că cu câtŭ desvoltarea începe mai târdiŭ, cu atâta este mai repede, şi pasiunile violente. Părinţi, îngrijiţi şi luaţi bine séma de fiii vostri, că étă ce se întêmplă! Dêrŭ acestŭ june era să ajungă acolo într'uă di, să ascultaţi!

Sora sea temênduse ca elŭ să nu se facă vre unŭ netrebnicŭ, căuta tóte mijlócele a înlesni spre mai bine desvoltarea sa.

Tóte aceste sûntŭ să arătămŭ că crescerea sca, educaţia ce elŭ priimi, nu fură legănate cu légănŭ de mătase, nicĭ purtatŭ în trăsură pe arcurĭ, nicĭ deprinsŭ prin salóne, încongiuratŭ de guvernante şi de profesorĭ, spre a maturi cunoscinţele séle, ş'a-i însufla cu măreţie aceea ce trebue să aibă unŭ copilŭ care este menitŭ ca mai târdiŭ să fie bărbatŭ de statŭ care să servéscă patria sea; şi elŭ, pe lângă aceea ce ţiserămŭ, că era unŭ fiiŭ din populŭ, fără titlurĭ părintescĭ, fără privilegiĭ, ca să se ilustreze, precum le avură uniĭ-alţiĭ, cari cu tóte aceste în locŭ d'a se rădica prin niscari-va fapte marĭ de patriotismŭ, ei căldură şi se ticăloşiră pênă ajunseră săracĭ şi la nivela cu domesticiĭ lorŭ; luĭ dêrŭ, junelui nostru, îĭ lipsi tóte acestea şi pênă şi mediile d'a putea urma colegiulŭ întregŭ.

Cam în primăvéra anului 1838: cine a apucatŭ p'atunci, póte mărturisi acel timpĭ pe carĭ îĭ scimŭ, sub domnia luĭ Alessandru Ghica, timpĭ de viaţă plăcută, linişte, abondanţă şi bucuriĭ pretutindenĭ, în tóte oraşele şi în tótă ţéra. Într'uă primăvéră ca aceea, primăvéră dulce,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

plăcută și senină, înainte cu vre uă trei dile de serbătórea St. George, când, pentru a împlini datinile găsite de la părinți la fii, mai alesu pe la serbători mari, femeile din poporu curăță și văruescu casele lorŭ, déca Pascile cadŭ pré în iarnă și nu le potŭ face mai 'nainte acestea tóte ; ele mătură bătătura, curtea și grădina; se aduce ramure de salcie verde cu care se decoréză porțile, casele și magasinele, se așédă de dina acésta brasde de érbă în pragulŭ ușilor și pe stâlpii ceĭ groși de stejarŭ ai porților, pe cariĭ sûutŭ sculptate figurĭ precum: șerpi saŭ pescĭ, cari le aveaŭ și Dacii în drapelele lorŭ, când mergeaŭ în resbele; dérŭ în acea primăvéră, cu trei dile înaintea dilei St. George, femeia arnăutului, spriutenă și bărbată, cum era învestită numai cu uă fustă și cu unŭ tulpanŭ albŭ aruncatŭ pe capŭ, văruise cu a sa mână pereții caseĭ, spălaso, scuturase, ștersese cărămidile cele așternute pe josŭ și scândurile din camera în care se priimescŭ óspiĭ. Ea tóte le făcuse și aștepta numai să vie soțu-i, ca să pue masa de prânsŭ, și a'i suride de hărnicie și îndemânarea cu care ea se purtase în acea di, de diminéță pênŭ la amiadi, și gătise în acelŭ timpŭ și prânsulŭ. Dérŭ la orele unu ficsŭ albanesulŭ sosi, care, de la pórtă, întrebă déca este masa gata.

Pe când acéstă familie ședea, la umbra unui acacia, împregiurulŭ mesciórei celei rotunde, aședată pe uă rogojină nouă și se ospetaŭ: soțiulŭ, femeia și copilulŭ, câinii caseĭ deteră de scire că cine-va intrase pe pórta din față stradeĭ la elŭ în curte.

— Vedi nevastă cine este? La care d'acolea latră câinii?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Femeia se sculă de la masă, și când s'ajunge în colțulŭ caseĭ, de unde să véḑă spre pórtă, duoĕ femeĭ intraseră în curte, cari înaintară pênĕ la ușa din față de la sălița caseĭ.

Una din aceste femeĭ era uă țigancă cu portulŭ eĭ cunoscutŭ: avêndŭ la peptŭ multe cochilage și mărgele de sticlă albastre și verḑĭ, cu pĕrulŭ cam ne'ngrijitŭ, peste care atêrna uă petică galbenă cu florĭ roșiĭ, și în brêulŭ eĭ de lênă, ce 'ĭ încingea miḑloculŭ, se vedea ghioculŭ înfiptŭ, cu care ea sciea să ghicéscă multe la ómenĭ. Acésta era négră ca tăciunele, cu peptulŭ desfăcutŭ, macră la chipŭ și cu piciórele desculțe. Cea-laltă se părea a fi d'uă óre-care condițiune: învestită cu uă rochie pătlăgenie de lênă, pe capŭ cu bonetŭ așeḑatŭ, cu florile și pandlicele închise, bine închiĭată la gâtŭ, vĕḑêndusĕ unŭ simizetŭ mititeluțŭ albŭ; avêndŭ statura de miḑlocŭ, cu ochiĭ negri espresivĭ, cu obrasiĭ plinĭ rotunḑĭ și c'uă albéță pe obrasŭ care arare orĭ se 'ntêmplă să fie naturale. Ea era consórtea unuĭ arendașŭ de moșiĭ, precum se vedea dupĕ portu-ĭ.

Cine ș'arŭ închipui că una din aceste femeĭ venia să preursiască destinele copiluluĭ care se făcu mai târḑiŭ unŭ june marcabilŭ la serviciulŭ unuĭ ministerŭ?

— Ce caută, Zinco, țiganca asta în curte la mine? întrebă bărbatulŭ pe femeia sea. Albanesul dădese cu ochiĭ mai âinteiŭ de acéstă ghicitóre, ce înaintase cu óre care îndrăsnélă pênĕ unde erau eĭ așeḑațĭ la masă. Femeia arendașuluĭ remăsese în ușa cea de la sălită, unde ea aștepta.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Asta e boběrésa care s'a legatŭ să facă Ianculuĭ unŭ baerŭ ca să 'lŭ pórte la gûtŭ, care o să'ĭ prindă multŭ bine şi o să înveţe carte după asta, ḑise femeia albanesuluĭ apropiinduse de soçulŭ eĭ; e pré meşteră ţiganca care o veḑĭ.

— Ce creḑĭ tu în d'alŭ de astea, Zinco? observă albanesulŭ cam cu tonŭ. Maĭ bine nisce ciomege pe spinarea luĭ, că o să 'lŭ folosiască. Spune ţiganceĭ să se ducă d'aiceĭ! Ce maĭ baerŭ o să'ĭ daŭ eŭ! Audĭ, mişelulŭ! să nu ia elŭ de cuvîntŭ să înveţe carte câtŭ este de măgădăŭ! Aprópe este ca tine de 'naltŭ; să se pue uite alăturĭ, să te uiţĭ numaĭ la elŭ!..

Femeia temênduse să nu se pré turbure bărbatulŭ eĭ, nu cutează a ḑice nimicŭ maĭ departe, şi se mărgini făcêndŭ semnŭ boběreseĭ să plece.—Minte să 'ĭ dea Dumneḑeŭ, că este destulŭ de mare, adăogă ea.

— Ciomege, ciomege! repetă bărbatulŭ.

Ţiganca luă vorba adresânduse către celŭ ce şedea la masă:

— Eŭ amŭ adusŭ pe cocóna care e aci, că vrea să ia uă casă cu chirie. Caută casă dumneaeĭ. Aveţĭ casă de datŭ cu chirie?

-- Cine e? cine e? întrebară de uă-dată bărbatulŭ şi femeia cari nu vĕḑuseră că cine-va aştéptă la uşa din faça caseloră. Pênĕ ce albanesulŭ luă în picióre imineiĭ seĭ ceĭ roşiĭ, sculânduse iute de la masă, Zinca, soçia sea, se şi dusese înaintea cocóneĭ Teodoriţi, pe care o priimi cu bunătatea obicinuită la femeĭ cândŭ ele sûntŭ atrase de unŭ chipŭ plăcutŭ, precum găsise ea în acela alŭ so-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ţieĭ arendaşuluĭ ce căuta uă casă de închiriatŭ. Albanesulŭ le găsi p'amênduoĕ vorbindŭ şi întêmpinânduse una pre alta cu tinereţe priu acea manieră frumósă, c'unŭ óre care surîsŭ pe busele lorŭ ce se amesteca cu vorbele ce-'şĭ ţiceaŭ. Elŭ salută pe numita dómnă care vorbia cu soţia sea, şi dregêndu-şĭ fesulŭ pe creştetulŭ capuluĭ arĕtă că înţelege ce trebuinţă o aduce la dênsulŭ şi este gata a'ĭ oferi uă ţiumătate din casa sea care în adevĕrŭ o avusese de închiriatŭ. Teodoriţa mulţămi pré multŭ, şi Zinca îĭ desvĕli uă mare bucurie că va veni în casa eĭ uă bună familie, ca să nu'ĭ fie urîtŭ de câte orĭ soţiu-' lipsesce d'acasă.

Tîrgulŭ aci fu îndată terminatŭ între aceste persóne: albanesulŭ spuse preţiulŭ chirieĭ pentru casă, adică duoĕ camere, unŭ celarŭ şi uă bucătărie. Chiriaşa priimi respunţêndŭ albanesuluĭ că se învoesce; şi ţiindŭ pe femeia acestuia de mână, în semnŭ de mulţămire, că vorŭ trăi în bună înţelegere amênduouĕ, ca duoĕ bune surorĭ, adăogă că ea este maĭ multŭ singură în casă, cu uă fiică a sea, abia unŭ copilŭ numaĭ de troĭ-spre-ţece anĭ. Aşa şi femeia albanesuluĭ respundea cu mulţiămire la delicateţea şi complimentele óspeĭ séle. Albanesulŭ spuse între altele că cunósce pe soţulŭ acesteĭ dómne; că în casa luĭ o să fie liniştŏ, precum elŭ nu se turbură de nimicŭ pe lumea albă, că este în casa luĭ tare şi mare precum e sultanulŭ la dênsulŭ.

— Aĭ uă fiică frumósă? întrebă femeia albanesuluĭ pe cocóna Teodoriţa, să-ţĭ trăiască cu norocire să dea Dumneţeŭ!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Sărută mănuşiţele! răspunde noua chiriaşă către stăpâna de casă, este abia unu copilu, merge pe alu patru-spre-dece-lea anu; în luna trecută a împlinitu trei-spre-dece.

— Ce mulţi înainte! repetă Zinca cu aeru de bunătate. Îmi pare bine, îmi pare bine, aşi dori să o vedu, doresc cătu mai curêndu să fiimu aicea cu toţii.

— Să dea Maica Domnului cu bine şi cu cănetate!

Adevěru Zinca era din acele femei cari ce dice din gură are şi în inimă.

Ioniţă în acestea remăsese cu gura căscată privindu la grupa de lêngă uşa casclorŭ şi uitânduse cu mirare cum sora lui se îmbrăţisa cu acésta dómnă plină de bucurie din prima cunoscinţă ce făcuseră; ěru elu lăsându masa şi bucatele sub stufosulu salcâmu numai în paza câinilorŭ, aprópe era albanesulu să numai găsiască nimicu dupe ce plecă dómna susu dîsă. Veniră în cele din urmă din nou de şedură la masă.

Nu vomu perde din vedere că a doua di, pe timpulu câudu albanesulu nu era acasă, ţiganca bobĕrésa intră pe pórta acestuia, şi Zinca, cu acea curiositate dată secsului, o chiamă în magasia din dosulu casei, ca să-i spue din ghiocu ceea ce 'i dicta măestria şi să 'i dea cu bobii. Dupe ce acésta ceru unu semnu şi argintu, căscă mai de multe ori din gură, câudu cu mâna tăiă şi încrucişă pe d'asupra ghioculuí, şi ar fi voitu ca în acea séră să adreseze uă invocaţie la stele, cu mâinile legate la spate, ca să afle acea inspiraţie turbată în măestria ghicitorieí, să întrebe spiritele de sórta şi viitorulu unui co-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

pilă. Prin cele ce ea spunea, făcu să se înfricoşeze biata femeie interesată aci.

Desastrulă ce aceea prediseă că se va întâmpla în familia acestoia, înspăimântă cu totulă pe biata femeiă, în câtă, déca ar fi sciută, nici că o mai chiăma la dênsa. Şi ceea ce era înfiorătorulă pentru astă femeiă, a fostă cele ce prediseă pentru fratele eă.

Nu se póte! nu se póte! îşi ḑicea Zinca în sine, cioróica de unde scie viitorulă, séă ce felă va fi sfârşitulă nostru ală fie-căruia? Ea spune minciuni! Să se ducă d'aicî să nu o mai vêdă cu ochiî.

După ce plecă ghicitórea, fiindă că fusese pré tare în tipărirea asupra acesteî femeî soră mamă, nu'î trecea nici decum din minte vorbele aceleia: unuă faptă îngrozitorulă, pentru fratele eă pe care ea ilă vedea ca sórele dinaintea ochilorulă, era totă ce o preocupa şi o chinuia mai multă. De câte orî ênsĕ se gôndia la acésta, simţia că în totă corpulă eă se petrecea uă turburare şi uă sudóre rece îî inunda fruntea-î. Biata femeie se părea că trăesce pentru acestă frate pe care îlă iubea ca pe copilulă eă, şi ş'arĕ fi dată ḑilele pentru dênsulă ca să 'lă véḑă fericitulă.

Ce durere cândă ne gôndimă numai că uă nefericire ne ameninţă, unuă finitulă spăimântătorulă ne aştéptă încă în ḑilele cele mai frumóse a le vieţeî: unuă mormêntulă de care ne împedicămă, în care vorulă fi îngropate sperauţele, bucuria şi fericirea care-o visămă vre uă-dată.

A doua ḑi familia arendaşuluî veni de plăti chiria pentru uă ḑiumĕtate anulă. Aduse bagagele în vre uă câte-va

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

căruţe şi se instală în casele albanesului. Şi viindŭ cocóna Teodoriţa cu fiica sea, ênsăşi Zinca rĕmase uimită vĕdênd-o. Ea creḑu că vede în tînera fiică chipulŭ unuĭ angelŭ. Copila avea ochiĭ negri, graţiĭ şi farmecŭ cu uă deosebită dulcéţă în căutătura lorŭ.

Ea o luă în braţe şi o sărută plină de bucurie.

Ele se aseměnaŭ ca duoĕ turturele cari ş'amestecaŭ viersulŭ lorŭ.

— Cum te chiamă, ângerulŭ meŭ? întrebă femeia albanesuluĭ pe fiica Teodoriţi.

— Cleopatriţa, respunse mama sea, acesteĭ femeĭ ce prinsese atâtŭ de mare interesŭ pentru tótă familia acésta.

— Să trăescĭ draga mea! Să nu fie de deochiŭ, este frumósă de totŭ copila dumitale, o să se înebuniască lumea de dênsa. Să trăescĭ fetiţa maichiĭ! repeta într'una Zinca admirândŭ frumuseţea Cleopatriţeĭ. Notele acesteĭ musicĭ, repetate desŭ de viersulŭ sonorŭ alŭ femeiĭ, fuseră auḑite şi chiarŭ simţite în inima aceluĭ care le asculta, de la prima vedere a fiiceĭ arendaşuluĭ.

Cleopatra promitea într'uă ḑi una din acele frumuseţĭ demne de numele eĭ. Talia eĭ nu era formată êncă, dérŭ se asemena cu lugerulŭ castanuluĭ care, cu câtŭ cresce, se fortifică, pentru ca să dea flórea şi profumulŭ cu dulcile eĭ colorĭ.

Ochiĭ eĭ negri eraŭ pliniĭ de focŭ, umbriţĭ de nisce gene stufóse care se plecaŭ şi se rodicaŭ ca ramura simţitiveĭ cândŭ e atinsă de degitulŭ unuĭ copilŭ. Astŭ-felŭ copila cerca acestŭ efectŭ de câte orĭ uă căutătură străină

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

se ardică spre dênsa. Faça îĭ era albă şi dinţiĭ ca mărgăritarulŭ, obrasiĭ eĭ eraŭ asemenĭ ca uă rodie. Periĭ seĭ, despărţiţi printr'uă cărare la miĵlocŭlŭ capuluĭ, formaŭ duoĕ cosiţe, negre ca ebenulŭ şi întórse spre spate în forma unuĭ colacŭ, terminate şi prinse cu cordele albastre. Ea era numaĭ unŭ copilŭ cu îmbrăcămintea şi statura. Călcătura 'ĭ era uşióră ca a uneĭ pasere, şi căutătura, acéstă espresiune a sufletuluĭ, tot-dé-una rîĵendă şi fără niciĭ unŭ felŭ de cochetărie, era ceà d'âmtêiŭ care atrăgea luarea aminte. Natura o dotase cu unŭ aerŭ voiosŭ; respândea profumŭ de florĭ; accentele eĭ eraŭ uă musică, totulŭ inocinţă, alergândŭ, jucândŭ, sărindŭ precum facŭ copiĭ de aĭ seĭ anĭ.

Iancu se deprinsese a o vedea ş'a o privi maĭ âmtêiŭ ca pe uă soră şi cu acé pornire că, în jocurile lorŭ, avea uă deosebită îngrijire pentru a se arĕta tot-dé-una îndatoritorŭ. De aceéşĭ etate cu dênsa, părea a nu o perde din ochĭ în tóte ĵilele, fiindŭ într'uă accéşĭ casă, într'uă singură curte, sub unŭ acelaşĭ acoperemêntŭ.

Sora luĭ a pututŭ observa multă schimbare de cândŭ fiica arendaşuluĭ fura câte uă-dată, prin cautăturile ochilorŭ, uă privire, de şi inocintă, plină ênsĕ de interesŭ ajúneluĭ seŭ frate, şi 'ntr'acestea ea se bucura că copilulŭ se arétă aplecatŭ la nisce apucăturĭ maĭ poleite, adică: iubia curăţenia, se arĕta ascultătorŭ, învĕţa bine, şi nu se ţinea de strengăriĭ ca pênĕ aci. Elŭ eşise premiantŭ la essamenulŭ scolasticŭ. În anulŭ celŭ d'âmtêiŭ a fostŭ numaĭ recomandatŭ între scolariĭ ceĭ buniĭ. Profesoriĭ I. Poenarulŭ a admiratŭ schimbarea âstuĭ copilŭ. În alŭ duoilea anŭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

făcu progresŭ mare sub profesorele Sinai. Elŭ veni acasă aducându, de essamenŭ, unŭ braţŭ de cărţi şi cu duone cununi, pe care le arĕtă mai întâiŭ Cleopatriţi. Se înţelege, acésta era triumfulŭ silinţelorŭ séle, bravura noueĭ séle aplicărĭ. Copila se uită la dênsulŭ ca tot-dé-una şi'ĭ surise. Dérŭ elŭ pentru prima óră simţi a i se roşi obrasiĭ şi'ĭ bătu sînulŭ ca copilŭ. Acestia sûntŭ aniĭ cându ilusiunile, acestŭ şérpe cu solziĭ d'auriţi, se deşteptă în junele inimĭ, despre care elé nu'şĭ potŭ da uă socotélă, pe care nu le înţelege îndestulŭ de bine.

Destulŭ că junele nostru trecuse prin metamorfosă, în tocmaĭ ca fluturiĭ ceĭ cu aripile de culórea ceriului. Maĭ 'nainte fusese unŭ strengarŭ lenevosŭ cându lua în mâinĭ cartea, séŭ la orĭ ce altă ocupaţiune l'arŭ fi pusŭ cine-va, şi în urmă se facu ascultătorŭ. Acésta şi umplu de fericire pe sora luĭ, care comptase multŭ pe fratele eĭ ca să'lŭ védă omŭ, se ajungă aceea ce 'şĭ propusese dênsa, să ajungă cevaşĭ mare, de a face fudulia şi mândria surorel séle pentru nisce ţile înaintate. Celŭ puţinŭ acésta sperase ea tot-dé-una.

Ioniţă învĕţa, pentru ca să audă Cleopatra că elŭ înaintédă, se purta frumosŭ şi iubia curăţenia, pentru ca să fie vĕdutŭ de dênsa; asculta, era înţelegătorŭ, ca să nu'lŭ certe nimenĭ să afle ea; mergea tot-dé-una duminicile la biserică, pentru că acolo era ea ca să se róge; citia serile pênĕ târdiŭ, pentru ca să scie dênsa; cându sora sea îĭ vorbia séŭ îĭ recomanda vre unŭ lucru, elŭ era gata s'o asculte, şi respundêndŭ cu aceste vorbe: da sora, da sorela mea! Cu unŭ cuvîntŭ începuse a trăi,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

a înțelege, a se desvolta prin'trênsa și pentru dênsa, pe care o numia cu acestŭ nume: sora sea. Dérŭ acestŭ nume, acésta ființă era mobilele prin care se mișca ŭă inimă jună ca a copiluluĭ. Astŭ-felŭ se petrecuse acésta schimbare în timpŭ de duoĭ anĭ, fără a 'șĭ esprima alte simțimente decâtŭ acelea ce le dicta moralitatea la anĭ lorŭ. Și pentru a înțelege maĭ bine cam de ce putere era inteligința-le, de câte orĭ elŭ citia vre ŭă carte, în auḑulŭ astoĭ copile și 'n presința părințilorŭ, era cartea ce o câștigase de premiŭ, intitulată: Eugolpiou de aurŭ. Elŭ citia tot-dé-una pe acéstă carte, de a distrage pe noua sea sorelă Cleopatra.

Grădina luĭ Procopiu e situată la ŭă estremitate a capitaleĭ, pe cursulŭ Dîmboviței. Bucurescenĭ cunoscŭ în destulŭ locŭlŭ acesta. Ea e ocolită cu nisce dumbrăvĭ de aninși cu sălcĭ. Se găsesce acolo ŭă amestecătură de arborĭ fructiferĭ și curpene. Acolo e ŭă óre care selbătécie unde vegetația cresce dupe voe. În timpulŭ verelĭ toțĭ mergéŭ acolo, pentru ca să găsiască recórea în apele miunatuluĭ riŭ. Acolo repaosulŭ era deșteptatŭ maĭ multŭ prin cântarea pasorilorŭ, séŭ de urletulŭ morilorŭ de la Pălicĭ. și liniștea întreruptă de murmura valurilorŭ. Astă-ḑĭ, cu canalisarea Dîmboviței, tóte sûntŭ preschimbate, de și găsesce ciue-va încă acea verdéță răcoritóre, unŭ aerŭ curatŭ și urmele unei frumusețĭ ce represintă cursulŭ de maĭ 'naințe alŭ apelorŭ. Acolo venia junele nostru aprópe în tóte ḑilele, însoțitŭ de camaraḑĭ din vecinătate, ca să despințece undele riuluĭ cu unŭ brațŭ vigurosŭ înotândŭ, și d'a putea aduce soreleĭ sêle, la înturnare-ĭ,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ună ramură încărcată de vişine de culórea rubinului, şi în luna lui Augustŭ mănuchiurĭ de more, cu care elŭ îĭ producea tot-dé-una ună mare bucurie şi ună deosebită plăcere.

Dérŭ viaţa lui începuse a fi cu totulŭ închinată la obiceiurile, bucuriile, plăcerea şi simţimentele acestei fecióre.

Albanesulŭ eşia mai de multe orĭ cu femeia sea, 'ntr'ună căruţă, de a o preumbla pe la ocolurile mărginaşe ale Bucurescilorŭ. Soţia sea nu mergea fără a fi însoţită de femeia arendaşului şi de fiica acestuia. Iancu era totŭ-déuna căţeluşulŭ care mergea dupe dênşiĭ prin totŭ locululŭ. De essemplu, la ḑiua de 9 Marte venia în pădurea Băneseĭ, acolo eĭ puneaŭ masa unde şi urma să se închine cele 40 de pachare, dupĕ datină; la ḑiua Moşilorŭ, în vre-ună grădină lêngă Tîrgulŭ-d'afară; la Înălţare, în pădurea Mărcuţeĭ; Sânzienele, st. Ioan (Drăgaica) în aleiulŭ cu teiĭ Dómneĭ la Colintina; la st. Maria la Cismĕoa Brâncoveanuluĭ sub Cotrocenĭ; de culesulŭ viilorŭ la Văcăreşcĭ, şi mai totŭ-dé-una la Filaretŭ, sub Metropolie, pentru că acolo obicinuesce a se aduna şi a se preumbla popululuĭ Bucurescianŭ, în timpulŭ de optŭ luni a le anuluĭ.

Dérŭ să venimŭ la şirulŭ istoriei ce ne amŭ propusŭ a descrie, să vorbimŭ de progresele băiatuluĭ. Îlŭ vĕḑurămŭ trecândŭ în prima clasă umanióră, unde profesoriĭ, cărora junimea română dĕtorésce respectŭ şi veneraţie: Ioniţă, Alecu şi Iordache Popŭ, Genilie, Bivelo etc, căutară să fie mulţămiţiĭ de conduita şi învĕţătura sea, precum fuseseră şi ceĭ de la clasele primare.

Ênsă la începutulŭ acesteĭ perióde, familia arendaşu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

lui, după ună şedere de duoĭ anĭ în casă albanesului a cumpĕratŭ ună casă, a sea proprie: se făcea proprietară în acéstă suburbie, puçin maĭ la dealŭ de acea cu chirie; ş'aceste familiĭ se despărţiră simţindŭ ună mare părere de rĕŭ. Cândŭ s'a mutatŭ şi s'a aşeçatŭ de çiua st. Dumitru în casa cea nouă, arendaşulŭ priimi, de acéstă ocasiune, felicitărĭ ca noŭ proprictarŭ în vecinătate acolo. Iancu nu maĭ putea să véçă pe sorela sea în orĭ ce minutŭ ca maĭ 'nainte. Arŭ çice cine-va că elŭ perdu din energia sea şi voinţa de studiŭ. Din contra, elŭ se puse din tóte puterile d'a învĕţa; d'atuncĭ chipulŭ Cleopatreĭ, dorinţa şi cugetarea pentru dênsa se făcuse ună pasiune a inimeĭ, ună pasiune dominantă fără care numa putea elŭ trăi, déca n'arŭ fi vĕçut'o celŭ multŭ la duoĭ çile.

Femeia albanesului înţelegea acéstă pasiune a fratelui şi ea voi ca să se servéscă de acestŭ mobile pentru desvoltarea fratelui eĭ. Acésta era uniculŭ visŭ alŭ fericireĭ séle.

Ea 'ĭ vorbi, 'ntr'ună çi, fiindŭ numaĭ singurĭ: „Déca tu veĭ urma bine, çise ea, şi veĭ trece şi'n anulŭ acesta şi'n celŭ-l'altŭ, precumŭ aĭ trecutŭ din clasele primare, Cleopatra va fi într'ună çi fidanţata ta. Eŭ voiŭ miçloci şi voiŭ priimi acéstă făgăduinţă chiarŭ de la mama eĭ, care este unŭ sufletŭ aşa de bunŭ şi mĕ iubesce ca pe ună sorĕ. Dérŭ, Iancule, veçĭ de te silesce, că eŭ amŭ cunoscutŭ precum că te-a lănţuitŭ puterea eĭ. Dérŭ pronunţândŭ acestea sora junelui nostru învĕţăţelŭ, îlŭ privi cu unŭ ochiŭ observândŭ agerŭ, despre care fratele eĭ, care remă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

soso cu capulŭ in josŭ, nu prinse de seama. Luĭ 'ĭ veni să se arunce de gâtulŭ eĭ mulţămindu-ĭ că ea ĭĭ promitea acésta şi că ea este martura durereĭ şi pasiuneĭ care începuse a o simţi profundŭ in inima sea.

Pre-cătŭ timpŭ obiectulŭ iubireĭ nóstre este aprópe de noĭ, sûntemŭ liniştiţi şi comodĭ iubindu-lŭ; cándŭ ênsĕ se depărtéză, simţimŭ durerosŭ perderea luĭ şi tóte lucrurile ce ne infăţişază suvenirea sea ne sûntŭ proţióse; şi p'acola care ne promite ună speranţă consolătóre, pentru viitorŭ, care ne apropie de elŭ, 'lŭ ascultămŭ cu totŭ sufletulŭ. Dérŭ junele Ioniţă la acéstă speranţă câştigată prin ună vorbă, la astă promisiune dată de soră-sa, că Cleopatra 'lŭ va iubi, surise surorei séle şi ĭĭ veni a striga şi a'ĭ sări in braţe de bucurie promitându că va fi aşa precum ţicea dênsa.

Zinca rĕmase mulţămită şi cugetă in inima eĭ de a pregăti tĕrâmulŭ acesteĭ afaceri vorbindŭ intr'ună-ţi cu mama Cleopatreĭ, numaĭ ca fratele eĭ să nu se descurageze şi să nu înceteze d'a fi inteligiute ş'a nu perde gustulŭ invĕţăturei. Afară d'acéstă ea găsia cu cale că nu este rĕŭ ca fratelo eĭ să fiă înşuratŭ maĭ de timĕrŭ, după ce ş'a făcutŭ ună óre-care carieră prin sine însuşi.

Junele, cándŭ rĕmase singurŭ, dauţă, cântă şi era cu totulŭ datŭ la voe bună pentru acéstă plăcută nuvelă.

Déca Cleopatra vre-ună dată, işĭ ţicea luĭ-şĭ, nu se va maĭ gôndi la elŭ, ci la unŭ altulŭ; déca stéoa atâtŭ de frumósă pentru ochiĭ luĭ va înceta d'a luci, prin vre-ună întêmlare saŭ încetarea eĭ din viaţă, o! ce va fi atunci lumea pentru dênsulŭ? asta va fi îngrozitorŭ; arŭ fi ună lovire

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

după care elŭ n'ar mai voi să trăiască. Şi după aceste cugetări plécă numai-de-cătŭ ca s'o întâlnească. Casa unde ea locuia era îndestulŭ de aprópe, şi elŭ n'ar fi ţinuţŭ seamă de câte orĭ s'arŭ fi întorsŭ p'acéstă stradă, ca să trécă de mai multe-orĭ p'în faţa caselorŭ, să pótă măcarŭ uă-dată a o vedea. Pe drumŭ aude uă femeie munteancă care cânta cu unŭ viersŭ jelitorŭ, precum e usulŭ Românilorŭ de la acele părţi; ea 'lŭ opresce. Etă vorbele ce elŭ le ascultă:

„Eŭ mĕ ducŭ, puica rĕmâne,
„Bârculŭ plânge după mine.
„Cucule—péná galbenă,
„Eŭ mĕ culcŭ, tu mĕ leagănă,
„Că eŭ n'amŭ fostŭ învĕţată
„Să mĕ culcŭ nelegănată;
„Şi mĕ légănă frumosŭ,
„Să nu cadŭ din légănŭ josŭ.

„De s'arŭ vinde dorŭ cu dorŭ,
„Eŭ mi'aşĭ face-unŭ negustorŭ.
„Ce n'aşĭ face şi aşĭ vinde
„Dorulŭ inimeĭ ferbinte?
„De s'arŭ vinde dorŭ cu dragŭ,
„Eŭ mi a-şĭ pune şeatra 'n pragŭ.
„Ca să'lŭ vindŭ la orĭ şi cine,
„Ca să'lŭ simtă ca şi mine;
„Şi mi-aşĭ pune şeatra 'n pórtă
„Ca să'lŭ vîndŭ la lumea tótă;

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„Şi mi-aşĭ pune şeatra 'n podŭ,
Ca să 'mĭ vîndŭ dorulŭ de totŭ.

„Dorule! câine ce eştĭ,
„Unde mĕ ducŭ, mĕ găsescĭ!..

Şi Iancu, auḑindŭ p'acéstă femeiă, creḑu âmtĕiŭ că ea plânge, cu acelŭ aerŭ jelitorŭ cum ḑiserămŭ, dérŭ ascultându-ĭ vorbele înţelese că cântă, şi simţi profundŭ câtŭ este de tare puterea dorulŭĭ care predomină lumea şi acum nu maĭ puçin şi pre dênsulŭ.

Elŭ se învêrti puçin prin pregiurulŭ porţilorŭ unde era Cleopatra. Nimenĭ nu se arăta. Maĭ aşteptă. Elŭ îşĭ închipuia, în imaginaţiunea sea, tóte manierele plăcute, vorbele şi espresiunile cele maĭ alese, pentru a i le adresa cândŭ va fi façă cu dênsa; tóte ênsă le perdu cândŭ auḑi pórta deschiḑându-se. Elŭ creḑu că este Cleopatra; dérŭ nu, mama eĭ eşise.

— Iancule, tu eştĭ? întrebă cocóna Teodoriţa pe băiatu, ce face ţăţaca-ta? Te-a trimisŭ pentru ce-va?

Iancu remăsese înmărmuritŭ nesciindŭ ce să respundĕ fiindŭ cu totulŭ surprinsŭ de cele întêmplate şi vorbele ce i le adresă mama Cleopatreĭ. Elŭ a fostŭ ca şi umilitŭ fiindŭ tractatŭ, precum arŭ fi unŭ copilŭ, de către mama eĭ. Elŭ mergea pe alŭ şépte-spre-ḑecelea anŭ; voia numaĭ-de-câtŭ să fie unŭ bărbatŭ. Spuse ce spuse şi plecă.

A duoa ḑi a găsitŭ pe Cleopatra care póte că 'lŭ aştepta în pórtă. Candŭ era dinaintea eĭ, uă sudóre rece i acoperise fruntea, capulŭ i se confusie şi nu maĭ scia ni-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

micŭ din acele vorbe frumóse cu care elŭ s'a fostŭ pregătitŭ. Se apropie tremurândŭ, îĭ prinse uă mână intr'a le séle, şi celŭ puçin trebuia, pentru prima óră, a'ĭ declara ce simte. Era ênsĕ tare emoţionatŭ; aprópe nu scia vorbi.

Cleopatra îşĭ lăsă ochiĭ în josŭ, totŭ asemenea de timidă precâtŭ era de frumósă, şi care puçin îlŭ încurage vorbindu-i. Elŭ luă sufletŭ d'a intrerupe tăcerea; era transportatŭ în ceriŭ.

Conversaţia lorŭ merse peste lucrurĭ de nicĭ uă însemnătate, dérŭ inimile lorŭ vorbiră de ajunsŭ pentru ca eĭ să înţelégă câtŭ de puternică e influenţa çeluĭ care'ĭ domnia prin înrîurirea sea. Afecţiunea lor era vădită îndestulŭ; dérŭ credeaŭ că numaĭ eĭ sciŭ despre asta, că va fi necunoscută celorŭ-l-alţĭ ómenĭ relaţiunea dintre dênşi, şi ar fi voitŭ ca să nu fie martură câudŭ se întêlniaŭ. Maĭ 'nainte eĭ nu cunoscură acésta sfiială, câudŭ şedeaŭ într'uă aceeaşĭ casă cu Cleopatra; acumŭ, fiindŭ despărţiţĭ, eĭ numaĭ eraŭ aşa. Elŭ îĭ promise că va trece totŭ-dé-una, în tóte serile, în fie ce çi, în tóte diminéţile, de a putea să fie vĕçutŭ şi a o vedea. Eĭ se asemĕnaŭ ca nisce florĭ într'uă frumósă diminéţă cari ş'împrumutŭ profumulŭ. Plecândŭ, elŭ apucă tremurândŭ mâna Cleopatreĭ şi o apropie de busele séle. Ea se roşi şi maĭ multŭ, şi elŭ plecă fără a fi în stare de a'ĭ çice totulŭ. Nicĭ dênsa numaĭ era stŏpână pe sine.

Ea îlŭ aşteptă a duoa çi. A treia çi elŭ o găsi singură acasă, fiindŭ că mama sea şi părintele eĭ se duseseră în piaţă, şi după prânsŭ eraŭ decişĭ să mérgă la biserica St. Elefterie celŭ făcătorŭ de minunĭ. Cleopatra

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

era numaĭ singură. Ce fericire! Numaĭ elŭ şi dênsa singurĭ! Ea ţinea în mâinĭ unŭ buchetŭ de florĭ. Elŭ putea acumŭ să'ĭ vorbéscă câtŭ de multe.

Maĭântâiŭ se uită în ochiĭ eĭ şi apoĭ la buchetulŭ ce'lŭ ţinea în mâinĭ. Întinse mâna şi privi cu atenţiune florile pe care le pipăia cu degitele sêle.

— Acestŭ buchetŭ, ḑise elŭ, însemnéză lucrurĭ pré plăcute, şi ótă ce: trandafirulŭ celŭ abia îmbobocitŭ este tinereţea, aseméuatŭ cu uă fată de şóse-spre-ḑece anĭ tinéră, frumósă şi care ascunde în sine simţirea sufletuluĭ. Verbina cugetările inimeĭ cari nu se sloiescŭ uicĭ uă-dată pentru cei cari iubescŭ. Crinulŭ e unŭ sufletŭ frumosŭ; vestĭ de fericire elŭ aduce celorŭ cari credŭ într'ênsa. Busuioculŭ este credinţa, gălbenica jélea, roseta bucuriĭ, şi 'ntre tóte aceste uă micĭ flóre: Nu-mĕ-uita. Pe acésta o iubescŭ pré multŭ, totŭ aşa ca pe trandafirŭ şi rosetă. Buchetulŭ ce 'lŭ ţiĭ în mâinĭ îmĭ place, şi elŭ spune câte arŭ conţine uă carte întrégă. Cată să 'lŭ iubescŭ, căcĭ este alesŭ de mâna dumitale şi te prinde fórte multŭ ţiindu-lŭ.

Cleopatra, în locŭ de a respunde la aceste tóte, se făcu roşie, şi prin uă căutătură amorósă ea vorbia înlăuntru sufletuluĭ seŭ.

Elŭ prinse cu uă mână braţulŭ ce ţinea buchetulŭ şi o strânse la inima sea care bătea cu violenţă.

Ea voi a se retrage puţinŭ, se părea că uă mână nevĕḑută o depărta, uă voce necunoscută i-ar ḑice: fugĭ! te du!..

— Câtŭ eştĭ de frumósă, scumpa mea! continuă elŭ,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

cătă ostĭ frumósă! semĭnĭ cu buchetulŭ acésta! Ĭţĭ voiŭ vorbi în voe, că n'are cine să ne audă, de care să mĕ sfiescŭ. Sciĭ cătŭ am doritŭ acéstă ocasie d'a te găsi aşa, să'ţĭ potŭ dice totŭ ce simte inima mea şi cătŭ suferŭ de cândŭ te-am cunoscutŭ, din diua cândŭ aţĭ schimbatŭ locuinţa că te vĕdŭ mai rarŭ, de cândŭ sûntŭ nevoitŭ a mĕ fori să nu fie vĕdute de alţiĭ întêlnirile şi întrevederile nóstre. Sciĭ tu cătŭ suferŭ numaĭ gôndindu-mĕ la tine? gôndindŭ la viitorulŭ nostru, la fericire şi la tóta fiinţa ta? Eĭ bine, Cleopatra mea, voiam să te întêlnescŭ, să 'ţĭ spuiŭ tóte acestea, să 'ţĭ arĕtŭ suferinţa mea; eŭ maĭ cu osebire mĕ gôndescŭ la viitorulŭ suferitŭ. Te vĕdŭ aşa de bucurosŭ, mĕ gôndescŭ aşa de multŭ încâtŭ îmĭ perdŭ mintea privindu-te. Voiŭ ĕnsĕ să sciŭ ce dicĭ tu? Tu simţĭ totŭ aşa? eştĭ cu mine prada frigurilorŭ nesăţiósei fericirĭ de care îmĭ place să fiŭ dominatŭ? Şi elŭ o strânse maĭ multŭ la peptulŭ sĕŭ. Spune ce cugeţĭ? Di-mĭ acésta şi voiŭ fi fericitŭ!... Nu voescŭ maĭ multŭ s'audŭ cele fără adevĕrŭ, care ne amăgescŭ; voiŭ s'audŭ vorbele tóle, să sciŭ cugetările tóle, atâta voescŭ!

Cleopatra cu faţa roşindă, cu căutătura şuriêndă, lăsă să cadă uă mână într'ale luĭ Ioniţă, dérŭ nu dise nimica. Emoţiunea eĭ era unŭ respunsŭ.—Ea era acum estasiată. Elŭ apropiindŭ mâna juneĭ fecióre de busele séle căută în susŭ şi apoĭ privi la dênsa cu unŭ aerŭ aşa de căldurosŭ încâtŭ ea fu silită a pleca ochiĭ spre pămêntŭ, şi se făcu palidă.

Elŭ ropetă: Spune câte te întrebŭ? di acestea Cleopatro?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Ea își întórse puçinŭ faça şi rĕspunse aşa de încetŭ încâtŭ elŭ nicĭ nu puta auçi cele ce ea çise.

Spune Cleopatro ce aĭ pronunţatŭ? spune êncă uă-dată.

Cleopatra aci palidă şi aci aprinsă repetă ceea ce çisese maĭ 'nainte:

— Da!

— Tu mĕ iubescĭ? çise junele esclamândŭ, atâtŭ amŭ voitŭ să sciŭ, ca să mĕ liniştescŭ, ca să auçŭ astă-çĭ sunându fericirea pe care amŭ dorit-o atâtŭ de multŭ; voiŭ repeta-o acósta de uă mie de orĭ, de uă mie de orĭ numaĭ pentru tine: te iubescŭ Cleopatra mea!..

Şi elŭ transportatŭ de fericire o strânse la peptŭ şi o sărută.

Primulŭ sărutatŭ! aşa de cutezătorŭ din partea unuĭ june şi care e abia numaĭ unŭ studentŭ?

Cleopatra se smulse din braţele luĭ. Ca cum s'arŭ fi deşteptatŭ dintr'unŭ visŭ, începu a i se face fricĭ, se părea că fuse nemulţămită de declaraţia ce'ĭ făcuse. Ea nu era în stare d'a maĭ çice ce-va, pe cândŭ Ioniţă sta lângă dênsa, repetându-ĭ aceste vorbe şi privind-o totŭ cu acelŭ aerŭ amorosŭ. De aci se apleca să ia de josŭ buchetulŭ care căçu machinalemente din mâinile eĭ, pe care elŭ luându-lŭ îlŭ acoperi cu sărutărĭ şi îlŭ puse la sînulŭ seŭ.

Acestŭ buchetŭ se çice că s'a găsitŭ între obiectele séle, uscatŭ şi ţicsitŭ, rumenŭ ênsĕ şi coloratŭ, la çiua nefericirilorŭ séle, ca şi atunci cândŭ l'a rĕdicatŭ de josŭ. Cleopatra rĕmăsese estasiată dinaintea luĭ cândŭ elŭ îĭ vorbia resfoindŭ frunsuliţele florilorŭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Mama eĭ, care atuncĭ sosi, intră pe uşă şi 'ĭ găsi p'amênduoĭ în acéstă stare estasiaţĭ.

Cocóna Teodoriţa repetă luĭ Iancu totŭ acele vorbe: ce face ţăţacă-ta, te-a trimisŭ la mine pentru ce-va? spune?

Iancu era şi maĭ confusiatŭ ca altă-dată. Ĭĭ venia să turbeze de necazŭ.

Respunse, ca şi 'n rôndulŭ d'ântêĭ ce 'ĭ venise în minte, mameĭ Cleopatreĭ, şi plecă.

Cleopatra trecuse într'uă altă cameră, îndată ce intră mama sea, care întrebă pe junele cele de maĭ susŭ.

Cândŭ Ioniţă ajunsese la pórtă de a pâşi pragulŭ, confusiatŭ, ameţitŭ de atâtea întêmplărĭ, întorcându-şĭ êncă căutăturile de a vedea pe Cleopatra, măcarŭ stându la vre uă feréstră, nemişcată şi arzêndă în spaima eĭ trecută, ea eşise în pălimarulŭ de dinderêtulŭ caseĭ. D'acolo adresă iubituluĭ eĭ semne amoróse cu mâna, pe care Ioniţă le priimi salutând-o cu degitele pe buse. Elŭ era atuncĭ aşa de fericitŭ ca celŭ d'ântêĭ omŭ pe lume, pentru că era iubitŭ de astă fiinţă. Sufletulŭ seŭ, transportatŭ de puterea ilusiunilorŭ şi speranţeĭ, începu a atinge culmea de pe care să pótă privi fericirea destinată celorŭ carĭ se iubescŭ. Elŭ însŭ nu creduse în suferinţe şi durerile din viéţă, pentru că êncă nu le-a cunoscutŭ.

Zinca, în totŭ cursulŭ acesta, nu perdea din minte-ĭ prediceréa ce o audise din gura ţigancĕĭ, care 'ĭ spusese de desastrulŭ de care într'uă dĭ avea să se témă, şi nu scia ce să facă, să declare acésta bărbatuluĭ eĭ, séŭ nu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

II.

Precum unŭ falnicŭ cerbŭ şi uă ciută tînără, cu ochiĭ marĭ luminoşĭ, calcă măreţĭ prin pădurile de la Lotru, în susŭ pe munţiĭ de la hotarŭ, în resăritrea sórelui, în strălucirea ţilei; eĭ mergŭ pe lîngă isvórele spumânde cari esŭ de sub stîncĭ cu sgomotŭ, ocolite cu potecĭ, şi unde bradulŭ tînĕrŭ şi ienuperulŭ lasă uă îmbălsămire mirositóre; astŭ-felŭ ca dênşi, tinerii însuraţeĭ, cu părinţiĭ şi cu consângenii lorŭ, scobórĕ plaiurile Olteniei, pentru a înainta pe răcoritórea vale a Govorei, ca să se ducă, îmbătaţĭ încă de plăcerea anuluĭ întêĭ alŭ însoţireĭ lorŭ, la tîrgulŭ Rîurenĭĭ de lîngă Oltŭ, cu vitele cele numeróse: cirezĭ de vacĭ, oĭ şi capre, să le schimbe pe aurŭ, ce le va face uă mare avuţie. Aceştĭ însuraţeĭ sûntŭ voioşĭ cătŭ se póte; busa lorŭ rîde vĕdêndŭ valea asta atâtŭ de încântătóre, unde eĭ scobórĕ pe nisipurile umbrite de aninĭ şi dealurĭ pitorescĭ, în care îşĭ rechiămŭ suvenire plăcute, săltăudule inima de fericirea bucurieĭ şi amoruluĭ lorŭ. Popululŭ d'aci pórtă îmbrăcăminte de totŭ românéscă; séměnă ca cum peptulŭ la femeĭ ar' fi muiatŭ

Muzeul Digital al Românului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

în argintŭ. Ele ornézá capulŭ cu unŭ conciŭ ţuguiatŭ de forma unuĭ coifŭ, peste care se înfăşóră cu uă maramă albă, şi sûntĕ învestite cu unŭ cojocelŭ încărcatŭ cu cusăturĭ de florĭ. Raza sórelui apunduĭ, de pe malurile petróse unde a vĕdut-o născôndu-se, se resfrânge pe umerĭĭ fecióreĭ ce pórtă uă iie strevĕdătóre de inŭ numaĭ cusăturĭ cu arnicĭ şi cu firŭ pe la mâneciĭ pênĕ la altiţe şi peste totŭ sînulŭ eĭ. Érŭ bărbatulŭ ce are fisionomie de căpitanŭ, ochiulŭ seŭ cautá precum al vulturului de la vîrfurile luĭ Parengŭ, braţulŭ seŭ e aşa de musculosŭ încâtŭ pare că arŭ desrădécina copaciĭ; órŭ mâna luĭ pórtă cu multă indemânare frêulŭ calului celŭ abia deprinsŭ să scie de stŏpânŭ... Astŭ-felŭ dérŭ (ca să venimŭ la subiectulŭ ce tratămŭ) junele nostru mergea alăturĭ cu multŭ iubita sea, sub ochiĭ uneĭ mame ce o veghia şi uă soră maĭ matură decâtŭ dênşiĭ, prin pădurea de la marginea laculuĭ monastiroĭ Cernicheĭ, cândŭ uă di senină favorisă mergerea acestorŭ familiĭ să se preumble la astă monastire. Acolo ar' fi pututŭ cine-va să 'ĭ védă cum eĭ mergeaŭ alăturĭ luându-se amênduoĭ de mână, busa lorŭ mişcândŭ încetŭ vorbe lêngă mama lorŭ; ochiĭ lorŭ se priviaŭ cu atâta dulcéţă ca cum nu se săturaŭ privindu-se, precum se întêmplă celorŭ adevĕratŭ fericiţi. Eĭ călcaŭ astŭ-felŭ pe potecile cele mărginite cu aluniĭ şi cornĭ încărcaţĭ cu fructe; numaĭ florĭ, numaĭ rose eraŭ împregiuru-le. Sora acestuia vorbia mameĭ Cleopatreĭ spuindŭ diferite istoriĭ de maritagiŭ, şi prin acésta voia să aducă lucrurile ca femeia arendaşuluĭ să cunóscă câtă legătură se formase între aceste duoĕ inimĭ june cari nu s'arŭ fi maĭ pututŭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

desface. Teodoriţa respundea rarŭ şi aşedatŭ la tóte acele lucrurĭ, fără a aminti nimicŭ de viitorulŭ fiicei sóle. Dupĕ ce eĭ făcură unŭ încongiurŭ dostulŭ de mare prin ḑisa pădure, se întórseră totŭ pe acelŭ drumŭ, p'acele potecĭ, ca să mérgă la biserica cea nouă din întrulŭ monastirei, şi trecură balta peste puntea care légă aceste ţermurĭ de locaşele sânţite, pentru ca să se róge luĭ Dumneḑeŭ acolo. Cântarea pasĕrilorŭ, profumulŭ florilorŭ şi verdéţa pădurei par'că armonisa cu aceste inime. Óre aceştĭ junĭ se rugaŭ totŭ aşa de bine precumŭ eraŭ de voioşĭ, totŭ aşa de apsorbiţĭ de devoţiune câtŭ simţiaŭ plăcerea d'a contêmpla natura acésta strălucitóre? Ce cercaŭ eĭ de la Dumneḑeŭ rugându-se d'uă-dată amênduoĕ aceste inimĭ? Dulcĭ şi plăcute visurĭ a le juneţei, a le primuluĭ amorŭ în viéţă, ce vĕ faceţĭ voĭ într'uă ḑi când inima este rece şi ochiulŭ încetéză d'a mai contêmpla fermecătórea frumuseţe?

În viitórea iarnă unŭ profesore se însura. Părinţiĭ fidanţateĭ pregătiseră festivitatea nunteĭ cu cea mai mare pompă şi ceremonii. Cleopatra şi mama eĭ eraŭ învitate. Lumea cea multă umplusе apartamentele precum şi curtea. Resuna musica; multă mişcare, multŭ sgomotŭ în case şi afară în curte. Unŭ salonaşŭ era bine mobilatŭ şi înviuoşatŭ de orchestra care cânta; uă bandă de musicanţi nemţĭ da sborŭ unorŭ nenumĕrate părechĭ de junĭ danţândŭ şi la uă mulţime de privitorĭ. Femeĭ tinere, bine peptĕnate, cu piciorulŭ delicatŭ, într'uă botină mititicuţă, învestite după moda nouă, cu eventaliurĭ în mânĭ, şi uşóre şi profumate ca nisce silfide, cu a lorŭ voce sonoră şi dulce, făcêndŭ a se respândi unŭ aerŭ mirositorŭ pretutindenĭ, ele înfrumuseţiaŭ şi în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

sufleţiaŭ acéstă lume de estasŭ şi de bucuriĭ care se grămădise aci procum sûntŭ florile într'uă grădină; şi viersulŭ lorŭ semĕnândŭ maĭ sonorŭ de câtŭ alŭ rôndunelelorŭ, ele craŭ reginele asteĭ serate, asteĭ serbări, cărora urma a li se supune şi a fi ascultate de maĭ mulţĭ cavalerĭ presinţĭ, totŭ asemenia învestiţĭ de moda francesă, cari veniseră să danţe cadrilŭ şi valsulŭ nemţescŭ, ce place atâtŭ de multŭ sburdălniciei amoróse.

În miĭloculŭ sgomotuluĭ, în miĭloculŭ grupelorŭ respândite de dănţuitorĭ, vĕdurămŭ pe Cleopatra, fiica arendaşuluĭ, şi pe mama eĭ. Ea purta uă ghirlandă pe frunte, învestită cu uă rochie de tulpanŭ albă ca néoa, şi încinsă cu unŭ cordonŭ de cordelă havaie. La prima vedere avea acerulŭ uneĭ ţîne. Duoĭ paşĭ maĭ în urmă era junele Nicolăescu, cu uă capelă care se închidea, de lână négră; învestitŭ cu pantaloniĭ albĭ, cu uă vestă şi legătură la gâtŭ asemenĭ, cu surtucŭlŭ ca fóia nucului şi cu bumbĭ de bronzŭ galbenĭ bătuţĭ cu florĭ, frisatŭ, peptĕnatŭ, gătitŭ şi înmănuşatŭ cum se cade ca unŭ gentilomŭ. Elŭ danţase mereŭ şi totŭ-dé-una chiămândŭ pe Cleopatra d'a'ĭ face vizavi. Elŭ voia aci să 'lŭ cunóscă lumea că flăcăulŭ nostru este amploiatŭ, adică scriitorŭ la vistierie!

Cocóna Teodoriţa se mulţiămia ca să şédă maĭ la uă parte cu Zincuţa, ce şi ea făcea parte, cu soçulŭ eĭ, între ceĭ invitaţĭ, şi cari petreceaŭ privindŭ la astă lume nouă cu tóte lucrurile care se desvolta spre plăcerĭ, care se bucura aşa de multŭ şi sburda în spaţiulŭ acesteĭ sale resunânde de numĕrulŭ petrecătorilorŭ.

Ochiĭ ceĭ curioşi aĭ unora nu se rĕdicaŭ de la aceştĭ junĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

privindu ori ce mișcare ei făceau; și vĕdĕndu pe tinerŭ mereŭ pe lângă fiica arendașului remaseră încredințați despre părerea care și'o formaseră ei atunci. Ei mai mulți recunoscură ca ce 'l făcea pe june să se afle mereŭ lângă porumbița cea cu ghirlanda rosă pe frunte.—Așa este datŭ juneței: și ea și elŭ sûntŭ frumoși! ĝiceau ei admirați.—Ce potriviți sûntŭ! ĝiseră cam șoptindŭ nisce cocóne bĕtrâne ce ședeau pe scaune alăturĭ cu soția arendașului.

Danțulŭ și petrecerile duróză pênĕ dupĕ meĝiulŭ nopții.

Cleopatra și mama ei trebuiră să plece. Ele căutaŭ ca cine-va să le conducă pênĕ acasă.

Ioniță se arĕtă gata d'a servi p'aceste dómne însoçindu-le.

Plinŭ de sudóre, cum era de la danțŭ, sări ca să aprinĝă uă lanternă, puse uă mantelă pe elŭ și dete brațulŭ mameĭ și feteĭ, pentru a le conduce. Ele salutară pe competrocătorii ce îĭ lăsa în sală. Cleopatra îmbrățișă pe mai multe camarade june, și eșiră. Ioniță, plinŭ de bucurie, nicĭ simți că era asudatŭ și nicĭ ilŭ atinse reccala de nópte cea pătrunĝătóre, vorbindŭ într'una și rîĝendŭ cu dênsele. Le însoçi astŭ-felŭ pênĕ la pórtă, și d'aci elŭ se înturnă.

Cine arŭ ĝice, după tóte acestea, că și mama Cleopatreĭ nu avu în cele mai bune grațiĭ pe-junele nostru, pe care ilŭ vĕdurămŭ înturnându-se mai beatŭ de fericire, că dedese brațulŭ mameĭ și aceleia pe care elŭ o iubia ca unŭ nebunŭ?

Dupĕ câte-va ĝile, nu ne putemŭ da nicĭ uă socotélă ce felŭ s'a întêmplatŭ, că vĕdurămŭ, 'ntr'uă séră, acești juni, în sala Slătineanuluĭ, la Momolo la balŭ maschetŭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Se vede, pentru cine este uă-dată amploiatŭ, este uă neapărată dĕtorie d'a merge serile, iarna, la aceste minuni. Camaraderia de cancelerie de sigurŭ o cere asta.

De aci presupunemŭ că se midlocise prin vre uă familie d'aprópe cunoscută, că ceruse pe fiica arendaşului, să o ducă să véda disulŭ balŭ. Altŭ-felŭ feritu-l'a Dumneḑeŭ ca să fi vĕḑutŭ pe arendaşŭ viindŭ cu femeia şi cu fiica sea acolo.

Aerulŭ se vede e defectosŭ aci pentru uă fiinţă inocentă nedeprinsă cu acelŭ sgomotŭ care aduce vijelia de cabale, de desmăţaturĭ şi altele care se petrecŭ acolea.

Elŭ înţelese că juna fiică se perde în noianulŭ acestorŭ lucrurĭ ce întêmpinară ochiĭ eĭ, intrândŭ de uă-dată în acésta sală cam de midlocŭ luminată, plină de comedĭ de totŭ felulŭ, de mascarade, de vorbe deşănţate, une orĭ de necuviinţe, şi mulţĭ curtesanĭ ca la balŭ mascaratŭ. Obrasiĭ juneĭ fiice, de şi cu mască la ochĭ, se roşiseră. Masca pe obrasŭ e câte uă-dată unŭ paravanŭ dinderĕtulŭ căruia îşĭ permite cine-va multe lucrurĭ ce nu sûntŭ ertate la lumină a le espune.

— Aceste figurĭ urîcióse şi aceste vorbe grosolane, cu care nu sûntŭ deprinsă să le audŭ, mĕ îngrozescŭ, dise juna Cleopatra; îmĭ vine să plecŭ d'aci. Îmĭ pare rĕŭ c'am venitŭ. Oh! unde sûntŭ eŭ acum? Ce amŭ făcutŭ? cum greşiiŭ că mi s'a 'ntêmplatŭ asta?..

— Nu te teme, respunde Ioniţă cunoscândŭ că juna sea impeţită nu era deprinsă cu balulŭ de mascarade, fiĭ liniştită; poţĭ să staĭ numaĭ să privescĭ; ascultă musica, privesce déca vreĭ acele domine, acele costume, aceĭ dănţuitorĭ, acele femeĭ libere, şi acele grupe care s'ascundŭ sub drape-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

riile de la ferestre; nu vorbi însĕ nimului, nu priimi de la nimenĭ nimica; destulŭ că nu eştĭ singură aicĭ; încrede-te în mine care eştĭ sora mea, iubita mea surióră!

— Bine, dérŭ nu te depărta de aicĭ, să nu mĕ laşĭ singură; eŭ nu sciŭ pentru ce tremurŭ!

— Să te lasŭ singură! cum o maĭ ḑicĭ asta, cândŭ eŭ m'amŭ pusŭ luntre şi punte ca să facŭ să te aducŭ la un balŭ? Cu tóte astea cu mine să fiĭ liniştită, vino să facemŭ uă voltă împregiurulŭ săleĭ, să vedemŭ mulţimea, să privimŭ la totŭ-felulŭ de nebuniĭ; îţĭ voiŭ spune eŭ ce sûntŭ tóte astea, ce însemnéză aceste măscĭ pe ochĭ şi ce felŭ de fisionomiĭ sûntŭ cari le veḑĭ.

Cleopatra rîse cu unŭ surîsŭ rece, şi dete braţulŭ cavaleruluĭ eĭ d'a o purta prin sala cea spaţiósă plină de publicŭ.

— Étă unŭ turcŭ, ḑise Ioniţă aretândŭ cu degitulŭ spre partea din fundŭ unde erauŭ măscile grămădite, lîngă elŭ unŭ armeanŭ, unŭ jidovŭ bancherŭ, unŭ paiaţă, unŭ mocanŭ de la munte, uă călugăriţă, uă ţigancă ghicitóre, toţĭ aceştia caută să fie admiraţĭ; eĭ se silescŭ să fie de spiritŭ şi se înşélă unĭĭ pe alţĭĭ câtŭ se póte de frumosŭ. Uite, iubita mea, aşa este tótă lumea! De şi june, eŭ amŭ avutŭ ocasiunea a auḑi şi a vedea multe; împregiurările mi-aŭ deschisŭ ochĭĭ pentru lume şi esperienţa mi-a luminatŭ tóte cătile. Da, iubita mea, precum sûntŭ nisce măscĭ aceste cari ascundŭ adevĕratele fisionomiĭ ale celorŭ cari le pune la ochĭ, totŭ asemenĭ ómeniĭ mascheză cugetările şi aplecările lorŭ cu nisce vorbe neadevĕrate şi cu uă fisionomie dulce prefăcută. Ómeniĭ se 'nşélă cu cruḑime unĭĭ pe alţĭĭ, în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

câtŭ numaĭ Dumneḑeŭ îĭ póte cunósce şi judeca. Uă inimă fără încercărĭ, uă fiinţă creḑătóre se 'nşeală pré lesne de amăgitorĭ. Aşĭ voĭ, iubita mea, să nu fiĭ şi dumnéta din numĕrulŭ acelora. Câtŭ despre mine, 'mĭ cunoscĭ inima, te amŭ iubitŭ şi te iubescŭ, şi d'aceea aşĭ voĭ să ţi le arĕtŭ aceste făţărnicieĭ grămădite la unŭ locŭ a le ómenilorŭ, cari ḑicŭ unele şi cugetă din contra altele; ceĭ cari linguşescŭ maĭ biue sûntŭ maĭ periculoşĭ!.. Miḑloculŭ cu care eĭ se servescŭ este masca ce le ascunde inima, sufletulŭ şi cugetulŭ lorŭ. Privesce la aceste chipurĭ la aste pocituri şi frumuseţĭ false, pentru ca să judecĭ lumea. Aşa sûntŭ ómeniĭ ce momiţézĕ, copiazĕ şi se închină în ceĭ cari le spunŭ vorbe marĭ. Vino să privimŭ maĭ de aprópe tóte lucrurile astea ce se petrecŭ şi se vĕḑŭ aicĭ. Iubita mea, fereaseă-te Dumneḑeŭ să cunoscĭ aceste tóte prin propria-ţĭ esperienţă, atuncĭ voĭ despera d'a maĭ trăi. Singură voĭ fi nemulţiămită de ceea ce te încongióră, precum sûntŭ eŭ la astă otate.

Dérŭ ce ḑicŭ eŭ! să lăsămŭ lumea cumŭ îĭ place să fie, să vedemŭ de noĭ, să ne interesămŭ de viaţa şi de bucuriile nóstre. Câtŭ eştĭ de bună că mĕ asculţĭ şi totŭ aşa să mĕ şi înţelegĭ! Cu câtŭ eştĭ de bună pentru mine, totŭ aşa de frumósă şi interesantă prin bunătatea care te caracterisă! Fiĭ totŭ-dé-una astŭ-felŭ pentru mine, scumpa mea şi iubită Cleopatră! Cleopatra e unŭ nume istoricŭ: femeia care sciu să subjuge unŭ generalŭ romanŭ; Cleopatra mea este asemenĭ adorată astă-ḑĭ ca şi cea din antichitate. Să mergemŭ protutindenĭ. Privesce şi judecă tóte câte le veḑĭ dinaintea ochilorŭ; privesce-le, veḑi-le cu ochiĭ teĭ luminoşĭ şi încântătorĭ! Voescĭ a-mĭ maĭ repeta acele vorbe de altă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

dată, îmi dai cară promisiunea ta că nu mĕ veĭ uita? nu veĭ călca jurămêntulŭ ce mi 'lŭ aĭ făcutŭ că mĕ iubescĭ? totŭ-dé-una veĭ fi surióra mea?

Cleopatra era simţibilă, arḑêndă şi timidă procâtŭ era frumósă. Ea se gôndia la mama eĭ pe care în acea sĕră o înşelasĕ pentru a veni la balŭ. Şi asta semĕna multŭ cu descrierea ce elŭ făcea persónelorŭ cu măscile la ochĭ grămădito la clubŭ.

Cu tóte acestea orele înaintasĕră prĕ iute, timpulŭ era târḑiŭ. Ea trebuia să părăséscă spectacolulŭ de atâtea intrige, cu atâta sgomotŭ şi cu atâtea strâmbăturĭ cari s'aŭ fostŭ petrecutŭ; ca urma să plece do la balulŭ mascheratŭ fără cavalerulŭ eĭ. Ea venise în cerculŭ uneĭ familiĭ căriia fusesc încredinţată de părinţiĭ eĭ şi totŭ cu acósta se va şi înturna. La plecare se strânserĕ atâtŭ de căldurosŭ de mâinĭ şi 'şĭ luară nópte bună prin nisce căutăturĭ plino de focŭ şi d'unŭ simţimêntŭ ce numaĭ inima scie a'lŭ esprima.

Ea a dispărutŭ, şi junele nu remase maĭ multŭ singurŭ, că cum ar' fi dĕtoritŭ a o urma cu cugetarea şi cu sufletulŭ seŭ pasionatŭ. Dórŭ cu tóte acestea se înturnă acasă.

În puţine ḑile uă mătuşă a eĭ, care şedea la Popa-tatu, murise. Femeia arendaşuluĭ şi fiica sea cătară să însoţiască cortegiulŭ funebru pênĕ la biserica de la Mavroghene. Cleopatra, cu ochiĭ roşiţĭ de plânsŭ, sta reḑemată cu fruntea pe mână, lângă uă strană înlăuntrulŭ bisericeĭ. Învestitura eĭ négră par'că resălta frumuseţea eĭ: cu ochiĭ lăcrămîndĭ şi inima sfâşiată de durere era răpitóre. Junele nostru nu era departe de aicĭ. Compătimindŭ pentru ceĭ rĕposaţĭ, su-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

termenii cuviincioşi de astă împregiurare. Ea în adevĕrŭ se mai linişti ascultându-lŭ. Se părea a numai putea trăi fără dênsulŭ; voinţa lui o domina în totŭ loculŭ şi chiarŭ şi aci unde era ceremonie funebră.

Mama ei fusese sprijinită de junele acesta şi de sora lui cându ea se sfâşia de plânsŭ. Elŭ a datŭ braţulŭ Cleopatrei cându se înturnaseră de la biserică; acésta semĕna ca cum ei juraseră dinaintea altarului unirea lorŭ. Lumea şi aci îi vĕduse pe amênduoi. Dĕrŭ acestŭ amorŭ fraternŭ datase de mai mulţi ani, că ajunseră, prin obicinuinţă, la uă intimitate de amicie.

Ioniţă era în alŭ douĕ-ḑeci şi unulea anŭ, şi dênsa cu vre uă duoi ani mai junĕ.

Elŭ făcuse progrese în serviciulŭ vistieriei unde era de vre uă trei ani. Capii secţiunei înţeleseră inteligința acestui june şi'lŭ însărcinase cu cele mai delicate lucrări de cancelerie. Elŭ ţinuse registru, archivele şi ajunsese capŭ de biuroŭ, se purta câtŭ se póte de bine şi toţi eraŭ mulţiămiţi de dênsulŭ. Angelulŭ sĕŭ tutelariu nu 'lŭ părăsia; chipulŭ Cleopatrei înfăţişa pe angelulŭ acesta pretutindeni şi 'n totŭ loculŭ, îmbărbătându-lŭ şi ajutându-lŭ, vorbindu-i totŭ-d'auna de détoriile seale.

În acéstă etate femeia formézĕ unŭ buchetŭ de graţii, plăceri şi înţelegere; Cleopatra era fiinţa ce le coprindea pe tóte. Pre-câtŭ ea se desvolta, cu atâtŭ ce făcea interesantă, cu atâtŭ atrăgea împregiurulŭ ei nenumĕraţi adoratori.

Zinca căuta cu tóte acestea să împliniască promisiunea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ce făcuse fratelui ei: era timpulŭ să mérgă la mama Cleopatrei ca să o céră pentru Ioniță.

Într'uă ḑi cândŭ fratele ei mergea la serviciulŭ cancelerieĭ, ea eşi d'uă-dată cu dênsulŭ, să mérgă la mama Cleopatrei. Ea se ducea singură şi 'lŭ încredinţă că înturnându-se îĭ va aduce nuvelele cele maĭ plăcute precum i le a fostŭ promisŭ. Strânse mâna fratelui ei şi 'ĭ ḑise că la înturnare se va sci despre fericirea sea din viitorŭ.

Ioniţă plecă la postu-ĭ unde era aşteptatŭ. În acelŭ timpŭ guvernulŭ didese în êntreprisă esploatarea salinelorŭ, cu contractŭ, unuĭ particularŭ. Êntreprenorulŭ vedea că, déca se va adăoga numaĭ uă frasă în contractulŭ sĕŭ, relativă la transporturĭ cu beilicu, êntreprisa va adăoga unŭ folosŭ însemnatŭ. Contractulŭ fusese scrisŭ cu mâna luĭ Ioniţă, şi tocmaĭ la articolulŭ pentru transportŭ era din întêmplare uă ḑiumĕtate rândŭ albŭ. Guvernulŭ nu perdea nimicŭ, déca s'arŭ fi adăogatŭ uă frasă la rândulŭ celŭ lăsatŭ, şi êntreprenorulŭ arŭ fi câştigatŭ pré multŭ. Ioniţă era archivarŭ, şi acea frasă trebuea adăogită la copie şi la originalŭ, care se afla conservatŭ la do Acésta dérŭ, după cum o înţelegea contracciulŭ susŭ ç era uă trébă de nimica, déca s'arŭ fi cumpĕratŭ amp iatulŭ ce ţinea acéstă lucrare. Prin urmare Ioniţă e aşteptatŭ de diminéţă la canceleria vistieriei. Contracci precum sûntŭ toţĭ concesionariĭ, nu sûntŭ dintre ceĭ carĭ să nu dea ce-va pentru ca să câştige multŭ... Ioniţă fu întêmpinatŭ de la uşă de unŭ omŭ cu pântece marĭ, cu degitile pline cu inele, cu gûtulŭ decoratŭ şi cu uă cravată de atlasŭ fină, cu unŭ lănţişorŭ scumpŭ ce-ĭ ţinea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

orologiulŭ celŭ încrustatŭ cu briliante la posunarulŭ vesteĭ, cu uă manta cu gulerulŭ cu samurĭ, cu vestmintele grele şi cu uă pungă grea ce'ĭ rupea posunarele, plină cu aurŭ, şi cu uă căutătură bine observativă, care acésta provine maĭ multŭ din esperienţă şi din calcule. Acestŭ bărbatŭ trase la uă parte pe Ioniţă şi 'ĭ propuse astŭ mititelŭ lucru, care, în limbagiulŭ êntreprenorescu, îlŭ numia uă bagatelă, şi pentru care îĭ promise duouĕ miĭ de galbenĭ. Acesta îĭ vorbi cum trebuea să'ĭ vorbéscă unŭ bancherŭ iscusitŭ. Suma era îndestulŭ de mare pentru ca să facă acéstă trébă şi a se păzi apoĭ secretŭ. Duouĕ miĭ de galbenĭ pentru unŭ omŭ săracŭ ca Ioniţă N . . . nu era de colea! şi maĭ cu sémă care era închinatŭ unuĭ înfocatŭ amorŭ; n'arŭ fi avutŭ puterea de a lua minţile orĭ căruia altulŭ cu uă asemenea propunere?.. Unŭ minutŭ tóte vijeliile care se trecŭ pe vîrfurile luĭ Parengŭ, cândŭ cade în luna luĭ Septembre ântêia zăpadă, se învăluiră şi se învêrtiră p'în capulŭ juneluĭ la acéstă tentaţiósă afacere. Duouĕ miĭ de galbenĭ pentru elŭ, unŭ bietŭ amploiatŭ care, câtŭ de activŭ şi economŭ va fi, n'arŭ avea perspectiva d'a 'ĭ strânge vre uă-dată din leafă, cum dérŭ să pérdă acéstă ocasiune însemnată, d'a se face avutŭ şi apoĭ a se face stŏpânŭ pe posiţia viitoruluĭ sĕŭ şi aş'ĭ asigura sórtea cu iubita sea Cleopatra?

Isbirea fu pré tare dată spirituluĭ sĕŭ, ca să pótĕ de uă-dată promite acésta, şi nicĭ nu ḑise că nu o va face. Elŭ rĕmase pe gôndurĭ.

Contracciulŭ, omŭ de esperienţă, înţelese confusiunea în care se găsia acestŭ copilŭ, şi cugetă că la a duoua

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

propunere, arătându-i şi banii, a câştigatu de sigurŭ sufletulŭ seŭ. Îlŭ lasă dérŭ unŭ minutŭ ca să se gôndéscă. Ioniţă ce era unulŭ din amploiaţiiĭ ceĭ renumiţi, inteliginte şi espeditivŭ în lucrărĭ, intră în cancelerie, şi 'n tótă acea ḑi nu se maĭ cunoscu elŭ însuşi, orĭ ce începea nu mergea lucru înainte, tótă mintea 'i era pironită la suma ce i se promisese şi la încurcătura împregiurăriĭ cu încununarea succesuluĭ visatŭ de elŭ.

Eşi de la cancelerie, merse acasă, se întâlni cu cunoscuţiĭ sĕĭ, fără a'i saluta precum altă dată, intră şi în casă, vĕḑu pe sora luĭ, dérŭ nu'şi aduse aminte să o întrebe ce nuvele îĭ aducea. Se închise singurŭ într'uă cameră, se trênti pe patu-i, îşi ştergea mereŭ fruntea, sângele ardea în vinele seale ca de friguri şi uă neodihnă ne'nţ lésă îlŭ turmenta, atâtŭ de tare ideea acésta ficsă de înavuţire şi de succesŭ se amestecase în tótă fiinţa sa şi 'lŭ domină. În adevĕrŭ, judecă elŭ, că fie-căruia omŭ Fortuna surîde uă-dată în viaţă şi este détorŭ să scie a se folosi de dênsa. Acum dérŭ Fortuna întinsese mâinile seale abundante către dênsulŭ, ea linguşia şi suridea copiluluĭ celŭ săracŭ şi care dorise din totŭ sufletulŭ să póte fi într'uă ḑi unitŭ cu aceea pe care o adorase, şi déca se va putea, şi cu avere...

Nóptea o petrecu precum sûntŭ ceĭ condamnaţi, neeşindu-i din minte cele ce ḑiserămŭ. Visă cu tóte astea ca ceĭ pré fericiţi, florĭ, rîurĭ şî câmpiĭ pitorescĭ... Plecă a duoua ḑi la serviciu-i şi determinatŭ să ia acéstă sumă de banĭ. Voi să întâlnéscă negreşitŭ pe Cleopatra, să'i dea nisce bune nuvele; dérŭ maĭ ântêĭ cugetă că va fi aşteptatŭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

de acelŭ contracciŭ şi cătă să se afle la cancelerie maĭ de diminéţă de câtŭ altă-dată; nu voi déra să întârdie în acea ḑi negreşitŭ de la serviciu-ĭ. Întâlnesce unŭ amicŭ alŭ sĕŭ care sta resturnatŭ piciorŭ peste piciorŭ într'uă trăsură nouă şi cu caĭ buni. Îşĭ va cumpĕra şi elŭ una assemenea. Va da prânsurĭ şi cine serile pe la otelurile cele însemnate; va putea să se aboneze şi la theatru luându uă loge pre séma sea; va ţine casa deschisă, va da baluri, va juca cărţĭ, va fi bine vĕḑutŭ, priimitŭ şi îmbrăţişatŭ de toţĭ; va fi unŭ milordŭ, avêndŭ aceştĭ banĭ în mâinile luĭ; dérŭ maĭ présusŭ de tóte, în câte-va ḑile elŭ va fi omulŭ celŭ maĭ fericitŭ căsătorindu-se; va dispune de suma de duoue miĭ de galbenĭ cum va voi şi cum ĭĭ va plăcea.

Astŭ-felŭ elŭ cugetândŭ ajunge pênĕ la uşa cancelerieĭ, se uită în tóte părţile şi inima ĭĭ bătu unŭ minutŭ.

Çontracciulŭ fusese acolo maĭ de diminéţă. Între altele elŭ ţinea în mână uă pungă cu aurŭ pe care junele nostru o putu vedea. Acesta sciu ce însemnéză venirea aşa de diminéţă a contracciuluĭ. Se apropie, îlŭ salută graţiosŭ, şi junele nostru, ca nicĭ uă-dată, îĭ mulţiămi ḑicându: sărutŭ mâna!...Elŭ deschise unŭ dulapŭ, umblă căutându p'intre chârtiĭ, şi celŭ cu banii stătu la uă parte ca să'lŭ observe şi să pótă repeḑi asupră-ĭ săgeţile tentaţiuneĭ cu maĭ multŭ focŭ, arĕtându pungă[illegible]rŭ.

Unŭ împărţitorŭ de afişe theatrale [illegible] visterieĭ.

Clucerulŭ Ianache se aflase la l[illegible] camera sea de lucru; Rădulescu, c[illegible]

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ţiuneĭ sosiră unŭ minutŭ pe urmă: cancelaristiĭ şi copiştiĭ umpluseră mesele şi începuseră a se aşeda cu cótele pe postavŭ ca să scrie, cu cóle de chârtiĭ dinainte-le, călimărĭ şi condee.

Contracciulŭ i se păru că trebuie să se retragă puçinŭ. Junele 'l întrebă: «ce, vĕ duceţĭ?..» care însemna rĕmâĭ ca să facemŭ trébă, şi êntreprenorulŭ, fără a respunde, se puse de şedu pe scaunŭ.

Ioniţă ş'aruncă uă căutătură pe uă placardă de theatru. Era tipărită cu litere marĭ, se anunţa uă representaţiune în limba patrieĭ, în sala theatruluĭ vechiŭ, la Slâtineanu. Se juca uă dramă întitulată: *Trădarea...*

Trădătorŭ este, ţice elŭ, acela care vinde la străinĭ interesele patrieĭ seale!.. este trădare orĭ ce abusŭ, orĭ ce fraudă, orĭ ce nedreptate comisă de funcţionarŭ; ecte uă vînçare, uă lovitură mortale pentru ţéră şi naţiune cândŭ lovesce cine-va în legĭ şi ce aŭ ele maĭ sacru; celŭ ce îşĭ vinde consciinţa, celŭ ce nu roşesce dinaintea crimeĭ, celŭ ce uită pre Dumneçeŭ este unŭ trădătorŭ!...Aşa dérŭ voiŭ fi tractatŭ, stigmatisatŭ cu acestŭ nume criminalŭ, cugeta profundŭ Ioniţă, turburându-i-se ochiĭ şi ca cum simţi în afundu-ĭ efectulŭ unuĭ trăsnetŭ, începêndŭ să 'ĭ vie uă sudóre rece pe frunte. Trădătoriĭ, criminaliĭ, nelegiuiţiĭ ucigătorĭ meritŭ pedépsă şi dispreţiulŭ comunŭ, cum dérŭ [illegible] acésta? repetă în adînculŭ sufletuluĭ sĕŭ. Nu [illegible] mine trădarea!... Tóte acestea şi le [illegible] consciinţa îlŭ mustra în adevĕrŭ... [illegible] uimă ca a sea, pentru a cugeta [illegible] imţi gravitatea lorŭ!...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Bancherulŭ ênsĕ, ca cum arŭ fi înţelesŭ motivulŭ turburăriĭ funcţionaruluĭ, făcu să sune aurulŭ atingêndŭ de vre uă duoue orĭ masa cu punga cea de ibrişimŭ roşu, prin care se vedea meşina din care era formatŭ gropulŭ celŭ mare.

Se vede că pênĕ atuncĭ nu veniseră concesiunile cele însemnate la noĭ în ţéră!!. Ioniţă N... se îngrozi de ideea fulgerătóre care trecuse prin minte-ĭ: trădare!.. Elŭ nu voi să merite astŭ titlu. Căta negreşitŭ să refuse ceea ce, de şi nu promisese, didese a înţelege bancheruluĭ susŭ ţisŭ, că consimte a 'ĭ împlini cererea.

— Domnulŭ meŭ, ţise Ioniţă acestuĭ bărbatŭ, rĕmâne acelŭ lucru care mi l'aţĭ propusŭ. Nu va sci nimenĭ nimicŭ despre cele ce s'a petrecutŭ între noĭ.

— Şi nu voescĭ să iaĭ duouĕ milĭ galbenĭ cari 'i amŭ adusŭ cu mine? étă punga şi gropulŭ, adăogă siniorulŭ cu sânge rece adresându-se către Ioniţă N...

— Hotărîtŭ, nu! respunde junele cu obraşiĭ aprinşĭ şi cu inima castă şi sinceră, s'a terminatŭ acésta!

Bancherulŭ surîse, ênsă tăcu; elŭ avu aerulŭ ca cum să ţică că arŭ fi făcutŭ numaĭ uă încercare. Strânse pe june de mână şi plecă fără a schimba de locŭ faţa.

Junele roşi şi maĭ tare, dérŭ resufiă cu toţĭ plŏmâniĭ creţêndu-se scăpatŭ de uă nenorocire. Îşĭ urmă lucrulŭ cancelerieĭ maĭ liniştitŭ de-câtŭ în ţiua trecută. Nu avu ênsă răbdarea d'a nu spune maĭ târţiŭ împregiurarea asta capuluĭ secţiuneĭ. O sciură apoĭ şi alţiĭ. —

Eşindŭ de la cancelerie merse dreptŭ acasă. Cum dete cu ochiĭ de soră-sa, o întrebă despre rĕspunsulŭ ce a

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

datŭ mama Cleopatreĭ. Elŭ seměna acumŭ par'că se trezise dintr'unŭ visŭ teribile.

— Frăţiorule! adăogă Zinca cu aerulŭ femeieĭ interesante, te ducĭ de multe orĭ la monastirea Cernichi, aduţĭ aminte ce frumosŭ era şi ce bine petrecurămŭ de hramulŭ bisericeĭ celeĭ nouĭ, vreĭ să mergĭ şi acum de ţiua St. Constantin? Vomŭ pleca cu duoue ţile maĭ 'nainte, să rĕmânemŭ acolo treĭ, saŭ patru ţile.

— Ce are d'a face, întrebă Ionită, mergerea nóstră afară la monastirĭ cu rĕspunsulŭ ce'lŭ aşteptŭ de la mama Cleopatreĭ? ce o să fie si dênsa acolo?

— La Cernica o să se încheie lucrările privitóre la sórea ta. Veĭ înţelege că eŭ nu te înşelŭ, că sora ta îţĭ voesce totŭ-d'auna binele, ca uă soră ce sûntŭ maĭ mare. Avemŭ numaĭ ţece ţile pênĕ la ţiua acésta, aştéptă êncă.

— Potŭ să vĕdŭ în timpulŭ acesta pe Cleopatra?

— Aĭ fostŭ totŭ-d'auna cu minte şi m'aĭ ascultatŭ, leică dragă! ascultă şi acumŭ pe sora ta, nu merge la Cleopatra. — Puţin va trece şi vomu vedea!..

— Dérŭ ce s'a 'ntêmplatŭ? întreba Ioniţă impacientŭ şi căutându cu ochiĭ marĭ la sora luĭ.

— Plecămŭ amênduoĭ, séŭ déca voescĭ, mergĭ singurŭ la Cernica. Ascultă-mĕ şi atsă-dată, frăţiorule! De St. Constantinŭ vomŭ fi acolo. Sora ta îţĭ este de ajutorŭ! Leica ta nu te lasă!..

Ioniţă, dreptŭ respunsŭ, puse capulŭ între mâinĭ, ca unŭ omŭ care se gôndesce şi 'ĭ e inima sângerândă; nu maĭ vorbi de astă împregiurare aşteptându.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Ce însemnéză tóte aceste lucruri care mi le ţice soră-mea şi care eŭ nu le potŭ înţelege?.. cugetă în sine Ioniţă N...

III

P'atuncĭ ministeriulŭ financelorŭ (vistieria) era divisatŭ în treĭ secţiuni: la cea d'întâĭ privia lucrarea contribuţiunilorŭ directe, la a duoua contabilitatea, pe lângă care se adăogase şi administrarea domeniilorŭ şi salinele şi la a treia contribuţiunile indirecte, vămile etc. Junele nostru, ni se spune că de ordinarŭ fusese la secţiunea I, şi în intervale a fostŭ datŭ, de directorŭ, să lucreze la a II, pentru inteligința luĭ. La registru era unŭ fiiŭ de boiarŭ, ţisŭ: Coconu Nae K... bărbatŭ în etate, însuratŭ şi cu bună posiţie, adică cu avere, socotindu-se şi zestrea nevesteĭ. Ministru de p'atuncĭ ..... Căciulă m... iubia pré multŭ bufoneriile, şi acela fiindŭ bufonulŭ seŭ, se bucura de óre care favóre, cŏcĭ era autorisatŭ să priiméscă baniĭ veniţi de pe afară.

Nu vomŭ nega că ministrul câtŭ şi directorele erauŭ bărbaţi aĭ progresuluĭ, cŏcĭ recomanda în tótă ţéra a bonamente la Vestitorul-românescŭ (gazeta semi oficiale p'atuncĭ) la diferite opere cari se publicauŭ, lotăriĭ în beneficiulŭ săracilorŭ şi uă bibliothecă universale, proiectată de uă societate de bărbaţi, şi care n'a apărutŭ... Prin urmare curgéu gropurile cu baniĭ la registratura de la secţiunea II, pentru acestea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Nu era ḑi ca să nu fie la vistierie duoĭ, treĭ bărbaţĭ, şi maĭ aleşŭ redactorele de la Vestitorul-românesŭ, să nu întrebe déca a venitŭ ce-va banĭ adresaţĭ către dênşiĭ. Coconu Nae K... registratorele, iĭ făcea să plece fără să fie supĕraţĭ, prin unŭ rĕspunsŭ ce le dedea tot-d'auna însoçitŭ de unŭ surisŭ măgulitorŭ, că n'a venitŭ, dérŭ póte maĭ târḑiŭ; să maĭ poftiţi dupĕ câte-va ḑile!.. le ḑicea elŭ.

Ioniţă fuse coprinsŭ de mirare la începutŭ vĕḑêndŭ acéstă manoperă a registratoreluĭ, cŏcĭ elŭ lucrândŭ la archive şi dândŭ ajutorŭ, în espediţiunĭ, registratoreluĭ, a avutŭ ocasiune să véḑă cu propriĭ seĭ ochĭ cum priimise gropurĭ de asemenea natură şi 'ĭ băgase Coconu Nae K... registratorele, în posunarŭ, fără să'ĭ trécă la registru, şi pe destinatoriĭ lorŭ iĭ trimitea acasă tot-d'auna făcêndu-le complimente şi vorbindu-le cu surîsulŭ pe buse, érŭ serile, dumnéluĭ, juca cărţĭ prin case particulare, se înţelege.

Acestŭ essemplu, saŭ acéstă manipulaţie a registratoreluĭ preocupă multă pe june, care în urmă conveni a ḑice: asta nu face nimicŭ, D. Nae K... şi déca ia de uă-cam-dată acestĭ banĭ pentru trebuinţa sea, iĭ póte da înapoĭ maĭ târḑiŭ fiind omŭ cu avere. Orĭ cum scóla acésta, vĕ puteţĭ închipui, era funestă pentru nisce capete june cari iaŭ de modelŭ pe superioriĭ şi colegiĭ lorŭ. În privinţa asta nu scimŭ ce să maĭ arătămŭ despre onorabilele D. Nae K... de câtŭ că nu era ḑi să nu bage unulŭ séŭ duouĕ gropurĭ în posunarŭ... Dérŭ ce se întêmplă pênĕ în cele din urmă, ia ghiciţĭ?.. i se întêmplă curatŭ cum ḑice ḑicĕtórea, că tivga nu duce multŭ la apă şi se sparge.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Elŭ se întinse a ataca şi banĭ publicĭ... După trecere de unŭ óre care timpŭ, într'uă bună diminéţă D. Nae K... a fostŭ datŭ în judecată pentru delapidarea a câte-va miĭ de galbenĭ, pentru care i s'a secuestratŭ uă parţe din bunurile seale proprĭĭ, şi soţia sea abia scăpă ce scăpă cu zestrea. Elŭ a fostŭ arestatŭ, ênsă pentru scurtŭ timpŭ. Cum am ţisŭ era protegeatŭ; consângeniĭ seĭ alergară în tóte părţile a 'ĭ solicita graţiarea. Rĕmase a se despăgubi statul cu ceea ce s'a secuestratŭ.

Elŭ se preumblă, în scurtŭ timpŭ după acésta, liberŭ şi indiferentŭ la tóte câte s'aŭ petrecutŭ... Maĭ târţiŭ se şi plângea că lumea este nedréptă către dênsulŭ, că îlŭ lasă pe din-afară fără funcţiune . . . . . .

. . . . . .

Să punem acum în cunoscinţă lectorulŭ de cele ce s'a petrecutŭ între aste duoŭe femeĭ şi ce rĕspunsŭ a datŭ soţia arendaşuluĭ soreĭ luĭ Ioniţă.

Întêmplarea face ca Teodoriţa să nu fie singură cândŭ veni Zinca la dênsa; tocmaĭ se afla Tonciu, unŭ óre-care individŭ din vecinătate, care totŭ spunea istoriĭ de pe cândŭ elŭ fusese curierŭ la postă şi maĭ din alţĭ timpĭ de pre câtŭ ş'aducea aminte. Elŭ suferia de reumatismŭ la unŭ piciorŭ, pentru care umbla cu uă cârjă, şi la tótă vorba ţicea că are durere, şi 'şĭ pipăia mereŭ genuchiulŭ frecându-lŭ pe d'asupra cu mâna. Acestŭ omŭ avea portŭ orientalŭ arnăuţescŭ şi purta unŭ ţaucŭ pe capŭ, ce 'lŭ apăsa pênĕ d'asupra sprâncenilorŭ.

Cocóna Teodoriţa şedea la unŭ colţŭ alŭ patuluĭ cu ochelariĭ la nasŭ şi croia cămĕşĭ din pânţă de casă so-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

çiuluĭ eĭ, pe care 'lŭ aştepta din minutŭ în minutŭ să vie de la ţéră.

Tonciu ḑicea că s'a martirisatŭ ca unŭ martirŭ şi ca condamnaţiĭ pre-câtŭ timpŭ fusese în acestŭ serviciŭ. Din câtŭ se înţelege elŭ nu era dintre ceĭ fără capŭ, dérŭ nicĭ dintre ceĭ cari n'aŭ musca pe căciulă. Între cele ce vorbia ḑicea şi asta că: drumurile sûntŭ în pré próstă stare, lipsa de şosele şi podurĭ peste ape înděrětnicesce şi comerciŭ şi tóte afacerile: apoĭ nesiguranţa călětorilorŭ de multele tâlchărĭĭ şi prădăciunĭ cari se facŭ în totŭ locului aŭ spăimântatŭ uă lume, ca cum ţéra arŭ fi ocuită de selbaticĭ, fără autorităţi şi fără legĭ; maĭ adăogându că fie-care rupe câtŭ póte şi câtŭ are ocasie; slujbaşiĭ îşĭ împlinescŭ rĕŭ détoria, şi mita şi reşfetulŭ jócă unŭ mare rolŭ; egoismulŭ, lăcomia de banĭ şi potlogăria este uă stare scârbósă care pe toţĭ îĭ încurcă şi'ĭ învĕlue precum pânzele păianjĕnuluĭ orĭ-ce insectă; că fie-care este silitŭ să şéḑă cu uşa închisă, ca să nu fie prădatŭ atâtŭ de tâlchariĭ de codru câtŭ şi de zabeţi... Dér cine face pe ómenĭ să fie tâlcharĭ? câte uă-dată lăcomia, rĕulŭ essemplu celorŭ de la putere şi maĭ de multe orĭ nedreptatea... Ce se facŭ baniĭ strînşĭ: birŭ, şosele şi altele?.. Dumneḑeŭ să mĕ erte, amŭ pĕcătuitŭ şi eŭ maĭ de multŭ: eramŭ una cu hoţiĭ şi m'amŭ împărtăşitŭ din nelegiuirile lorŭ... numaĭ să nu'mĭ iaŭ resplata dupĕ cum amŭ făcutŭ!.. Elŭ arŭ fi voitŭ să ḑică maĭ multe, dérŭ începu să se vaite că îlŭ dóre piciorulŭ: haĭ! oh! oh! oh!..

— Ce, aĭ fostŭ cu hoţiĭ cari ucidŭ şi jefuescŭ?... întreba Teodora cu curiositate.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— A fostŭ unŭ timpŭ de pĕcate pentru mine, numaĭ să nu fiŭ pedepsitŭ dupĕ cum amŭ făcutŭ, feresce Dómne!

— Va să se schimbe timpulŭ, ḑice cucóna Teodoriţa, căutândŭ să se schimbe acestŭ felŭ de conversaţie a luĭ Tonciu, uitându-se cu ochelariĭ mereŭ la pânza cea aşternută pe patŭ şi neteḑind-o cu mâna şi cu fórfecele.

Tocmaĭ atunciĭ intră şi Zinca, amica eĭ.

— Bine te amŭ găsitŭ! ḑise acésta celeĭ cu ochelariĭ pe nasŭ, dérŭ ce póte fi că nu ne-amŭ maĭ vĕḑutŭ de atâta timpŭ? Altă-dată nu trecea uă ḑi să nu fimŭ una la alta, şi acum a trecutŭ de cinciĭ-spre-ḑece ḑile?.. Ce totŭ lucrezĭ?..

— Oh! cocóna mea, sûntŭ uite împresurată de trébă, amŭ atâta lucru că niciĭ la biserică nu m'amŭ pututŭ duce. Apoĭ cum sciĭ, facŭ tóte în casă.

— Dérŭ dómne értă-mĕ! esclamă Zinca, Cleopatra îţĭ e de ajutorŭ; maĭ lasă lucru că aĭ cine să ţi'lŭ făcă; şi maĭ eşĭ să'ţĭ veḑĭ, soro, vecinii; maĭ eşĭ să te vedemŭ, ce Dumneḑeŭ! Aŭ dóră s'a recitŭ prieteşugulŭ nostru? De aceea amŭ venitŭ, uite!..

— Haĭ! oh! oh! oh!.. se auḑi văitându-se, de lângă sobă Tonciu, care îşĭ freca mereŭ genuchiĭ.

Zinca se uită la acelŭ care se văita, şi fu nemulţiămită că este elŭ acolo. Ea arŭ fi voitŭ să găsiască pe arendăşiţă singură.

— Dérŭ Cleopatriţa unde este? ce lucréză?

— Mititica maichi! respunde Teodoriţa rĕḑicândŭ cu uă mână ochelariĭ în susŭ, lucréză dincolo; amŭ pus-o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

astă-dĭ să férbă dulceţĭ... Dérŭ nu şedĭ, soro? ia locŭ pe scaunŭ lângă mine.

Zinca făcu semnŭ Teodorițeĭ arătându pe bĕtrânulŭ care 'şĭ freca genuchiulŭ.

— Nu s'arŭ putea să'ĭ facĭ vêntŭ să se ducă d'aicĭ? ḑise Zinca, ca uă femeie ce are unŭ secretŭ să'ĭ spunĕ şi nu voesce să o audă alţiĭ.

— Şedĭ şi nu te îngriji de elŭ, că e unŭ vechiŭ cunoscutŭ cu bărbatu-meŭ, poţĭ vorbi orĭ ce de faţă cu dênsulŭ.

Zinca, genată óre cum că se află acestŭ marturŭ cându oesce a propune lucrurĭ de uă mare însemnătate familiare, totuşi şedu şi prorupse maĭ târḑiŭ făcêndŭ declaraţie de comisionulŭ cu care era însărcinată.

Tonciu se maĭ văită de duoĕ treĭ orĭ şi apoĭ scóse uă tabacheră şi luă uă prisă. Întinse tabachera şi stŏpâneĭ caseĭ.

Zinca începu astŭ-felŭ către Teodoriţa:

— Sciĭ pentru ce amŭ venitŭ să'ţĭ vorbescŭ? ḑi aşa: să fie cu norocire!..

— Cu norocire să dea Sântulŭ să fie!... Dérŭ ce e? spune?

— Dumnéta cunoscĭ aplecările acestorŭ copiĭ cari se iubescŭ. De multŭ amŭ voitŭ să viŭ ca să vorbimŭ, să ne înţelegemŭ şi să facemŭ cum este bine pentru viitorulŭ şi fericirea lorŭ .. Sciĭ că eĭ se placŭ aşa de multŭ!..

Teodoriţa tăcu maĭântêĭ şi par'că sbârci din nasŭ de vre-uă duouĕ orĭ, redicându puçinŭ ochelariĭ şi érăşĭ-ĭĭ puse, pe urmă respunse: Apoĭ...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Soro, continuă cea d'âncĕĭ, cunoscĭ că Ioniță fratemeŭ și Cleopatra aŭ multă aplecare unulŭ către altulŭ ca să se ia, și d'aceea amŭ venitŭ ca să o cerŭ. Și dumnéta nu veĭ ḑice altŭ-felŭ?

Tonciu scóse încă unŭ gemetŭ și Teodoriţa maĭ rĕdică puçin ochelariĭ.

— Ce să ḑicŭ! eŭ nu potŭ să'ţĭ respunḑŭ la dorinţă, pentru că sciĭ, bărbatulŭ e totulŭ în casă. Ce póte uă mamă pentru fiica sa? tata ce voesce, aceea se și face, cum vrea elŭ.

— Dérŭ, soro, sciĭ că eĭ se iubescŭ, și n'arŭ trebui să facemŭ în contra acesteĭ legăturĭ nicĭ unŭ pasŭ care să fie spre nefericirea lorŭ! Scimŭ ce va să ḑică a iubi!.. Aci Zinca voia a atinge cele maĭ delicate córde de simţibilitate a le mameĭ Cleopatreĭ, care însă sta rece puindu-și érŭ ochelariĭ pe nasŭ.

— Soro, ce să ḑicŭ! adăogă Teodoriţa. Nu sciŭ să'ţĭ spuiŭ, saŭ nu, ce s'a întêmplatŭ.

— Ce lucru? întrebă cu impacienţă sora luĭ Ioniță și care începu a se păli pe façă gôndindu-se la vre uă catastrofă pentru fratele eĭ. Ce lucru, soro dragă? Nu cumva?..

— Uite este logoditĕ! respunde Teodoriţa, tată-sĕŭ a voitŭ și a logodit-o de cândŭ era numaĭ de duoĭ-spreḑece anĭ.

— Îmĭ pare rĕŭ, adăogă Zinca, de uă așa întêmplare! Cum de nu mi aĭ spus-o nicĭ-uă-dată? Cleopatra logoditĕ fără ca să sciŭ și eŭ! noĭ atâtŭ de bune prietene amênduoĕ, să nu'mĭ spuĭ asta?:

ROMÂNIA Cluj Biblioteca

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— N'a fostŭ prin scirea şi voinţa mea. Şi nicĭ dênsa nu scie nimica.

— Ce-felŭ? adăogă Zinca, Cleopatra?..

— Da, ea nu scie nimicŭ.

— Cum s'arŭ putea?

— Uite pré bine se póte.

— Cum Dumneḑeŭ unŭ lucru ca asta!..

— Era numaĭ unŭ copilŭ când tată-sĕŭ a făgăduit-o unuĭ neguţiătorŭ de la Galaţĭ, unuĭ compatriotŭ alŭ luĭ, cu învoire ca să aştepte pênĕ se va face mare.

Acum ea are nuoĕ-spre-ḑece anĭ. Alaltă erĭ a fostŭ mirele aicĭ. Bărbatu-meŭ le face şi le reguléză tóte cu tăcerea şi fără să spue Cleopatreĭ pênĕ în ḑiua din urmă. Eŭ n'am fostŭ ascultată într'acésta de bărbatu-meŭ când i amŭ ḑisŭ să nu se pré grăbéscă cu măritişulŭ copileĭ.

— Rĕŭ îmĭ pare! respunde Zinca lăsându capulŭ în josŭ şi rĕmâindŭ cufundată în gôndurĭ. Ce voiŭ ḑice luĭ Ioniţă?.. Elŭ o iubesce aşa de multŭ!..

— Eŭ încă căutamŭ unŭ chipŭ ca să ne înţelegemŭ despre acésta, adăogă soţia arendaşuluĭ, a făcutŭ Cleopatra copilărie d'a scrisŭ în treĭ rônduri frăţioruluĭ dumitale, şi când se mărită uă fată nu trebue să se găséscă astŭ-felŭ de chârtiĭ scrise la flăcărĭ. Te rogŭ dérŭ fă să înapoieze feteĭ biletele care i le a scrisŭ. Dumnéta înţelegĭ că ómeniĭ ceĭ cu minte se portŭ cum se cade. Maĭ este şi uă verghetă de aurŭ ce o are de la fiie-mea. Să o dea înapoĭ, ca să nu rĕmâie nicĭ uă urmă de bănuelĭ şi nemulţiămirĭ vre uă dată... Ḑiĭ luĭ Ioniţă că tinereţea aşa este; a fostŭ între eĭ unŭ prieteşugŭ nu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

mai. Ioniță e unu june cu minte, unu omu bunu, este ca unu copilu alu meu!

— Soro, deru elu o iubesce, și ea precum ai vedutu ilu iubesce!...

— O soro! deru fetele nu sciu ce facu, dise femeia arendașului surorei lui Ioniță, ele n'au ênca minte; femeia să 'și iubéscă bărbatulu pe care i 'lu a datu Dumneḑeu, care ilu ia cu cununie, așa e dreptulu...

— Da, deru ce faci tinereței bat-o s'o bată? replică Zinca care se silia se atingă inima amicei seale; poți să poruncescI la dragoste?..

— Hei! soro, adăogă de colo cucóna Teodoriţa cam aprinsă, m'amu măritatu când eramu de patru-spre-ḑece ani și numai m'a 'ntrebatu nimeni déca era cu voia mea.

— Deru, soro, e reu, și dintr'asta se întêmplă multe nefericiri...

— Hei! ce să facemu, și dumnéta ai bărbatu; poți să eși din voința bărbatului care e stêlpulu casei?

Zinca înțelese că nu e de făcutu nimicu cu acești ómeni și se gôndi unu minutu cum o să vorbéscă lui Ioniță, cum o să 'lu însciinţeze despre acésta împregiurare fără să se turbure, fără să se întêmple vre unu scandalu... Atunci îi veni în minte ideea ca să 'i vorbéscă despre asta la monastirea Cernichi. Acolo ilu va găsi mai liniștitu.

— Te lasu deru sănetósă draga mea!

— Ce te duci? dise stŏpâna casei.

Tonciu în acestu timpu se mai frecă de câte-va ori cu palma pe d'asupra piciorului văitându-se, scóse apoi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

tabachera din posunarŭ, luă uă prisă, strănută şi se găti să plece rezemându-se pe cârje. Zinca agitată şi preocupată de nemulţiămitórea nuvelă ce o va aduce frăţine-seŭ, se găti şi ea să iasă, întinḑêndŭ uă mână Teodoriţeĭ.

— Ce, nu maĭ şeḑĭ? o întrebă acésta.

— Mĕ ducŭ, c'am întârḑiatŭ, respunde Zinca, care se silia să ascundă câtŭ putea turburarea sea.

Dérŭ să nu uiţĭ? adăogă stŏpâna caseĭ, ce te amŭ rugatŭ, draga mea! Veḑĭ să mi le trimiţĭ, rĕvaşele şi vergheta; şi noĭ vomŭ rĕmânea totŭ-d'auna cele maĭ bune prietene.

În acelaşĭ timpŭ Zinca şi Tonciu eşiră de la Teodoriţa care îşĭ luă ochelariĭ de la ochĭ şi veni să însoçiască pe sora luĭ Ioniţă pênĕ la pórtă.

Zinca mergea să întêlnéscă pe frate-seŭ, când celŭ schiopŭ căută să se ducă acasă ş'a se pune pe laviţa sa în pórtă, să 'şĭ frece genuchiulŭ şi să fumeze cu ciubucelulŭ.

Tocmaĭ albanesulŭ, soçiulŭ Zincheĭ, trecea.

Acela îlŭ opri dându-ĭ bună vremea. Eĭ se întrebară cum maĭ petrecŭ, ce noŭ, şi terminară cu vorba despre cumnatulŭ seŭ Ioniţă.

— Bre! ş'a perdutŭ mintea cumnatulŭ dumitale? ḑise Tonciu înţepatŭ şi cu unŭ aerŭ de omŭ care scie multe şi de tóte. Cum unŭ băeţelŭ de erĭ d'alaltă-erĭ, să se sue cu mintea pênĕ acolo, să céră pe fata arendaşuluĭ vecinulŭ nostru? Are elŭ vre uă stare? Arendaşulŭ dă ficeĭ seale treĭ miĭ de galbenĭ zestre, şi caută să gă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

siască ginere negustorŭ, érŭ nu unŭ sgîrie pe chârtie... Şi pênĕ nu termină vorba, începu dupĕ obiceiŭ a se văita: haĭ! oh! oh! oh!.. érăşĭ m'a apucatŭ junghiurile de la piciorŭ.

— Ce spuĭ Tonciule? se vede că aĭ ajunsŭ în stare de copilărie; cumnatulŭ meŭ este ca şi boiărŭ; ca mâine o să 'lŭ veḑĭ şi cu caftanŭ! Ce vorbescĭ ca muierile?..

— Bine, bine, să dea Dumneḑeŭ, haĭ! oh! oh! oh!.. respunse elŭ văitându-se.

— Séra bună, Tonciule! adăogă albanesulŭ vecinuluĭ seŭ, pe care îl lăsă frecându-se la genuchiŭ. . . .

. . . . . .

Treĭ septĕmânĭ maĭ în urmă, de ḑiua St. Constantin, se vĕḑură, în Cernica, câte-va trăsurĭ şi câte-va familiĭ preumblându-se p'în curtea cea largă şi p'împregiurulŭ bisericeĭ celeĭ marĭ. Asemenea şi câte-va bateluri despicându undele încreţite a le laculuĭ care încongiură monastirea acésta.

Părinţiĭ eşiseră de la rugăciunea de seară.

Era unŭ timpŭ plăcutŭ. Puçinŭ vêntŭ potolia arşiţa ḑileĭ. Trestia lăsa unŭ sunetŭ ca gemetulŭ pe ape când séra vine cu umbrele eĭ întunecate, şi inimile eraŭ atinse de mişcarea ce însufleţia pădurea învecinată şi monastirea de cântecele paserilorŭ şi de lamentarea clopotuluĭ. — Arŭ fi ḑisŭ cine-va că Angelulŭ paceĭ şi alŭ pietăţiĭ chiăma pe fie care în sînulŭ acestorŭ singuratece locurĭ; lumea şi grijile cetăţilorŭ eraŭ uitate aci unŭ minutŭ pentru cine venise să guste repausulŭ acesta. Dérŭ pe luciulŭ argintiŭ alŭ apelorŭ se vedea călughĕ-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

rulŭ conducându luntrea liniştită şi legănându, de a visita undiţile pescarilorŭ. Unŭ ceriŭ cu puçiní nuorí, uă stea strălucindă în amurgulŭ sereí era îndestulŭ ca să lumineze aceste fisionomií melancholice, încercate prin abstinenţiă şi ajunare. Speranţa în inimile nóstre este uă flóre a ceriuluí care cresee lèngă marginea mormêntuluí şi ne face să întrevedemŭ fericirea. Contemplându frumuseţea ceriuluí, bucurându-se de lumina ţileí şi rugânduse mereŭ, a se ocupa de cele neapăratŭ necesarií ş'a despreţui mórtea, acilea e unŭ meritŭ. — Fericiţí totŭd'auna prin speranţa de uă resplătire divină, aceí cari împlinescŭ căile virtuteí şi cari se găsescŭ a veghea în giurulŭ loculuí repausuluí sântŭ: aceste fisionomií melancholice luminate de făclia bisericeí şi de misteriósele raze care le priimesce sufletulŭ în liniştirea sea, — eí mergŭ înfruntându vijeliile durereí şi torentele spăimântătóre de nefericirí; — eí petrecŭ aicí cu abstinenţiă şi devoţiune, cu viaţa celorŭ mulţiămiţí, pe undele rîuluí, în suflarea cea aspră a aeruluí, prin trestia aplecată de legănata plutire a vasuluí, tarí în credinţă şi liberí precum undele acestuí lacŭ !..

P'între monachií cari plutiaŭ cu atâta zelŭ cercetându mrejile şi cârligile undiţilorŭ, cu luntrele lorŭ, se vedeaŭ şi câţí-va dintre visitatorií străinĭ, veniţí de acea ţi.

Ivirea luneí de cu séră încuragea pe unulŭ dintre eí a se depărta cu luntrea pré departe spre pădurea din susulŭ monastireí pe iezerŭ. Elŭ trăgea la lopată conducându luntrea întocmaí ca unŭ marinarŭ, şi părea că încântătórea imagine a pădureí, oglindită în luciulŭ lacu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

luĭ, îlŭ atrăgea, pe cândŭ umbra sea se prelungia în cursulŭ apelorŭ. Sórele era la apusŭ şi roşietica sa lumină da fisionomieĭ acestuĭ bărbatŭ espresiunea unuĭ caracterŭ viŭ, unuĭ spiritŭ preocupatŭ. Uimitŭ ênsă subt romanticile impresiunĭ a le natureĭ, dupĕ ce începuse a se 'nopta, vĕḑu că se depărtase pré multŭ şi căută să se întórne grabnicŭ la monastire.

Luna protegea acéstă preumblare care îlŭ făcuse să uite uă sumă de grijĭ şi pentru care elŭ venise cu duouĕ ḑile maĭ 'nainte.

Plutindŭ vre uă duouĕ ore şi maĭ multŭ, ajunse la portu unde staŭ luntrele. Sări cu grăbire pe ţermiĭ ceĭ acoperiţĭ de érbă, legă batelulŭ cu lanţulŭ de rădĕcina uneĭ sălciĭ pletóse, şi merse cu paşĭ repeḑĭ spre chilia în care fusese elŭ aşeḑatŭ când sosise în monastire.

Luminile apăruseră pe la ferestre, ardéŭ cam închise precum şi luna care se găsia pe ḑiumătate ascunsă în nuorŭ. Tăcerea atuncĭ domnia în totŭ locului, în chiliile monachilorŭ şi în spaţiósa curte.

În chilia în care intrase junele maĭântéĭ era tăcere, pe urmă se auḑi duouĕ persóne convorbindŭ:

— Aĭ vĕḑutŭ pe Cleopatra? întreba Zinca pe fratele eĭ, care venise ostenitŭ de preumblarea sea pe ape.

— Da, respunse Ioniţă, alaltă-erĭ amŭ şeḑutŭ convorbindŭ cu dênsa ca uă ḑiumătate ḑi. Nătărĕul de Tonciu schiopu a scosŭ vorbe că ea este logoditĕ cu unŭ neguţitorŭ de la Galaţĭ. O! Dómne Sânte! asta a fostŭ ca uă lovitură de trăsnetŭ pentru mine! dérŭ nu este adevĕratŭ şi 'mĭ pare bine. Am alergatŭ de amŭ găsit'o,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

amŭ vorbitŭ cu dênsa şi acum sûntŭ liniştitŭ; ea m'a încredinţatŭ cu jurăminte că mĕ iubesce şi 'mĭ a repetat-o de vre uă treĭ orĭ: «pên' la mormêntŭ!..»

Zinca se uită lungŭ la fratele eĭ, ca cum voia să scie déca este timpul să 'ĭ descopere adevĕrulŭ:

— Ea se mărită astă séră, iubite frate, te potŭ încredinţa. Astă séră este nunta eĭ.

— Cum? întrebă Ioniţă rĕdicându-se îndată în susŭ şi mişcatŭ peste mĕsură.

— Liniştesce-te dragulŭ leichi! adăogă Zinca, care voia să întroducă pe frate-seŭ pe nesimţite a 'lŭ informa de astă împregiurare, lasă că tu o să aĭ unŭ norocŭ maĭ mare...

— Ea se mărită astă séră?.. esclamă Ioniţă cu uă voce năbuşită, şi eŭ staŭ aicĭ?.. Nu, nu se póte; ḑi soro dragă că aĭ glumitŭ. — Eŭ nu o creḑŭ!..

Zinca tăcu şi observă bine pe frate-seŭ.

Este adeveratŭ acésta? întrebă Ioniţă ca cum era afară din sine, voiŭ să sciŭ ca să plecŭ îndată d'aicĭ?. O! Dumneḑeule! Dumneḑeul meŭ!.. oh! ce lovire!..

— Pré adevĕratŭ e, respunde Zinca, şi d'acésta amŭ voitŭ să 'ţĭ vorbescŭ, să sciĭ că ea nu te a înşelatŭ, ci tată-sĕŭ o mărită fără voia eĭ. Astă séră se cununŭ.

— Cum aşa? astă séră?..

Ioniţă lăsă capulŭ în josŭ şi dupe câte-va minute ḑise încetŭ:

Eŭ nu o credeamŭ... şi bine mi a ḑisŭ acelŭ bĕtrânŭ!.. Ea se mărită!.. Plecŭ astă nópte la Bucurescĭ!...

— De prisosŭ, adăogă Zinca, care nu voise să lase

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

unŭ minutŭ pe Ioniță singurŭ. Décă ênsă voescĭ, să plecămŭ împreună, vomŭ ḑice să pue caiĭ. Dérŭ este de prisosŭ, ascultă-mĕ!

— De aceea mi aĭ ḑisŭ să viŭ la Cernica, soră dragă? Şi elŭ lăsă din noŭ capulŭ între mâinĭ.

— Tot-d'auna sûntŭ sora ta, tot-d'auna îţĭ voiŭ dori binele, iubitulŭ meŭ frate.

Desperarea luĭ Ioniță, aflândŭ aceste nuvele, nu se póte descrie. După ce stătu câtŭ-va în ástă stare de estasŭ, redică capulŭ în susŭ. Zinca îlŭ observă. Elŭ avea ochiĭ plinĭ de lacrime.

— Să plecămŭ, adăogă junele, uitându-se cu uă căutătură rĕtăcită la sora sa.

— Unŭ minutŭ staĭ, respunse Zinca.

— Pentru ce? întrebă elŭ.

— Aĭ nisce bilete şi uă verigă de aurŭ de la ástă fată? adăogă Zinca.

— Iată-le. Şi elŭ scóse din posunarulŭ seŭ unŭ plicŭ cu biletele ce tot-d'auna le purta la dênsulŭ, şi trase iute unŭ inelŭ din degitulŭ celŭ micŭ; acum luaţi-lŭ, luaţi-mĭ şi sufletulŭ!.. respunde Ioniță desolatŭ.

— Nu te plânge, iubite frate de mine, cŏcĭ n'amŭ voitŭ cŭ ca să se întêmple aşa. Aduţĭ aminte că eştĭ tînĕrŭ, speră în Dumneḑeŭ, că vomŭ găsi uă partidă ca să te însorĭ, cu care să fiĭ fericitŭ... Negreşitŭ voescĭ să plecămŭ nóptea acésta din monastire? haideţi!..

— Aşĭ voi să mergŭ ca fulgerulŭ acolo, şi daca m'aşŭ încredința că fără voia eĭ s'a făcutŭ ástă căsătorie, să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

vedemŭ atuncĭ ce vomŭ face!.. Voiŭ căuta să o vĕdŭ negreşitŭ în nóptea acésta... Plecămŭ acum!...

— Heĭ! băete! fata are părinţĭ, ḑise Zinca silindu-se să liniştéscă pe fratele eĭ.

În adevĕrŭ, cu una cu alta, la meḑiulŭ nopţiĭ uă trăsură eşia din pórta bisericeĭ St. George la Cernica.

Ioniţă promitea totulŭ cucieruluĭ să mâie iute, ca să ajungă maĭ curêndŭ în capitală. Luna târḑiŭ dispărea de la orizonte şi unŭ întunericŭ profundŭ acoperise câmpia. Nóptea cu unŭ timpŭ aşa de întunecosŭ înderetnicesce mersulŭ uneĭ trăsurĭ. Cu tótă góna şi bicele ce dedea cailorŭ, suindu-se chiar Ioniţă pe capră, abia despre ḑiuă fuseră la bariera Poduluĭ-Mogoşóeĭ, unde maĭ aşteptară câte-va minute pênĕ se sculă căpitanulŭ, să descue lacătulŭ, să redice cumpĕna, d'a putea eĭ intra. Peptulŭ juneluĭ sălta ca cum voia a se sparge, şi ochiĭ luĭ ardéŭ. Pênĕ a nu ajunge trăsura dinaintea porţiĭ la dênsulŭ, sări josŭ ca unŭ nebunŭ şi se îndreptă pe stradă înainte. Şi cu tótă întunericimea ce se lăsase despre ḑiuă, putu zări uă trăsură şi uă grupă de ómenĭ strênşĭ dinaintea caseĭ arendaşuluĭ. Luĭ Ioniţă iĭ veni unŭ felŭ de ameţială, curêndŭ se simţi aprinsŭ de uă maĭ mare furie care îlŭ făcu să'şĭ îndrepte paşiĭ dreptŭ într'acolo.

— Ce facĭ? iĭ ḑise cu energie sora luĭ, unde te ducĭ? vino înderĕtŭ.

— Oh! soro dragă, aşĭ voi maĭ bine să morŭ!

— Să morĭ tu acum? şi de ce? A încetatŭ d'a maĭ fi lume pentru tine? Nu veĭ maĭ găsi fete şi póte maĭ bune, fete crescute bine, de familiĭ cu caracterŭ, fete

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

din părinți cum se cade? De ce te deperi? De ce te plângi? Stai loculuĭ să nu te faci de rîsŭ p'între acei ómeni... Ascultă, vino acasă; nu te duce, că'ți vei face rĕŭ!...

Ioniță făcu ochiĭ mari, stătu în locŭ și începu a se gôndi:

— Acolo sûntŭ tălchari, ḑice elŭ, cari mi aŭ răpitŭ fericirea, cari mi aŭ sdrobitŭ inima!..

Sora luĭ continuă:

— Erai micŭ când noĭ amŭ remasŭ fără părinți; amŭ fostŭ eŭ sora și mama ta; te amŭ crescutŭ, te amŭ feritŭ de tóte; te amŭ învĕțatŭ, și tot-d'auna eramŭ ascultată. Acum eștĭ mare, aĭ minte, ascultă-mĕ și acum! Nu trebue să te degradezĭ, nu se cade se fiĭ înjositŭ dinaintea acestor ómeni cari n'aŭ altŭ Dumneḑeŭ de cât pĕcatulŭ banilorŭ...

Ioniță remâne câte-va momente ca și înlemnitŭ dupĕ ce intră înlăuntru împreună cu soră-sea. Mai pe urmă deveni furiosŭ și voi să se încredințeze ce era acéstă lume grămădită nóptea la pórta părinților Cleopatreĭ, și eși numaĭ de-câtŭ ca unŭ omŭ care nu scie ce face. Se duse iute pênĕ la acelŭ locŭ; dérŭ nu maĭ găsi pe nimenĭ. Toți s'aŭ fostŭ împrăștiatŭ. Remăsese numaĭ schiopulŭ Tonciu, care se ducea spre casă, umblândŭ cu treĭ picióre.

Acum începuse a se lumina. Stela precursorie luminieĭ dimineței se arăta pe orizonte și rôndunelile începuseră a saluta ḑiorile.

Ioniță se înturnă érăși în camera sea, unde gemŭ ca

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

unŭ desperatŭ, se desbrăcă şi se aruncă în aşternutu-i căutându repausulŭ somnuluĭ care era departe de dênslŭ. Atuncĭ se puse pe unŭ plânsŭ nebunescŭ, blestemă pe trădătorĭ, blestemă minutul în care a simţitŭ pentru Cleopatra astă pasiune neînvinsă, şi nu scimŭ ce maĭ cugetă şi despre dênsa. Sora sea nu'l părăsia în acéstă stare a durereĭ...

La casa arendaşuluĭ se petrecuse lucrurĭ ciudate şi pe care le vomŭ spune numaĭ în trécătŭ.

Sûntŭ ómenĭ cari se credŭ cu minte că în afacerile familiare iaŭ de normă interesul şi érŭ interesul; dintr'-aceştĭ ómenĭ era arendaşul susŭ ḑisŭ.

Aflându că fiica sea, unica sea fiică Cleopatra, purta unŭ simţimentŭ pentru junele funcţionarŭ, ca să nu calce regulile seale d'a fi în alianţă cu uă familie comerciantă şi de la care câştigase cu comerciul, nu voi să asculte vocea inimeĭ fiiceĭ seale, şi se determină a o mărita fără voia eĭ, cum amŭ ḑisŭ, cu unŭ comerciantŭ de la Galaţĭ. Fiica protestă de acésta şi plânse chiar dinaintea tatăluĭ eĭ şi competitoruluĭ, declarându că nu se mărită. Şi maĭ alesŭ că celŭ pe care tată-seŭ i'lŭ impuse să'lŭ ia de soţiŭ nu 'lŭ vĕḑuse nicĭ uă-dată. Pe urmă, ca prima condiţiune, şi nepotrivirea în etate: unŭ bărbatŭ peste cinci-ḑecĭ de anĭ cu uă fiică de nuoĕ-spre-ḑece. Vĕ puteţĭ închipui ce căsătorie maĭ era şi asta, când acéstă fiică îşĭ alesese unŭ altulŭ de a'ĭ fi consoţiŭ. Ea a avutŭ coragiulŭ să declare mireluĭ verde în ochĭ, că nu'lŭ ia pentru că iubesce pe altulŭ.

Mirele acesta, flegmaticŭ şi omŭ de calcule ca şi so-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

cru-seŭ, rĕspunse: «asta nu face nimicŭ, maĭ târdiŭ se va schimba şi me va iubi pe mine...» Şi determinară, adică socrulŭ şi ginerele, cari eraŭ maĭ d'aceeaşĭ etate, să facă nunta în ḑiua Sânţilorŭ Împĕraţĭ, într'uă joĭ.

Tata stătea la spatele mireseĭ amenińţându-o şi ordonându-ĭ să 'şĭ stérgă lacrimile, pe când se îmbrăca de solemnitate, câtŭ fu la biserică şi chiar cândŭ veni acasă.

Cleopatreĭ, în estrema sa durere, îĭ veni să'şĭ rupă vestmintele de pe dênsa şi a se sinucide.

Nunta se făcu cu tóte acestea şi care ţinu pênĕ la meḑiulŭ nopţiĭ. Ea se totŭ uita la ferestre, ca celŭ puçinŭ să véḑă pentru ultima óră figura promisuluĭ eĭ în inima sa. Cu tóte acestea nu o vĕḑu câtŭ timpŭ ţinu solemnitatea nupţială. Pênĕ în ḑiuă uă trăsură închisă, la care eraŭ înhămaţĭ patru telegarĭ, trase dinaintea pórteĭ. Aci mirele, Cleopatra, maica-sa, arendaşulŭ, tata al eĭ, Tonciu celŭ schiopŭ şi vre-uă duoue femeĭ, maĭ multŭ tăcuţĭ şi la lumina stelelorŭ, veniră despre ḑiuă la uşa trăsureĭ. Socrul combinase lucrurile ca uă-dată cu ḑiua tineriĭ însurăţeĭ să plece pe drumŭ. Cleopatreĭ i se păru că vede fisionomia luĭ Ioniţă prin întunericulŭ dimineţeĭ. Ea póte, în pasiunea de care fusese turmentată, arŭ fi aşteptatŭ unŭ ajutorŭ, arŭ fi doritŭ să se strice legăturele asteĭ alianţe fugindŭ din braţele mireluĭ eĭ pe care nu l'a fostŭ luatŭ cu voea sea.

Dér precum unŭ visŭ orele trecŭ şi fără de nicĭ uă speranţă d'a se schimba lucrurile; eą stă plângêndŭ şi tremurândŭ dinaintea trăsureĭ, în care era să se urce

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

cu mirele în întêia ḑi. Mama eĭ plêngea asemenĭ, precum astă fiică cu peptulŭ bătêndŭ şi cu ochiĭ inundaţi de lacrime. Arendaşulŭ seriosŭ, şi ginerele seŭ totŭ aşa, dete mâna Cleopatreĭ, şi 'ĭ ḑise: «De! suete acum!»

Cleopatra maĭ rumpse într'unŭ plânsŭ şi gemu din tóte puterile. Sufletulŭ i era sdrobitŭ şi ca cum perduse viaţa, când se vĕḑu în trăsură alăturea cu unŭ omŭ necunoscutŭ şi pe care nu 'l iubia, de şi acela acum era soţiulŭ eĭ.

Cu uă oră maĭ 'nainte se pornise uă trăsură cu bagage; acum porni şi céstălaltă ducândŭ nouiĭ însuraţeĭ, cari ş'începéŭ cariera vieţeĭ cu lacrime.

Îndată ce plecară tineriĭ, arendaşulŭ şi femeia sea intrară în curte, poftorindŭ călĕtorie bună şi lungĭ ḑile celorŭ ce se depărtară, şi închiseră uşa dupĕ eĭ.

Tonciulu schiopu se dirige spre casă, troncănindŭ cu cârja pe petrele pavagiuluĭ, şi când ajunse în pragŭ, maĭ gemu de treĭ orĭ şi 'şĭ pipăi piciorulŭ dupĕ obiceiŭ.

Ioniţă nu merse la cancelerie în timpŭ de duouĕ septĕmânĭ. Elŭ zăcea...

Amiciĭ şi cunoscuţiĭ ilŭ cercetară venindŭ acasă la dênsulŭ. Zinca, sora sa, spunea la toţĭ că frate-seŭ s'a bolnăvitŭ de receala ce a fostŭ luat-o când a umblatŭ cu luntrea, séra, pe laculŭ de la monastirea Cernichi.

Între cei visitatorĭ veni şi Tonciulŭ ca să vĕḑă pe amalatŭ.

Între aceste găsindŭ ocasiune, elŭ se adresă către albanesŭ ḑicându-ĭ:

— Nu ţi amŭ spusŭ eŭ? arendaşulŭ este omŭ de banĭ,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

déca este arendașŭ; elŭ scie să arendéscă și să fie arendatŭ cu totŭ neamulŭ luĭ. — Interesulŭ pórtă fesulŭ, la elŭ și la toți, măre vecine!..

IV

La începutŭ era de îngrijitŭ despre sănĕtatea juneluĭ nostru.

Orĭ cine póte să 'șĭ închipuiască în ce stare se găsia elŭ dupĕ aceste întêmplărĭ.

Maĭ multe nopțĭ nu dormise privindŭ din patulŭ seŭ cum stelele 'șĭ făceaŭ cursulŭ lorŭ pe bolta ceréscă, pênĕ la acea stelă precursorie a lumineĭ dimineței, care isbia în ferestrele seale cu uă culóre gălbue și roșietică. Elŭ privise, fără a închide măcarŭ ochiĭ, cum sórele apusese séra și cum a duoua ḑi resărise.

Viua închipuire a Cleopatreĭ îlŭ preocupa precum și nefericitulŭ evenimentŭ ce se petrecuse care îĭ sfâșia inima. Sora-sea, care nu 'lŭ părăsia unŭ minutŭ, vorbindu-ĭ și consolându-lŭ din tótă puterea, rugase pe amiciĭ seĭ și colegiĭ de la vistierie, să vie maĭ desŭ ca să 'lŭ distreze. Uă sumă de indivizĭ începură mereŭ a 'lŭ visita, și așa nopțĭ și ḑile, era la dênsulŭ ca la unŭ clubŭ. Aci se fuma, se juca stosŭ și se vorbia politică: politică ca aceea cu care timpulŭ trece...

Veți sci că unulŭ din evenimentele cele marĭ din câte s'aŭ succedatŭ în aniĭ acestia planase atunci peste întréga

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

România, care atuncĭ gemea: duouĕ invasiunĭ pe dênsa, duouĕ armate străine, persecuţie şi lupta partidelorŭ!.. Acésta preocupa pe fie-care şi spiritele eraŭ într'uă fer-bere. După revoluţiune nimenĭ nu scia ce o să se în-têmple. Toţĭ purtaŭ doliu şi se simţiaŭ împovăraţĭ: duouĕ invasiunĭ, Turcĭi şi Muscalĭi, în urma revoluţiuneĭ, era îndestulŭ ca să facă a se întrista fie cine; nu era de glumitŭ cu uă aşa stare de lucrurĭ şi nicĭ că era omŭ care să nu se cutremure de ast-felŭ de timpŭ: averea şi viaţa eraŭ în nesiguranţă, căminulŭ fie-căruĭ ocupatŭ de străinĭ... În capitală, ca şi în tóte oraşele, casele publice şi pa-aturile eraŭ transformate în spitaluri, casarme şi cuar-ire. Tinerimea ênsă făcea politică, cum amŭ ţisŭ, care ésta d'atuncĭ a trebuitŭ să ne rĕmâie ca uă nefericită moş-tenire, adică: fie care să 'şĭ lase lucrulŭ seŭ şi să se ocupe d'a pune ţéra la cale, după mintea sea şi după pasiunile ce uni-alţiĭ le incită. Bĕtrânii, marturĭ a maĭ multe evenimente, consumaŭ în tăcere trista esperienţă şi priviaŭ cu unŭ ochiŭ spăimântatŭ la tinerime cum se conducea. Uniĭ érăşĭ, avêndŭ în vedere numaĭ interesulŭ privatŭ, alergaŭ orbĭ a da braţiulŭ la străinĭ şi a danţa cu dênşiĭ, în cerculŭ familiĭ, cu sóçele şi cu fiicele lorŭ... Dérŭ precum Draculŭ încurcă în iţele seale sufletele pĕcă-toşilorŭ perduţĭ, ast-felŭ interesul şi egoismulŭ încurca pre ceĭ cari 'şĭ făceaŭ din casele lorŭ unŭ tabernaclu alŭ corumpţiuneĭ, în scopŭ numaĭ ca să facă trebile şi in-teresele cu străiniĭ...

Putea cine-va înţelege de pre vorbele şi apucăturile celorŭ strênşĭ la junele Ioniţă, ca ce lucrurĭ promitea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

acéstă generaţiune să facă pentru fericirea patrieĭ... Mulţi strigaŭ şi vorbiaŭ pênĕ făceaŭ spume la gură, că eĭ sûntŭ alfa şi omega, cari voruŭ lucra pentru a institui guvernulŭ democraticŭ pentru ţéră cu uă republică şi uă cosmopolitie universale... (Uă cosmopolitie bunióră în starea în care se găsesce partea Moldoveĭ!...) Dérŭ maĭ târdiŭ s'a aflatŭ că eraŭ plătiţi de străinĭ ca să vorbéscă aşa şi să sémene turburărĭ; uniĭ chiar priimiaŭ lefurĭ de spionĭ, şi acestia, ca să 'şĭ facă meseria, ar' fi vîndutŭ şi pre Dumneḑeŭ... Ceĭ cari vorbiaŭ cu românismulŭ maĭ înfocatŭ, aceia eraŭ maĭ periculoşĭ. Amŭ putea cita uă sumă de essemple de felulŭ acesta....

Când rîurile debordéză, umflate şi turburate din ploĭ, ele aducŭ copaciĭ ce 'ĭ têrăscŭ în cursulŭ lorŭ, surpă malurile şi lasă unŭ felŭ de plévă pe câmpiĭ; mâna ênsă a laboratoruluĭ scie a descurca holdele de aceste răgăliĭ, astupă surpăturile şi cară buştenĭĭ têrâţĭ, mâna istéţă a laboratoruluĭ nivelează şi aşéḑă regulă d'a cultiva érăşĭ pămêntulŭ, acea mână face să înfloréscă holda! Trebui dérŭ şi Românieĭ, după atâtea calamităţĭ venite asupra eĭ, îĭ trebui unŭ părinte care s'o conducă. Ea îlŭ avu; ş'acesta a fostŭ Stirbeĭ-Vodă, celŭ ce se puse la cârma ţereĭ când ea era în aşa stare. Elŭ chiămă la sine şi îmbrăţişă capacităţile, apelă la concursulŭ Românilorŭ, resplătia orĭ unde auḑia vre uă faptă virtuósă şi condamna şi pedepsia demagogia; nu se uita la vorbele şi injuriile celorŭ nemulţiămiţĭ, elŭ mergea înainte semnalându paşiĭ seĭ cu câte vre uă faptă însemnată. Nu era dérŭ cu neputinţă ca unŭ asemenea Domnŭ să se informeze de con-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

duita fie căruia membru alŭ societăţiĭ, a înţelege cari sûntŭ bărbaţiĭ capabilĭ şi activĭ, ş'a ĭ aduna împregiurulŭ seŭ, în acele ḑile de jéle, de sugrumare, de invasiune... Elŭ maĭ cu sémă începu de la a rĕsplăti serviciile şi onestitatea orĭ unde o va găsi. Ca unŭ românŭ de geniŭ, elŭ avea miḑlócele seale particulare să se informeze despre tótă ţéra şi de fie care individŭ. Între acestea avu resunetŭ şi conduita amploiatuluĭ Ioniţă N... cea petrecută în faţia contracciuluĭ salinelorŭ, la vistierie.—

Stirbeĭ se informase de la uni-alţiĭ din capiĭ secţiuneĭ unde junele era funcţionarŭ; şi ca să facă unŭ essemplu [illegible], ca să încorageze probitatea şi meritele în tóta pucuvîntuluĭ, a înălţatŭ p'acestŭ amploiatŭ la rangulŭ [illegible]tarŭ: uă demnitate ce avea preţŭ pe timpiĭ d'atunceĭ, ca uă rĕsplătire a merituluĭ şi capacităţiĭ.

Îndată ce Ioniţă se făcu bine şi veni la cancelerie, află acéstă bucurătóre nuvelă. Unŭ evenimentŭ sterge maĭ tot-d'auna urmele cătŭ de impresionabile a le altuĭ trecutŭ. Dérŭ nuvela acésta de înălţarea sea la rangŭ şi vorbele continue a le suroreĭ seale, începu óre cum a'lŭ tămădui de bóla sea morale. Tótă familia sea fu răpită de plăcere veḑêndŭ pe unulŭ din membriĭ eĭ înălţânduse la rangŭ de boiărie. Se creḑu în nisce ḑile de serbătoriĭ de fericire. Sora luĭ Ioniţă iĭ ḑise: caută de eşĭ mereŭ; petrece în societate, caută de te fă fericitŭ, şi eŭ sora ta, îţĭ voiŭ fi de ajutorŭ, eŭ, sora şi mama ta, voiŭ fi tot-d'auna lêngă tine, de a'ţĭ căuta uă altă fericire maĭ bună şi maĭ adevĕrată de-câtŭ acea care o aĭ per-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

dută. Fiĭ liniştitŭ, fratele meŭ, noĭ nu te vomŭ părăsi. Acum te aĭ făcutŭ boiărŭ, ce maĭ vreĭ?

Albanesulŭ scóse cu mare bucurie câte-va sute de leĭ, ca să plătéscă tacsa diplomeĭ ce i se dete cumnatuluĭ seŭ de Pitarŭ, şi elŭ din acea ḑi numaĭ lepădă de pe dênsulŭ îmbrăcămințile cele cu firŭ ce avea obiceiŭ a le pune numaĭ pe la ḑile de serbătóre; şi aşa celuĭ d'ântêĭ către care elŭ se adresă spuindŭ d'acéstă fericire în casa sea, fu Tonciu, vecinulŭ seŭ celŭ schiopŭ.

Prin acésta Ioniță se simți óre cum resbunatŭ d' despreţiulŭ ce i 'lŭ a fostŭ arĕtatŭ arendaşulŭ refu sându-ĭ mâna fiiceĭ seale. Pentru elŭ acum se deschises unŭ orizonte noŭ sub care avea să trăiască şi să respire. Elŭ trebuea să uite starea copiluluĭ din plebeĭ. Era june, avea uă carieră, putea în condiţia sea să 'şĭ facă unŭ nume; acum déră căuta să trăiască, să trăiască, dérŭ ênsă voia să fie şi iubitŭ...

Cu tóte aceste n'amŭ veḑutŭ vre ua-dată omŭ maĭ voiosŭ şi răpitŭ de uă copilăréscă bucurie ca acestŭ june în ḑiua cândŭ veniră amiciĭ şi colegiĭ seĭ să'lŭ salute de înălţarea sea la rangŭ. Sora sea îlŭ îmbrăţişă cu lacrime în ochiĭ şi cumnatulŭ seŭ iĭ ţinu uă lungă orare. Ântêiulŭ lucru din parte-ĭ fu să'şĭ îngrópe totŭ capitalulŭ comandându duoue rândurĭ de îmbrăcăminte de modă, într'acestea nelipsindŭ şi haina curţiĭ, şi a'şĭ mobila uă cameră cu gustŭ. Merse la palatŭ să se presinte Măriĭ Seale, în cea d'ântêĭ duminică dupĕ eşirea ofisuluĭ domnescŭ. Albanesulŭ era în curte pe urmele cumnatuluĭ seŭ, ca să afle ce ḑicea şi cum li se părea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ómenilorŭ de dênsulŭ. Îmbătatŭ de plăcere, albanesulŭ, cândŭ se înturnă spre casă, întêlnesce pe Tonciu.

Acesta îĭ luă vorba felicitându-lŭ pentru Ioniță: — Amŭ auditŭ, ḑise elŭ, că s'a 'nalțatŭ la boiărie cumnatulŭ dumitale? Să-ĭ fie de bine și la maĭ mare să dea Înaltulŭ-Cerescŭ!

— Nu ți amŭ spusŭ eŭ? ḑise albanesulŭ vecinuluĭ seŭ. Na! acum chir Năstase arendașulŭ, să 'șĭ dea fata dupĕ unŭ scăunarŭ de la Galațĭ! Eată cumnatulŭ meŭ Ioniță este boiarŭ, și nu va catadecsi să 'ĭ pară reŭ de ceea ce a făcutŭ mojiculŭ acela. Dér și eŭ amŭ opritŭ nevasta d'a se maĭ duce la nevasta luĭ și nicĭ pin curte pe la mine să nu 'mĭ calce.

— De asta așa e! respunse Tonciu care aci de uădată începu să se vaite: haĭ! oh! oh! oh!.. érŭ mĕ junghie la piciorŭ.

— Veḑĭ, Tonciule, sûntŭ marĭ minunile și tainele luĭ Dumneḑeŭ!... Nicĭ uă-dată să nu se mândréscă omulŭ că are banĭ: banĭ, heĭ! aŭ și țiganiĭ!...

— Vecine ia veḑĭ, ḑise Tonciu, cândŭ va ajunge Ioniță în vre uă slujbă maĭ mare, să 'șĭ aducă aminte și de mine, că amŭ fostŭ și eŭ slujbașŭ atâți anĭ la poștă, s'ar cădea să mănâncŭ și eŭ uă pâine la vreme de bĕtrănețe! Noĭ sûntemŭ ómenĭ d'aĭ stŏpânariĭ !..

— Ca ho! abia acuma înaintă și elŭ, să maĭ așteptămŭ!

— Bine, să asteptămŭ, ḑise Tonciu, dér e vre uă nădejde?...

Înturnându-se albanesulŭ acasă găsi pe Ioniță cu unŭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

amicŭ alŭ seŭ şi cu unŭ străinŭ, omŭ blondŭ şi scurtŭ, pe care acela îlŭ întitula: domnule Baronŭ.

— Bre! cumnatulŭ meŭ priimesce şi baroni la dênsulŭ? Ce va să ḑică se fie cine-va în lume măcar unŭ Pitarŭ!

Elŭ se întórse iute să se consulte cu vecinulŭ seŭ Tonciu care, ca unŭ vechiŭ şlujbaşŭ, scia să preţuiască maĭ bine aseminea lucrurĭ. Tonciu respunse albanesuluĭ cu unŭ aerŭ flegmaticŭ: luaţĭ séma bine că acela pe care voĭ îlŭ numiţĭ baronŭ este unŭ spionŭ muscălescŭ. Eŭ l'amŭ vĕḑutŭ la Iaşĭ şi la Odesa, când eramŭ la posta ruséscà curierŭ.

— Ce spuĭ Tonciule, aşa să fie? întrebă albanesulŭ plinŭ de curiositate.

— Maĭ de cătŭ aşa! adăogă schiopulŭ vecinŭ. Şi ḑi-ĭ luĭ Ioniţă să nu prea umble cu acesta şi nicĭ să nu pré aibă cu dênsulŭ multŭ în clinŭ şi în mâniçă, pentru că se maĭ ḑice şi altele de dênsulŭ!...

— Ce spuĭ măre Tonciule? o fi vre unŭ?... întrebă albanesulŭ confusiatŭ.

— Atâtŭ vĕ ḑicŭ cătŭ sciŭ, rĕspunde Tonciulŭ schiopulŭ.

V'aduceţĭ aminte că în timpulŭ invasiuneĭ ruso-otomane, s'a vĕḑutŭ în capitală unŭ óre care individŭ, a căruia profesiune şi naţionalitate eraŭ necunoscute, care frecuenta primele case pe la începutŭ, întitulându-se cu titlurĭ de nobleţe, acela intrase, într'unŭ timpŭ, la uă familie notabile, maĭ ântêĭ ca maistru de limba francesă, pe care n'o 'nţelegea bine, să facă educaţiunea copiilorŭ aceleĭ familiĭ. Eşi din acea casă lăsându urme cam

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

nemulţiămitóre.. Îlŭ vĕdurămŭ apoĭ ca lingăŭ la comandantele de garnisonă, denunţîndŭ pe ceĭ prepuşĭ ca revoluţionarĭ în mişcarea din 848, apoĭ la poliţie făcêndŭ asemenea servicĭĭ; s'a însuratŭ în cele din urmă luândŭ de soţie nepóta unuĭ maiorŭ de la acéstă autoritate, cu care a trăitŭ cum este maĭ reŭ, şi care îndată fu nevoită a cere divorţiŭ. Trecândŭ dérŭ prin tóte şi în tóte ca piperulŭ, personagiulŭ acesta misteriosŭ, cu retragerea trupelorŭ de ocupaţiune din România, îlŭ vĕdurămŭ cum e maĭ ciudatŭ şi de necrĕdutŭ, lăsândŭ între noĭ suvenirulŭ a atâtorŭ fapte puţinŭ recomandabile, cu tóte titlurile ce voi a şi le da şi cu titlulŭ sĕŭ de baronŭ. P'acesta îlŭ veḑurămŭ la amiculŭ nostru pre timpulŭ cătŭ elŭ stătuse în casă convalescentŭ, şi dupĕ însănĕtoşirea sea frecantândŭ grădinile şi maĭ alesŭ locurile publice cu dênsulŭ, sub pretecstŭ d'a găsi distracţiune.

Infortunate june! tu nu sciuşĭ cu cine legĭ cunoscinţă!

Ioniţă, cu tóte suferinţele seale, putu scăpa de unŭ amorŭ ce 'lŭ dusese aprópe la mormêntŭ, êusă nu va scăpa de relele influenţe ce i le adusese alianţa sea cu baronulŭ neadevĕratŭ, şi care îĭ deşteptă gustulŭ pentru jocŭ şi tóte viciurile...

Femeia înspirase în elŭ simţimente nobile, stimulă rĕdicarea sea şi care îĭ dete uă posiţie în societate; adunătura ênsă rea, societatea celorŭ stricaţĭ îlŭ perdea!..

Baronulŭ acela avea despreţŭ pentru poporŭ. Elŭ se aliase cu junele funcţionarŭ pentru unŭ scopŭ: îĭ tre-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

buea unŭ asemenea omŭ. Veţĭ vedea maĭ la urmă ce scopŭ elŭ avu.

Dérŭ accea ce este de notatŭ, de câte orĭ era cu Păculescu, unŭ funcţionarŭ la ministeriulŭ de interne, maĭ 'nainte Ioniţă vorbea de Cleopatra, spuindŭ că o iubesce, că suferise pentru ea şi 'ĭ fusese devotatŭ cu tótă căldura primuluĭ amorŭ, că numaĭ cu dênsa sperase să fie fericitŭ, adăogândŭ laudele cele maĭ frumóse acesteĭ fiice şi suind-o pênĕ la ceriŭ; îndată ênsă ce legă relaţiune cu baronulŭ susŭ arătatŭ, numaĭ ḑise nimicŭ despre dênsa, ca cum ranele seale s'aŭ fostŭ tĕmăduitŭ de totŭ. Îĭ plăcea maĭ bine să vorbéscă de doctorulŭ arabulŭ ce ţinea în strada nemţéscă casă de joculŭ cărţilorŭ, de grădinĭ şi de felŭ de felŭ de locurĭ...

Sora juneluĭ nostru, cu tóte că 'ĭ păruse bine cŏcĭ fratele eĭ îşĭ găsise distracţiune, ca să se desfacă totalemente de tristele seale suvenire, începu şi ea a fi îngrijiată despre cele ce spuse Tonciulŭ schiopulŭ; şi vĕḑêndŭ că fratele eĭ, afară din obiceiurile seale venia nóptea pe la meḑiulŭ nopţiĭ acasă şi de multe orĭ la ḑiua albă, asta îĭ mirosi curatŭ a berbanterie şi corumpţiune, şi că suitele uneĭ asemenea conduite maĭ îngrabŭ, saŭ maĭ târḑiŭ vorŭ fi funeste juneluĭ seŭ frate.

O! câtŭ de prăpăditóre sûntŭ viciurile care se contractézăadese orĭ din adunarea cu ceĭ rĕĭ!... ḑicea în sine sora juneluĭ Ioniţă.

Ea dérŭ se decise, dupe duouĕ lunĭ de la învestirea frăţine-seŭ cu rangŭ de Pitarŭ, să 'ĭ găséscă uă bună partidă de însurătóre, fiindŭ că însurătórea de tînĕrŭ, ḑicea dânsa

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

este aşeḑarea minteĭ, scăparea de la perḑare a omuluĭ. Dér ea lucra ca sorĕ şi ca mamĕ, voindu-ĭ binele. În cele din urmă consimţi şi dênsa cu vecinulŭ seŭ Tonciu, să se desbare frate-seŭ de noua sea cunoscinţă, de baronulŭ celŭ falsŭ....

Treĭ ḑile d'a rândulŭ căutase Zinca unŭ timpŭ favorabile să pótă vorbi cu frăţine-seŭ, dér nu se putu, cŏcĭ nóptea venia prea târḑiŭ, diminéţa dormia pênĕ la nuoue şi ḑece, cândŭ era ora de mersŭ la cancelerie; peste ḑi érŭ nu pré vinea; a patra ḑi, duminecă, aşteptă, cândŭ n'avea elŭ cancelarie.

Duminecă, dupre datine, femeia merse la biserică, şi înturnându-se acasă găsi pe Ioniţă dormindŭ, cŏcĭ se culcase fórte târḑiŭ în acea nópte. Ea voi să'lŭ deştepte; ênsă îlŭ lăsă pênĕ va trece într'uă altă cameră să maĭ véḑă d'a le caseĭ, d'ale menagiuluĭ, şi apoĭ să intre la elŭ.

După cincĭ minute, junele priimi uă visită, cum se găsise din patŭ diminéţa.

Nu te poţĭ scăpa de uniĭ ómenĭ ca de rîe cândŭ vinŭ maĭ alesŭ să'ĭ împrumuţĭ....

Acelŭ domnŭ ḑisŭ baronŭ, creḑu pe Ioniţă unŭ bancherŭ la care veni să se împrumute, spuindŭ multe şi mĕnunte şi promiţêndŭ marea cu sarea.

— Bunulŭ meŭ amicŭ, bună diminéţa! ḑise elŭ intrândŭ, n'amŭ venitŭ să staŭ multŭ la D-ta fiindŭ că mĕ astéptă în altă parte pentru nisce trebĭ urgente.

— Orĭ cum, şeḑĭ, îĭ ḑise Ioniţă sculându-se iute din patŭ şi luându pe dênsulŭ uă îmbrăcăminte, şeḑĭ puçinŭ. Mĕ értă că mĕ găsescĭ aşa!... m'amŭ culcatŭ pré târḑiŭ...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Ca să venimŭ mai iute la cestiune, cată să cunoscĭ causa ce mĕ făcu se viŭ aşa de diminéţă. Îmĭ trebue 50 de galbenĭ, amice; cum veĭ sci şi de unde veĭ putea, te rogŭ să nu mĕ laşĭ, să mi'ĭ daĭ!....

— Cândŭ i aşŭ avea!...

Ioniţă rĕmase pe gôndurĭ nesciindŭ ce să maĭ respundă.

— Da, nu mĕ înduoescŭ că pentru amiciţia nóstră şi bunulŭ sufletŭ care te caracteriză, nu veĭ lăsa pe unŭ omŭ ce te rógă! Pentru acésta eŭ îţĭ daŭ înscrisŭ în tótă regula, că în termenŭ de uă lună ţi'ĭ înapoezŭ de sigurŭ, amice! pré de sigurŭ!

— Nu e vorba de înscrisŭ, ci că eŭ nu dispunŭ de baniĭ, sûntŭ la mine duoue gropurĭ cu câte 25 galbeni cari i amŭ primitŭ în lipsa registratoruluĭ nostru, dérŭ ferésca Dumneḑeŭ nu m'aşĭ atinge de ele, aşĭ abusa!...

— De registratorele D-vóstră ḑicĭ? o! sûntŭ amicŭ bunŭ cu dênsulŭ, elŭ n'arŭ ḑice nimicŭ cândŭ va afla că mi aĭ datŭ mie aceştĭ baniĭ, să'ĭ întornŭ peste câte-va septĕmânĭ... Eŭ i'amŭ făcutŭ luĭ multe trebĭ la generalulŭ comandante de garnisonă, rusescŭ, îţĭ spuiŭ să fiĭ sigurŭ că elŭ nu va ḑice nimicŭ. Poţĭ să mi 'ĭ daĭ?...

— Orĭ cum, rĕspunde Ioniţă, ar' fi unŭ abusŭ din parte-mĭ să desfacŭ gropurĭ venite de afară la registratura vistieriei, eŭ nu potŭ s'o facŭ asta! — Amŭ subsemnatŭ de priimirea lorŭ...

— Amice! te rogŭ, aşĭ putea să ţi ĭ înapoiezŭ şi maĭ curêndŭ, fă-mĭ bine acum că am mare trebuinţă. Fă-mĭ bine te rogŭ!...

Ḑisulŭ baronŭ îĭ venia să se pue în genuche şi a'lŭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ruga pe Ioniță cu mâinile împreunate pentru suma de 50 de galbeni care i-o cerea.

— Nu ți-cu că nu v'aș împrumuta cându aș avea banii mei proprii; mă crezi, ai putea să mă pui în strénsu déca vei găsi în sărtarulu meseĭ unde țiu banii mei, mai multu de 20 galbeni, alaltă-eri amu priimitu léfa pe Iulie și Augustu; să mă crezi ce spuiu....

Ori cum nu plecu de la D-ta, amice, fără bani. Sciu că vei face unu sacrificiu de amicu. Dér aproposito, despre persóna în cestiune... amu vĕzutu că ți a picatu cu dragu la inimă, îți place, nu e așa?... Ei bine eu sciu să facu sacrificiu din parte-mi, cum ți amu mai ți-isu, déca îți convine, poți să o iai, te lasu stŏpânu pe dênsa!... Dérŭ te rogu, nu uita pentru amiciția și afecțiunea care o amu către D-ta, să'mi dai asti 20 de galbeni cari ți-ici că îi ai banii dumitale proprii, și dintr'unu gropu, vezi ênca de 5 galbeni, și ți dau înscrisu pentru 50 cari ți'i voiu înapoia în termenu de uă luna celu multu.

Ioniță se uită cu ochii mari după cele ce auzi, și respunse:

— Nu potu să mă amestecu în bani străini; potu să facu cu ai mei ce voiu voi...

— Déca vrei, uite, amu încredere în D-ta, îți lasu aci înscrisulu meu formatu după tótă regula și să 'mi dai banii mâine.

— E de prisosu înscrisulu, că și eu amu încredere în persóna D-le, sûntu sigurŭ că o să vĕ țineți de cuvêntu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Mai c vorbă? fórte sigurŭ, nu voiŭ lipsi la terminŭ... Te rogŭ fă-mĭ acestŭ bine!...

— Totŭ ce aşĭ putea face să vĕ daŭ ceĭ 20 galbenĭ, mĕ lasŭ eŭ fără banĭ de cheltuélă, mĕ voiŭ împrumuta şi eŭ la alţiĭ.

— Te rogŭ adămi-ĭ de uă-cam dată şi veḑĭ de 'mĭ fă şi de ceĭ 30. Vĕ daŭ acum înscrisulŭ pentru 50 galbenĭ.

— Nu trebue înscrisŭ pentru uă sumă bagatelă, mĕ încredŭ în dumnéta şi fără înscrisŭ; nu e vre uă sumă mare.... Şi elŭ se duse la cutia mesiĭ să scóţă ceĭ 20 galbenĭ.

— Câtŭ eştĭ de bunŭ domnule Ioniţă! Aproposito, dumnéta nu jocĭ cărţĭ? nu viĭ nicĭ uă-dată la doctorulŭ arabu care ţine casă de jocŭ în strada nemţéscă? e frumuseţe să viĭ acolo!.. Eŭ amŭ mare norocŭ la cârţĭ, amŭ cunoscut-o asta!...Vino şi dumnéta, vomŭ merge tovărĕşie déca voescĭ?.. Amŭ vĕḑutŭ acolo într'uă séră şi pe registratorele dumnévóstră, elŭ a perdutŭ multŭ în séra aceia!... Nu uita, spune-ĭ complimentele mele!... Şi baronulŭ acesta luă 20 galbenĭ cari iĭ numĕră Ioniţă şi 'ĭ bagă în posunarŭ, netăcêndu-ĭ gura cu felŭ de felŭ lucrurĭ d'acestea...

Zinca înmirată că aude pe Ioniţă vorbindŭ cu cineva în camera sea, se dirige spre uşă să véḑă cine a venitŭ. Cândŭ ea pune mâna pe ivĕrŭ, uşa se deschide şi Baronulŭ sus'ḑisŭ se opresce în pragŭ, puindŭ cu uă mână pălăria pe capŭ şi cu ceelaltă gesticulândŭ ca unŭ actorŭ:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— De séră dérŭ la grădina luĭ Varembergŭ să viĭ negreşit!..

Şi elŭ ḑicêndŭ acestea eşi fără să'şĭ arunce ochiĭ la femeie care se afla retrasă puçinŭ la uă parte, şi care îlŭ ficsa cu uă căutătură pătrunḑétóre, semĕnândŭ par'că arŭ voi să scie cine este acestŭ omŭ care face ca fratele eĭ să întârḑie tot-d'auna nopţile? şi par'că ĭ veni să şĭ facă cruce ca de ucigălŭ-tóca văḑêndu-lŭ.

Ioniţă se îmbrăcă iute şi începu a'şĭ regula pĕrulŭ cu peptenele şi cu peria, scăldândŭ nisce ideĭ confuse într'unŭ visŭ care apărea în imaginaţia sea cu colorile cele maĭ viĭ.

Sora sea intră şi şeḑu pe unŭ scaunŭ.

— Amŭ auḑitŭ că este ce-va la grădina Castrişóeĭ unde te chiamă domnulŭ care a eşitŭ?

— Da, soro, respunse Ioniţă preocupatŭ în cugetările visuluĭ şi suvenirelorŭ seale.

— Voescŭ să viŭ şi eŭ astă séră, vreĭ să mergĭ cu mine?

— Ţi amŭ ḑisŭ tot-d'auna să puĭ unŭ bonetŭ, să nu maĭ umbli ca mahalagióicele, legată cu barişŭ la capŭ. Aşa nu potŭ merge cu D-ta!.. Du-te singură déca vreĭ.

Zinca voise numaĭ ca să încépă vorba cu fratele eĭ şi d'aceea repetă êncă că voesce negreşitŭ să fie de séră la grădina Castrişu (Varembergŭ.)

— Acolo vine boiărime, soro dragă! rĕspunde Ioniţă uitându-se în oglindă şi legându-şĭ întârḑielnicŭ crevata la gâtŭ.

— Acolo unde mergŭ boiăriĭ dumnévóstră o să venimŭ şi noĭ astia mahalagiĭ, adăogă soră-sea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Lectorulŭ voesce a sci cari sûntŭ aceste cugetărĭ ce preocupa pe junele nostru, cândŭ elŭ se îmbrăca şi luându fie care obiectŭ în mână şi remânêndŭ în locŭ gândindu-se, în acea ḑi când se gătia d'a merge să se presinte la curte? Era óre niscari-va ocupaţiunĭ maĭ înalte, nisce preocupaţiunĭ pentru viitorŭ la serviciulŭ şi afacerile seale? Nu, frigurile de înaintare, de unŭ renume, de noblețe şi înavuțire, care îlŭ preocupase câte-va septĕmânĭ, începură a se potoli şi a dispare cu încetulŭ. Inima ce se pare liniştită ascunde în înduoiturile eĭ nisce urme... Acestŭ june nu uita suvenire preţióse: florĭ primite şi promisiunĭ date... acele consolaţiunĭ iubite, lacrime călduróse aceleĭ pe care elŭ iubise, serile cele senine când elŭ era ferice d'a pronunţia numele eĭ, cândŭ era profesorele eĭ, cândŭ ea îlŭ privia ca pe unŭ frate, cândŭ îĭ promisese că va fi a sea pênĕ la mormêntŭ, cândŭ ea cânta cu uă voce vibrantă şi dulce, cândŭ ea se bucura privindu-lŭ şi se strevedea în ochiĭ luĭ, cândŭ îĭ vorbia strângêndu-ĭ mâinile şi elŭ îĭ respundea cu uă inimă palpitândă, acestea tóte ş'acele ḑile atâtŭ de ferice s'aŭ stinsŭ óre pentru tot-d'auna din memoria sea? Maĭ putea elŭ trăi fără ca celŭ puçinŭ să se gôndéscă la dênsa? Câtŭ era de voiosŭ maĭ 'nainte cu ea?... Câtŭ era de iubitŭ în acele ḑile fericite?... Ce va fi fâcênd óre?.. Unde se găsesce ea, şi să fie óre mulţiămită?... Ce va cugeta ea? Îşĭ maĭ aduce aminte de fratele eĭ?...

Sora luĭ făcêndu-ĭ atâtea întrebărĭ, la care elŭ respundea machinalmente, era întreruptŭ din aceste cugetărĭ isvorite de la inimă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Pênĕ a nu termina aceste vorbe di'naintea fratelui eĭ, unŭ omŭ intră în casă care aduse uă srisóre. — Ce o maĭ fi şi asta? ḑise Zinca încetişorŭ.

— De la postă, ḑise celŭ care intră.

— Uă scrisóre! esclamă Zinca.

— De unde? intrebă Ioniţă.

— De la Moldova, respunse impărţitorulŭ de scrisorĭ.

Junele întinse mâna şi rĕmase uimitŭ, ca cum s'arŭ teme d'a o atinge.

Curierulŭ îĭ înmână scrisórea.

Zinca se rĕdică de pe scaunŭ şi întinse gâtulŭ să se uite la sigiliŭ. Ioniţă sta înlemnitŭ privindŭ scrisulŭ de la adresa asteĭ epistole venită de la Galaţĭ. Rupse iute sigiliul de ceară, o desfăcu, işĭ aruncă repede ochiĭ la începutŭ şi o întórse să priviască subsemnătura. Îĭ veni rĕŭ. Trase unŭ scaunŭ să şéḑă...

— De la cine e astă scrisóre? întrebă impacientă şi plină de interesŭ sora sca.

Ioniţă nu ḑise nimica. Se uita înmărmuritŭ.

— Astă scrisóre de la cine e?

— De la ea, rĕspunse elŭ.

— De la cine de la ea? întrebă érăşĭ Zinca.

— De la Cleopatra, adăogă Ioniţă lăsândŭ capulŭ în josŭ.

— De la Cleopatra? esclamă femeia, ca într'unŭ visŭ, uimită de cele ce aude. Ce maĭ e?.. citesce să ascultŭ.

Junele rĕdicândŭ capulŭ, începu a percurge cu ochiĭ liniile coprinse în astă scrisóre.

— Citesce tare să audŭ şi eŭ, ḑise Zinca.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Inima sea bătu şi têmplele îĭ svîcniră tare. Într'acestea se păru ca cumŭ trăsnetulŭ căḑuse la piciórele juneluĭ, estasiatŭ cu acéstă scrisóre în mână.

Luă încetŭ coragiŭ dinaintea surorei seale care 'lŭ observa cu ochĭ marĭ. Citesce de!

«*Domnuluĭ Ioniţă N... etc.*

«*Scumpulŭ meŭ amicŭ!*

«Era uă détorie a 'ţĭ scrie, pentru êntâia şi ultima óră, «de starea cum mĕ aflu, şi să cerceteḑŭ de sănĕtatea «domnii vóstre.

«E de prisosŭ a maĭ vorbi de cele ce s'aŭ petrecutŭ: «dumneata le sciĭ. Cu treĭ ḑile maĭ 'nainte amŭ vorbitŭ «amênduoĭ şi 'ţĭ juramŭ că voiŭ fi soţia dumitale. Eŭ «nu sciamŭ nimicŭ atuncĭ din cele ce se ursiaŭ. Părin- «tele meŭ, fără voinţa mea, mĕ promisese unŭ altuia, şi «elŭ mĕ sili ca să 'mĭ unescŭ pentru viaţă sórtea mea «cu aceluia. Amŭ plânsŭ îndestulŭ de acésta, că mĕ des- «părţiamŭ de bărbatulŭ celŭ maĭ onestŭ, căruia îĭ închi- «nasemŭ inima şi sufletulŭ meŭ. Mi a venitŭ să'mĭ curmŭ «ḑilele în minutulŭ cândŭ mi s'a ḑisŭ că mĕ mărită; «amŭ voitŭ să mĕ aruncŭ în apele Siretuluĭ cândŭ îlŭ «trecuiŭ pentru a merge la Galaţĭ; ênsă aducându-mĭ a- «minte de cele ce mĕ învĕţaĭ citindŭ serile şi ascultân- «du-te ca pe unŭ frate şi ca pe unŭ înţeleptŭ, cunos- «cuiŭ că este uă faptă ruşinósă d'a'şĭ rĕdica cine-va «ênsuşĭ viaţa. Domniata aĭ fostŭ tot-d'auna bunŭ şi ge- «nerosŭ, mĕ veĭ compătimi şi 'mĭ veĭ da dreptate cŏcĭ «amŭ consimţitŭ ca să trăescŭ. Noĭ fiinţe trecătóare, cată

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

«să ne împlinimŭ aceea ce sórtea a hotărîtŭ. — Uă-dată «măritată, jurându dinaintea luĭ Dumneḑeŭ d'a'mĭ iubi «soçiulŭ! fiică supusă la voinţa părintéscă ş'a détoriilorŭ «mele, amŭ cătatŭ să'mĭ plecŭ capulŭ cu voe, fără voe... «Şi pentru că acumŭ îţĭ scriŭ, facŭ érăşĭ uă détorie, «să mulţiămescŭ amiciţiĭ dumitale, respectuluĭ şi îngri- «jireĭ ce totŭ-d'auna aĭ avutŭ către persóna mea, că m'aĭ «învĕţatŭ ca unŭ dascălŭ, mi aĭ luminatŭ mintea, mi «aĭ datŭ consiliile cele nobile şi folósitóre, cari 'mĭ vorŭ «prinde tot-d'auna bine; mi aĭ ḑisŭ să mĕ ferescŭ de «totŭ ce e vătămătorŭ şi reŭ... De acésta te amŭ iu- «bitŭ şi stimatŭ, şi astă-ḑĭ, în nefericirile şi durerea «mea, mi aducŭ aminte cu plăcere de suvenirile ce mi «aĭ lăsatŭ, de învĕţăturile ce mi le aĭ însuflatŭ.

«Câtŭ despre fericire, nu ḑicŭ nimicŭ.

«Nicĭ nu mĕ plângŭ pentru durerea ce amŭ suferitŭ. «Destulŭ că amŭ détoriĭ pentru care amŭ juratŭ să le «împlinescŭ şi nu le potŭ uita.

«Şi dumitale promisesemŭ: ênsă acea promisiune s'a «schimbatŭ într'uă legătură d'amiciţie, pură şi sinceră, «într'uă amiciţie care va dura pênĕ la mormêntŭ... Acésta «amŭ juratŭ.

Aci Ioniţă se oprĭ puçinŭ, mototoli chârtia şi 'ĭ veni s'o a- runce în focŭ, ca cum pre'noirea suvenirelorŭ îĭ causase durere: dérŭ sora sea îlŭ opri: Citesce înainte, ḑise ea.

«O! fratele meŭ şi bunulŭ meŭ amicŭ! să nu mĕ «blestemĭ nicĭ ua-dată de suferinţele ce ţi le amŭ ca- «usatŭ: eŭ n'amŭ voitŭ a ţi le causa. Bine cuvintéză-mĕ «şi rógă-te pentru mine Celuĭ din ceriŭ-Părinte, care vede

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

«tóte şi cunósce inimele ómenilorŭ. Din parte-mĭ nu voiŭ «înceta să mĕ rogŭ Luĭ ca să 'ţĭ dea sănĕtate, fericire şi «totŭ binele ce doresc.

«Vorbindŭ despre soţiul meŭ, abia de câte-va lunĭ de «cândŭ sûntŭ măritată, se pórtă destulŭ de bine, n'amŭ «ce să ţicŭ în contră-ĭ; şi tocmaĭ purtarea sea m'a fă- «cutŭ să mĕ oprescŭ de la grozavulŭ cugetŭ ce avuse- «semŭ d'a 'mĭ rĕdica viaţa. Locuescŭ în Moldova, la uă «moşie aprópe de Galaţĭ. Sûntŭ şi la oraşŭ orĭ cândŭ «voescŭ şi la ţĕră, îndeletnicindu-mĕ cu menagiulŭ şi «cu détoriile mele de gospodină.

«Arétă ţiăţachi Zincuţeĭ, soreĭ dumitale, felicitărĭ din «parte-mĭ. Remâĭ sănĕtosŭ!

Cleopatra.

Zinca îşĭ ţinea mâna rezemată de frunte ascultândŭ; Ioniţă, terminâudŭ, aruncă scrisórea cu rĕceală pe sărtariŭ, îşĭ băgă mâinile în posunarŭ, şi începu să se preumble p'în casă fluerândŭ încetŭ. În sine elŭ nu cerea de la Dumneţeŭ decât: uitarea!

Zinca rĕdică capul în susŭ, şi, uitându-se la frate-seŭ, numaĭ cuteza a ţice uă vorbă, ca cum le uitase şi le perduse tóte. Ea maĭ întêĭ fusese spăimântată.

Ioniţă ţise încetŭ şi gônditorŭ:

— De séră dérŭ cu baronulŭ şi cu amicĭĭ meĭ la grădina luĭ Varembergŭ!...

Zinca din parte-ĭ, ca cum îşĭ vărsă focululŭ, adăoga:

— Adevĕratŭ, nisce femeĭ nebune! şi fiica precum îĭ sûntŭ părinţii!...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

V.

Care din concetăţenii nostri n'a cunoscutŭ acea grădină situată pe marginea Dâmboviţeĭ, cu arborii eĭ stufoşĭ, cu drumuleţele cele regulate şi aşternute cu petrişŭ, cu paviliónele seale, cu statuetele, cu arcurile, decorurile şi porţile în alŭ cărora frontispiciu ţinéŭ uă însemnie; cu florăriile seale, ospĕtărie, bufetŭ, băĭ renumite recĭ; cu acele serate musicale, petrecerile, chefurile şi intrigile amoróse petrecute la umbra arborilorŭ şi sub bolta de viţă? Acolo duminicele şi serbătorile se dedea concerte: era uă reuniune lucsósă. Toaletele cele briliante acolo se usaŭ; rochiile de modă, şalurile, juvaerele şi capelele cu pene de struţŭ colorate acolo eraŭ admirate şi altele multe. Numaĭ vorbimŭ de grupele de domnişóre cari, ca nisce coruri de nimfe, umpleaŭ pretutindene rondónele şi drumuleţele pline de lumine şi cari, prin căutătura ochilorŭ, sciaŭ a răpi inime şi a mări farmeculŭ ce'lŭ caută cine-va între aceste ḑîniţe... Par'că amŭ auḑi şi astă-ḑĭ cândŭ trece cine-va p'acolo, aducându-ne aminte de fama eĭ acum căḑută, grămădirea trăsurilorŭ şi a fiacrelorŭ, cari aduceaŭ familiile celorŭ avuţĭ, în cea maĭ strălucitóre toaletă, cumŭ ḑiserămŭ, şi târḑiŭ, după meḑiulŭ nopţiĭ, auḑindŭ strigându-se de nisce lacheĭ, séŭ gendarmiĭ poliţieĭ: trăsura cutăruia şi cutăruia!.. fiacrulŭ cu numĕrulŭ atâtelea ş'atâtelea!... şi acestŭ resunetŭ se prelungia une orĭ pênĕ aprópe de ḑiuă când se deştepta locuitoriĭ din somnŭ. Grădina era în ḑilele serbătorilorŭ,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

în acele serate, iluminată înlăuntrulŭ şi pe dinafară. Totŭ felul de lampe şi candele de diferite colorĭ resfrângeaŭ lumina lorŭ fantastică p'între arborĭi mirositorĭ şi pe grămeḑile de florĭ formate în coróne şi arcurĭ, pe sub cari trecea mulţimea. Grupele femeilorŭ şi bărbaţilorŭ eraŭ numeróse, spectaclulŭ sgomotosŭ, magnificŭ, admirabile. Îndesuiala era aşa de mare că de multe orĭ nu găsia cine-va locŭ unde să se preumble, şi scaunele şi bancele înşiruite de tóte laturile nu se maĭ goleaŭ. Aci familiĭ numeróse mergeaŭ în rândŭ; dincolo câte uă păreche duoŭe căutaŭ singurătatea sub bolta cea de vi(Musica ce esecuta arii de totŭ felul, aşeḑată în pavili onulŭ centrale al grădineĭ, făcea să resune locurile de părtate pe cursul rîuluĭ, şi sufletele celorŭ ce ascultaŭ eraŭ mişcate prin măestria, întonarea instrumentelorŭ şi de viaţa care o respândea aceĭ artisti... Spre stângă, sub umbra unuĭ mare nucŭ şi alăturea cu casele care se găsescŭ aci, eraŭ mesele aşeḑate cu serviciurĭ pentru ceĭ cari voiaŭ să se ospeteze. Oficerĭĭ ruşĭ încongiuraŭ maĭ de multe orĭ aceste mese, şi comandantele de garnisonă rarŭ lipsia de la acestŭ locŭ, cu nisce adiotanţĭ. Déca pentru a varia tabloulŭ, persónele aicĭ presintate voescŭ a vedea din oficerĭĭ turcĭ, eĭ se vedeaŭ rarŭ şi perduţĭ prin grupele ce mergéŭ rândŭ unĭĭ după alţiĭ. Uniforma lorŭ era distinsă prin fesulŭ roşu pe creştetulŭ capuluĭ şi cu unŭ canafŭ care atârna la spate, cu uă semilună la epolete şi cu sabia, cea arcuită, la cópsă.

Comandantele rusescŭ, care n'avea stimă pentru acestŭ felŭ de uniformă, se trăgea cum amŭ ḑisŭ, la una din

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

mesele de sub nucŭ. Se vede érăşĭ că din consideraţia pentru francesĭ nu cerea de bĕutŭ alt-felŭ de vinŭ decâtŭ şampanie. Despre preţŭ, nu întreba niciŭ ună-dată. Se ţice că birtaşilorŭ şi comisionarilorŭ le mergea cum nu le mersese niciŭ-ună-dată. Nu se vorbia de alt-felŭ de monetă pentru plătirea celor maĭ ne'nsemnate lucrurĭ decâtŭ: polĭ imperialĭ.

Dérŭ comandantele nu voia ca acestĭ ómenĭ să se plângă contra ocupaţiuneĭ ruse în ţéră; elŭ voia a'şĭ ţine demnitatea, plătia şi totŭ în polĭ imperialĭ, cum ţiserămŭ; voia ênsă ca şampania să abundeze de a dilecta pe eroiciĭ sĕĭ camaraţĭ.

În acéstă mulţime dérŭ resunândă, p'între şirurile de toalete, se preumbla Ioniţă N... la braţŭ cu sora sea care, pentru a'ĭ face plăcere, se pusese în mare toaletă. Zinca venise êncă cu vre-ună duouĕ vecine din mahala de lângă chimitirulŭ evreilorŭ, şi Tonciu se târâse cum putuse pênĕ în strada din faça grădineĭ Varembergŭ, şi găsise şi elŭ acolo unŭ locŭ, unde putea p'între crăpăturile scândurilor, să privéscă înlăuntru lumea şi spectacolele.

Pe când Ioniţă N... se preumbla cu sora sea sub viţa boltită, unŭ june adiotantŭ rusŭ se opri în dreptulŭ lorŭ întinţêndŭ gûtulŭ ca să véţă femeia, în întunericulŭ umbreĭ. Élŭ se apropiase pré multŭ că, la întrebarea ce'ĭ făcu junele românŭ, oficerulŭ voi să se retragă iute. Unŭ bumbŭ, din întêmplare, de la peptulŭ oficeruluĭ, s'a fostŭ acăţatŭ de şnurulŭ de la gûtulŭ îmbrăcămînteĭ luĭ Ioniţă. Dintr'acésta, rupêndu-se, s'a stâşiatŭ surtucŭlŭ în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

tregŭ alŭ juneluĭ adiotantŭ, Eată acum întêmplare! Acesta protestă pentru că uniforma 'ĭ era sfâșiată. Ioniță caută să se apere, arătându maĭ întêĭ cu vorba că ce a căutatŭ să se vîre într'ênsulŭ cându elŭ se preumbla cu sora sea liniștitŭ, așa că militarulŭ înțelese că cu acesta nu e pré lesne de jucatŭ... Zinca se aruncă între rusŭ și fratele sĕŭ, încâtŭ, déca nu se întêmpla atuncĭ ca musica să cânte, arŭ fi strânsŭ tótă lumea împregiurul lorŭ. Ioniță susținea că elŭ îșĭ căuta de drumŭ, ce avea oficerul rusŭ să se pue sub nasulŭ sĕŭ? Si în cele din urmă ḑise: déca voesce, să mérgă la unŭ croitorŭ să dea să cósă bine sfâșietura uniformeĭ și elŭ plătesce. Oficerulŭ ḑicea să'ĭ plătéscă uniforma.

Gôlcéva se începu. Vre uă duoĭ cazacĭ alergară în ajutorulŭ superioruluĭ, și Zinca se rupea tótă de necazŭ de ce a venitŭ în séra aceia la grădină, că de la dênsa s'a iscatŭ conflictulŭ, și începuse a striga. Fratele eĭ robustŭ și capabilŭ a respinge pe adversarĭ îĭ ținea cam în respectŭ, pe cându acestia îĭ ḑicea să mérgă la comandantele. Ioniță avea mare luptă ca să liniștéscă pe sora sea vorbindu-ĭ: că déca va face larmă va fi unŭ scandalŭ pentru elŭ și este perdutŭ în posiția sea, că e maĭ bine să 'lŭ lase pe elŭ singurŭ, și ea să plece cu vecinele de cari era însoțită. Zinca înțelese greutatea lucruluĭ și se retrase. Ea ênsă urma pe de departe pe frate-seŭ, cu ochiĭ roșiĭ și frângêndu-șĭ mâinile de cele ce s'a întêmplatŭ. Celŭ d'âncêiŭ care alergă, din mulțime, în ajutorulŭ luĭ Ioniță, fu Păculescu, care se însurase de curêndŭ și venise în acea séră cu consórtea sea; pe care, auḑindŭ că

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

unŭ confrate alŭ seŭ este în gôlceavă cu ofiçerulŭ rusŭ, o lăsase în cerculŭ unorŭ dómne, şi alergă la loculuĭ conflictuluĭ. Fiindŭ că bolta dă viţă era numaĭ cincĭ paşĭ aprópe de mesele unde se găsia comandantele cu maĭ mulţĭ oficerĭ, putu să ajungă junele românŭ şi oficerulŭ fără ca mulţimea, cea atentivă la musică, să bage de sémă, saŭ a se face turburare grămădindu-se acolo. Ioniţă N.. fu adusŭ d'inaintea comandanteluĭ care atuncĭ era pré bine dispusŭ.

Cazaciĭ, cari creḑuseră, pentru că le ordonase oficerulŭ, să aducă pe junele românŭ în silă la comandantele, că o să'l spânḑure, saŭ celŭ puçinŭ le va ordona să'lŭ ducă la arestŭ, vĕḑură, cu destulă mirare, că generalulŭ, cumŭ a datŭ cu ochiĭ de junele nostru, îĭ surise şi'ĭ ḑise: ce facĭ maladeţu?... Oficerulŭ cu uă mână ţiindŭ bumbulŭ lipitŭ la loculŭ luĭ, ca fâsia cea ruptă a surtuculuĭ să stea lipită să nu se véḑă, arăta cu ccelaltă mână pe Ioniţă, care sta dreptŭ şi cu capulŭ golŭ dinaintea meselorŭ, unde eraŭ grămădiţĭ ofiçerĭĭ, şi êncă, pe uă bancă maĭ de laturea, era uă femeie... Ioniţă nu luă seama la acéstă femeie, preocupatŭ de istoria pentru care fusese adusŭ fără voea sea.

— Eĭ! şi ce e cu tînĕrulŭ acesta? întrebă comandantele pe oficerŭ.

— Este revoluţionarŭ!.. elŭ mi a ruptŭ uniforma şi trebue pilduitŭ...

Comandantele uitându-se la oficerŭ şi la juncle românŭ.

— Lasă-ne în pace, domnu-le, nu faceţĭ din tóte ni-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

micurile unŭ casus-beli, mergĭ de 'ţĭ ia altă uniformă. Militariĭ maiestăţiĭ scale imperatorele mareĭ Rosiĭ nu se cade să se cobóre pré josŭ...

Érŭ luĭ Ioniţă îĭ ḑise că este liberŭ.

Elŭ mulţiămi cu politeţe.

Comandantele avêndŭ de maĭ multe orĭ trebĭ pe la Vistierie cunoscuse pe Ioniţă, şi chiar ceruse informărĭ de la dênsulŭ.

Comandantele ordonă ospĕtaruluĭ care sta respectuosŭ cu unŭ şervetŭ pe mână, ascultândŭ.

— S'aducĭ şampanie, déru de cea adevĕrată. Şi întorcêndu-se către junele care êncă nu plecase şi remăsese în posiţiunea aceea: şeḑĭ josŭ tînĕrule, ia-ţĭ unŭ scaunŭ!

Lumea cam băgase de sémă în cele din urmă că cazaciĭ duceaŭ cu sila pe unŭ civilŭ la comandante, şi d'aceea începuse a se grămădi p'împregiurŭ; dérŭ lucrurile fură îndată potolite, şi pe Ioniţă îlŭ vĕḑu stândŭ d'uă-parte liberŭ.

Ioniţă rugă pe Păculescu, cum va scie, să facă pe soră-sa a se înturna acasă cu cocónele vecinele ce veniseră şi cari eraŭ în grădină; ba déca voesce, adăogă elŭ, să o ia dênsul şi cu dómna sea, ce şedeaŭ la Popatatu, să o ducă p'ên' acasă, în dosulŭ luĭ Filipŭ.

Zinca refusă acésta. Ea voia să afle ce se face cu fratele eĭ, maĭ alesŭ că întârḑie aşa de multŭ. Ea găsise uă posiţie de unde putea privi loculŭ unde era ruşiĭ strênşĭ.

Amŭ ḑisŭ că acolo era uă femeie cu uă fisionomie stră-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ină: prelungă la obrasŭ, brună cu ochiĭ negri, cu statura 'naltă, învestită cu uă rochie de mătase négră cu volane, închisă bine pêně la gûtŭ, lăsându a i se vedea unŭ simisetŭ fórte albŭ, cu unŭ şalŭ adusŭ pe ţiumĕtate talia-ĭ şi, de dupĕ braţu-ĭ, atêrnându unŭ colţŭ pêně pe pământŭ. Acéstă femeie, de cum vĕţu pe Ioniţă, schimbă la feçe şi se arăta par'că era genată de presinţa luĭ; ênsă femeie fină, cu uă călcătură graţiósă, cu aerulŭ îndestulŭ de plăcutŭ cându surîdea, nu voi să arate că ea se intereséză de acestŭ june, saŭ că'lŭ cunósce, şi stătu nemişcată ca uă marmură pe acea bancă. Ea privi ênsă prin uă căutătură furtivă totŭ ce se petreuse aci, de şi nu se uita de locŭ la junele.

Ospĕtarulŭ aduce duouĕ butiliĭ de şampanie, pe care destupându-le astupuşulŭ lorŭ făcu mare sunetŭ sărindŭ în susŭ.

Generalulŭ voi să arunce ce rĕmăsese în pacharŭ din rândulŭ celălaltŭ, pentru a'lŭ umple cu şampanie próspĕtă. Elŭ greşi de nemeri pre rochia femeieĭ care şedea la uă parte: o umpluse.

— Nu este frumosŭ să aruncaţĭ pe mine ce a rĕmasŭ în pacharŭ din bĕutură!.. ţise acéstă femeie făcându-se palidă de mânie, şi totŭ d'uă-dată întorcêndŭ capulŭ şi privindŭ cu uă uitătură simţibilă către junele românŭ celŭ ce rĕmăsese căutându cu ochĭ marĭ la dênsa.

Comandantele recomandă ospĕtaruluĭ să aducă unŭ pacharŭ la junele nostru, pe care îlŭ îmbie de maĭ multe orĭ să şédă, să ia locŭ pe scaune, ênsă elŭ rămase totŭ în picióre.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Într'acestea unŭ adiotantŭ s'adresă glumindŭ către căpetenie:

— Aţĭ maltratatŭ secsulŭ frumosŭ, generale! aţĭ feştelitŭ rochia dómneĭ care stă acolea.

— A!... esclamă generalulŭ, cum se póte?

— Aşa aţĭ făcutŭ, ḑice femeia către comandantele, mie nu'mĭ dă mâna să cumpĕrŭ în tóte ḑilele rochiĭ de mătăsărie.

— Atuncĭ priimesce, ḑise comandantele, totŭ s'a pătatŭ rochia, să o muiemŭ bine în şampanie, ca să cumperĭ alta nouă. Şi cu uă mână luândŭ uă sticlă o turnă d'asupra eĭ precum tórnă cine-va oţetŭ şi undelemnŭ la salată, şi cu cealaltă mână puse în mâinile femeieĭ unŭ fişicŭ cu vre uă ḑece imperialĭ, care acésta, îndată ce simţi, după greutatea fişiculuĭ, că e aurŭ într'ênsulŭ, amuţi d'a maĭ ḑice ce-va; se sculă ênsă iute în susŭ, şi cu unŭ aerŭ ḑiumĕtate supĕrată şi pe ḑiumĕtate mulţiămită, se scutură pe rochie de spuma ce lăsase vinulŭ. Ea ênsĕ se uită la Ioniţă cu unŭ aerŭ aşa de durerosŭ, ca cum 'ĭ ar fi ḑisŭ: veḑĭ ce nefericită sûntŭ?..

Ioniţă atinsŭ pênĕ la sufletŭ şi creḑêndŭ, după aerulŭ eĭ, că are unŭ sufletŭ de angelŭ dérŭ este nefericită, făcu duoĭ paşĭ către dênsa şi 'ĭ dete braţulŭ, care acésta îlŭ priimi cu mulţiămire, vĕḑêndŭ că ruşiĭ prinseră a se ameţi şi cine scie ce era să i se maĭ întêmple, nefiindŭ ajutată de cine-va; déră Ioniţă, prin purtarea sea, se păru dinaintea eĭ ca unŭ archanghelŭ care o scăpa.

Elŭ ḑise, adresându-se către ruşĭ:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Domnilorŭ! dumneaeĭ este nevasta mea, lăsaţĭ'o dérŭ!...

Câtŭ de ameţitŭ fusese comandantele, deschise ochiĭ marĭ uitându-se la Ioniţă ce făcea.

— Nevasta dumitale este dumneaeĭ? n'am sciutŭ, mĕ értă.... Astă femeie!... maĭ voi să ţică ce-va comandantele, dérŭ se opri.

A!... nevasta dumitale?...

— Da, domnilorŭ, nevasta mea dumneaeĭ!

Şi fără a maĭ ţice uă vorbă ţinu acéstă femeie la braţŭ, care încorageată prin ţisele juneluĭ românŭ şi mereŭ mulţiămindu-ĭ cu unŭ aerŭ de complesenţă şi cu uă căutătură răpitóre, avea aerulŭ uneĭ fiinţe fericite.

— E nevasta mea! şi vĕ poftescŭ, domnilorŭ, petrecere bună!... Şi elŭ se depărtă cu astă femeie la braţŭ pe cândŭ toţĭ remaseră înmărmuriţĭ şi uitându-se uniĭ la alţiĭ ca cum ar' fi voitŭ a ţice: óre nebunŭ este omulŭ ăsta?..

Şi sora luĭ atuncĭ, precum ţiserămŭ, se găsia totŭ în grădină...

Într'acestea unŭ hohotŭ de rîsŭ se auţi de la spatele comandanteluĭ, care apoĭ aţiţă şi pe ceilalţĭ câţĭ eraŭ acolo d'a rîde.

Acelŭ care rîse cu aşa mare hohotŭ şi bătêndŭ din palme, era baronulŭ despre care amŭ vorbitŭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

VI

Eramŭ de façă cândŭ femeia dedea fratelui eĭ consiliile cele maĭ sigure pentru binele şi viitorulŭ seŭ; étă ce 'ĭ ḑicea dênsa:

— Iubite frate, sciŭ ce felŭ staĭ şi cum te găsescĭ, ca să 'ţĭ ḑicŭ déca facĭ bine, saŭ nu; şi cine ar' putea să 'ţĭ vorbéscă adevĕrulŭ de câtŭ numaĭ sora ta? Ceĭ cari nu se intereséză şi cari ar' voi póte să te véḑă perdutŭ, rîdŭ cândŭ nu eştĭ de façă, şi cândŭ eştĭ, te linguşescŭ, ca să te amăgiască. În scurtŭ e bine şi cu minte să asculţĭ îndemnulŭ meŭ: trebue să te însoreĭ. Vomŭ cerceta şi vomŭ găsi, creḑŭ, uă fiinţă cu care să trăescĭ fericitŭ. Nu vomŭ căuta acea fiinţă numaĭ în imaginaţie şi conduşĭ de interesulŭ banilorŭ, ci în sînulŭ vre uneĭ bune familiĭ, iconóme, lucrătóre, modestă şi morale!.. Asemenea fată găsesce unŭ june cândŭ este însoçitŭ de ajutorulŭ părintescŭ, saŭ alŭ consângenilorŭ seĭ bine voitorĭ. Aĭ fostŭ amăgitŭ în alegerea ta; póte că Dumneḑeŭ a destinatŭ uă fericire maĭ sigură alegêndu-ţĭ uă fiinţă convenabile ca să te căsătorescĭ. Însurătórea scapă pre unŭ june de prăpădenie, côcĭ multe rele isvorescŭ din ne'nsurătóre!..

Te amŭ vĕḑutŭ maĭ deună-ḑĭ séra dândŭ braţulŭ uneĭ femeĭ necunoscute; te aĭ depărtatŭ cu ea de la grădină, nóptea, fără să te îngrijescĭ că ochiĭ te vĕḑŭ, gurele rele te vorŭ calomnia, numele teŭ se perde şi reputaţia ta va suferi... Ce necuviinţă!.. Apoĭ nopţile viĭ pré târ-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ţiŭ, saŭ nicĭ-decum acasă, ş'acésta ruină sănĕtatea!.. Se ţicŭ pré multe despre felulŭ vieţeĭ ce îmbrăţişeţĭ; alianţa ce o aĭ cu nisce ómenĭ corumpţĭ şi desfrênaţĭ nu 'ţĭ este spre bine. Apoĭ se vede, dupĕ espresiunea întipărită în fisionomie, că viaţa neregulată, bĕuturile spirtuóse, întârţierea de nópte, joculŭ cărţilorŭ, fumarea pré multŭ, abusurĭ şi neodihna aŭ vestijitŭ şi aŭ îmbĕtrânitŭ faça ta. Unde este frumuseţea şi seninătatea ce ne plăcea să vedemŭ altă dată în chipulŭ teŭ abia june? Iancule! ascultă vorbele mele şi schimbă poteca cea periculósă pe care aĭ plecatŭ! Însurându-te, veĭ scăpa de tóte aceste cari prăpădesce tinerimea şi o duce maĭ 'nainte de timpŭ la mormêntŭ!.. Trebue să te însoreĭ, să 'ţĭ găsimŭ uă fată; ascultă-mĕ şi vino cu noĭ ca să găsimŭ acea fiinţă cu care tu se cade să fiĭ căsătoritŭ. Fugĭ! fugĭ câtŭ veĭ putea de femeĭ perdute! nenorocitule, te veĭ perde şi tu cu dênsele!.. Pórtă-te ca omŭ, să nu fiĭ arĕtatŭ cu degitulŭ de omŭ stricatŭ...

Ionită lăsă capulŭ în josŭ neavêndŭ coragiulŭ a respunde la tóte cele observate de sora sea, dérŭ nicĭ nu negă vre una. Elŭ înţelegea că sora sea este bine informată despre traiulŭ seŭ şi relaţiunile cu care era acum legatŭ. Silitŭ apoĭ de întrebările şi certarea surorel seale, respunse cu unŭ tonŭ secŭ şi cu nisce buse pline de amarŭ:

— Numaĭ mĕ însorŭ, soro dragă! că 'mĭ amŭ încercatŭ uă-dată noroculŭ şi nu 'mĭ a eşitŭ bine.

— Ceea ce ţi s'a 'ntêmplatŭ ţie tocmaĭ a fostŭ uă fericire, ca să înveţĭ să cunoscĭ lumea pe viitorŭ, ca să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

nu te mai înşelĭ, să nu fiĭ altă-dată prada ilusiilorŭ ce ţi le-aĭ formatŭ.

— Eĭ bine, termină Ioniţă respunḑêndŭ : s'a hotărîtŭ, mie nu 'mĭ mai trebue însurătóre, saŭ cine scie, mai către bĕtrâneţe!..

— Eştĭ greşitŭ, Ioniţă, ca mulţĭ alţiĭ cari aŭ făcutŭ aşa, décă cugeţĭ că e bine să se însóre omulŭ când începe a i se pleca gûtulŭ pe peptŭ... Afară d'acestea, iubite frate, să stêrpimŭ rĕulŭ pênĕ e ne'nsemnatŭ, cŏcĭ cândŭ, din greşala ta, relele vorŭ ajunge la culme, atuncĭ vomŭ vĕrsa amênduoĭ lacrime fără ca să ne putemŭ ajuta!..

Şi ambiĭ fraţĭ, după mai multe asemenĭ discuţiunĭ, se despărţiră fără să resulte ce-va din acéstă conversaţiune aprinsă, după care femeia mĕ rugă să o ajutŭ d'a îndupleca pe fratele eĭ să schimbe felulŭ traiuluĭ şi a'ĭ asculta consiliile. Cu tóte acestea elŭ se despărţi de sora sea suriḑêndu-ĭ.

Plecarămŭ împreună, şi 'lŭ lăsaiŭ în rĕspântia de la Cisméoa-roşie, în façă de Biserica-albă.

Mĕ urcaiŭ susŭ în curtea acesteĭ biserici. Aci şeḑură mai 'nainte ceĭ duoĭ fraţĭ Catina. Observaiŭ ênsă din pórtă că Ioniţă se înturnă înapoĭ apucândŭ în direcţiunea Poduluĭ-Mogoşóeĭ. Amiciĭ meĭ cari veniaŭ câte uă dată aicĭ în vecinătate, acum nu eraŭ. Cincĭ minute după aceea scoborîiŭ de la Biserica-albă şi mĕ aflaiŭ érăşĭ pe urmele luĭ Ioniţă. Elŭ apucase la stânga, aprópe de barieră. Casa unde a intratŭ 'mĭ era sciută; cunoscusemŭ pe proprietarulŭ eĭ: şi prin acésta avuseiŭ oca-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

siune d'a afla ş'a vedea cu ochiĭ cele maĭ multe din cele ce se petrecea acolo.

Vĕ puteţĭ imagina, uă cameră maĭ delăturĭ la mahala, cu uă tindişóră, precum ḑice cânteculŭ, că: unde e casa mititică şi viaţa bunicică!.. Mobile maĭ nimica într'ênsa: unŭ patŭ simplu, uă oglindă pe masă lêngă feréstră şi câte-va óle cu florĭ, uă cofă nouă pentru adusŭ apă, pusă în colţŭ lêngă uşă, unŭ stergarŭ albŭ curatŭ atârnatŭ pe cuiŭ, îndărĕtŭ câte-va vase pe uă vetriţă, uă cratiţă pentru fertŭ lapte, uă morişcă de măcinatŭ cafea, strecurătorĭ, óle de tuciŭ, unŭ grătarŭ frecatŭ ca argintulŭ, atârnatŭ în cuiŭ, şi uă scândură pentru călcatŭ fuste şi rochiĭ, rezemată de perete. Acestea arŭ da în gôndŭ orĭ cuĭ să ḑică că astă cameră va fi locuită de uă persónă pe care şi daca n'ar numi-o cine-va cu titlulŭ de: ḑînă care se schimbă în tóte ḑilele în taftă de mătăsărie şi catifele, dérŭ, prin curăţenia ce domina în casă şi aşeḑarea lucrurilorŭ pe la loculuĭ lorŭ, totu-şi meritä acestŭ nume. Acéstă fiinţă, pentru care junele nostru a căutatŭ să se scape de unŭ amicŭ, dupĕ ce îlŭ însoţesce pênĕ la Cisméoa-roşie, numaĭ şi numaĭ ca să vie la dênsa fără ca să fie vĕḑutŭ de alţiĭ, era unŭ felŭ de Psiche căreia i se înterḑise d'a declara legăturile eĭ amoróse cu soţiulŭ eĭ. Elŭ intră în acea casă, cum amŭ ḑisŭ, lêngă bariera poduluĭ Mogoşóeĭ. Aci îĭ eşi înainte acéstă ḑînă, cu surisulŭ pe buse şi 'l întêmpină în pragŭ cu braţele deschise, luându-lŭ de gâtŭ şi adresându-ĭ vorbele cele maĭ dulcĭ, espresiunile cele maĭ încântătóre.

— Bine aĭ venitŭ! bine aĭ venitŭ frumosulŭ meŭ!...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

de multŭ de cândŭ mĕ uitŭ să te zărescŭ din colţulŭ uliţeĭ. Cât̆ŭ te doriamŭ, cât̆ŭ doriamŭ să vĭĭ maĭ curêndŭ! Sciĭ că fără D-ta nu amŭ pace, nu'mĭ vine să şedŭ la masă, pe cine maĭ amŭ astă-dĭ în lume de cât̆ŭ pe D-ta? numaĭ unŭ Dumneḑeŭ şi pe D-ta, scumpulŭ meŭ Iancu!

Şi ca cum astă femeie nu'ĭ venia să'şĭ descleşteze braţele de dupe gâtulŭ luĭ, aşa merse cu elŭ pênĕ înlăuntrulŭ camereĭ, şi acolo şedură alăturea pe patŭ, ea apărêndŭ aşa de voiósă, atâtŭ de mişcată încât̆ŭ junele remânea încredinţatŭ că bucuria eĭ este estremă şi că tóte câte le ḑice isvorescŭ dintr'uă inimă sinceră şi tînĕră. Desele întrebărĭ a le acesteia, vorbele eĭ cele dulcĭ, alegreţea desemnată pe faça eĭ cu acelŭ surîsŭ fermecătorŭ de câte orĭ o privia, nu'ĭ permiteaŭ a se gôndi maĭ multŭ la observaţiile cari i le a fostŭ făcutŭ sora luĭ cu puçinŭ timpŭ maĭ 'nainte. Vorbele şi conduita asteĭ femeĭ îlŭ fermecaseră, îlŭ subjugară...

— Amŭ gătitŭ mâncare bună care sciu că'ţĭ place, ĭĭ ḑise ea, amŭ făcutŭ strudlŭ cu făină albă, cu mere şi zachărŭ. Uite acu punŭ masa pentru noĭ. Mergŭ să 'ţĭ aducŭ vinŭ de la magasinulŭ din unghiulŭ uliţeĭ.

— Ba nu, respunde Ioniţă, nu se cade să mergĭ dumnéta dupĕ aste lucrurĭ. Pe mine nu mĕ cunósce nimenĭ p'aicĭ, mergŭ eŭ.

Şi Tereza, spre a'ĭ arĕta cât̆ŭ e de devotată şi voiósă d'a 'l servi, nu 'l lăsă să iasă pe pórtă cu uă butilie în mână.

— Vomŭ găsi pe cine-va, vre unŭ omŭ, unŭ copilŭ ca să 'l trimitemŭ, adăogă ea, saŭ de unde nu, mĕ ducŭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

eŭ. Şedĭ Iancule şi aştéptă-mĕ, vinŭ îndată!... Ea se 'nturnă de la uşă şi ḑice: sciĭ cine m'a visitatŭ astă-ḑĭ? Amŭ fostŭ de totŭ supĕrată. Nebunulŭ, infamulŭ baronŭ, de unde şi ce-felŭ a aflatŭ că amŭ închiriatŭ noĭ aicĭ casă. M'am pomenitŭ că intră astă-ḑĭ pe pórtă, ênsŭ eŭ m'am ascunsŭ. Amŭ rugatŭ pe stŏpâna caseĭ să iasă să'ĭ ḑică că nu sûntŭ aicĭ. Acestŭ omŭ cândŭ îlŭ vĕḑŭ mĕ revoltă, elŭ e celŭ maĭ infamŭ diu câţĭ amŭ întâlnitŭ în viaţa mea, nu potŭ să'lŭ vĕḑŭ cu ochiĭ. Te rogŭ strică orĭ ce relaţiune cu dênsulŭ, că nu'ţĭ face onóre, încetéḑă d'a maĭ umbla cu elŭ şi nicĭ-uă-dată să nu mi'lŭ aducĭ p'aicĭ, te rogŭ pré multŭ!...

— Sciŭ că este unŭ pĕcătosŭ, respunde Ioniţă, dérŭ ce te supĕră déca va veni cu mine? Nu sûntŭ eŭ în stare să 'lŭ punemŭ în respectŭ şi la locŭlŭ luĭ? N'avea nicĭ uă témă de acestŭ omŭ....

— Eŭ aşa te rogŭ, repetă Tereza, nu voiŭ nicĭ să'l auḑŭ, nicĭ să'l vĕḑŭ. Este unŭ omŭ rĕŭ şi periculosŭ care trăesce numaĭ din intrigĭ.

— Aĭ uitatŭ, Terezo, că noĭ ne amŭ cunoscutŭ prin elŭ? Cuĭ déră sûntemŭ datorĭ astă mulţiămire că noĭ ne amŭ cunoscutŭ?... Se vede că D-ta, Terezo, nu eştĭ mulţiămită de cunoscinţa nóstră care o datorimŭ acestuia?

— Ba nu, nu, desfă-te de omulŭ acesta că nu 'ţĭ va face vre unŭ bine relaţiunile cu elŭ. Trebue să'l sciĭ cine este? Oh! eŭ amŭ cuvinte pentru asta!... Îlŭ urĕscŭ şi este dinaintea ochilorŭ meĭ ca unŭ iudă!...

— Lasă asta, iubită fată, lasă'lŭ pe baronulŭ în apele luĭ. Noĭ, sciĭ ce, să trăimŭ bine, să fimŭ fericiţĭ!..

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Numaĭ tu, numaĭ tu, scumpa mea Tereză, aĭ ghicitŭ chipulŭ cumŭ trebue să fimŭ fericiţĭ, cu puçine miḑlóce, dérŭ să trăimŭ bine... ce să ne maĭ batemŭ capulŭ pentru alţiĭ?...

Ochiĭ copileĭ păreaŭ că reflecta totulŭ ce inima doresce; se duce iute şi se întórnă pentru a pune masa. Din ce în ce faça eĭ se'nseninase. Busele eĭ ca mărgénulŭ conservaŭ frăgesime şi unŭ profumŭ par'că se răspândia cu vorbele eĭ. Obrasiĭ eĭ subt umbrirea genelorŭ negre şi lungĭ se aprindeaŭ cu câtŭ umbla maĭ iute dupĕ arangearea menagiuluĭ. Era numaĭ grăţiĭ şi înspira cele maĭ plăcute ilusiunĭ juneluĭ care o privia. Maĭ alesŭ elŭ care suferise!... Amênduoĭ păreaŭ că formézĕ uă grupă angelică cândŭ şedéŭ unulŭ lângă altulŭ. Petrecêndŭ eĭ ast-felŭ părea că se resfrânge împregiuru-le acéstă armonie a dimineţilorŭ în cântarea pasĕrilorŭ, în resărirea auroreĭ şi 'n lumina ḑileĭ, din minutulŭ cândŭ se cunoscură pênĕ aci. Eĭ nu eraŭ serioşĭ, şi cândŭ făcéŭ vre-uă observaţiune unulŭ altuia o făcéŭ fără să se supere, şi ceea ce e maĭ multŭ eĭ nu se îngrijiaŭ nicĭ decum pentru ḑiua de mâine: se păreaŭ ca nisce copiĭ luândŭ numaĭ în glumă tóte. Eĭ se cultivaŭ şi trăiaŭ, se părea în totulŭ, cum amŭ maĭ ḑisŭ, că respiraŭ plăcere şi fericire; dênsa, Tereza, sciu să conducă lucrurile aşa!... Junele Ionită acum cunoscea adevĕrata viaţă: elŭ nu împărtăşise maĭ 'nainte uă alta de preferatŭ. Tóte ilusiunile de fericire şi le concentrase aci. Acésta era femeia visurilorŭ seale, dupĕ cum socotia elŭ. Trecutulŭ se sdrobise la piciórele asteĭ fiinţe. În sburdălnicia jocurilorŭ, a glu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

melorŭ ce se risipiaŭ între duoĭ copiĭ frageţĭ ca dênşiĭ, ea se vedea une orĭ căḑêndŭ. Elŭ întindea braţele d'a o rĕdica. Puindu-se la piciórele luĭ ea 'l încredinţa că numaĭ póte trăi fără amorulŭ sĕŭ. Şi'ĭ ḑicea: o să mĕ părăsescĭ vre uă-dată frumosulŭ meŭ? Eŭ atuncĭ să sciĭ că morŭ... Ioniţă îĭ respundea surîḑêndŭ: eştĭ uă nebună că te gôndescĭ ast-felŭ.

— Ba nu, sciŭ că sora ta voesce să te însorĭ, femeia cu care caută să te uniască este uă văduvă căria i a muritŭ bărbatulŭ de curêndŭ la Galaţĭ, şi apoĭ eŭ remânŭ, şi cum remânŭ eŭ?.. Eŭ tóte le amŭ auḑitŭ...

— De unde le sciĭ tu astea? cine ţi le ḑice?

— Stŏpâna caseĭ le află... Dérŭ apropo, amŭ uitatŭ să 'ţĭ spunŭ, şi nu sciŭ de ce 'mĭ vine să uitŭ asemenea lucrurĭ, baronulŭ de aḑĭ a ḑisŭ stŏpâneĭ caseĭ, că eştĭ chiămatŭ la comandantele Daniilefschi, să mergĭ negreşitŭ acolo.

— Nu sciŭ pentru ce mĕ chiamă, respunse Ioniţă cu nepăsare, şi 'n acestŭ timpŭ îşĭ învêrti uă verigă de aurŭ care o purta la degitŭ.

— Nu cum-va, adăogă juna femeie, şi acestŭ muscalŭ voesce ca noĭ să ne despărţimŭ unulŭ de altulŭ?

— Ce nebuniĭ spuĭ acolea! Terezo, lasă-te de asemenea cugetărĭ, fiĭ cu minte.

— Veḑĭ că eŭ te iubescŭ, adăoga dênsa, şi de aceea îmĭ vine în minte şi să creḑŭ ast-felŭ de lucrurĭ. Veḑĭ, simţĭ, înţelegĭ ce va să ḑică d'a iubi? E gelosia, e cugetulŭ din mine care'mĭ vorbesce, să nu perdu obiectulŭ doritŭ care mĕ preocupă! Bărbaţiĭ sûntŭ capriţioşĭ, ne-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

statornică; noĭ femeile, nu ênsă tóte, dérŭ acele cari înadevĕrŭ iubescŭ, iubescŭ cu totŭ foculŭ unuĭ amorŭ înflăcăratŭ. Nu sciŭ déca ar' trebui să te lasŭ să mergĭ la comandantele rusescŭ: ĭmĭ este témă şi de elŭ; sûntŭ uite gelósă şi de umbra dumitale!..

— Ce ţicĭ să nu mĕ ducŭ? Lasă să vedemŭ pentru ce mĕ chiamă, sûntŭ curiosŭ...

— Aşa e, dérŭ eŭ amŭ presimţirĭ; şi ceea ce nu trebue să uiţĭ vre uă-dată e că cŭ te iubescŭ, te iubescŭ maĭ multŭ decâtŭ orĭ care altă femeie. Şi într'acestea ea remase acăţată de gûtulŭ luĭ precum uă ederă de pereţiĭ uneĭ colóne de calcariŭ. Elŭ se redică în susŭ îmbrăţişând-o.

Acum era masa gata, şi eĭ se ospĕtară convorbindŭ despre uă sumă alte lucrurĭ.

Ioniţă după amia-ţĭ se duse la sora sea. Găsi la dênsa unŭ biletŭ, trimisŭ de la comandantele, prin care îlŭ învita să mérgă chiar în acea séră pênĕ la dênsulŭ, ce şedea în casele de lângă Amzia.

Îşĭ luă pălăria în mâinĭ şi ţise surori-si că se întórnă pe séră. Ce o fi voindŭ comandantele de garnisónă cu mine? cugetă elŭ în sine.

La optŭ ore şi ţiumĕtate în-noptatŭ, eraŭ adunaţĭ la Ioniţă acasă maĭ mulţĭ bărbaţĭ junĭ: amploiaţĭ, studenţĭ şi unĭĭ dintre ceĭ cari n'aŭ nicĭ uă ocupaţiune, adică fără nicĭ uă meserie, cari sciŭ a juca cărţĭ. Baronulŭ se găsia între dênşi. Elŭ şedea maĭ la uă parte ţinêndŭ uă pareche de cărţĭ în mână.

Zinca era mulţĭămită să védă câtŭ de multă lume vi-

ROMÂNIA Biblioteca Centrală

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

îndŭ la frate-seŭ ca să 'lŭ distreze, dupĕ cum ţicea eă. Ea tracta pe toţĭ bine. Socotia că tóte se potrivescŭ cu scopulŭ eĭ.

— Dérŭ vĕrulŭ Ioniţă ce póte fi? unde e? ce întârdie elŭ aşa de multŭ?.. întrebă Păculescu care perduse răbdarea aşteptându-lŭ.

— Vine acum îndată, l'am lăsatŭ la generalulŭ Daniilefschi, unde are ce-va de vorbitŭ, respunde baronulŭ, celŭ ce măsluia cărţile din mână, şi care cândŭ vorbia nu se uita nicĭ uă-dată la omŭ.

— Asta nu mirósă bine şi nu se recomandă frumosŭ domnulŭ Ioniţă că merge la comandanţiĭ armateĭ de ocupaţiune, ţise unulŭ maĭ de colea cu nasulŭ mare, micŭ de statură, şi căruia îĭ toca gura ca uă móră cu vorbe de patrie, naţionalitate şi progresŭ, părea că era patria încarnată cândŭ vorbia elŭ.

— Dumnéta ţicĭ asta că nu e frumosŭ să mérgă cine-va la comandantele rusŭ când îlŭ chiamă? dumnéta ţicĭ asta? dumnéta ? observă cu ochiĭ boboşaţĭ şi spălăciţĭ baronulŭ celŭ ce tăia cărţile cu unŭ felŭ de tactŭ, te du maĭ bine că te aşteptă maiorulŭ căruia 'ĭ eştĭ devotatŭ!...

— De unde sciĭ dumnéta asta? rĕspunde cam aprinsŭ domnişorulŭ acesta la vorbele baronuluĭ. Veĭ sci, domnule, eŭ care amŭ onóre a fi românŭ liberalŭ şi patriotŭ, nu se jócă cine-va aşa lesne cu mine cu vorbe ca d'alŭ de astea!

Baronulŭ rîse auţindu-lŭ vorbindŭ aşa înfocatŭ, fiindcă îlŭ scia că este plătitŭ de la poliţie.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

În tóte locurile furnicaŭ regimente de spioní, dintre tóte clasele..

— Dumnéta, domnule? repetă acesta.

— Da, eŭ, precum amŭ onóre a-ţí spune dumitale verde în ochí, pentru patria mea sacrificŭ pênĕ la uă picătură de sânge, repetă celŭ năsosŭ.

Baronulŭ trânti cărţile pe uă mescióră şi începu să se preumble cu mâinile în posunarŭ.

Între acestea câţí-va junĭ murmurară în contra celor petrecute. Junele Catina, ce avea forma capuluí unuí filosofŭ englesŭ, care se amusa privindŭ foile dintr'unŭ albumŭ ce 'lŭ avea dinainte-í la unŭ colţŭ de masă de nucŭ, ţice: noí n'amŭ venitŭ aicí să ne certămŭ, ci să căutămŭ să vorbimŭ de altele.

— Bine ţice D. Catina, ce va să ţică asta? când ne amŭ adunatŭ aci, să începemŭ a ne certa?.. replică amiculŭ intimŭ alŭ luí Ioniţă: Nae Poporanul, care conţinea în elŭ uă carte întrégă de sentinţe şi macsime. Nu vomŭ ţice că capu-í era ca alŭ luí Esopŭ, dérŭ prin forma chipuluí nu se depărta pré multŭ. Micŭ de statură, avea gura mare câtŭ íí era şi inima, şi n'ar fi voitŭ sub nicí unŭ motivŭ să 'lŭ numiască alt-felŭ decâtŭ cum íí ţicea.

— Aşa, respunde unŭ altŭ june care sta maí delăturí, maí bine arŭ fi să ne punemŭ la cărţí.

— Să vie Ioniţă, că nu e plăcere fără dênsulŭ.

— Negreşitŭ să aşteptămŭ pe Ioniţă, adăogă Poporanulŭ.

— Da, elŭ este totulŭ, respunde unŭ altulŭ.

— Elŭ s'o fi înfundatŭ érăşí la nemţóica luí de la

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

capulŭ Poduluĭ-Mogoşóeĭ, observă năsosulŭ care se disputase maĭ 'nainte cu baronulŭ.

— Ia să lăsămŭ astea, ḑice Catina. — Ce s'a făcutŭ bĕtrânulŭ curieru celŭ schiopŭ, nu'lŭ maĭ vedemŭ acu de la unŭ timpŭ?

— A intratŭ în spitalŭ. Se speră dupĕ operaţia ce i a făcutŭ unŭ renumitŭ medicŭ, care a venitŭ acum, că o să se facă sănĕtosŭ; o să 'lŭ vedemŭ umblândŭ dreptŭ şi sănĕtosŭ ca unŭ stejarŭ.

— Adevĕratŭ? adăogă Catina, o să vedemŭ pe şontorogulŭ de Tonciu că se maĭ însóră încă uă-dată dupĕ ce a ţiuutŭ treĭ femeĭ pênĕ acum. D'aceea se odihnesce acum oraşulŭ, că bietulŭ omŭ numaĭ póte de la spitalŭ să mérgă din casă în casă, să spioneze, să afle ce se face şi ce se drege, să s'amestece ca piperulŭ p'în tóte.

Celŭ năsosŭ, auḑindŭ de vorba spionŭ, se cam atinse, ca unulŭ ce se scia cu musca pe căciulă, creḑu că se face alusiune la persóna luĭ.

— Heĭ! domnule Catina, veḑi-ţĭ de poesie şi lasă pe bietulŭ schiopŭ în pace să se facă sănĕtosŭ la spitalŭ unde e... Bine e elŭ acolo!

— Eŭ nu vorbescŭ cu D-ta, îĭ observă Catina.

— Dérŭ apoĭ sûntŭ şi eŭ aicĭ. Şi credŭ că e maĭ bine să vorbimŭ de poesie, de libertate, de progresŭ, noĭ astia se cade să fimŭ sfeşnicŭlŭ în care se pune lumina. Cine dérŭ o să se ocupe cu d'acestea?

— Pré ne amŭ întinsŭ în politică şi la vorbe marĭ, ḑice Poporanulŭ scărpinându-se în capŭ, maĭ bine să fimŭ maĭ moderaţĭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Déca e vorba de poesie, apoĭ Păculescu are să ne citéscă, cŏcĭ elŭ s'a făcutŭ poetŭ, rĕspunde unŭ funcţionarŭ.

— Aşa, domnule Păculescu! dumnéta te aĭ făcutŭ închĭnătorulŭ Muselorŭ?.. Bine, fórte bine!

— Să citéscă domnulŭ Păculescu!.. ţiseră de uă-dată maĭ mulţĭ junĭ.

— Lumea nouă, domniloră! ţise érăşĭ celŭ năsosŭ. Progresŭ cată să facemŭ să arĕtămŭ lumeĭ că ne tragemŭ dintr'uă viţă strălucită. Sûnteţĭ şi D-vóstră de opinia mea? trebue totulŭ rĕsturnatŭ, prefăcutŭ, schimbatŭ şi curăţitŭ, să arĕtămŭ lumeĭ întregĭ ce sûntemŭ noĭ!...

Baronulŭ spune maĭ de uă parte unuia: omulŭ acesta vorbesce flécurĭ; vĕ încércă să véḑă ce respundeţĭ Dvóstră, ca diminéţă să mérgă să dea raportŭ maioruluĭ de la poliţie.

— Cum aşa! respunde acela, maĭ sciĭ!..

Celŭ de maĭ 'nainte vorbea făcêndŭ spume la gură, totŭ cu istoriĭ de acestea:

— Uite, adăoga elŭ, facŭ jurămêntŭ pe totŭ ce amŭ maĭ sântŭ, eŭ mĕ punŭ în frunte la orĭ ce mişcare voiţĭ să facemŭ, mĕ înţelegeţĭ?..

Păculescu, voindŭ să se schimbe vorba, dete uă turnură ridiculă vorbelorŭ aceluia, pentru că auḑise de la baronulŭ că este spionŭ de profesiune.

— Déca jurĭ pe nasulŭ dumitale, cată să credemŭ că e dreptŭ aceea ce ţicĭ.

Toţĭ rîseră cu unŭ hohotŭ: Aşa! aşa, pe nasulŭ D-luĭ!..

— Domniloră, amŭ inemicĭ între D-vóstră, sciŭ de unde 'mĭ vine mie asta! Şi 'ntr'acestea puse mâna pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

unŭ scaunŭ, ca cum arŭ fi voitŭ să loviască pe cela care îĭ vorbi ast-felŭ.

— Maĭ bine să citimŭ, prorupse Catina, vĕdêndŭ că lucrurile mergéŭ în seriosŭ, să nu se facă vre unŭ scandalŭ.

— Să citimŭ! s'auḑiră maĭ mulţĭ d'uă dată, adresându-se la Păculescu care le promisese că are să le citéscă ce-va noŭ.

— Domnilorŭ, maĭ aprópe! ḑise Catina celorŭ din casă. Maĭ aprópe, domnilorŭ!..

— Déca e aşa să vĕ facŭ plăcerea, respunde Păculescu.

— Cum nu, cum nu! ḑise Poporanulŭ cu unŭ tonŭ afirmativŭ.

Junĭĭ se puseră împregiurŭ pe scaune. Păculescu la miḑlocŭ cu unŭ peticelŭ de chârtie în mână.

— Maĭ ântêiŭ titlulŭ, ce-felŭ se intituléză astă scriere?

— Titlulŭ e, respunde Păculescu: *suflămŭ şi 'n iaurtŭ.*

— Ha! ha! ha!.. bufni de rîsŭ celŭ năsosŭ, écă frumuseţe, écă uă idee poetică a D-luĭ Păculescu!

— Nu face nimicŭ, să citimŭ, ḑise Catina, orĭ ce va fi, cată să auḑimŭ.

— Cată să auḑimŭ, repetă Nae Poporanulŭ.

— Tăcere, domnilorŭ! s'auḑiră ceilalţĭ, ca să înceteze discuţiunile.

Păculescu citesce rarŭ şi declamândŭ:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

SUFLAMU ACUM SI 'N IAURTU

«Ce schimbărĭ se totŭ vorbesce ?
«Aŭ vreţĭ ţéra s'o schimbaţĭ ?
«Ce minunĭ se maĭ croesce
«De la diavolĭĭ vărgaţĭ?..

«Câte se 'nvêrtescŭ în lume,
«Par'că lumea s'a schimbatŭ:
«Cu politica, cu glume,
«Vaĭ de noĭ unde-amŭ intratŭ!..

«Oftândŭ, ḑice unŭ omŭ: «Tată!
«Noĭ Românĭĭ alt-felŭ traiŭ
«Petreceamŭ cu toţĭ uă-dată,
«Ţéra ne era unŭ raiŭ.

«Dérŭ acuma, Dómne Sânte!
«Ce s'auḑĭ pe unde viĭ?
«Eşiţĭ voĭ ceĭ din morminte,
«Se intrămŭ noĭ astĭa viĭ!...

«Facemŭ progresŭ!.. îĭ respunde
«Unŭ limbutŭ de la oraşŭ;
«Rĕsturnămŭ, săltămŭ orĭ unde
«Să dămŭ ţéra pe făgaşŭ.

—«Ce felŭ? spune uimitŭ omulŭ,
«Noĭ, Românĭĭ ce-amŭ ajunsŭ!..
—«Asta-e moda!.. Domnişorulŭ
«Ḑise cu 'ngâmfatŭ respunsŭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

«Trăimŭ precum se vorbesce,
«Mâncămŭ, visămŭ, şi dormimŭ;
«Vorbimŭ alt-felŭ românesce;
«Totŭ e noŭ! . să ne mândrimŭ!

—«Dérŭ eraŭ şi lucrurĭ bune
«Între cele ce-amŭ avutŭ?
—«Bune, rele nu se spune,
«Trebuĭ totulŭ prefăcutŭ...

—«N'o fi ţéra care tace
«Opincĭ, cârpe, saŭ cojocŭ,
«Să le porţĭ precum îţĭ place,
«Ş'apoĭ să le-aruncĭ pe focŭ?..

«Celŭ puçinŭ, a çisŭ moşteanulŭ,
«Uniţĭ, uniţĭ când amŭ fi!...
«Trécă, mérgă totŭ sêrmanulŭ,—
«Tréba alt-felŭ amŭ vorbi ..

«Dérŭ ce veçĭ? ce spicurĭ rele?
«Secerămŭ ce semĕnămŭ!...
«Ne amŭ născutŭ în çile grele,
«Bine 'n viaţă să n'aflămŭ. ..

«Aştia, noĭ, ómenĭ de munte
«Nu pré ne-amăgimŭ p'în satŭ,
«Precum câinele pe punte
«Carnea 'n apă c'a lăsatŭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

«Ţinemŭ portulŭ cum n'e vorba,
«Ca proverbulŭ bunŭ şi scurtŭ:
«Cŏcĭ ne fripse-uă-dată ciorba,
«Suflămŭ acum şi 'n iaurtŭ!..

Îşĭ deteră fie care opiniunea asupra acesteĭ poesiĭ, parlamentându şi discutându ca deputaţiĭ uneĭ camere.

În aceste conferinţe écătă şi Ioniţă, plinŭ de voe bună că găsesce acasă la dênsulŭ uă sumă de camaradĭ. Dete bună séra, îĭ strânge pe toţĭ în rôndŭ de mână şi le vorbesce cu unŭ tonŭ de bucurie. Elŭ seměna acum ca unŭ emborŭ de la portulŭ Brăileĭ ce a câştigatŭ cu comercĭulŭ cincĭ-ţecĭ mĭĭ de lire.

— Ce noŭ? Spune-ne, iubite frate, de unde vĭĭ?

— Fraţilorŭ, rĕspunde Ioniţă, s'a hotărîtŭ, schimbŭ cariera mea de funcţionarŭ cu aceea de ostaşŭ.

— Aşa! Eĭ cum? ţiseră ceĭ dimpregiurŭ.

— Intru în armata ruséscă; acum vinŭ de la comandantele de garnisónă a capitaleĭ.

— Ce felŭ? ce felŭ? cum s'a întêmplatŭ?.. întrebă cu interesŭ personagiulŭ celŭ năsosŭ.

— Uite bine, generalulŭ îmĭ promite că mĕ ia sub protecţiunea sea; sûntŭ priimitŭ cu gradulŭ de praporcicŭ, şi în-curêndŭ voiŭ înainta; o să amŭ uă perspectivă mare pentru viitorŭ, îmĭ ţice elŭ.

— Se vede, ţise Păculescu, că dintr'asta ţĭ a venitŭ ţie recomandaţie, că aĭ brânciuitŭ puţinŭ cazaciĭ la grădina Varembergŭ.

— Pe semne că asta e.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Nu, domnilorŭ, adăogă baronulŭ, din recomandaţia mea; eŭ amŭ vorbitŭ generaluluĭ pentru D. Ioniţă N...

— La Muscalĭ! esclamă celŭ care îşĭ vîră nasulŭ p'în tóte, să serviască la?.. maĭ bine să mergĭ să te aruncĭ în gôrlă. La Turcĭ, da, maĭ înţelegŭ şi eŭ, dérŭ nu la Muscalĭ.

— Fiind-că voescŭ să îmbrăţişezŭ cariera armelorŭ, voiŭ să mĕ formezŭ maĭ întêiŭ cum voiŭ putea şi unde voiŭ putea, şi cu acésta într'uă ţi, cine scie, mĕ voiŭ înturna în ţéra mea ca să o servescŭ.

— Nu, estĭ greşitŭ, nu te duce acolo, maĭ bine, uite, Omer-paşa promite avantage celorŭ cari se înroléză în armata turcă.

Baronulŭ rîse din noŭ de cele ce auţi.

— Ba sciĭ ce, nicĭ la unĭĭ, nicĭ la alţiĭ, rĕmâĭ maĭ bine în ţéra ta, băete, aĭ uă carieră, ţine-te de dênsa, observă Păculescu.

— Da, da, are dreptate nenea Alecu, ţice Poporanulŭ cu tonulŭ seŭ afirmativŭ şi flegmaticŭ.

— Amŭ cuvintele mele, domnilorŭ, ţise Ioniţă, voiŭ să scapŭ de suferinţe, amŭ cercatŭ nefericirĭ din copilăria mea, apoĭ viitorulŭ meŭ este nesigurŭ, ca funcţionarŭ, astă-ţĭ aĭ funcţiune şi mâine te dă afară fără nicĭ unŭ motivŭ, aşa se întêmplă une orĭ la noĭ!.. aŭ păţit-o maĭ mulţĭ. Eŭ dérŭ sûntŭ hotărîtŭ, mĕ ducŭ; amŭ promisŭ şi amŭ mulţiămitŭ comandanteluĭ de propunerea sea şi de protecţiunea cu care mĕ onoréză.

— Bine dérŭ te ducĭ? întrebară maĭ mulţĭ, dintre cari era Catina şi Poporanulŭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Da, fraţilorŭ, de poimâine mĕ veţĭ vedea în manta soldăţéscă.

— Da, cariera armelorŭ înalţă, scutură jugulŭ, dă libertate şi face pe omŭ tare! adăogă unulŭ dintre astĭ junĭ.

— Da, dérŭ nu la Ruşĭ, repetară câţi-va maĭ de colea.

— Ce'mĭ pasă mie! găsescŭ unŭ locŭ pentru mine, voescŭ să mĕ essercitezŭ acolo; voiŭ sci într'uă ḑi să mânuescŭ spada, orĭ lancea!.. Destulŭ că eŭ schimbŭ viaţa molatică şi trândavă a cancelaristuluĭ, mĕ desfacŭ de umilinţa care trebue să o cercŭ în tóte ḑilele dinaintea unorŭ superiorĭ ignoranţĭ, ignoranţĭ şi pasionaţĭ... Voescŭ să fiŭ maĭ bine ostaşŭ, fraţilorŭ! Ostaşŭ e maĭ bine decâtŭ lacheŭ şi umilitŭ tĕrându-mĕ să nu fiŭ datŭ afară după ce amŭ servitŭ maĭ mulţĭ anĭ. S'a 'ntêmplatŭ la maĭ mulţĭ acésta, o sciţĭ D-vóstră!.. Maĭ fericitŭ e unŭ meşteşugarŭ de rândŭ; acela celŭ puçinŭ e stôpânŭ!..

— Déca e aşa, eŭ te felicitŭ, fiind-că te vĕḑŭ că o ḑicĭ din tótă inima, prorupse Păculescu care înaintă şi apucă de mâinĭ pe camaradulŭ seŭ. Catina făcu asemenĭ, şi baronulŭ, care nu 'nceta d'a 'ĭ ḑice: bravo! ĭĭ adresă unŭ complimentŭ. Érŭ personagiulŭ celŭ cu nasulŭ mare repetă că nu se învoesce cu acésta să intre în armata rusă. Dérŭ elŭ o ḑicea asta numaĭ ca să facă pe cei-lalţĭ a vorbi, şi la ḑiuă să mérgă să raporteze, precum ĭĭ era meseria.

— Şi eŭ te felicitŭ!.. ḑise Poporanulŭ care se aruncă în braţele luĭ Ioniţă.

Eĭ se puseră pe scaune, luară tutunŭ pentru ţigărĭ şi începură a fuma. Baronulŭ, cam cu tactŭ, desfăcea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

cu uă deosebită adresă uă păreche de cărţĭ nouĭ de jocŭ, şi părea că adunarea îşĭ începea scopulŭ pentru care era într'unită.

Aci îndată unŭ omŭ intră. Elŭ atrase mirarea tutulorŭ. — Te-aĭ făcutŭ sănĕtosŭ Tonciule? îlŭ întrebară acestĭ junĭ. Toţĭ se mirară cum îlŭ vĕḑură. Cine ar' ḑice că acesta cu duoĕ lunĭ maĭ 'nainte umblase în cârjĭ?— Să nu maĭ pĕcătuescĭ d'aci 'nainte!.. îĭ ḑise baronulŭ rîḑêndŭ, dinaintea căruia bietulŭ omŭ, cu pĕrulŭ cărunţitŭ şi umblândŭ dreptŭ ca unŭ militarŭ, lăsă ochiĭ în josŭ şi par' că nu cutézĕ a 'ĭ respunde. Elŭ ar' fi sciutŭ ce să rĕspunḑĕ la întrebarea acésta, dérŭ nu cuteză, pentru că duoĭ şireţĭ când se întâlnescŭ cată unulŭ din eĭ să recunóscă superioritatea celuĭ-laltŭ. Pe lângă asta cine este cu musca pe căciulă e cam cu grijă totŭ-d'auna...

— Dérŭ cum, estĭ sănĕtosŭ? îlŭ întrebă Catina privindu-lŭ de susŭ pênĕ josŭ.

— Uite, amŭ fostŭ la spitalŭ, rĕspunse elŭ.

— Cum amŭ ḑisŭ: să nu maĭ pĕcătuiască!..

— Lasă-mi-te că ţi oĭ da eŭ de urmă, domnule baronŭ de ḑiuă, érŭ nopţile!.. Se opri d'a esprima totulŭ, persouagiulŭ despre alŭ căruia nasŭ s'a vorbitŭ, uitându-se pe subt ochĭ şi neperḑêndŭ din vedere orĭ ce gestŭ, orĭ ce vorbă aceluia care 'lŭ declarase de spionŭ.

Baronulŭ trase maĭ la uă parte pe noulŭ venitŭ, ca cum ar' voi să 'lŭ observe d'aprópe, şi 'ĭ ḑise încetŭ: amŭ făcutŭ să capeţĭ uă slujbuliţă, dérŭ pênĕ cândŭ veĭ pleca afară, te du mereŭ pe la casa sciută, bagă intrigă între elŭ şi ea, prin stŏpâna caseĭ, şi cândŭ veĭ fi de-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

parte de Bucurescĭ, nu uita că 'mĭ ĕstĭ datorŭ ascultare... Eŭ invidiezŭ traiulŭ lorŭ; nu trebue ca viaţa lorŭ bună să dureze multŭ timpŭ! ḑise elŭ în sine... Apoĭ îĭ vorbi tare ca să auḑă toţĭ: — Prin recomandaţia mea aĭ intratŭ să te cauţĭ în spitalŭ... Încetŭ érŭ: cunoscĭ că ţinŭ de ceĭ de susŭ?.. Să 'mĭ fiĭ devotatŭ şi veĭ fi folositŭ!..

Tonciu era schimbatŭ acum. Unŭ bunŭ medicŭ făcuse minune cu elŭ; dérŭ nu scimŭ déca a pututŭ preface întrênsulŭ şi acelŭ spiritŭ de intrigă, saŭ să 'lŭ corige de uă rĕutate nemĕsurată ce o ţinea acoperită cu masca ipocrisieĭ, aceia ce făcea pe numitulŭ baronŭ să se servéscă cu elŭ, care cu tóte acestea, de şi uneorĭ îlŭ vorbise de reŭ, îlŭ asculta pentru că îlŭ plătia. Defectele înrădĕcinate arare orĭ cine-va le póte modifica prin cultură şi educaţie, dérŭ pe nisce ómenĭ crescuţĭ şi îmbĕtrâniţĭ în linguşirĭ şi servilismŭ, şi maĭ greŭ?.. Ioniţă 'ĭ a fostŭ promisŭ că 'lŭ recomandă unuĭ vameşŭ de la Florile-albe, să 'ĭ fie acolo de ajutorŭ, să fie şi elŭ cum amŭ ḑice la uă pâine, avêndŭ conduită bună. S'a vĕḑutŭ maĭ de multe orĭ ómenĭ a cărora reputaţie a fostŭ tot-d'auna echivocă, alergândŭ numaĭ dupĕ foncţiunĭ, şi cândŭ sûntŭ acolea aŭ întrecutŭ tâlcharii din Vlăsia... Astŭ pĕcatŭ l'a avutŭ maĭ cu sémă capiĭ guvernămêntuluĭ ca să caute asemenea ómenĭ, să se serviască cu eĭ de instrumente... Atuncĭ era şi ocupaţiunea străină care se amesteca în aceste afaceri...

— Te ducĭ, Tonciule? ne laşĭ, că te-aĭ făcutŭ sănĕtosŭ? îlŭ întrebă Catina stândŭ alăturĭ cu Ioniţă care asemenĭ îĭ făcu acéstă întrebare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Da, sûntŭ sănĕtosŭ şi voiŭ pleca dupĕ cum o să plecĭ şi D-ta în Rosia, nu este aşa?.. Elŭ ascultase afară la uşă cele ce Ioniţă spusese, că se înroléză în oştire.

Este bine p'acolo, cŭ amŭ fostŭ curierŭ la posta rusésca! ḑise Tonciu care nu 'şĭ maĭ freca genunchiulŭ la orĭ ce minutŭ şi nu se maĭ văita ca altă dată.

Ioniţă iĭ promise că negreşitŭ o să ia ordinulŭ de serviciŭ unde era orânduitŭ, şi că din acelŭ minutŭ iĭ poftesce călĕtorie bună...

Târḑiŭ adunarea se sparge de la Ioniţă, plecândŭ fiecare către casă.

Ioniţă remâindŭ cu sora sea, maĭ în urmă iĭ făcu cunoscutŭ proiectulŭ seŭ celŭ noŭ. Femeia se gôndi puçinŭ şi creḑu că din duoue rele e maĭ de preferatŭ acesta. Nu ḑise nimicŭ, adică nicĭ da, nicĭ nu.

A treia ḑi junele nostru, la Capulŭ poduluĭ-Mogoşóeĭ, şedea pe patŭ în îmbrăcămintĭ de diminéţă. Tereza era culcată cu unŭ obrasŭ pe picióreleluĭ, îlŭ ţinea îmbrăţişatŭ cu uă mână, şi 'n astă posiţie lăsa să atârne în josŭ pĕrulŭ eĭ negru resfiratŭ. Lacrimile eĭ atuncĭ făcuseră unŭ lacŭ dinaintea picióreluĭ luĭ. O! ea plângea de se prăpădia, şi scoţândŭ gemete şi suspine dureróse se silia în totŭ chipulŭ a 'ĭ atinge inima şi a 'lŭ face ca să o asculte, să se pătrunḑĕ de durerea eĭ. Afară în curte, Tonciu îşĭ luă ḑiua bună de la stŏpâna caseĭ, pentru că era să plece unde era orânduitŭ.

— Câtŭ amŭ să plângŭ de nefericirea cu care sórtea mĕ urmăresce, ḑicea Tereza luĭ Ioniţă. Ce o să mĕ facŭ eŭ? Şi tu, şi tu, omulŭ în care m'amŭ încreḑutŭ maĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

multŭ, mĕ amăgescĭ?.. mĕ respingĭ! mĕ laşĭ! mĕ laşĭ ca să morŭ în desperarea mea!..

— Dérŭ cine ţĭ a spusŭ, Terezo, de la cine aĭ aflatŭ că eŭ o să te părăsescŭ?

Tereza se uită afară să véḑă déca maĭ este acolea celŭ care 'şĭ luă ḑiua bună de la stŏpâna caseĭ.

— Tacĭ, numaĭ ascunde asta!.. adăoga ea, eŭ sciŭ totŭ, pentru că tot-d'auna m'amŭ interesatŭ să sciŭ ce facĭ, ce cugeţĭ şi cum vreĭ a termina cu mine. Pre-câtŭ te iubescŭ, pre-câtŭ mĕ silescŭ să te ţiŭ legatŭ de amorulŭ şi simţimentele mele, cu atâta tu staĭ rece, estĭ indiferentŭ, şi acum vreĭ să te ducĭ: tóte acestea pentru că nu maĭ iubitŭ, nu te-aĭ interesatŭ nicĭ-uă-dată de uă biată fiinţă ca mine. Celŭ puçinŭ nu ascunde, spune adevĕrulŭ!.. repetă ea cu unŭ aerŭ umilitŭ şi rugătorŭ, uitându-se cu nisce ochĭ roşiţĭ de lacrime asupra juneluĭ, celŭ ce era nemulţiămitŭ de cursulŭ lucrurilorŭ dinaintea asteĭ femeĭ.

— De unde o sciĭ asta? întrebă elŭ.

— Spune adevĕrulŭ, cândŭ plecĭ? ḑise essasperată femeia?

— Aşa déră fiind că sciĭ, Terezo, nu 'ţĭ maĭ ascundŭ, este adevĕratŭ că intru în armată, şi tu ca germană cu educaţie, nu trebue să mĕ silescĭ să calcŭ parola ce amŭ datŭ; afară d'acésta amŭ priimitŭ de la comandantele treĭ sute ruble, unŭ avansŭ, ca să mĕ pregătescŭ, să plătescŭ détoriĭ, şi dintr'asta reservezŭ şi partea ta ca să nu te lasŭ fără banĭ.

— O Dumneḑeule! Dumneḑeule! Aĭ făcutŭ acésta?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

este proba cea mai sigură că nu m'aĭ iubitŭ. Cum? fără să mi o ḑicĭ maĭ 'nainte? fără să te gôndescĭ la mine, la sora ta, la legăturile ce s'aŭ formatŭ între noĭ de cândŭ ne cunóscemŭ? să mergĭ să te înscrieĭ, şi unde? în oştirea rusă, a părăsi patrie, rude şi chiar poziţia ce o aĭ?.. Totulŭ a fostŭ ca să scapĭ de mine; aĭ creḑutŭ că numaĭ aşa veĭ rupe aste legăturĭ şi te veĭ desface de uă fiinţă nefericită ca mine? Află ênsă că te amŭ iubitŭ şi te iubescŭ! Veĭ trăi póte anĭ mulţĭ, veĭ atinge bătrâneţe înaintată, veĭ ajunge unŭ omŭ mare şi cu avere, ênsă nu veĭ maĭ găsi érăşĭ uă femeie care să ţie la fiinţa ta precum eŭ. Ênsă déca maĭ rămâne în inimă-ţĭ uă scinteie de simţire, lasă-te de acestŭ proiectŭ, o să fiĭ mêhnitŭ că aĭ făcutŭ pasulŭ acesta! Din parte-mĭ, eŭ voiŭ muri de sigurŭ!..

— Cum aşa, Terezo? ce ḑicĭ tu? e copilărie ce spuĭ!.. Eĭ bine, déca mĕ iubescĭ, cată să 'mĭ iubescĭ viitorulŭ! şi avansarea mea. Cine scie, în viitorŭ póte ne vomŭ maĭ întâlni şi 'ţĭ voiŭ fi de unŭ folosŭ.

— O! nu, eŭ de sigurŭ morŭ! rĕspunde Tereza mereŭ în lacrime înnecată.

— Dérŭ cumŭ vomŭ face? eŭ amŭ promisŭ, mĭ amŭ datŭ parola, sûntŭ angageatŭ?... Tu să fiĭ cu minte, nu trebue să facĭ huetŭ pentru asta, ḑise junele ţiind-o pe braţele seale cândŭ ea plângea.

— Ba nu! ba nu! pentru asta voiŭ fi neconsolată! Suferŭ, şi trebue să arĕtŭ la lume: tu mĕ părăsescĭ, s'a isprăvitŭ cu mine!...

Pe cândŭ se petrecea astă scenă, inimile amanţilorŭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

de uă-potrivă sângerau de durere. Ioniță nu scia cum să liniștéscă astă femeie, celŭ puçinŭ să 'şĭ ia çiua bună fără alte scene. N'arŭ fi voitŭ ca lacrimile asteĭ nefericite să'lŭ însoçiască în călĕtoria sea şi să'lŭ îngreueze cu mustrarea cugetuluĭ. Elŭ îĭ vorbi totŭ cu binele, cu frumosulŭ, cu unŭ aerŭ consolatorŭ, cu espresiunile cele maĭ alese pentru nisce inimĭ sdrobite; ea ênsă era ne'nduplecată, numaĭ suspine şi lacrime însoçiaŭ vorbele eĭ.

Cu tóte astea, cu câtŭ posiţiunea sea era anevoiósă, cu atâta trebuia fermitate şi uă decisiune din parte-ĭ.

N'apucă ênsă să 'ĭ çică: mĕ ducŭ, te lasŭ sănĕtósă! şi vre-uă treĭ cazacĭ descălecară la pórtă; eĭ aduceaŭ unŭ ordinŭ.

La vederea acestora femeia scóte unŭ ţipătŭ şi maĭ mare şi remâne ca leşinată mórtă. Ioniţă creçu că pentru a o readuce la viaţă cată să'ĭ promită că va remânea. Lupta pe d'uă-parte cu femeia aci, în curte eraŭ cazacii şi unŭ ordinŭ cu care era chiămatŭ, nu scia ce să facă. Priimi chârtia şi le çise celorŭ veniţĭ, să se ducă că elŭ îĭ urmĕçă.

Cu tóte astea promise Terezeĭ că cedĕçă lacrimilorŭ eĭ, va schimba hotărîrea şi că mergêndŭ la comandantele va arĕta greutăţĭ de familie şi va înapoia baniĭ ce 'ĭ a fostŭ luatŭ.

— Dumneçeŭ să te ţie aşa precumŭ çicĭ! respunde femeia care revenia din leşinu-ĭ. Îţĭ mulţiămescŭ Dumneçeule! îţĭ mulţiămescŭ pentru asta!...

— Vino-ţĭ în simţirĭ, Terezo! vino-ţĭ în simţirĭ!...

— O! çi, scumpule Ioniţă, că a fostŭ numaĭ uă în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

cercare din partea ta, cazacii ce veniră acum nu te căutaŭ pre tine, că alt-felŭ ţotŭ mĕ temŭ. Şi cândŭ aşŭ sci că plecĭ şi nu te maĭ întornĭ, uite, nu te voiŭ părăsi nicĭ unŭ minutŭ, mergŭ cu tine unde veĭ fi tu, alergŭ şi la sora ta, să mĕ ajute să vie cu mine d'a reclama libertatea ta. Nu te duce scumpulŭ meŭ! nu mĕ părăsi!...

— E nebună femeia asta?... ţise Ioniţă în sine.

Cândŭ aşŭ renunţa la acestŭ proiectŭ alŭ bineluĭ şi viitoruluĭ meŭ, veĭ recunósce tu sacrificiulŭ ce'lŭ facŭ numaĭ pentru tine?..

— Martură mĭ e inima, iaŭ pre Dumneţeŭ marturŭ şi lumea întrégă că voiŭ recunósce!.. remânŭ sclava ta în viaţă, ce maĭ vreĭ?.. ţise Tereza cu uă voce essasperată.

Ioniţă se uită lungŭ la dênsa, pe cândŭ faţa eĭ începuse a se lumina şi suspinele îĭ încetară auţindŭ acele vorbe.

Elŭ cu tóte astea eşi promiţêndu-ĭ că vine îndată, să'lŭ aştepte cu masa. A mersŭ la comandantele şi se înturnă dupĕ patru ore. Ântêiulŭ dintre amiciĭ seĭ care întêlni în ţiua aceea fu Păculescu. Elŭ îlŭ întrebă cândŭ o să plece? Ioniţă respunse că a remasŭ, motivândŭ generaluluĭ că familia sea îlŭ opresce, care are nevoie de susţinerea sea.

— Sora ta te-a făcutŭ să renunţĭ? adăogă Păculescu.

— Ba nu, adevĕrulŭ să'ţĭ spunŭ, Tereza móre şi înviază de cândŭ a auţitŭ că mĕ înrolezŭ. Eĭ bine ea mĕ încredinţéză cu jurăminte că mĕ iubesce.

— Nu o crede, sûntŭ minciunĭ tote! rĕspunde amiculŭ intimŭ alŭ luĭ Ioniţă. Ea într'uă ţi te va trăda!..

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Femeia mea, pênĕ nu o luaiŭ, aşa mĕ încredinţa şi 'mĭ jura, acumŭ mĕ judecŭ cu dênsa pentru divorţiŭ ..

Luna luĭ Septembre este unŭ alŭ doilea maie la Bucurescĭ. Şoséoa de la Capulŭ-poduluĭ resuna de nenumĕrate trăsurĭ şi populu ce se preumbla percurgêndŭ în tóte direcţiunile. Copiĭ portŭ buchete de florĭ; femeile se 'ntrecŭ în toalete şi tineriĭ curtatorĭ sûntŭ p'aci p'împregiurulŭ aleiuluĭ. Teiĭ daŭ umbra-le plăcută, câmpia şi grădinile înfăţişaḑă tablourĭ delicióse; nu departe este: Bănésa, Ferĕstrăulŭ, Ţurlóele, şi pretutindenĭ pe la aceste locurĭ se află serbătorirea banchetelorŭ şi bucuriilorŭ... Ioniţă se 'nturna cu paşĭ repeḑĭ, prin mulţimea ómenilorŭ spre casă. Elŭ voia să observe, cunósce în ochiĭ ceĭ seninĭ aĭ amoreseĭ seale vre-unŭ semnŭ că este adevĕratŭ aceea ce 'ĭ ḑise Păculescu ?

Cândŭ să intre pe pórtă, uă grupă de camaraḑĭ, şi maĭ toţĭ aceia cu cari petrecuse cu duoue ḑile maĭ 'nainte séra, şi baronulŭ între dênşiĭ, veniaŭ să'l gratuleze şi a 'şĭ lua ḑiua bună, că elŭ va pleca.

Ioniţă roşindu-se la faţă, nu cuteză nicĭ a declara remânerea sea, nicĭ să ĭ învite să intre înlăuntru; elŭ era învălmăşitŭ şi încurcatŭ, încâtŭ nu scia ce să facă şi ce să le rĕspunḑă. Şi Tereza nesciindŭ, ĭĭ eşise înainte, precum ĭĭ era obiceiulŭ, să 'l întâmpine şi să 'l îmbrăţişeze. Încurcătura asta căḑu cam greŭ juneluĭ, că îlŭ făcu să fie deconcertatŭ şi a juca uă rolă naivă dinaintea acelora ce arĕtaŭ cu degitulŭ spre pórta sea.

Baronulŭ, vĕḑêndu-lŭ într'astŭ chipŭ confusiatŭ şi deconcertatŭ, începu a rîde maĭ cu hohotŭ de câtŭ atuncĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

séra la grădina luĭ Varembergŭ. Dupĕ tóte elŭ era şi umilitŭ prin încurcătura sea...

Dupĕ uă septĕmână, Ioniţă sta convorbindŭ cu Păculescu, într'uă casă, despre diferitele lorŭ afacerĭ.

Alecu întrebă între altele pe camaradulŭ seŭ.

— Eĭ bine Ioniţă, aŭ eştĭ hotărâtŭ să te însorĭ să iaĭ femeia asta?

Ion, ca unŭ omŭ preocupatŭ de maĭ multe ideĭ asupra aceluĭ lucru, respunde:

— Cine va sci! se póte!...

Păculescu adăogă:

— Numaĭ deschide bine ochiĭ şi iaţĭ seama bine!... îţĭ vorbesce Stan păţitul...

VII.

Cine a pututŭ citi în cartea viitoruluĭ atâtea schimbărĭ şi prefacerĭ cari ni se 'ntêmplă pe fie care ḑi? Timpulŭ fuge pré iute pentru aceĭ ce gustă unŭ minutŭ de fericire. Elŭ apropie dorinţele ce se parŭ cu greŭ de realisatŭ, şi elŭ sfăramă dulcele legăturĭ a le inimilorŭ cari se iubescŭ... Amiculŭ nostru a pututŭ cunósce acésta în scurtŭ timpŭ şi fórte repede. Esperiinţă încercărilorŭ îlŭ formase d'a putea privi cu receală aceste preschimbărĭ. — Marinarulŭ vede cum se succedŭ valurile unulŭ dupĕ altulŭ isbindu-se înfuriate şi cu sgomotŭ de cóstele naveĭ care êncă resistă în cele maĭ turbate vijeliĭ pe mare; elŭ e dé-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

torŭ să lupte pênĕ va remânea numaĭ uă scândurică de care să se ţie în periclu. Vulturele se avêntă în sboru-ĭ d'asupra nuorilorŭ, de desubtulŭ cărora muge torentulŭ şi une orĭ chiar trăsnetulŭ; elŭ déca se cobóră maĭ josŭ decâtŭ înălţimea stâncilorŭ, caută să 'şĭ sature foamea în adêncimea văilor. Trăsnetulŭ sfâşie négra vijelie la ochiulŭ marinaruluĭ de pe valurĭ, isbirea nuorilorŭ şi grămădidirea lorŭ duce pe vulture care se perde în întunecimea munţilorŭ, ca într'unŭ oceanŭ; junele nostru, întocmaĭ ca acestĭ luptătorĭ aĭ elementelorŭ, trecêndŭ dintr'uă împregiurare într'alta, nu puçinŭ remâne isbitŭ auçindŭ că prima sea fidanţată, dimpreună cu mama eĭ, veniseră să visiteze pe sora luĭ. Ce împregiurărĭ a provocatŭ acéstă visită la care elŭ nu se aştepta? Luĭ ĭĭ spusese baronulŭ, acestŭ personagiŭ ciudatŭ cu care se găsia în relaţiune, precum că, la Galaţĭ, s'a urmatŭ unŭ desastru uneĭ familiĭ care şedea aprópe de biserica St. Ilie, strada Brăileĭ... Uă casă este incendiată pênĕ la pământŭ çiua nameçdia mare, care nu se scie cum a luatŭ focŭ, cŏcĭ în acea çi nu se gătise bucate la bucătărie şi nicĭ unŭ serviciŭ de felulŭ acesta nu se făcuse acolo, şi că negreşitŭ i s'a datŭ focŭ de óre cari făcătorĭ de rele... Bărbatulŭ, în desperarea cea maĭ mare, a căutatŭ să arunce iute, într'unŭ chimirŭ, uă sumă de treĭ sute galbenĭ, ce 'ĭ avea în sărtarulŭ scrinuluĭ, şi plecă, încinsŭ cu chimirulŭ, cu capulŭ golŭ şi fără a sci ce face, dreptŭ la baie pe marginea Dunăreĭ, ca să se răcoréscă, cŏcĭ simţia că unŭ focŭ teribile ĭĭ încinsese totŭ corpulŭ şi creeriĭ de supĕrarea şi desperarea luĭ. Poliţia şi pompieriĭ căutară

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

a da totŭ concursulŭ să stingă acestŭ incendiŭ. Femeia proprietară, vĕdĕndŭ că 'ĭ arde mobila şi totŭ ce avea în casă, cădea dintr'unŭ leşinŭ într'altulŭ, şi vecinĭ o luară în casele lorŭ spre a o ajuta ş'a o consola. Soçiulŭ eĭ ênsă nu se maĭ înturnă... Târdiŭ îlŭ găsiră fără chimirŭ la dênsulă şi desbrăcatŭ, mortĕ, la iazulŭ Brateşulŭ. Se înţelege că elŭ a fostŭ urmăritŭ pênĕ la baie unde se dusese, de nisce individĭ, cari l'aŭ vĕdutŭ cândŭ s'a încinsŭ cu chimirulŭ. La Galaţĭ nu este de jucatŭ cu ast-felŭ de lucrurĭ; s'a întêmplatŭ împregiurărĭ serióse; prin urmare ce maĭ e de çisŭ pentru celŭ ce, într'uă aşa stare de ameţială şi plecândŭ cu baniĭ la dênsulŭ, a căduţŭ victimă în mâinile vre-unor banditĭ, şi uădată cu baniĭ perdu şi viaţa. Din câte le aflarămŭ, astfelŭ s'a terminatŭ cu bărbatulŭ infortunateĭ Cleopatreĭ, fiiceĭ arendaşuluĭ, care în urmă fuse nevoită d'a se retrage la părinţĭ acasă.

Dupĕ unŭ timpŭ, cândŭ se uitară lucrurile, mama sea şi dênsa veniră să dea visită surореĭ luĭ Ioniţă. Fără a ne putea esplica ce intenţiune avea astă femeie şi scopulŭ visiteĭ, Zinca păru mulţiămită de re'noirea amiciţieĭ şi relaţiunilorŭ seale cu astă familie. Părinţiĭ Cleopatreĭ s'aŭ fostŭ mustratŭ de greşiala ce făcuseră, d'a o mărita cu sila după unŭ bărbătŭ ce eĭ i l'a fostŭ alesŭ fără s'o întrebe. Ioniţă fiindŭ unŭ copilŭ cu óre care perspectivă în viitorŭ, ar' fi convenitŭ maĭ bine d'a uni pe fiica lorŭ cu dênsulŭ.

Dérŭ acum în ce stare se găsia elŭ? maĭ putea óre a se realisa cu dênsulŭ acestŭ scopŭ?..

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Zinca, sciindŭ că frate-seŭ se perde într'uă viaţă puçinŭ recomandabile, ţinêndŭ casă cu chirie la mahala uneĭ eventuriere, temêndu-se de acésta şi de vre uă altă nefericire maĭ mare, ar' fi preferatŭ cu orĭ ce chipŭ şi cu orĭ ce preţiŭ să 'l véçlă însuratŭ. Dér cândŭ elŭ făcuse sacrificiĭ pentru acea femeie, Tereza, pênĕ d'a refusa protecţiune ş'a'şĭ călca cuvêntulŭ dinaintea unuĭ generalŭ, căruia promisese să intre în oştire, negreşitŭ că numaĭ era stŏpânŭ pe sine, ci făcea numaĭ ce 'ĭ dicta inima, fără a judeca. Sora sea cu tóte acestea ar' fi miçlocitŭ să se maĭ véçlă acestĭ junĭ cari altă-dată se iubiseră.

Ioniţă êusă, de când i s'a fostŭ întêmplatŭ scena nemulţiămitóre cu camaraçliĭ seĭ la Capul podului-Mogoşóeĭ, a schimbatŭ casa şi a luatŭ alta într'unŭ locŭ cu totulŭ retrasŭ, în strada Ferĕstrăuluĭ. Tereza se făcuse din çli în çli pentru dênsulŭ maĭ trebuinciósă, maĭ tînĕră, maĭ interesantă şi maĭ iubită. Precum amŭ maĭ çisŭ ea scia să 'l cultive, să 'ĭ umble pe voe, să 'ĭ surîçlĕ cândŭ era tristŭ, să 'l distragĕ cândŭ cugetările îlŭ turmentaŭ; ea îĭ dedea viaţă şi 'l însufleţia cu mângăerile eĭ.

S'a întêmplatŭ une orĭ că venindŭ acasă elŭ găsise uşa închisă cu uă lăcată, fusese pré nemulţiămitŭ d'acésta; se vede că 'i era urîtŭ fără dênsa; începuse a fi şi gelosŭ, şi se mânia că nu 'l întreabă cândŭ se duce d'acasă. Cândŭ ea se înturna maĭ în ŭrmă, saŭ în înseratŭ, i se justifica că s'a dusŭ la uă amică. Elŭ o rugă să nu se maĭ întêmple să plece, fără ca elŭ să scie şi fără să 'ĭ spue cine e acea amică la care se ducea şi rĕmânea câte uă çiumătate çli, saŭ çiua întrégă. Ea rîdea de pre-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

pusurile ce elŭ şi le forma. S'a 'ntêmplatŭ şi uă cértă din acéstă causă. Proverbulŭ ţice: nu e bordeiŭ fără să fie fumŭ. Ea rĕmase mâniósă duoue ţile. Dérŭ elŭ, omulŭ celŭ tare, veni âutêĭ să 'ĭ vorbéscă, ca cum 'ĭ ar' fi cerutŭ scuse. Ea câştiga óre care avantage din ţi în ţi cunoscându-ĭ slăbiciunea. Să nu uitămŭ şi acósta, că orĭ ce ea ar' fi cerutŭ, elŭ era gata a împlini dupĕ voinţa eĭ. Uă iarnă grea şi gerósă schimbase, cu acéstă femeie, pentru dênsulŭ, asprimea timpuluĭ în plăcerĭ şi bucuriile unorŭ ţile plăcute din maie. Néoa ce mereŭ cădea era semĕnată de florĭ, şi steluţele scînteinde nóptea la lumina astrelorŭ ceréscĭ, pe unde eĭ călcaŭ, se schimbaŭ în diamante cari aşternéŭ calea pe care trecéŭ amênduoĭ la braţŭ. Femeia, numaĭ cu uă pelerină împlănită şi cu capulŭ ascunsŭ într'uă glugă de plisă, brava gerulŭ celŭ forte, numaĭ să mérgă cu dênsulŭ şi să fie aprópe nóptea întrégă cu elŭ şi lêngă elŭ pe tóte stradele şi une orĭ şi în grădina care atuncĭ se forma a Cismegiuluĭ. Une orĭ cândŭ elŭ lipsia, ea pleca dupĕ dênsulŭ. Cândŭ îlŭ întêlnia cine-va din cunoscuţiĭ seĭ, că mergea cu dênsa, elŭ 'ş acoperea nasulŭ cu uă pulpană a mantaleĭ seale négră lungă de postavŭ. Sgomotulŭ carnavaluluĭ, nebuniile tinereţeĭ, avêntulŭ care însufleţesce uă sală ca la Slătineanulŭ, cu musica şi mulţimea mascelorŭ, cu lume multă şi militarĭ străinĭ ce eraŭ în ţéră, îlŭ făcea să nu cruţe orĭ ce cheltuélă, numaĭ ca să mérgă cu dama sea, cu care n'avea nevoe să fie aşa de sfiiciosŭ şi incomodŭ, precum uă-dată a fostŭ când s'a preumblatŭ cu acea copilă inocentă şi ne-esperimentată, pe care o luase

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

de la părinţi, să o pórte prin balu pênĕ la meḑiulŭ nopţiĭ. Pentru a realisa aceste plăceri, leafa sea, se înţelege, era cheltuită din orĭ ce lună şi se maĭ şi împrumuta. Nu voia elŭ să scie d'acésta, şi unuĭ din camaraḑiĭ seĭ, şi maĭ alesŭ baronulŭ, îlŭ consilia să'şĭ încerce norocŭlŭ cu jocŭlŭ de cărţi. Din fatalitate s'a 'ntêmplatŭ să câştige. Acestŭ câştigŭ merse érăşĭ la cheltuelĭ. Trecu una dupĕ alta tóte ḑilele carnavaluluĭ, şi cheltuelile ajunseră la uă cifră cam pré mare pentru unŭ omŭ de posiţia luĭ, aşa că datoriile, dupe trecerea carnavaluluĭ, se înmulţiră binişorŭ. — Beţia de plăcerĭ, amusarea prin locurĭ publice şi cheltuelile pe lucrurĭ cari nu eraŭ tocmaĭ de necesitate, l'ar' fi făcutŭ puçinŭ să se îngrijiască déca uniĭ din creditorĭ n'arŭ fi avutŭ nesocotinţa d'a 'ĭ aduce aminte că se apropia terminulŭ de plata poliţilorŭ ce elŭ détoria. Unŭ funcţionarŭ de la finance nu trebue nicĭ uă-dată să se sperie de acestŭ-felŭ de socoteli! Puteţi să vĕ închipuiţĭ daca Ioniţă maĭ era în stare să se gôndiască la aceea ce se gôndia sora luĭ...

Să vorbimŭ ênsă de visita priimită la mahala.

Mama şi juna vĕduvă, viindŭ la sora juneluĭ funcţionarŭ, în maĭ multe rândurĭ o întrebară cu unŭ interesŭ: ce face D. Ioniţă? cândŭ o să se însóre? este în vorbă cu cine-va? ş'a găsitŭ vre-uă partită convenabilĕ?...

Cleopatra, cu obrasiĭ roşiĭ şi cu ochiĭ plecaţĭ în josŭ, întreba şi dênsa. Mama sea aminti în trécătŭ aniĭ copilărieĭ acestorŭ fiĭ şi afecţiunea lorŭ p'atuncĭ, cum şi de nefericirea întêmplată fiie-si. Cleopatra fusese măritată fără a sci cum, şi rĕmase vĕduvă, şi tóte se petre-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

cură ca unŭ visŭ pentru persóna-ĭ, fără ca dênsa se fi fostŭ causa aceloră evenimente. Acésta s'a maĭ ḑisŭ. Ea era êncă júnă şi îndestulŭ de frumósă, cum se găsesce uă vĕduvióră tinĕră, care în acestŭ casŭ a atrasŭ băgarea de sémă a Zinchi. Merse şi acésta la dênsele. Rĕmase lucrulŭ ca duminică, de Buna-Vestire, să vie să petrécă séra împreună. Negreşitŭ va fi şi Ioniţă la sora luĭ? şi ce-felŭ se 'ntâmplă, ca fratele să şi vie atunci maĭ de cu ḑiuă.

Séra veniră visitele.. Se petrecură cuviinţele cele maĭ alese şi se schimbară vorbele cele maĭ frumóse. Ioniţă se purtă cu tótă curtenia unuĭ cavalerŭ, şi Cleopatra, vĕḑêndulŭ, par'că intra in pămêntŭ de emoţiune. Uă óre care bucurie se amestecă cu roşiaţa de pe obrasi eĭ şi ochiĭ par'că scoteaŭ flacărĭ. Eraŭ luminile aprinse, toaletele străluciaŭ şi conversaţia lorŭ era intimă. Ioniţă 'şĭ făcea détoria a sta alăturea cu Cleopatra şi a vorbi.

Cuĭ să trécă prin minte că cine-va privia de la pórtă şi observa cu luare aminte totŭ ce se petrecea în acéstă adunare, ş'acésta era uă femeie? Tereza, dupĕ cum era deprinsă, plecase să găsiască pe omulŭ eĭ, vĕḑêndŭ că întârḑie. Se înţelege ea venise pênĕ la pragulŭ porţeĭ la sora luĭ. Aci se temea numaĭ de câiniĭ din curte, şi pentru asta se muniţiase cu codriceĭ de pâine, să'ĭ facă să nu latre. Ea ş'întinse câtŭ putu gûtulŭ, din pragulŭ porţiĭ, să véḑă déca este Ioniţă celŭ ce se vedea vorbindŭ cu tĭnĕra femeie. Tóte trăsnetele se 'ncrucişară p'în mintea Terezeĭ cândŭ se încredinţă că elŭ este... Nisce fióre recĭ o coprinseră din creştetŭ pênĕ în tălpĭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Ea numaĭ póte suferi starea eĭ şi se 'ntórnă îndată acasă. Cându era acasă nu scia ce făcea, umbla de colo pênĕ colo şi se aruncă pe patu-ĭ înnecată de lacrime. Dupĕ ce plânse îndestulŭ creţêndu-se despreţuită de acela pentru care ţicea ea că făcuse multŭ, pentru că aşa auţise de la bĕtrânulŭ Tonciu, prin stŏpâna caseĭ, că sora luĭ Ioniţă voesce să'lŭ însóre, ea numaĭ avu pace, şi se determină a pleca érăşĭ ca să'lŭ găsiască. Nicĭ nu sciu cându trecu prin miţlocului mahalalelorŭ ca să vie érăşĭ la elŭ. Junele tocmaĭ eşise din casă cu sora sea şi cu óspiĭ. Din pórtă, elŭ îşĭ luă nópte bună şi 'şĭ îndreptă paşiĭ spre Podulŭ-Mogoşóeĭ. La cincĭ paşĭ Tereza ĭĭ luă braţulŭ cându tocmaĭ atuncĭ ea îşĭ stergea lacremile. — Te amŭ aşteptatŭ multŭ şi amŭ voitŭ să te întêmpinŭ găsindu-te, ţise ea juneluĭ care fu surprinsŭ vĕţêndu-se de uă-dată apucatŭ de braţulŭ eĭ. Maĭ 'nainte ce-va Cleopatra şi mama sea, în locŭ d'a ţine direcţiunea spre Duşumea, se înturnă asemenea spre strada principale. Ele întrecură cu iuţială paşiĭ acesteĭ părechĭ ce mergea la braţŭ. Luĭ Ioniţă 'ĭ ar' fi venitŭ maĭ bine să móră, de câtŭ să se întâlniască ast-felŭ cu persónele ca i ş'întórseră capulŭ, cându eraŭ în dreptulŭ luĭ, d'alŭ vedea bine. Cleopatra maĭ alesŭ se uită cu ochiĭ marĭ la femeia ce elŭ o ducea la braţŭ... Ioniţă blestemă acestŭ minutŭ şi cum veni întêmplarea asta neaşteptată.

Tereza, dupĕ vre uă patru ţile, i se plânse pentru cele ce a auţitŭ că elŭ uă va părăsi că se însóră, şi că déca va sci în adevĕrŭ una ca acésta, ea va pleca în ţéra eĭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Junele îĭ ḑise şi astă dată că este uă nebună, déca 'ĭ umblă p'în capŭ ast-felŭ de lucrurĭ.

Mergêndŭ de serbătorile Pascilorŭ la biserica Sf. Voivoḑĭ, elŭ întêlnesce pe Cleopatra în uşă. Eĭ se salutară; ênsă ea găsindŭ numaĭ bine ocasiune, ilŭ întrébă: ce face dama cu care l'a vĕḑutŭ atuncĭ séra?.. Elŭ voi să se scuseze că uă întêmplare numaĭ făcuse să dea braţulŭ aceleĭ femeĭ. Tereza se afla la spatele luĭ, fără ca elŭ să scie, şi a auḑitŭ rĕspunsulŭ seŭ. Ea cu acéstă ocasiune nu 'ĭ ḑise nimicŭ, dérŭ rĕmase încredinţată că elŭ o despreţuesce, că ea este uă mobilă pentru dênsulŭ.

Ea atuncĭ luă decisiunea unuĭ planŭ definitivŭ.

Şi totulŭ ce putemŭ sci e, că Cleopatra dintr'acelŭ minutŭ, perduse tóte ilusiunile ce óre cândŭ şi le avusese pentru vechiulŭ eĭ frate; maĭ alesŭ că ea cunoscuse acumŭ bine femeia cu care auḑise că Ioniţă era în alianţă. Dupĕ aceste serbătorĭ, şi circulă vorba că Cleopatreĭ i-a venitŭ peţitorĭ, şi ea amâna lucrulŭ sub cuvîntŭ că nu era unŭ anŭ împlinitŭ de cândŭ perduse pe soçu-ĭ.

Chiarŭ în cursulŭ serbătorilorŭ, într'uă ḑi, fiindŭ liniştiţĭ şi stândŭ amênduoĭ de vorbă, Tereza propuse juneluĭ bărbatŭ, că voesce negreşitŭ să mérgă la Sibiiŭ, ca să 'şĭ véḑă nisce consângenĭ, şi că se întórnă dupĕ treĭ septĕmânĭ, séŭ déca elŭ voesce să'ĭ dea miḑlóce, va remânea tótă luna luĭ maie, să facă câte-va băĭ la băile de la Salzburgŭ. Ioniţă ardică ochiĭ la dênsa ca cum fu isbitŭ de mirare. — Ce 'ţĭ a maĭ venitŭ éră? o întrebă elŭ cu unŭ aerŭ ḑiumĕtate glumindŭ. — Nu, seriosŭ vorbescŭ, dorescŭ să 'mĭ vĕḑŭ consângeniĭ: amŭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

pe sora mea la Sibiiŭ şi uă verişóră; maĭ alesŭ pe sora-mea o dorescŭ că n'am vĕḑut-o de multŭ...

Elŭ nu 'ĭ promise de-uă cam-dată, cugetândŭ că va întêlni pe baronulŭ maĭ ântêĭ să 'l întrebe. Tereza îlŭ silia să 'ĭ promite atâta lucru, că şi ea multŭ îĭ va remânea recunoscătóre, adăogă dênsa cu unŭ aerŭ de francheţă şi uă încredinţare aparentă.

— Terezo, voiŭ să 'mĭ spuĭ adevĕrulŭ, te ducĭ de la mine de totŭ? întrebă junele cu óre care interesŭ p'astă femeie. — Ba nu, giurŭ pe numele luĭ Dumneḑeŭ că n'amŭ în gôndŭ asta, mĕ ducŭ să 'mĭ vĕdŭ câte-va rudeniĭ, şi maĭ alesŭ pe sora-mea, cŏcĭ n'am vĕḑut-o de multŭ.

— Apoĭ viĭ? o 'ntrebă érăşĭ junele.

— Negreşitŭ; eŭ plecŭ acum, dérŭ cu inima sûntŭ aicĭ. Eŭ n'am altă casă: casa mea este la domniata. — Cândŭ dér voescĭ să te întornĭ? o întrebă elŭ. — Déca e cu voia dumitale, voiŭ şedea pênĕ la finitulŭ luĭ maie, şi apoĭ mĕ întornŭ. — Câţĭ banĭ îţĭ trebue? o întrebă elŭ cu unŭ tonŭ seriosŭ. — Câţĭ voescĭ să 'mĭ daĭ, dérŭ aşĭ ḑice măcar pênĕ la suma de uă sută galbenĭ mi ar prinde bine. Elŭ îşĭ muşcă busele auḑindŭ d'acésta, şi se gôndi asupra sumeĭ care i se păru cam măricică, şi cu atâtea détoriĭ altele pe capulŭ luĭ ce maĭ avea să plătéscă...

Nefericitulŭ! ca cum ş'a perdutŭ mintea, elŭ a luatŭ ḑiumĕtate acestĭ banĭ din nisce banĭ publicĭ. Venise unŭ gropŭ cu banĭ d'afară, pe care îlŭ priimise elŭ în loculŭ celuĭ destinatorŭ. A imitatŭ unŭ urîtŭ essemplu!.. Îşĭ perduse în adevĕrŭ mintea atacândŭ acestĭ banĭ veniţĭ într'unŭ gropŭ la registratură, creḑêndŭ că îĭ va pune

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

la locŭ în terminŭ de câte-va ţile. Lemnele şi petrele ne'nsufleţite arŭ fi protestatŭ cândŭ s'arŭ fi pututŭ în contra acesteĭ urmărĭ!.. Étă unŭ faptŭ ce, afară de uă corumpţiune lăţită pré multŭ, unŭ capŭ cu judecata de totŭ scurtă cutézză să 'l comitĕ!..

Elŭ a făcutŭ acestŭ sacrificiŭ, pentru că aşa voise femeia ce o cunoscuse de vre unŭ anŭ şi ce-va...

Şi ca să arătămŭ lucrurile pe scurtŭ, acéstă femeie plecă, promiţêndu-ĭ că se va re'nturna.

Ea lăsă la dênsulŭ vre uă duoĕ lădişóre de bradŭ văpsite şi fără ca să aibă ce-va în ele.

Elŭ făcuse totulŭ, i a găsitŭ uă trăsură cu care să o porniască, şi ar' fi mersŭ pênĕ la graniţă să o însoţiască, daca 'ĭ ar' fi permisŭ serviciulŭ. Cu tóte acestea ea pleca luându-şĭ ţiua bună cu lacrime în ochiĭ. Plângea ea, plângea şi elŭ, orĭ câtŭ era de bărbatŭ. Spectaclulŭ acesta era fórte atingătorŭ pentru duoue fiinţe deprinse a fi unite ş'a se iubi. Eĭ îşĭ strânseră mâinile de maĭ multe orĭ, ca cum n'ar' fi voitŭ să se lase, ca cum n'ar' fi voitŭ să se despartĕ. Elŭ a venitŭ cu dênsa, cândŭ a plecatŭ, pênĕ la barieră, o însoţi pênĕ la rondonulŭ alŭ duoilea alŭ grădineĭ de la şosea. Aci plânseră éră şi se îmbrăţişară. Maĭ merse cu dênsa pe josŭ pênĕ la Băneasa ţiindu-se mereŭ de mână, vorbindŭ despre diferite lucrurĭ, şi promiţêudu-ĭ să o aştepte că va veni dupe ce 'şĭ va vedea consângeniĭ? La Bănésa ea se urcă în trăsură, şi 'şĭ strânseră érăşĭ mâinile, după care, căruţa dispăru într'unŭ nuorŭ de pulbere, şi elŭ rĕmase pênĕ o perdu din vedere, şi aşa se 'nturnă acasă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Uă ḑi, duouĕ, uă septĕmână trecu şi luĭ îĭ era urîtŭ fără să o véḑă. Aşteptă vre-uă nuvelă, uă scrisóre de la dênsa, şi, în impacienţa de care era dominatŭ, scrise clŭ maĭ întêĭ cu adresa ce i o lăsase dênsa. A trecutŭ încă atâtea ḑile şi elŭ nu priimi nicĭ unŭ respunsŭ. Elŭ era îngrijiatŭ că i se va fi întêmplatŭ vre uă nefericire. Aşteptă încă şi căuta tóte miḑlócele ca să omóre timpulŭ care îlŭ neodihnia.

De urîtŭ nóptea era la jocŭ. Baronulŭ i a ḑisŭ, că orĭ câtŭ va perde are să 'ĭ vie cartea ca să câştige ce a fostŭ perdutŭ şi încă şi maĭ multŭ. Elŭ n'ar' fi voitŭ decâtŭ să scóţă din jocului cărţilorŭ cu ce să pue la locŭ baniĭ cari îĭ luase de la registratură. Acéstă cale era în aparinţă acoperită cu florĭ, însă cu câtŭ mergea pe dênsa se afunda într'uă prăpastie din care numaĭ eşia.

P'atunclĭ se afla duoue case de jocŭ p'acea stradă în apropiere: una la Cămăraşul, unde se ruina boiărimea îngropându stărĭ enorme, şi ceelaltă la doctorul arabul, strada germană No. 2. La acestŭ din urmă, de cu séra pênĕ aprópe la ḑiuă, uă nenumĕrată grămădire de funcţionarĭ şi cartoforĭ de meserie umpléŭ duouĕ treĭ camere în care se aflaŭ mese aşternute cu postavŭ, candelabre şi lumînarnice aprinse, părechĭ de cărţĭ şi grămeḑĭ de aurŭ ca dinaintea unorŭ bancherĭ. Nuorĭ groşĭ de fumulŭ tutunuluĭ acoperiaŭ spaţiulŭ; rîsurĭ satanice hohotiaŭ acolo şi dinţiĭ grinţaŭ ca la Iadŭ: uniĭ rîdeaŭ de bucurie şi altiĭ grinţaŭ de desperare; era bucurie pentru ceĭ ce despuiaŭ pe alţiĭ câştigându şi grinţarea dinţilorŭ, blesteme şi suspinurĭ pentru ceĭ ce perdeaŭ... Doctorul arabu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

cu fisionomia ce 'l caracterisa: grosŭ, negru ca tăciunele, buzatŭ monstruosŭ, cu ochiĭ în capŭ mititeĭ şi învestitŭ în negligenţa de casă, se preumbla de colo pênĕ colo, cu nisce metaniĭ în mână, îndemnându tinerimea spre perdare, cu glume şi cu totŭ felulŭ de vorbe.

Camaradiĭ luĭ Ioniţa se aflaŭ aci. Elŭ întrebă pe Păculescu, într'uă nópte, déca câştigă, ca să mérgă tovărăşie cu cartea. Alecu cam strêmba din nasŭ, era semnŭ rĕŭ. Baronulŭ şopti luĭ Ioniţă: astă-di va suride Fortuna pentru noĭ, să staĭ aci. Junele rĕspundea: că, de la plecarea Terezeĭ, vine regulatŭ în tóte nopţile la jocŭ, şi cu tóte acestea Fortuna e departe d'a zîmbi pentru dênsulŭ.

— Bine că aĭ scăpatŭ de dênsa, îĭ respunde baronulŭ vorbindu-ĭ încetŭ între mulţimea ce era atentivă numaĭ la jucătorĭ, aŭ voitŭ şi alţiĭ să scape de acéstă femeie!..

Ioniţă nu rĕspunse nimicŭ lăsându ochiĭ în josŭ, ca cum ar' fi nesocotitŭ vorbele acestuia şi însemnându par'că îlŭ despreţuia.

Elŭ a venitŭ séra d'âncêĭ la doctorul arabul şi a câştigatŭ uă trébă de 20 sfanţĭ. A duoua di şi a treia s'a întorsŭ la diuă acasă cu nimicŭ, cŏcĭ ce câştigase érăşĭ perduse. La sĕptĕmêna a pusŭ cincĭ galbenĭ în pungă; în ceelaltă sĕptĕmână avu dece. Uă di după aceea, i a surisŭ sórtea cu cinci-spre-dece galbenĭ; dupe câte-va dile perdu 45, încâtŭ a fostŭ nevoitŭ să se împrumute cu duoe lire. Nu s'a maĭ dusŭ la jocŭ la arabul vre uă cincĭ dile. Afară d'acestea trecuse acum maĭ bine de treĭ sĕptĕmânĭ şi elŭ nu scia ce să maĭ facă, nu priimi nicĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

uă nuvelă din Transilvania. Începu a se 'ntrista şi par'că îĭ venia să alerge să declare surorei seale, precum că cunósce că a greşitŭ de n'a ascultat-o maĭ 'nainte.

Ce consolare maĭ remânea pentru dênsulŭ decâtŭ pacienţa şi aşteptare?.. Celŭ puçinŭ somnulŭ cândŭ ar' fi venitŭ să i aline suferinţa: trecuseră câte-va nopţĭ fără a dormi; neodihnitŭ, caută refugiu la bĕutură...

În a patra septĕmână sosi uă epistolă de la Sibiiŭ. Ioniţă priimind-o, o dessigiléză bătêndu-ĭ inima. Elŭ vede, plinŭ de óre care mirare amestecată cu bucurie, data şi subsemnătura. Era chiarŭ a Terezeĭ. Începu să o citéscă, dupĕ ce maĭ ântêĭ întórse fila şi observă déca maĭ era ce-va scrisŭ şi pe ceelaltă parte. Petrecêndŭ cu ochiĭ vreuă câte-va liniĭ, fiisionomia sca începu d'uă-dată a se posomorî; se puse să'şĭ muşce busele dupĕ ce fu tótă citită. Maĭ bine n'ar maĭ fi priimitŭ uă asemenea epistolă. — Amorulŭ seŭ propriŭ era cu totulŭ lovitŭ. Roşiaţa îĭ acoperise fruntea, care maĭ de multe orĭ vine de la unŭ afrontŭ şi umilinţă. — Elŭ se socoti celŭ maĭ nefericitŭ şi trădatŭ...

— Ce obrăsnicie! çise elŭ uitându-se mereŭ la acéstă epistolă şi 'n neodihna cea maĭ mare umblândŭ de colo pênĕ colo.

Étă coprinderea acesteĭ epistole.

«*Iubite Ioniţă!*

«Mĕ értă că nu 'ţĭ amŭ scrisŭ maĭ curêndŭ; nisce impregiurărĭ mĕ opriră. Sûntŭ sănĕtósă; amŭ ajunsŭ cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

bine la locul natalŭ, unde cu plăcere mĕ găsescŭ între consângeniĭ meĭ.»

«Maĭ noŭ n'amŭ ce ţĭ scrie, scumpulŭ meŭ, afară de cele ce veĭ citi maĭ la vale.»

«Eŭ nu maĭ potŭ veni înapoĭ, decâtŭ cu uă singură condiţiune. Dumneata estĭ generosŭ, şi socotescŭ că nu o să mĕ blamezĭ pentru că cautŭ să mĕ asigurŭ de viitorulŭ meŭ, ce pênĕ acumŭ era fórte nesigurŭ. Cugetă, iubitulŭ meŭ, la acésta, şi să facĭ cum ĭţĭ va conveni. Numaĭ promiţându-mĭ că voiŭ fi socia dumitale legitimă dupre tóte formele, încredinţându-mĕ cu unŭ actŭ formalŭ legalisatŭ de către autorităţile locale câtŭ şi de cancelleria C. C. consulatulŭ din Bucurescĭ, ce mi'lŭ veĭ trimite îndată cu posta, numaĭ în urma unuĭ asemenea actŭ potŭ veni, alt-felŭ să nu mĕ maĭ aştepţĭ.»

«Sciŭ că sora dumitale nu mĕ iubesce, şi rudele ţi se vorŭ opune... Dumneḑeŭ ênsă va avea îndurare de sórta mea!»

«Ne voidŭ dumnéta ca să 'ţĭ fiŭ consórtă, este unŭ altulŭ care mĕ cere.»

«Aşteptŭ respunsulŭ dumitale cu impacienţă, ca să sciŭ cefelŭ să mĕ regulezŭ. O repetezŭ érăşĭ, să nu blamezĭ conduita mea în acéstă privinţă, cŏcĭ posiţiunea în care mĕ găsescŭ o cere...»

«A domniitale sinceră şi afecţionată amică.»

«*Tereza.*»

Fiind că tonulŭ face musica, acum Ioniţă căta să înţelégă simţulŭ acesteĭ scrisorĭ, elŭ urma să scie încotro se găsesce faţă cu acéstă Tereză, ce o aştepta să o véḑă viindŭ cu surisulŭ pe buse şi cu faţa voiósă de bucurie.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Lucrurile trebuiaŭ să termine aci. Dérŭ de unde acéstă înţelepciune ca să judece unŭ june lucrurile, celŭ puçinŭ maĭ la urmă déca nu la începutulŭ lorŭ, ca să pótă scăpa de calamităţĭ şi nefericirile ce planĕ d'asupra sea? Unŭ minutŭ lovi tare în minte-ĭ tóte cele petrecute pênĕ aci; starea de miserie şi inşelăciunea conduiteĭ asteĭ femeĭ îlŭ îngrozi; compromisŭ acum în faça ómenilorŭ, abusivŭ la détoriile serviciuluĭ, tratatŭ de neparolistŭ dinnaintea unuĭ generalŭ, către care îşĭ dedese parola de onóre, cu mulţime de détoriĭ pe spinare-ĭ: uă sută de galbenĭ daţĭ femeieĭ, luaţĭ din banĭ străinĭ, baronuluĭ cu care era în relaţiune a fostŭ nevoitŭ să 'ĭ numere êncă 30 de galbenĭ, ca să 'ĭ ia înscrisŭ pentru 50, dupĕ ce elŭ l'a întârdiatŭ unŭ anŭ şi maĭ multŭ de la darea celor întêĭ douĕ-decĭ, uă mare sumă perduţĭ la jocŭ, şi ca culme la tóte acestea, purtarea cea vicléná, purtarea neruşinată şi obrasnică a aceleĭ femeĭ îlŭ revolta pe rândŭ, îlŭ turmenta, îlŭ aruncă la despreţŭ şi 'l făcură în cele dupĕ urmă a o blestema ş'a nu se maĭ gôndi la dênsa. Cum va eşi elŭ din acéstă încurcătură? ce felŭ să repare lucrurile şi ce felŭ va da elŭ uitărĭĭ unŭ evenimentŭ care 'ĭ strivia inima, nicĭ elŭ singurŭ nu scie. Elŭ cu tóte astea totŭ o iubia!..

Petrecândŭ ast-felŭ în tăcere uă septĕmână şi douoĕ, Satan care nu edifică pĕcatulŭ ca în urmă să 'l lase fără resultatŭ durerosŭ, însuflă în mintea cea derangeată a juneluĭ uă ideé, fructŭ alŭ Iaduluĭ, care este numitŭ: Rĕsbunarea. Elŭ concepu ideea d'a merge în Transilvania, ca acolo să pedepsiască vicleuia şi trădarea femeieĭ.

Capulŭ îĭ ferbea de proiecte, inima îĭ bătea în nea-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

stâmpărŭ, sufletulŭ îĭ ardea de resimţimentulŭ acéstă, resbunarea îĭ rîdea dinaintea ochilorŭ, şi numaĭ în unele momente, când era liniştitŭ, îşĭ aducea aminte ertarea şi unŭ amorŭ nefericitŭ! Căuta ênsă negreşitŭ să plece să o găsiască... În aceste ideĭ împărţite între amorŭ şi ură, gelosie şi resbunare, ceru congediu pentru 15 ţile de la capulŭ serviciuluĭ, şi miţloci de luă salariulŭ înainte pentru treĭ lunĭ, scóse şi unŭ pasportŭ, fără a spune nimuluĭ proiectulŭ sĕŭ că va trece frontiera.

Sora sea află tocmaĭ în momentulŭ cândŭ pleca, şi fără ca să fie acolo acelŭ Tonciu ce 'ĭ plăcea să pórte nuvelele din casă în casă, care acum se găsia în serviciu la unŭ punctŭ vamalŭ în munţĭ. Ea le află dérŭ cândŭ pregătirile eraŭ făcute de călĕtorie şi care nu se maĭ puteaŭ împedica. Ea se văita tótă şi 'şĭ frângea mâinile, capulŭ 'ĭ era ameţitŭ aducându-şĭ aminte înfricoşătórele preţicerĭ aceleĭ vrăjitóre pe care o consultase óre când pentru viitorulŭ fratelŭ eĭ. Vaĭ! plânse şi se omorî tótă de durere cândŭ îĭ veni în minte acea preţicere. Ioniţă plecândŭ nicĭ nu luă ţiua bună de la dênsa, pretecstândŭ că merge la vênătóre cu Păculescu.

Ea îlŭ privi cu luare aminte, era înlemnită fără a sci ce să ţică, şi, după plecarea luĭ, se rugă luĭ Dumneţeŭ din tótă inima pentru conservarea ţilelorŭ seale. Elŭ neavêndŭ părinţĭ, stare şi niscaĭ-va consângenĭ cu nume însemnatŭ, avea acéstă soră care 'l iubia şi care ar' fi făcutŭ sacrificiĭ să'lŭ scape, déca 'ĭ ar' fi statŭ ce-va prin putinţă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Cumnatulŭ seŭ ocupa uă mică foncţiune de căpitanŭ de postă, în drumulŭ dintre Craiova şi Severinŭ.

Junele plecă pe Dunăre, pe la Giurgiu, pentru a întêlni pe cumnatulŭ seŭ. Acesta îĭ înlesni miḑlóce d'a merge la Godinescĭ, uă comună la pólele monastireĭ Tismaneĭ, care era atuncĭ de curêndŭ reparată. Călĕtoriile şi amusarea contribuescŭ multŭ spre a uşura aceste bóle sufletescĭ. Natura la începutulŭ luĭ maie este plăcută, gerurile sûntŭ trecute, vênturile se potolescŭ, munţiĭ sûntŭ îmbrăcaţĭ cu verdéţă şi unŭ ceriŭ seninŭ acoperă vêrfurile lorŭ, de şi adesea orĭ sûntŭ acoperiţĭ cu nuorŭ. Tablourile răpitóre ce 'ĭ isbia vederea în tóte părţile, cursulŭ rîurilorŭ celŭ pitorescŭ, vegetaţia tênără ce înfrumuseţéză ţermiĭ lorŭ, paserile cari sborŭ, cari se punŭ pe ramure veḑinde d'a cânta, sunetulŭ dulce ce s'aude de departe, alŭ cuculuĭ şi alŭ mierleĭ desmerda acestŭ sufletŭ sdrobitŭ de simţimentele cari i eraŭ în luptă, şi însetatŭ de uă fericire imaginată, de unŭ dorŭ care fără voia sea ilŭ domina. În scurtŭ elŭ merse şi ajunse la vama: Buliga, în Vulcanŭ. De acolo nu e departe Haţegulŭ.

Aculŭ magnetisatŭ iubesce a indica tòt-d'a-una Nordulŭ: ochiĭ seĭ eraŭ aţintiţĭ spre Sibiiŭ. Amiciĭ seĭ de la acestŭ punctŭ îĭ găsiră ómenĭ şi caĭ, pentru a putea trece cómele cele rîpóse şi văile profunde acoperite de braḑĭ: calea luĭ era în direcţiunea munteluĭ: Largele, spre a putea sui muntele numitŭ: Frumosulŭ, trecêndŭ rîulŭ Sebeşulŭ, şi d'acolo să se abată spre drépta, traversândŭ şirulŭ Carpaţilorŭ, către Reşinarĭ. Elŭ mergea pe aceste înălţimĭ unde ochiĭ vedeaŭ grămeḑĭ de néoă ne-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

topită din iernele trecute, şi aerulŭ celŭ rece de la acea regiune îĭ încreţia fruntea şi 'lŭ făcea mereŭ să sufle în mâinĭ. Dorulŭ îlŭ însoţia pretutindenĭ, dorulŭ îĭ da forţă; şi ca unŭ focŭ în inima sea par'că ĭ dogoria peptulŭ, aceea ce 'lŭ făcea să nu simţă asprimea climatuluĭ în munte. Adesea orĭ ênsă călĕtoria are şi contrarietăţĭ...

Călĕtoriĭ aŭ fostŭ prinsĭ de uă vijălie şi uă negură nuorósă care 'ĭ a silitŭ să se abată în pădurea de la Tărtărĕŭ. Eĭ căutaŭ unŭ adăpostŭ, să rĕsufle caiĭ şi să remâně póte nóptea acolo, de şi era ţiuă, şi numaĭ pe la ţiumătate, dérŭ timpulŭ celŭ rĕŭ adusesc în aceste locurĭ întunericulŭ celŭ maĭ obscurŭ. Inima juneluĭ, înăsprită prin luptele interne, nu simţia acele impresiunĭ înfricoşătóre ce adesea orĭ însuflă sĕlbătăcia şi rĕulŭ timpŭ, ploile, câtŭ şi negurile aceleĭ regiunĭ muntóse.

Eĭ aŭ tăbărîtŭ lêngă unŭ isvorŭ cu uă dulce murmură. Umbra sub ramurile stufóse a le pinuluĭ servia acilea de celŭ maĭ bunŭ adăpostŭ. Aprópe că nu se cunoscea déca maĭ era multŭ pênĕ să se facă nópte, negurile nu se rĕdicaŭ nicĭ de cum de pe vêrfurile cele înalte şi de prin văĭ.

Vĕ puteţĭ închipui că acésta eraântêia călĕtorie ce se făcea în cursulŭ asteĭ verĭ, şi maĭ alesŭ provocată de unŭ amorŭ care a terminatŭ rĕŭ.

Ioniţă stătea cu obrazĭĭ sprijiniţĭ pe mâinĭ dinaintea unuĭ focŭ aprinsŭ şi era profundatŭ în cugetare, cândŭ ómeniĭ luĭ se depărtaseră să lege caiĭ şi să caute lemne uscăturĭ. De uă-dată unŭ spectaculŭ sinistru, spectaculŭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

maĭ multŭ decâtŭ îngrozitorŭ, făcu pe acestĭ ómenĭ să alerge răcnindŭ din putere şi cu totulŭ spăriaţĭ. Junele de lângă focŭ credu că ursulŭ a sfâşiatŭ vre unŭ calŭ şi că eraŭ şi eĭ amenińaţĭ de feară.

— Ce e? ce e? întrebă Ioniţă tare, puindŭ îndată mâna pe puşca sea cea cu duoue ţeve, care o avea cu sine, bine încărcată cu glónţe.

— Primejdie mare!.. primejdie mare care s'a 'ntêmplatŭ óre când aicĭ!.. unŭ omŭ e mortŭ care stă legatŭ cu sfóră de unŭ copaciŭ!. Pericululŭ stingândŭ din imaginaţia juneluĭ imaginea care 'l turmenta, a uneĭ femeĭ ce nu 'nceta d'a se arăta în minte-ĭ din câudŭ îi câudŭ, îlŭ făcu să tresară; şi déca în adevĕrŭ ar' fi fostĭ periculŭ de vre uă féră sfâşietóre, elŭ s'ar fi arătatŭ unĭ eroŭ în centrulŭ astorŭ prăpăstióse locurĭ, în inima acestorŭ munţĭ păduroşĭ, ca să scape pe tovarĕşi seĭ. Dérŭ, o! spaimă îngrozitóre! eĭ în adevĕrŭ găsiseră unŭ infortunatŭ care fusese legatŭ de unŭ arbore unde a espiratŭ, şi care remăsese uă iarnă de ospĕţul vulturilor şi spaima călĕtorilorŭ ceĭ cari, dupĕ uă iarnă, venirăântêĭ primăvéra să 'l găsiască.

Acela era desfiguratŭ, numaĭ ósele 'nşirate; îmbrăcămintea dupe elŭ sfâşiată, încălţămintele putreźite, carnea ce maĭ rĕmăsese învineţită négră, ochiĭ scoşĭ de paserĭ şi capulŭ uă hîrcă uscată. Uă parte numaĭ din obrazŭ, care a fostŭ lipită de cója braduluĭ, puçinŭ se cunoscea că era chipŭ de omŭ şi s'arŭ fi maĭ pututŭ înţelege cine e. Imaginaţia juneluĭ fiind cu totulŭ isbită, spaima îlŭ înfricoşează îngheţându-ĭ inima de spectaculŭ acesta, d'a-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

tâta cruḑime neauḑită a omuluĭ!.. Plăieşiĭ aprinseră rădĕcinĭ de pinŭ ce ardeaŭ ca nisce torţe, şi veniră de încongiurară acestŭ scheletŭ, care, la lumina torţelorŭ, avea aparinţa unuĭ mortŭ eşitŭ din pămêntŭ. Toţĭ îşĭ făcură cruce, se scuturară, îlŭ căinară şi începură să 'l deslege; în care locŭ îĭ şi săpară cu topórele mormêntulŭ, singurulŭ bine care putură să i 'lŭ facă.

— Cine să fie acestŭ nefericitŭ?.. cugetă în afundu-ĭ junele ce se apropiase bine de elŭ şi 'l observa maĭ cu de amĕnuntulŭ.

Cândŭ se 'ntêmplă ca să péră cine-va în munţĭ, naturalemente fie care va ḑice: a fostŭ sfâşiatŭ de féră; cu acesta d'aicĭ alt-felŭ merse lucrurile. Negreşitŭ elŭ singurŭ nu s'a legatŭ, vre uă persecuţie de tâlcharĭ, saŭ cine scie ce ómenĭ reĭ, vre-uă rĕsbunare póte essercită asupră-ĭ cruḑimea cea ne-maĭ auḑită.

În strigătulŭ celŭ răguşitŭ alŭ vulturilorŭ, în resunetulŭ celŭ stâncosŭ de topóre cari loviaŭ în pământŭ, la fumegarea cu uă lumină sinistră a torţelorŭ, şi 'ntre tóte aceste oftărĭ cu: păziască Dumneḑeŭ! Dómne feresce!.. şi cu uă mulţime de crucĭ cari se repetaŭ într'una de bieţiĭ plăieşĭ, junele observândŭ bine leşulŭ acesta, păru că mintea-ĭ putu descoperi şi înţelege ce-va din privirea acestorŭ rĕmăşiţe. Uă parte a obrazuluĭ ḑiserămŭ că conţinea uă óre care formă umană. Se apropie elŭ maĭ bine, pipăi acestŭ scheletu, şi maĭ alesŭ partea aceea a obrazuluĭ privind'o d'aprópe, i se păru că nu se amăgesce; creḑu că este în adevĕrŭ elŭ, infortunatulŭ pe care îlŭ trimiseseră în serviciŭ la uă vamă nu tocmaĭ departe de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

aci. Óre, ce crimă comisese elŭ ca să aibă unŭ asemenea resultatŭ finele seŭ? — Să fie pentru fapte că 'şĭ ia omulŭ resplata?.. Acésta îĭ isbi mintea juneluĭ ca lovirea unuĭ trăsnetŭ.

Nefericituluĭ Tonciu 'ĭ a fostŭ dóră scrisŭ să termine ḑilele acolo, într'astŭ chipŭ?..

Maĭ târḑiŭ s'a aflatŭ cum a mersŭ împregiurarea morţiĭ acestuia, şi cine aŭ fostŭ făptuitoriĭ crimeĭ...

VIII

E de lipsă ca lectorulŭ să cunóscă p'acéstă Tereza care sciu aşa de bine să întórcă capulŭ şi să suciască minţile juneluĭ funcţionarŭ; ca să îndeplinimŭ acésta, urméză să descrimŭ óre cari amĕnunte ce se atingŭ de împregiurările vieţeĭ seale. Portretulŭ uneĭ cochete nu este greŭ pentru imaginaţie d'a ni 'lŭ zugrăvi; dérŭ definiţia luĭ este, că se aséměnă cu uă flóre narcotică, plăcută la vedere şi periculósă cu mirorsu-ĭ. Ea n'avea rĕutate în sine, ênsă din uşurĕtatea caracteruluĭ a pututŭ face multŭ reŭ. Nisce împregiurărĭ o face să o vedemŭ uă tînĕră eventurieră, precum sûntŭ cele maĭ multe cari vinŭ în ţéra nóstră să caute fortuna, şi érăşĭ împregiurările o făcu atâtŭ de ne'ncreḑĕtóre către bărbaţĭ, încâtŭ, junele nostru a trebuitŭ să caḑĕ victimă pasiuneĭ ce ea i a însuflatŭ. Felulŭ acesta de silfide iubesce pe unŭ bărbatŭ ca şi pe altulŭ; nefericitŭ e

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

acela care nu scie a se feri de cursa eĭ, póte să dea creḑĕmîntŭ amoruluĭ ce ea promite, dérŭ pênĕ la finitŭ ce se întêmplă?.. Din óre cari evenimente ca câstigase esperienţă, şi împregiurările a silit-o să se pórte ast-felŭ către omulŭ care a iubit-o cu sinceritate. Étă cari fuseră acele evenimente... De origine ea e Sacsonă, saŭ alt-felŭ ḑisŭ, Sască dintr'uă comună a Transilvanieĭ. Cunóscemŭ principiile de educaţie ce priimescŭ fiĭ acestora în casa-le părintéscă; dérŭ din nefericire ea perduse pe mama eĭ când era numaĭ unŭ copilŭ. Tata alŭ eĭ, puçinŭ în urmă s'a re'nsuratŭ. Uă mamă vitregă, şi care era de natură femeie rea, aduse discordie şi desordine în tótă casa, că, în locŭ copiĭ să créscă cu essemple bune şi moralitate, bietele copile, duouĕ surorĭ remase orfane, se desperară d'a maĭ putea suferi maltratările, cérta şi vorbele cele próste cari le auḑiaŭ din gura noueĭ lorŭ mame, maĭ cu deosebire cea mare; ele dérŭ se deciseră să părăsiască casa părintéscă. Atuncĭ tocmaĭ veni evenementele din 1848, cari maĭ multŭ saŭ maĭ puçinŭ ne sûntŭ cunoscute... Astă frumósă ţéră se prefăcu într'unŭ theatru sângerosŭ de luptele şi sfâşierea din lăuntru-ĭ; ele risipiră acéstă familie precum unŭ vênĕtorŭ sparie şi gonesce unŭ stolŭ de potîrnichĭ la detunarea armeĭ, aşa veniră lucrurile!..

Ca să ḑicemŭ duouĕ vorbe de Transilvania, recunóscemŭ acéstă ţéră ca cea maĭ frumósă şi progresistă. Pămênturile eĭ sûntŭ pline de monumente, ruine de cetăţĭ, morminte şi inscripţiunĭ cari constată luptele Daco-romane şi colonisarea romană adusă de imperatorele Traian.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Părţile Haţeguluĭ conţine numeróse şi pline de famă monumente, érŭ comitatele de pe Mara-Mureşŭ şi Crişu ne spunŭ eroicele fapte ale Românilorŭ contra năvălirilorŭ barbarilorŭ... Transilvania-Ardealulŭ, închisŭ de tóte părţile prin posiţiunea sea naturalĕ, de munţiĭ Carpaţĭ, se aséměnă cu uă cetate înflorindă. Conţine aprópe în tóte oraşele gimnasiĭ şi instituţiunĭ utile. — Este uă óre care industrie, şi face comerciŭ cu ţerile învecinate .. Comunele eĭ sûntŭ regulate; are şosele bine construite de comunicaţie cu lucrărĭ de artă pretutindenia şi podurĭ remarcabile peste ape; câmpiile se cultivă în perfecţiun şi daŭ uă mare fertilitate; pădurile se esploatéză dupi sistemă; munţiĭ producŭ averĭ marĭ din minele lorŭ; viile şi grădinile facŭ bucuria cultivatorilorŭ; în tóte locurile, şi maĭ alesŭ pe la marginea oraşelorŭ, sûntŭ parcurĭ şi alee de uă rară frumuseţe; este uă energie de însemnatŭ între populaţiune... Maĭ alesŭ femeile sûntŭ renumite pentru talia lorŭ bine desvoltată, tipul celŭ frumosŭ, spiritŭ, aplicare la iconomie menageră, gustulŭ şi eleganţa costumelorŭ. Acéstă ţéră a suferitŭ isbirile sórteĭ d'a vedea oraşele incendiate şi fiĭ eĭ cu grozăvie măcelărindu-se... La finele luĭ noembre acestuĭ anŭ 1848, guvernulŭ imperiale nu compta aci pe alte forţe decâtŭ pe nisce remăşiţe de regimente şi grăniceriĭ, alŭ cărora capŭ: generalŭ-comanda, reşedea la Sibiiŭ, şi pe glótele armate de populŭ, cari ascultaŭ de nisce comitete compuse atuncĭ a nume... Forţele maghiare, în luptă cu monarchia austriacă, cele ce se concentraseră pe iarnă la Debretziuŭ, eraŭ micĭ, dér în curêndŭ se înmulţiră... Pe la ţiumĕ-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

tatea luĭ decembre, unŭ generalŭ bĕtrânŭ, a căruia biografie trece la ilustraţie, conduse aceste armate cu geniulŭ sĕŭ strategicŭ, şi ocupă Cluziul. Comandantele austriacŭ care se găsia acolo, generalulŭ Urban, fu împinsŭ de forţele strategiculuĭ: Bemŭ, care conducea trupele maghiare, pênĕ în munţiĭ Bucovineĭ; şi aşa trupele acestuia luară unŭ avêntŭ curagiosŭ peste armata austriacă, cu care apoĭ se hărţui în maĭ multe locurĭ, şi în curêndŭ coprinse întrégă ţéra. Numaĭ Iancu, unŭ proprietarŭ din munţiĭ Zlatneĭ, şi câţĭ-va tribunĭ Românĭ apărară bărbătesce pămênturile ce le ţineaŭ şi fortăreţa Alba Julia, cu garnisona austriacă înnăuntru-ĭ, şi munţiĭ fără a se da cuceriţĭ... Austriacĭ, învinşĭ de maĭ multe orĭ de generalul polonŭ, pe care Ţarulŭ Rosiilorŭ îlŭ supra-numise: eroulŭ de la Ostrolenca, cerură, prin generalulŭ comandante de la Sibiiŭ, ajutorulŭ Ruşilorŭ, cari ocupaŭ atuncĭ Ţéraromânéscă şi Moldova, să trécă Carpaţiĭ, pentru a umili pe insurgenţiĭ Maghiarĭ. Ruşiĭ şi intrară cu câte-va regimente, cari ocupară Sibiiulŭ şi Braşovulŭ. De aci se încinse uă încăirare crâncenă care ţinu pênĕ la finele luĭ Fevruariu, cândŭ apoĭ Ruşiĭ fură siliţĭ să se retragă lăsândŭ Transilvania în stŏpânirea luĭ Bemŭ, pênĕ cândŭ eĭ reintrară cu forţe marĭ...

Mărginindu-ne d'a atinge acéstă chestiune numaĭ câtŭ ca să descrimŭ împregiurările ce privescŭ pe uă femeie, arătămŭ câtŭ se póte pe scurtŭ lucrurile urmate, şi maĭ alesŭ în nóptea cândŭ Sibiiulŭ a fostŭ sguduitŭ aşa de tare, prin deşertarea unuĭ rândŭ de armată, ca să priiméscă în sînulŭ seŭ pe alta, şi care a cerutŭ pe dată

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

să se ilumineze totŭ oraşulŭ şi tóte ferestrele caselorŭ, după încetarea sângeróseĭ lupte petrecute cu câte-va minute maĭ 'nainte... Mulţĭ cetăţianĭ lăsară casele şi fugiră cu familiile lorŭ încătrĕŭ putură şi unĭĭ se făcură nevĕduţĭ pentru unŭ lungŭ timpŭ. Părintele Terezeĭ, şi elŭ abia scăpatŭ din miḑlocululŭ unuĭ oraşŭ unde se petrecură aceste scene spăimântătóre, se retrase, cu femeia şi cu fata cea mică, la unŭ satŭ sub pólele munţilorŭ către Urlatŭ. Fiica sea cea mare, care proiectase să se emancipeze din stŏpânirea uneĭ mame maşteră pré aspră către dênsa, găsi numaĭ bine ocasiune să se pune într'uă trăsură şi să plece cu uă amică a eĭ din copilărie, care era de curêndŭ măritată cu unŭ sub-locotenentŭ ce asemenĭ se retrăsese cu armata. — Ele luară calea Şelimberguluĭ spre a merge la Turnu-Roşu. În direcţiunea aceea calea era prinsă de trupe rusescĭ, cari se retrăgeaŭ cu unŭ spăimântătorŭ tumultŭ, cu porţiile de fânŭ arḑênde în vêrfulŭ lancelorŭ cazacilorŭ, spre a lumina tĕrêmulŭ după meḑiulŭ-nopţiĭ, prin bateriile aşeḑate în tóte direcţiunile de a protege retragerea lorŭ, cu mulţimea trăsurilorŭ, chesónelorŭ, bagage, uă nenumĕrată sumă de ómenĭ, caĭ, provisiunĭ şi reserve, amestecându-se şi îmbulzindu-se unĭĭ peste alţiĭ, cu alarmă, cu strigărĭ, răgirĭ ale vitelorŭ şi nichezărĭ, — blestemându acéstă infernale nópte, în care totulŭ merse reŭ şi era în periculŭ uă armată, de la comandante pênĕ la celŭ din urmă soldatŭ, ce strigaŭ, în întunericulŭ celŭ profundŭ alŭ nopţiĭ: nazatŭ! nazatŭ!..

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Vĕ puteţĭ închipui ce suferiră nefericiţiĭ cari fugeaŭ dimpreună cu armata acéstă.

Unŭ bietŭ săteanŭ de la comuna Heltaŭ, cu uă cărucióră în care ducea vre uă treĭ femeĭ şi duoĭ uncheşĭ, refugiţĭ, bătea câtŭ putea caiĭ, să pótĕ trece prin mijloculŭ acestorŭ glóte, să fugă de sgomotulŭ tumultuluĭ pentru a ajunge la Boiţă, ca d'acolo să trécă la Turnu-Roşu, la Câinenĭ şi apoĭ la Rômnicŭ. Merseră cum putură bieţiĭ ómenĭ tótă acea nópte pênĕ la Tălmaciu, unde, cândŭ ajunseră, tocmaĭ se lumina de ţiuă. Unde mergéŭ acestĭ nefericiţĭ? încătrĕŭ duceaŭ paşiĭ lorŭ? ce ţintă aveaŭ?.. nicĭ eĭ singurĭ nu sciaŭ. Timpulŭ era rece, femeile uşorŭ îmbrăcate, cari se ţineaŭ învĕlite cu câte unŭ tartanŭ de lână grosŭ, în formă de boccea, fără a dormi uă nópte şi în starea cea maĭ deplorabilĕ. Se deteră josŭ la Tălmaciu ca să se repause... Tereza fugindŭ în acéstă căruţă, începu a simţi remuşcarea că a părăsitŭ pe tata alŭ eĭ şi fu îngrijiată de cele ce i se maĭ putea întêmpla... Acolo unŭ june cadetŭ de la cavaleria numită: Şevolege, înaintă către aceste femeĭ, şi cu óre care politeţe se adresă vorbindu-le: ce aţĭ venitŭ aicĭ?.. îndată loculuĭ acesta va fi acoperitŭ de trupe neamice... spre Turnul-Roşu nu este locŭ să treceţĭ, tóte drumurile sûntŭ baricadate, plecaţĭ numaĭ decâtŭ în direcţiunea către Veştenŭ, şi d'acolo să apucaţĭ şoséoa spre drépta; vĕ veţĭ repausa la Avrigŭ...

— Domnule, ţise Tereza uitându-se cu uă căutătură dulce către junele călăreţŭ, noĭ fugimŭ de inemicŭ, căutămŭ să trecemŭ în Ţéra-românéscă, altă n'avemŭ ce facc!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Frumósa domnișóră, respunde junele, tocmaĭ de aceea ve spunŭ să vĕ retrageţĭ de la periculŭ, mergeţĭ către satulŭ care vĕ ḑicŭ, și la Avrigŭ veţĭ sta puçinŭ. Și elŭ respunse juneĭ Sacsone prin aceéșĭ căutătură cu care se arĕtase și dênsa. Elŭ maĭ adăogă: noĭ protegemŭ frumușelele ca D-ta, eștĭ îndestulŭ de junĕ și frumósă!.. Tereza se făcu roșie la față la aceste vorbe de galanterie ale juneluĭ cadetŭ.

În acelŭ momentŭ se auḑiră detunărĭ din cetăţuia veche de pe muntele aicĭ învecinatŭ. Acestŭ semnalŭ anunţa venirea în góna mare a husarilorŭ și trupelorŭ ce porniseră să lovéscă pe ruși la Turnu-Roșu. Femeia tênĕră n'apucase să 'ntrebe de bărbatulŭ eĭ cândŭ junele călăreţŭ se făcuse nevĕḑutŭ, ea remase esstasiată...

Bietulŭ ţĕranŭ bătu mereŭ caiĭ și înturnă iute căruţa spre Veștenŭ. Ceĭ duoĭ bĕtrânĭ tremuraŭ în fundulŭ căruţeĭ de frigŭ și de spaimă. De la Veșteuŭ, se vede șoséoa pe pólele dealurilorŭ totŭ sub munţĭ, care duce dreptŭ la Oltŭ. Munţiĭ eraŭ acoperiţĭ cu néoă și crivĕţulŭ sufla cu putere din culminile cele înalte. La Avrigŭ se opriră puçinŭ călĕtoriĭ nostri, pe marginea dincoa de Oltŭ. Femeile și bĕtrâniĭ intraseră într'uă cârciumă să se încălḑiască. Ca prin minune, după cincĭ minute, junele cadetŭ, despre care vorbirămŭ, era acolo. Tereza vĕḑêndu-lŭ creḑu că vede pe unŭ frate ce venia în ajutoru-ĭ acolo unde ea numaĭ cunoscea pe nimenĭ. — Domnule Oscarŭ! îĭ borbi dênsa esclamêndŭ de bucurie cândŭ îlŭ vĕḑu. — Domnișóră, ḑice elŭ, odihniţĭ puçinŭ și treceţĭ Oltul, că podulŭ va fi asvêrlitŭ în aerŭ, este minatŭ... Nefericiţiĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

refugiţĭ stătură abia câtŭ deteră puçinŭ fânŭ la caĭ, se încălçiră şi plecară iute pe calea Făgăraşuluĭ, însoçiţĭ de lume multă care fugea în tóte direcţiunile cu căruţe şi călărĭ...

La Braşovŭ biata Tereza voi să fugă pe la punctulŭ Timişŭ, împreună cu uă damă de calitate bĕtrână. Ênsă Ruşiĭ se făcuseră ostilĭ acestor călĕtorĭ, pentru că eĭ căutaŭ maĭ ântêĭ să treacă, cŏcĭ Unguriĭ cu ajutorulŭ Secuilorŭ tăbărîseră în pădurea Cotleĭ, de unde amenînţaŭ Braşovulŭ. Nefericitele femeĭ despre care menţionarămŭ maĭ susŭ, în locŭ de a putea pătrunde pe la Predealŭ la Câmpina, n'ajunseră de câtŭ pênĕ la Timişul-de-susŭ, şi d'acolo fură respinse; ele aŭ fostŭ nevoite să se 'ntórne, şi abia, ca nisce femeĭ fugitive, găsiră unŭ miçlocŭ să trécă, chiar prin satele Săcuescĭ, prin Uituzŭ la Moldova, de unde se dirigeară spre Tîrgulŭ Ocneĭ. Dupĕ cincĭ çile de uă continue călĕtorie eşiră din pămêntulŭ unde se petrecea resbelulŭ. Totŭ acelŭ june Oscar le găsise miçlocŭ de scăpare de la Braşovŭ, unde elŭ ajunsese în acelaşĭ timpŭ, să pótă fugi spre Moldova. Uă tînĕră femeie cu nisce ochĭ mângâioşĭ, cu uă talie aşa de dulce şi cu unŭ viersŭ plinŭ de tinereţe, a trebuitŭ să găsiască unŭ miçlocŭ de protecţie în acestŭ june ca să pótă scăpa din vijelia sguduitóre care a suflatŭ atâtŭ de tare peste nefericita Transilvaniă... Tereza, de la Tîrgul-Ocneĭ, merse, însoçită cu acea damă de calitate bĕtrână, la Bacău, într'uă trăsură jidovéscă. De la Bacăŭ îşĭ propuse să véçă Iaşiĭ, să găsiască acolo unŭ locŭ de guvernantă pe lîngă copiĭ, în vre uă casă mare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Ea porni la Iaşi având câte-va scrisori de recomandaţie, una către pastorulŭ protestantŭ.

Câtŭ a duratŭ călĕtoria, ne'ncetatŭ imaginaţia îi înfăţişă pe acelŭ frumosŭ Oscarŭ în uniforma sea, cu cascheta mititicuţă pe vêrfulŭ capuluĭ, cu unŭ şnurŭ de firŭ pe de margine pênĕ la cozorocŭ, cu gulerulŭ cazacheĭ acoperitŭ cu plušiŭ roşu, cu săbiuţa sea atârnându-i la cópsă cavaleresce, cu uă talie graţiósă şi cu botforiĭ ce făceaŭ multe creţurĭ şi care 'i eraŭ strêmţi ca şi nădragiĭ turnaţi pe piciorŭ, voinicŭ, tinerelŭ cum era elŭ.

Stradele Iaşilorŭ eraŭ în acea epocă coprinse de soldaţi ruşi, de zarafi jidani şi felŭ-de-felŭ de lume care se mişcă ţiua şi nóptea în tóte direcţiunile. Ea avu curiositatea să întindă gâtulŭ afară din trăsură cândŭ ajunse pe strada cea mare a tîrguluĭ. Unŭ oficerŭ rusŭ ce mergea alăturea cu unŭ civilŭ, întêmpină vederile eĭ şi o făcu să se retragă.

Rusulŭ şi civilulŭ fură pré interesaţi vĕţênd-o; eĭ căutară să cerceteze şi să întrebe pe uniĭ-alţiĭ cine este astă tinerică care vine d'afară şi unde va trage. Pentru dênsa nu făcu nicĭ unŭ efectŭ vederea rusuluĭ ce nu semĕna în graţie şi eleganţă cu cadetulŭ neamţŭ de la Şevolege.

Tereza în curêndŭ găsi uă casă boiărescă d'a intra ca bonă lângă copiĭ. Din nefericire nemeri la unŭ parvenitŭ, cum sûntŭ toţi parveniţiĭ, cari aŭ vorbe marĭ şi 'n realitate nimicŭ de recomandatŭ, avea ênsă ce-va parale. — Acéstă ocupaţiune i se păru pré grea juneĭ fete; nu dormia aprópe tóte nópţile dădăcindŭ copiĭ celuĭ ţisŭ. Copiĭ eraŭ rĕŭ crescuţĭ şi pré capriţioşi... Mama lorŭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

era cam ciudată; bărbatulŭ se arăta cam complesantŭ une orĭ, care acésta atrăsesc băgarea de sémă a dómneĭ ce o făcea să fie gelósă de juna germană.

Aceea ce ênsă făcu pe servantă să se mire, lucru care chiarŭ pe dênsa ca străină a impresionat-o, era aplecările domnilorŭ eĭ, cari, câtŭ vĕduse şi auḑise, n'aveaŭ nicĭ unŭ simţŭ de patrie şi românismŭ... Limba natale, adică cea românéscă, era proscrisă din casă-le; copiilorŭ le însufla gustulŭ pentru totŭ ce este străinŭ, îĭ îmbuiba cu lucsulŭ trândavŭ şi numaĭ corumpţiune; eĭ ḑicéŭ că îndată ce se vorŭ mări copii îĭ vorŭ duce afară în alte state, de a'şĭ face educaţia, numaĭ şi numaĭ să n'aibă nicĭ uă simpatie cu ţéra şi cu obiceiurile pămêntuluĭ aci; şi chiar pentru religiunea lorŭ nu pré ţinéŭ atâta multă sémă!.. Eraŭ avuţiĭ marĭ la acestia rĕŭ întrebuinţate; uă resipă şi galantomie pentru totŭ ce nu trebue, şi uă strictă iconomie la lucrurĭ deântêia necesitate... Acestĭ ómenĭ strigă mereŭ că străiniĭ 'ĭ a copleşitŭ şi 'ĭ esploatézĕ, dérŭ nu vorŭ să facă nimica pentru stêrpirea rĕuluĭ şi rĕdicarea connaţionalilorŭ de la uă stare de ticăloşie... Eĭ vorbescŭ une-orĭ de patrie, dérŭ pentru dênsa nu vorŭ să dea nimicŭ ca s'o ajute... La nisce titlurĭ de noblețe ce şi le-aŭ însuşitŭ n'aŭ nicĭ uă ambiţiune, şi cu ele se facŭ ridiculi dinaintea celorŭ bine cugetătorĭ. Ceĭ maĭ mulţĭ s'aŭ ruinatŭ prin viciŭ şi vanităţĭ; pe ruina lorŭ s'aŭ rĕdicatŭ alţĭ parveniţĭ, maĭ multŭ străiniĭ, şi nu vorŭ să créḑă că în acéstă stare de risipă şi necbipzuinţă işĭ vorŭ vedea într'uă ḑi copiĭ cerşindŭ. În puciniĭ aniĭ vĕḑurămŭ uă mulţime de essemple spăimântătóre de felulŭ acesta!..

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Dérŭ tînĕra nóstră a trebuitŭ să iasă din acéstă casă fiindŭ că dómna era gelósă, precum arĕtarĕmŭ, de bărbatulŭ eĭ; după ce că salariulŭ eĭ îlŭ dedese maĭ totŭ pe îmbrăcăminţĭ, să fie tot-déuna îmbrăcată de modă, şi cândŭ a eşitŭ n'avea nicĭ unŭ banŭ, şi 'ntr'unŭ locŭ străinŭ, pe stradele Iassilorŭ.

Ce va face biata femeie? încătrĕŭ va apuca? la cine să se ducă?..

Pastorul tocmaĭ lipsia din capitalĕ, şi déca şi era, eĭ îĭ era cam cu ruşine să mérgă să 'lŭ totŭ supere.

De uă-cam-dată fu nevoită să se retragă la unŭ otelŭ ca să şéḑă numaĭ câte-va ḑile. I se spuse prin uă jidaucă bĕtrênă că este eftinŭ şi unŭ pré bunŭ serviciŭ la hanulŭ: Pîrlita. Se duse şi ceru uă cameră. Unŭ chelnerŭ, jidanŭ, o întroduce în camera ale căriia ferestre aveaŭ privire spre strada cea mare a Metropolieĭ. Elŭ îĭ ḑise, după ce 'ĭ arĕtă camera acésta, că pentru persóne ca dumnéeĭ sûntŭ tóte înlesnirile în acestŭ otelŭ, comoditate, masă bună, şi chiarŭ birjă cândŭ va voi să iasă la preumblare, şi va plăti atuncĭ cândŭ va avea banĭ.

Tereza mulţiămi de acésta. Se gôndi ênsă bine asupra acestuĭ punctŭ, şi întêia grijă îĭ fu să zovoréscă bine uşa după ce se aşeḑă în acéstă cameră, şi se culcă.

Altă, jidanulŭ chelnerulŭ, nu intră la noua óspe în cameră de-cătŭ cândŭ fu chiămatŭ.

Într'uă ḑi p'atuncĭ, dênsa stătea cu uă carte în mână cândŭ auḑi plesnituri din bice, cari făcéŭ unŭ mare resunetŭ cu uruitura uneĭ trăsurĭ pe strada susŭ ḑisă, alergă îndată la ferestre să privéscă afară: uă dómnă mare într'uă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

trăsură fórte lucsósă trecea, alŭ căriia cocişŭ, mânândŭ d'a călarele patru caĭ, repeḑia, ca nisce trăsnete, plesnituriĭ din bice în susŭ şi 'n josŭ. Postilionulŭ acesta avea multă adresă şi era învestitŭ cu unŭ costumŭ pitorescŭ cusutŭ cu găitane de tóte colórele şi cu uă căciulă cu unŭ canafŭ lungŭ pe capu-ĭ. Comercianţiĭ şi femeile lăsaŭ lucrulŭ să iasă în pragulŭ magasinelorŭ ca să privéscă p'acéstă dómnă însemnată, ce trecea în trăsură. Tereza oftă veḑênd-o, de ce nu póte fi şi ea uă damă mare ca acésta! Nu este şi ea óre femeie precum dênsa?.. n'are şi ea unŭ sufletŭ simţitorŭ?.. cugetă ea în sine.

Şi cu tóte că ea n'avea banĭ, totuşĭ la vre uă ḑece ḑile ceru comptulŭ de la otelierŭ, celŭ ce i 'lŭ presintă într'uă fóie lungă, i se păru pré încărcatŭ şi ḑise că va achita maĭ pe urmă

Altă, chelnerulŭ, găsi atunci ocasiune să 'ĭ ḑică că unŭ june ofiţerŭ rusŭ întrébă mereŭ de domnişóra. Tereza nu rĕspunse nimica de-cătŭ, prin uă uităturĕ aspră încrutândŭ fruntea şi ficsândŭ ochiĭ asupra jidovuluĭ, sĕmĕna par'că i ar' fi ḑisŭ: ce vrea acestŭ rusŭ de întrébă de mine? Chelnerulŭ nu se descurage şi 'ĭ maĭ repetă acésta dupĕ vre uă duoue ḑile.

Lucrurile ênsă veţĭ sci că se schimbă, cătŭ şi cugetele cele tarĭ une-orĭ...

Şi ce să maĭ obosimŭ lectorulŭ descriindu-ĭ aceste amĕnunte, junele rusŭ, dupe câte-va ḑile, achită détoria câtă se făcuse la otelŭ; érŭ cronica scandalósă, aceea ce noĭ nu afirmămŭ, a ḑisŭ că cine-va l'ar' fi vĕḑutŭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

intrându la tîněra acésta, care maĭ âutêĭ a plânsŭ de sórtea eĭ nefericită, şi 'n urmă numaĭ plânse...

Ceea ce ênsă 'ĭ căḑu greŭ în cele din urmă era că regimentulŭ din care acestŭ oficierŭ făcea parte pleca de la Iaşĭ, după vre uă treĭ septĕmânĭ de la cunoscinţă, şi crudulŭ Altă, chelnerulŭ, n'a avutŭ îngrijire să facă cunoscutŭ acésta juneĭ femeĭ.

Cândŭ acéstă creatură s'a deşteptatŭ, cum că catastrofele se succedŭ pentru dênsa unele după altele, gemu tare şi plânse în adêncu-ĭ greşiala ce a făcut-o că a părăsitŭ aşa junĕ casa părintéscă!..

În cele din urmă Tereza a plecatŭ din Iaşĭ cu unŭ bărbatŭ ce se ḑisese că e baronŭ şi care i a promisŭ că o s'o ia în căsătorie. Ea s'a vĕḑutŭ amăgită la Bucurescĭ şi de acesta, cŏcĭ o părăsise într'uă casă ce elŭ o luase cu chirie în machala la Livedea-gospodiĭ.

Ca să scurtămŭ, tîněra germană vine în Bucurescĭ cu hăinuţele eĭ cele de modă, purtându uă toaletă óre cum îngrijită, junĕ, graţiósă êncă şi bine făcută. Dérŭ între altele, cându baronulŭ fuse decisŭ să o părăsiască s'a purtatŭ pré rĕŭ către dênsa, şi în urmă elŭ 'ĭ recomandă pe unŭ june care 'l întroduse la dênsa, junele românŭ, pentru care la începutŭ ea nu avusese nicĭ uă simpathie; ênsă maĭ în urmă, cândŭ ea fu condusă, totŭ de vechiulŭ eĭ promisŭ, la grădina Varembergŭ, unde fusese maltratată precum lectorulŭ cunósce, acolo junele 'ĭ a datŭ braţulŭ, şi din acelŭ minutŭ i a promisŭ că ea se va închina luĭ ca unuĭ ḑeŭ. Fiind-că tóte ne servescŭ spre învĕţătură, étă ce-felŭ ḑisulŭ baronŭ s'a esprimatŭ deschisŭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

către junele Ioniță cându îlu introduse în casa luĭ: acéstă femeie e streină şi n'are pe nimenĭ, déca îţĭ convine fie a dumitale... Numaĭ unŭ ast-felŭ de vagabondŭ fără inimă şi caracterŭ alérgă la asemenĭ miḑlóce de a esploata unŭ june fără încercare precum acesta, şi în ce posiţiune? şi în ce timpŭ?..

Óre care intrigĭ după aceea, uneltite totŭ de acela, óre care vorbe şioptite p'în vecinătate unde ea a trăitŭ cu junele funcţionarŭ, o făcu să ḑică hotărîtŭ că nicĭ unŭ bărbatŭ nu este sincerŭ pentru dênsa, şi că ea va căuta pênĕ maĭ este timpŭ să se asigure şi să 'şĭ reguleze uă sórte...

Merge în Transilvania precum scimŭ, şi acolo pe cine ea găsesce? Acea dulce fisionomie care uă-dată 'ĭ ocupase imaginaţiunea o cunósce îndată ce o vede, ea întêlnesce pe Oscar, junele cadetŭ de la Şevolege.

Elŭ acum numaĭ era în oştire, fusese împuşcatŭ la unŭ piciorŭ şi era liberatŭ. Cum îlŭ vede, cum îlŭ întêlnesce, după câte-va convorbirĭ amoróse cu elŭ îĭ ameţesce capulŭ, concepe planulŭ d'alŭ face să 'ĭ ḑică că o ia de nevastă. — Ea s'aruncă şi plânge în braţele luĭ, şi elŭ într'ale eĭ; îşĭ rechiămŭ amênduoĭ dulcĭ suvenire, maĭ dulcĭ decâtŭ le póte da imaginaţiunea, care le coprinde sufletulŭ şi le fermecă inima. În curêndŭ după acésta ea scrise de la Sibiiŭ luĭ Ioniță acea epistolă după care junele rĕmase ca lovitŭ de trăsnetŭ.

Nu scimŭ ce maĭ făcu acéstă femeie; dérŭ scimŭ că junele românŭ ajunse în Sibiiŭ, descindêndŭ din munţĭ, pe la comuna Selisce şi Sĕcelu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Cum a sositŭ la Sibiiŭ, întêia sea ocupaţiune a fostŭ să caute dupĕ adresă, unde este Tereza.

Îĭ spuserĕ uniĭ-alţiĭ că sora acesteĭ femeĭ trăésce măritată într'uă comună aprópe de Mediaşĭ, şi prin urmare ea este póte acolo unde e sora sea. Elŭ se mêhni audindŭ că nu este în Sibiiŭ...

IX.

Sibiiul, unŭ oraşŭ anticŭ, prin aspectulŭ ce 'lŭ înfăţişază de departe călĕtoruluĭ, se asémănă cu uă femeie religiósă êncă tînĕră; întêile lucrurĭ cari se vĕdŭ apropiindu-se cine-va de elŭ din orĭ care parte, sûntŭ domurile templurilorŭ.

Posiţia sea este interesantĕ avêndŭ munţiĭ dinainte-ĭ cu uă pitoréscă privire; este rouratŭ despre partea de la vestŭ de rîulŭ ce pórtă acestŭ nume, érŭ de către nordŭ, mărginitŭ de unŭ şirŭ de dealurĭ cu uă întinsă cultură şi uă mulţime de comune prosperânde. Acestŭ oraşŭ care din timpiĭ celĭ maĭ depărtaţĭ aĭ fundăreĭ luĭ şi pênĕ în ḑilele nóstre, a cercatŭ uă mulţime de marĭ evenimente, purta êncă próspete plaginile unuĭ evenimentŭ pertrecutŭ de curêndŭ. — Pieţele seale chiarŭ serviră de theatru în cele din urmă, alŭ unuĭ sângerosŭ resbelŭ între duouĕ armate... Generalul Lidersŭ cu totŭ corposul seŭ căḑu pe trupele luĭ Bemŭ, care se apăra, în miḑlocŭlŭ acestor pieţe, cu tóte armele şi cu uă vigurósă artilerie . Bemŭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

nemaĭ putêndŭ ţine lupta în contra formidabileĭ armate rusescĭ, se făcu nevĕḑutŭ din miḑloculuĭ luptătorilorŭ, eşindŭ din oraşŭ, pe la uă margine, însoţitŭ de uă gardă alésă de cavaleriĭ, cu care se dirige spre munţiĭ, trecêndŭ pe teritoriulŭ Românieĭ în Gorjiĭ şi Mehedinţiĭ, de unde apoĭ se duse la Banatŭ. Evenementele eraŭ cunoscute, ruinele fumaŭ încă şi sângele se cunoscea în urme...

Cu tóte acestea aicĭ sûntŭ palate măreţe, edifice publice bine construite, stradele regulate, pieţe vaste, cu uă curăţenie essemplară, şi casele avêndŭ simetrie, a-pe-ducuriĭ, fôntâniĭ şi câte servescŭ la înfrumuseţarea unuĭ oraşŭ. Statua St. Antonie Pomunicŭ, aşeḑată în piaţa unde se vîndŭ cereale, înfăţişéză centrulŭ tîrguluĭ, cu uă vechime îndestulŭ de înaintată, între biserica cea mare luterană şi cea catolică. Ca să enumĕrămŭ aci din edificiile şi stabilimentele seale maĭ însemnate publice vedemŭ de uă-dată casarma la estremitatea sudică, cu unŭ alciŭ dinderĕtu-ĭ; maĭ departe, spre vestu-sudŭ, ospitalulŭ ostăşescŭ, spre vestŭ retrangementulŭ: ospiciulŭ copiilorŭ orfaniĭ, institulŭ pentru alienaţiĭ (maĭ noŭ construitŭ) renumitŭ de lucrarea sea architectonică şi bine împărţitŭ; palatulŭ Bruchentalŭ, în centru, unde e galeria de tablouriĭ şi museulŭ; şi aci în apropiere sûntŭ maĭ multe scoliĭ, gimnasiĭ şi seminare unde se instruesce junimea de diferite rituriĭ. Afară d'acestea se vĕḑŭ încă câte-va turnuriĭ şi murulŭ vecheĭ cetăţiĭ. Acéstă regulă ce domină pretutindeniĭ, varietăţile ce se vĕḑu în costume şi auḑindŭ vorbindu-se maĭ multe limbiĭ, prin care poporulŭ aicĭ se înţelege, preocupă multŭ pe junele Ioniţă şi cariĭ îlŭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

distră în primele ḑile. Ședérea sea în orașulŭ care datéză din timpiĭ ceĭ maĭ depărtaţĭ, și alŭ căruia nume îlŭ conservă de la Romanĭ, îĭ aducea mulţiămire cugetêndŭ la atâtea suvenire măreţe din trecutŭ și pênĕ astă-ḑĭ... Populaţia din Sibiiŭ e cam de tóte gintele, și majoritatea Saşĭ. Popululŭ românescŭ în Ardealŭ făcêndŭ uă majoritate între Saşĭ și Maghiarĭ, se află într'uă mare mulţime împregiurulŭ astuĭ orașŭ, elŭ conservă cu credinţă multe datine romane. Ca acelŭ ce ș'aducea aminte evenimente multŭ maĭ marĭ, maĭ strălucite, maĭ triumfale, ce străbuniĭ seĭ le-aŭ vĕḑutŭ, ș'aducea aminte de Michaĭ-Eroulŭ care dupĕ ce a sfărîmatŭ armata cardinaluluĭ Andreĭ Batori, a intratŭ, cu óstea și cu boiariĭ căpitaniĭ seĭ, pe porţile și pe sub turnurile acesteĭ cetăţĭ, unde fu aclamatŭ de toţĭ; de aci luându-șĭ avêntŭ peste Ardealŭ, intră în Alba-Iulia cu triumfŭ, unde magnaţiĭ, nobilimea ţereĭ îlŭ proclamară Domnŭ. Eĭ aŭ vĕḑutŭ apoĭ pe Șerban Bassarabŭ suindŭ cu tótă forţa óstcĭ românescĭ munţiĭ dreptŭ către Braşovŭ, și acolo isbi și bătu pe Moisi Sĕcuiu și pe toţĭ aĭ seĭ ; urmele faptelorŭ acestuĭ Domnŭ se cunoscŭ și pênĕ astă-ḑĭ cari sûntŭ p'in apropiere de satulŭ St. Petru, precum acelea ale luĭ Michaĭ, p'impregiurulŭ Sibiiuluĭ. De aceea aicĭ poporulŭ e energicŭ, și în cântecele și tradiţiunile seale respiră fapte eroice!.. În costume atrage băgarea de sémă femeile din populŭ. Sătenele Sasce ţinŭ costumulŭ anticilorŭ Flandri-Teutonĭ. Ţiganele, femeile musicanţilorŭ și ferarilorŭ de prin pregiurulŭ Sibiiuluĭ, concură multŭ în gustŭ și eleganţă pitorescă cu costumulŭ românelorŭ de prin comunele ru-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

rale. Ceea ce făcu pe june a se mira, era că, cu tóte că acestŭ populŭ, înferbîntatŭ de evenemente, înfăţişa uă uitătură ostilă unii către alţii, ordinea ênsă era ordine, ce o conservaŭ cu toţii, pentru că Austria domina cu uă mână de ferŭ, grămădindŭ uă sumă de oştire, gendarmi şi alţii. Multă militărime vedeaĭ şi oficerii cari se încrucişaŭ pe tóte stradele, prin pieţe şi la preumblărĭ. Era de notatŭ maĭ alesŭ că oficerii călcândŭ cu paşii regulaţi, par'că 'i arŭ numĕra, drepţi, înfipţi, şi maĭ de multe ori cu mâinile dinderĕtŭ, nu lăsaŭ unŭ minutŭ ţigara in gură : ca cum prin acésta da a înţelege, ca fie care, e departe vĕdêndu-i, să 'şi cunóscă lungulŭ nasuluĭ cu urtarea, saŭ că voiaŭ a face unŭ serviciu fisculuĭ a dăoga la consumarea tutunuluĭ monopolisatŭ de guvernŭ. Popululŭ românescŭ, care trecuse prin uă scólă pré seriósă a evenimentelorŭ, şi care băgase în mormêntŭ ca la vre uă cinci-ḑeci de miĭ bărbaţi luptătorĭ, martirĭ pentru naţiune şi drepturile eĭ, nu se pré gena de fumulŭ militărescŭ; elŭ cânta cu mândrie şi cu entusiasmŭ numele a câtor-va bărbaţi ce 'i avea în stimă, adică: Iancu, Solomon, Assinte, Dobra, Buteanul şi preutulŭ Balintŭ... Maghiariĭ asemenĭ gemêndŭ plângéŭ pe fraţiĭ lorŭ căḑuţi în câmpurile bătăliilorŭ...

Ioniţă care venise cu totulŭ pentru altŭ scopŭ nu 'i vinea să s'amestece în asemenea discuţiunĭ, să atingă în conversaţiunea ce o avea cu unii-alţii aceste córde simţibile şi dureróse pentru toţi. Elŭ a duoua ḑi de la sosirea sea la Sibiiŭ află de ospĕtăriia de Mediaş, şi veni aci ca póte să afle ce-va despre Tereza. Ospĕtăria acésta

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

care e în strada: Flişerilor, conţine camere pentru pasagerĭ şi sale pentru mâncare. Ospĕtarulŭ, sĕŭ altfelŭ ḑisŭ otelierulŭ, era unŭ Sasŭ ce nu pré se amesteca în politică, şi aducea aşa lucrurile că, la dênsulŭ, veniaŭ să se ospeteze şi Ungurĭĭ şi Românĭĭ, şi fie care vorbeaŭ ce vreaŭ fără a se face cértă, saŭ să se întêmple conflicte.

Ioniţă intră la stânga într'uă sală unde eraŭ servite mesele cu totŭ ce trebue d'ale ospĕţuluĭ. Uă grupă de bărbaţĭ vorbindŭ în limba maghiară, tocmaĭ îşĭ luaŭ ḑiua bună, rĕdicându-se de la masă ca să plece, din care duoĭ remaseră, cari eraŭ veniţĭ maĭ în urmă, cândŭ ceĭ-lalţĭ eşiră. Ceĭ cari remaseră s'aşeḑară la uă masă din fundŭ. În partea opusă era unŭ bărbatŭ june cu barbă, învestitŭ cu îmbrăcămintĭ gróse, ce seměna a unŭ economŭ de moşie. Ioniţă care şeḑu la uă masă în faţa celorŭ duoĭ, şi întreba pe ospĕtarŭ ce felŭ de vinŭ are şi ce mâncărĭ ĭĭ va da, unuluĭ dintre ceĭ duoĭ bărbaţĭ, înţelegêndu-lŭ dupĕ vorbă că nu este din Ardealŭ, se adresă cu politeţe către dênsulŭ întrebându-lŭ că: din câtŭ cunósce domnulŭ este de la Ţéră? — Da, domnule, sûntŭ venitŭ de duoueĭ ḑile la Sibiiŭ, sûntŭ Bucurescianŭ. — Domnulŭ face vre unŭ comerciŭ? ilŭ întrebă acela totŭ cu politeţe. — Ba nu, rĕspunse junele, amŭ venitŭ să 'mĭ vĕḑŭ uă rudenie, şi voiŭ sta numaĭ duoueĭ treĭ ḑile. — Să fiĭ sănĕtosŭ, domnule! rĕspunse acela. — Mĕ rogŭ, domnulŭ este Românŭ? întrebă Ioniţă pe omulŭ cu care conversă. La acéstă întrebare, bărbatulŭ care mânca singurŭ la uă masă de lăturĭ, rĕmase cu furculiţa 'n mână

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

şi rĕdică capulŭ s'asculte. — Nu, domnule, respunde celŭ de maĭ 'nainte, eŭ sûntŭ Ungurŭ, şedĕtorŭ într'uă comună aprópe de Sibiiŭ, éră domnulŭ, tovarĕşul de lângă mine, este Sasŭ de la Brasovŭ. Ioniţă auḑindŭ că se află pusŭ între unŭ Sasŭ şi unŭ Ungurŭ, creḑu că este bine să 'şĭ pue d'aci 'nainte oḑiĭ în talerŭ şi să numaĭ vorbéscă nimicŭ.

— Fiind că eştĭ din Ţéră, domnule, îmĭ pare multŭ bine să vĕ cunoscŭ, prorupse bărbatulŭ care şedea singurŭ la uă masă, eŭ sûntŭ Românŭ, amŭ unŭ frate la Brăila, ce se ocupă cu comerciulŭ; domnulŭ a fostŭ la Brăila? — Nu, respunde Ioniţă, acum amŭ eşitŭ pentru prima óră din Bucurescĭ, câtŭ amŭ venitŭ pênĕ la Sibiiŭ.

— Domnulŭ a judecatŭ póte rĕŭ despre mine cândŭ aĭ auḑitŭ că sûntŭ Ungurŭ, adăoga celŭ d'întêĭ conmeseanŭ, aţĭ creḑutŭ că totŭ ce e Ungurŭ e neamicŭ ne'mpăcatŭ contra Românilorŭ. Dumnéluĭ Vlad-popŭ mĕ cunósce ce felŭ de omŭ sûntŭ şi cum judecŭ eŭ lucrurile, s'adresézĕ vorbindŭ către bărbatulŭ care sta singurŭ la masă.

— Ba nu, n'am judecatŭ nimicŭ despre D-ta, eŭ sûntŭ străinŭ aicĭ, nu cunoscŭ nicĭ obiceiurile, nicĭ ómeniĭ, ce potŭ eŭ să judecŭ? rĕspunde cu modestie junele.

— Domnule, să'mĭ daĭ voe să spunŭ de ce mĕ interesaiŭ de D-ta cândŭ auḑiiŭ că eştĭ din Ţéra. Maĭ întêĭ să'mĭ daĭ voe să vĕ întrebŭ cum vĕ chiamă? — Ioan N.. respunde junele. — Fiĭ sănĕtosŭ D-ta!.. Şi eŭ mĕ numescŭ Biro-Şandorŭ, dumnéluĭ Volfŭ, maisterŭ postovarŭ de la Braşovŭ, D-luĭ Vladŭ Popŭ, 'mĭ e vechiŭ cunoscutŭ. Dupĕ ce acesta recomandă pe toţĭ, continuă:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

eŭ încă nu cunoscusemŭ pe nimenĭ acolo şi nu sciamŭ ce-felŭ de ómenĭ sûntŭ aceĭ din Ţéră, dérŭ uă întêmplare m'a făcutŭ să 'ĭ cunoscŭ. Eŭ eramŭ în armată sub genaralulŭ Bemŭ, cu gradŭ de căpitanŭ, la cavalerie; amŭ avutŭ nefericirea să caḑŭ rănitŭ în acea nópte cândŭ coprinserămŭ Sibiiulŭ; Ruşiĭ m'aŭ luatŭ prinsŭ în resbelŭ şi m'aŭ dusŭ la Rômnicŭ, retrăgêndu-se şi eĭ. Eramŭ tare beteagŭ, străinŭ fără nicĭ uă cunoscinţă, fără banĭ, şi aprópe fără îmbrăcămintĭ, cŏcĭ, uă-dată cu sabia perdusemŭ totulŭ ca prisonerŭ de resbelŭ, ş'apoĭ ce era maĭ multŭ, unŭ Ungurŭ, neamicŭ alŭ Românilor, cu care avurămŭ luptă, şi unde eramŭ eŭ acum? în Ţéra românéscă, în miḑlocululŭ Românilorŭ? Ruşiĭ, vĕḑêndu-mĕ aşa de rĕŭ beteagŭ, m'aŭ lăsatŭ într'unŭ ospitalŭ la Rômnicŭ şi nu se maĭ ocupară de mine. Eĭ bine, domnule, Româniĭ, acestĭ ómenĭ de la cari nu speramŭ nimicŭ, aŭ datŭ totŭ concursulŭ lorŭ pentru mine ca să mĕ facŭ sănĕtosŭ, m'aŭ ajutatŭ, 'mĭ aŭ datŭ banĭ contribuindŭ între dênşi, strângêndŭ colecte pentru prisonerĭĭ Ungurĭ, pentru nefericiţiĭ cari 'ĭ aducea prinşĭ şi răniţĭ; atuncĭ amŭ ḑisŭ: acestia sûntŭ fraţiĭ nostri!.. Cândŭ m'am făcutŭ sănĕtosŭ, comandantele austriacŭ m'a reclamatŭ să intru în serviciulŭ armateĭ seale, şi eŭ amŭ fostŭ nevoitŭ să servescŭ duoĭ anĭ, cu duouĕ grade maĭ josŭ. Atâta numaĭ elŭ m'a scutitŭ d'a mĕ duce în luptă cu compatrioţiĭ meĭ. Veĭ sci că sûntŭ Ungurŭ din totŭ sufletulŭ; ênsă nu judecŭ lucrurile cu pasiune precum alţiĭ. Ce ḑicĭ, domnule Vlad-popŭ? se adresă către bărbatulŭ care sta singurŭ la masă şi nu ḑicea nimica.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Arŭ trebui ca toţĭ Ungurĭi să dea cu capulŭ de nevoĭ, să se înveţe să judece sănĕtosŭ şi să se lepede de fanatismŭ, adăogă Vladŭ-popŭ.

— Cată să ḑicemŭ ş'acésta, că intriga a jucatŭ uă mare rolă ca să se sfâşie Românĭi cu Ungurĭi, ḑise celălaltŭ.

— Cu tóte astea Ungurĭi sûntŭ vinovaţĭ déca a statŭ în mâna lorŭ să înceteze conflictulŭ şi că din contra, aŭ aţiţatŭ focŭ maĭ mare. Ce ḑicĭ D-ţa de purtarea nemeşilorŭ către iobăgime cari 'n cea maĭ mare parte eraŭ Românĭ? ce ḑicĭ de tribunalulŭ marţiale înfiinţatŭ de a ḑecima pe Românĭ? Din fericire Bemŭ, ca unŭ bărbatŭ politicŭ şi generosŭ, l'a desfiinţatŭ pe dată ce a auḑitŭ le elŭ... ce ḑicĭ de conduita luĭ Hatvani, în munţiĭ Abruduluĭ... n'a fostŭ acésta de-cătŭ uă viclenie şi uă aţiţare din parte-le?...

— Eŭ ḑicŭ că sûntŭ ómenĭ pasionaţĭ acestĭ cari lucră aşa. Eŭ alt-felŭ vĕḑŭ şi judecŭ lucrurile: populiĭ cătŭ şi indiviḑiĭ cată că fie inimaţĭ de dreptate şi de adevĕrŭ ca să prospereze, respunde Biro-Şandorŭ.

— Eĭ bine, domnule, rĕspunde şi la acésta, este uă faptă a secululuĭ în care trăimŭ, a sili naţiunĭ, ş'a le constrânge ca să renege limba şi credinţa pentru a îmbrăţişa uă alta? Este uă faptă de progresŭ? intră acésta în ideile secululuĭ, d'a sili pe Românĭ să se maghiariseze?... Nu, domnule, fie care va remânea în ceea ce a apucatŭ.

— Amŭ ḑisŭ că sûntŭ ómenĭ pasionaţĭ aceĭ ce cugetă ast-felŭ, eŭ n'amŭ fostŭ d'acéstă părere, precumŭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

şi ḑicŭ, că populiĭ nu essistă şi nu se susţinŭ numaĭ prin costume şi pintenĭĭ de la încălţăminte, meritulŭ constă în fapte!..

— Apoĭ ce ḑicĭ D-ta şi de asta, adăoga Vladŭ şi maĭ aprinsŭ, fie-care naţiune, în cerculŭ unde formézĕ majoritate să nu vorbéscă şi să scrie limba sea? de essemplu, unde Unguriĭ formézĕ majoritate, să vorbéscă limba maghiară, unde Româniĭ formézĕ majoritate, să se vorbéscă şi să se scrie românesce, asemenea şi Saşiĭ şi Nemţiĭ...

Sasulŭ d'aci de la masă, care pênĕ aci nu ḑisese nicĭ uă vorbă confirmă şi elŭ la acésta: — D'aea no! aşa e! adaogă clŭ, fie care némŭ de omŭ să vorbéscă în limba luĭ şi să se închine în legea luĭ...

— Acumŭ domnilorŭ, déca 'mĭ permiteţĭ să 'mĭ arĕtŭ şi eŭ opinia despre tótc acestea, ḑise Ioniţă dinaintea acestorŭ bărbaţĭ cari se disputară: Să dea Dumneḑeŭ ca prosperitatea şi lumina să încoroneze faptele fie-căreia naţiunĭ pe viitorime; sângele vĕrsatŭ alŭ acelorŭ martirĭ, se rĕsară în nisce fructe dorite de toţí: învĕţătură, deşteptare, dreptate şi înfrăţirea să fie ţinta populilorŭ!!.

— Bravo!.. ḑise ungurulŭ Biro-Şandorŭ, auḑindŭ pe Ioniţă că în orarea sea conservă unŭ spiritŭ de reconciliaţie, bravo! să trăescĭ şi să fiĭ sănĕtosŭ!..

— Eĭ, domnilorŭ! noĭ ne-amŭ adunatŭ aicĭ cu unŭ scopŭ, să 'mĭ daţĭ voe să facŭ eŭ tractaţie, Domnule birtaşŭ fă bine de ne spune ce felŭ de vinŭ aĭ? — Amŭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

vinŭ de Ardealŭ, de Tocaĭ, şi Drăgăşanĭ de la Ţéră, rĕspunse ospĕtarulŭ de Mediaşĭ.

— O! e tréba nóstră, adăogă ungurulŭ Biro-Şandorŭ, dumnéta eştĭ óspele nostru, se cade noĭ să facemŭ tractaţie. Şi la comanda acestuia ospĕtarulŭ aduse din tóte felurile de vinurĭ şi cele maĭ bune mâncărĭ. Eĭ se ospĕtară şi închinară unĭĭ în sănĕtatea altora, dérŭ discuţiunĭ politice nu se maĭ făcură, pentru că aci intră unŭ felŭ de sub-locotenentŭ de geandarmĭ, care se puse la uă parte la uă masă şi ceru de mâncare.

Eĭ se despărţiră îmbrăţişându-se şi strângându-şĭ mâinile amicalemente...

Trecuseră treĭ ḑile de cândŭ junele nostru petrecea în Sibiiŭ frecuentândŭ locurile publice, câte-va grădinĭ particulare, galeriile cu tablourĭ, scóla de înotatŭ, retrangementulŭ şi aleiulŭ celŭ mare în dosulŭ casarmeĭ, unde se preumbla în tóte ḑilele pe după amia-ḑi. Imaginaţia sea era preocupată, căuta fără voe-ĭ uă fisionomie în acelea ale femeilorŭ june pe cari elŭ le întâlnia, şi acéstă fisionomie o orna cu nisce frumuseţĭ cari eraŭ maĭ multŭ create de dênsulŭ. Orĭ cândŭ i se înfăţişa uă femeie prelungă la chipŭ, cu ochiĭ de focŭ negri şi umbriţĭ de gene marĭ, cu căutătura rîḑendă, cu călcătura uşóră regulată şi cu statura din cele 'nălticele i se părea că este ea. Ea, Tereza, pentru care a fostŭ plecatŭ din Bucurescĭ d'a o găsi ş'a o vedea, pentru ca să'ĭ aducă aminte promisiunea eĭ şi ce-felŭ de conduită a avutŭ în faţa luĭ... Flécurĭ! îşĭ ḑicea elŭ câte uă-dată cândŭ cugeta maturŭ la lucrurĭ, flécurĭ!.. pe cari imaginaţia

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

nóstră le ornédă pré multŭ. Vĕdêndŭ că ea nu este nicăiria, se mulţiămi într'atâta că a visitatŭ unŭ oraşŭ străinŭ şi a vĕdutŭ uă societate a căreia regulă o admiră. D'aci înainte era ca şi liniştitŭ şi putea să se întórne înapoĭ tămĕduitŭ de bóla sea.

Într'uă ḑi, spre înseratŭ, tocmaĭ se aprindea lampele pe strade, elŭ mergea încetŭ şi cu paşĭ rarĭ către otelulŭ: Împeratorulŭ-Romanilorŭ, unde şi trăsese. Pe lângă acesta se face uă stradelă şi unŭ tunelŭ pe unde trece cine-va ca să dea în strada învecinată a Flişerilorŭ. Puçinŭ maĭ îndărĕtŭ, în piaţa luĭ St. Pomunicŭ, banda militară întona arĭĭ din opere şi valsurĭ, cântândŭ dinaintea caselorŭ comandaţieĭ. Elŭ vĕḑu în umbra acesteĭ micĭ strade unŭ bărbatŭ ţiindŭ la braţŭ uă femeie ce mergea călcândŭ uşorŭ şi ţiindŭ capulŭ puçinŭ rezematŭ de umerulŭ seŭ. Între lumina uneĭ lampe şi umbra murilorŭ, elŭ vĕḑu în profilŭ chipulŭ acesteĭ femeĭ, dérŭ nu dete creḑĕmêntŭ vederilorŭ seale creḑêndŭ că este efectulŭ imaginaţiuneĭ care i o înfăçişază. Óre acéstă femeie să nu o cunóscă elŭ?... Grăbi paşiĭ şi trecu p'alăturea cu grupa. Acéstă junĕ femeie nu arătă nicĭ unŭ semnŭ, nicĭ uă mişcare. Elŭ trecêndŭ, se uită lungŭ la dênsa şi i se urcă sângele în capŭ, cândŭ fu în dreptulŭ eĭ şi o vĕḑu. Acésta pare că nu 'lŭ cunósce, pentru că rĕmâne nemişcată lipindu-se de omulŭ ce o ducea la braţŭ. Elŭ trecuse înainte-ĭ şi voi să le taie maĭ la vale drumulŭ ca să o pótă vedea maĭ bine ş'a se încredinţa déca este ea, orĭ nu. Bărbatulŭ şi femeia apucară spre drépta, de unde căutaŭ să trécă pe uă pórtă corespunḑĕtóre cu piaţa de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

la biserica luterană. Ioniță mergea pe urmele lorŭ, și cândŭ ajunge în dreptulŭ fanaruluĭ ce da uă lumină mare îĭ veni să se repédă să s'arunce între dênșĭ. Acumŭ nu se maĭ înșelă, a cunoscutŭ chipulŭ eĭ, chipulŭ Terezeĭ. Efectulŭ trăsnetuluĭ cândŭ cade pe arborĭ între stâncĭ nu se póte compara cu aceea ce se petrecu atuncĭ într'ênsulŭ. În mânia sea se putea lua de unŭ turbatŭ. Arŭ fi voitŭ să se véḑă faça 'n façă cu dênsa, a'ĭ vorbi, și déca dênsa nu va roși și nu va arĕta nicĭ unŭ semnŭ de remușcare de faptele seale, să se mulțiăméscă, orbitŭ de ură și gelosie, a o maltrata în obrasŭ, și în urmă va da satisfacția cerută de cavalerŭ celuĭ care o însoția. Bătaia inimeĭ, emoțiunea luĭ peste seamă ce făcea să 'ĭ salte peptulŭ, îlŭ ținu puținŭ în locŭ. Capulŭ îĭ era turburatŭ și dinaintea ochilorŭ i se lăsase unŭ nuorŭ care era sfâșiatŭ de lucirea fulgeruluĭ. Dupĕ uă gôndire, elŭ se repeḑi numaĭ decâtŭ dupĕ ḑênși, ca să 'ĭ pótĕ întâlni în josŭ de biserica luterană. Acilea este unŭ pasagiŭ cu trepte de scărĭ. Cândŭ Ioniță era în capĕtulŭ scăreĭ celeĭ marĭ de pétră, bărbatulŭ celŭ cu femeia la braț ŭ eraŭ ḑece trepte scoborîțĭ, și dispărură ca uă nălucă intrându pe uă uș ă a caselorŭ cari lăturescŭ scara cea lungă, pe care circulă lumea în tóte ḑilele. Ioniță în graba sea, trecuse maĭ 'nainte, fără a lua seama ce se făcuseră, și care era uș a pe care eĭ aŭ intratŭ. Elŭ îndată numaĭ vĕḑu nicĭ unŭ omŭ și nicĭ uă femeie dinaintea sea. Atuncĭ bătăile inimeĭ 'lŭ apucă și maĭ tare, și 'ĭ veni să caḑă josŭ. Se reḑimă puținŭ de marginile de calcariŭ a le scareĭ, și pentru

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ântêia óră se rugă luĭ Dumneḑeŭ aşa ferbinte, dinaintea templuluĭ acesta, aţintêndŭ cu ochiĭ ceriulŭ d'asupra turnuluĭ gigantescŭ, se rugă ferbinte din tótă inima a totŭ Potintuluĭ Dumneḑeŭ cerêndŭ: uitarea, uitarea ca un balsamŭ bine-făcĕtorŭ, şi blestemă nebuniile din juneţea sea. Se jură a uita p'acéstă femeie care pentru dênsulŭ a fostŭ ca unŭ monstru de perfidie, care 'l a jefuitŭ, care a pronunţatŭ numele luĭ Dumneḑeŭ în deşertŭ pentru a 'lŭ amăgi...

Tocmaĭ atuncĭ orele sunară din orologiulŭ celŭ mare alŭ turnuluĭ. Sunetulŭ acesta isbi în sufletulŭ seŭ celŭ sdrobitŭ; numele eĭ fu de treĭ orĭ blestematŭ. —

Elŭ rĕmăsese în astă stare înmărmuritŭ ca uă statue unŭ timpŭ de ḑece minute.

Unŭ bărbatŭ suia treptele astuĭ pasagiŭ, ce veni în faça juneluĭ nostru şi care îlŭ cunoscu.

— Domniata eştĭ domnule Ioniţă N...? îlŭ întrebă acesta.

Ioniţă ca cumŭ fu smulsŭ dintr'uă visare, întórce capulŭ şi recunósce în figura acestuia pe ungurulŭ cu care făcuse ḑiua cunoscinţă.

— Dumnéta domnule Biro-Şandorŭ?

— Mi'sŭ eŭ respunde acesta. Dérŭ cumŭ se întêmplă că ne 'ntâlnimŭ aicĭ?

— Spune-mĭ, domnulŭ Biro-Şandorŭ, aĭ întâlnitŭ unŭ bărbatŭ mergêndŭ cu uă femeie la braţŭ, maĭ în josŭ de unde viĭ D-ta?

— Amŭ întâlnitŭ negreşitŭ, şi sciŭ cine e; elŭ astă-ḑĭ cândŭ dumneata aĭ intratŭ în făgădău ḑe Mediaşĭ era

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

acolo, vorbiamŭ eŭ cu dênsulŭ tocmaĭ asupra plecăriĭ luĭ; acesta a fostŭ subtŭ-oficerŭ de cavalerie Şvolege a imperatoruluĭ, acumŭ a eşitŭ pentru că numaĭ póte să fie catană, a fostŭ împuşcatŭ la piciorŭ şi multŭ timpŭ a statŭ în ospitalŭ.

— Dérŭ pe femeia ce era cu dênsulŭ o cunósceţĭ?

— Prietenulŭ ala alŭ meŭ, Sasu, o cunósce pe ea, că a cunoscutŭ şi pre tata alŭ eĭ.

— Cine e astă femeie şi din ce părinţĭ e?.. poţĭ să'mĭ spuĭ? întrebă Ioniţă ca cum era afară din sine.

— Sciŭ că bărbatulŭ acesta se însóră, ia pe femeia asta de muiere; acum pe curêndŭ se însóră!.. numaĭ părinţiĭ luĭ se împotrivescŭ ca să o ia...

— Aşa? întrebă érăşĭ Ioniţă mergêndŭ cu Biro-Şandorŭ spre otelulŭ: Imperatorulŭ-Romanilorŭ, cu paşĭ rarĭ, dérŭ eĭ şedŭ aicĭ în Sibiiŭ? Aicĭ locuescŭ eĭ?..

— Ba nu, eĭ afară la Mediaşĭ sûntŭ aşeḑaţĭ.

— Ea este!.. O! miserabilă creatură care amŭ cunoscutŭ.. nefericitŭ ce sûntŭ!.. ḑise în sine Ioniţă maĭ turburatŭ şi luândŭ nópte bună de la Biro-Şandorŭ, celŭ ce apucă direcţiunea la drépta pe lêngă otelulŭ: Imperatorulŭ-Romanilorŭ.

A duoua ḑi, duouĕ diligenţe încărcate de pasageriĭ încrucişaŭ piaţa cea cu statua St. Antonie, una ţinêndŭ direcţiunea spre Braşovŭ, şi alta spre Mediaşĭ. În cea din urmă era unŭ bărbatŭ cu uă femeie stândŭ alăturĭ pe partea de dinainte, cari puteaŭ privi pe ferestre afară. Femeia se aprinse la obrasŭ şi se făcu ca unŭ stacojŭ vĕḑêndŭ pe Ioniţă aşeḑatŭ înlăuntru di-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ligenţeĭ care mergea către Braşovŭ. Ea înfipse ochiĭ pe dênsulŭ uitându-se lungŭ pre-cândŭ elŭ n'o vĕḑu.

Acésta, ce de puçine ḑile fusese în Sibiiŭ, şi acum se ducea cu diligenţa, era ênsăşĭ Tereza, pentru care elŭ venise şi o căutase în deşertŭ fără a putea să o întêlnéscă...

V.

Elŭ a duoua ḑi, precum arĕtarămŭ, plecă într'uă diligenţă. Aerulŭ celŭ curatŭ alŭ câmpuluĭ, privirea la cómele munţilorŭ, panorama ce înfăçişază câmpia şi satele icĭ şi colea, pădurile verḑinde în totŭ loculŭ şi mirosulŭ florilorŭ din holde îĭ făcură multŭ bine, îlŭ ajuta să póte duce durerea tristeĭ suvenire. Elŭ era distrasŭ prin tóte acestea şi mergea voiosŭ ca să ajungă în sînulŭ familieĭ, la uă biată soră care 'lŭ aştepta şi pe care acum o doria.

Trecu ast-felŭ privindŭ în tóte părţile ţéra întinsă, petrecêndŭ în minte-ĭ tóte imaginile cele mărețe şi nemaĭ aducêndusĭ aminte nimicŭ din cele ce i s'a fostŭ întêmplatŭ. Vĕḑu unŭ minunatŭ podŭ peste care trecu Oltulŭ de la Sibiiŭ. La Avrigŭ privi, trecêndŭ, uă frumósă grădină. Acolo este înmormêntatŭ renumitulŭ profesore românŭ : George Lazărŭ... Contêmplă cu multă atenţiune la Făgăraşŭ, domniatulŭ Domnilorŭ Bassarabĭ, plinŭ de urme istorice pentru Românĭ ; trecu în josŭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

prin Şercaia şi ajunse, după uă călĕtorie de uă nópte şi uă ţiumĕtate ţi, dinaintea Braşovuluĭ, pe care îlŭ admiră pentru frumuseţea posiţiunilorŭ cari i se arĕtară. — Citadela ântêĭ, apoĭ oraşulŭ înşiruitŭ între nisce măreţe dealurĭ acoperite cu grădinĭ, casele şi stradele perdêndu-se pênĕ în fundătura stêncilorŭ; uă cetate închisă p'împregiurŭ cu unŭ murŭ şi cu turnurĭ şi cu câte-va porţĭ de comunicaţie, şi alăturea, la spatele eĭ, unŭ munte rĕdicându-se înaltŭ şi repede, îmbrăcatŭ de pădurĭ, şi la culmea luĭ unŭ steiŭ de pétră avêndŭ uă minunată formă, care domină vederea Carpaţilorŭ, oraşulŭ aci ţisŭ şi ţéra întrégă. La Braşovŭ rĕmase pré puţinŭ. Elŭ luă d'aci, cu uă trăsură, calea Timişuluĭ, privindŭ din ce în ce nouĭ posiţiunĭ, nouĭ munţĭ şi pădurĭ, nouĭ frumuseţĭ cari se descoperĕ în tóte părţile. Trecu pe şoséoa de lêngă marginea Prahoveĭ privindŭ înălţimile Bucegilorŭ, stêncile luĭ, pădurile, apele şi monastirea Sinaia, situată subt apărarea astuĭ gigantŭ munte vĕţutŭ tocmaĭ de la marginile Bucurescilorŭ. Posiţiunile variază mereŭ, locurile din ce în ce ne înfăţişează uă pictură încântătóre. Dealurile cele repeţĭ sûntŭ scoborîte în zigzacŭ; şoséoa e bine aşternută, şi apele se trecŭ cu óre care grijă, cândŭ vinŭ marĭ. Cele maĭ multe dealurĭ sûntŭ acoperite cu sate, cu arăturĭ şi liveţĭ de prunĭ. Călĕtoria e amusantă, fórte amusantă pentru ceĭ bine dispuşĭ. Acolo pasĕrile cântă prin codrĭĭ şi sórele strălucesce înfocatŭ d'asupra acestorŭ munţĭ. Uă ţi Ioniţă o face călĕtorindŭ p'între munţĭ, a duoua ţi trece Comarniculŭ şi Breaza, locurĭ renumite pentru plăcerĭ de véră. Sosesce în Câmpina, unde

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

repeḑişurile dealurilorŭ încetézŭ. Aicĭ unŭ tîrgŭ cu óre care importanţă comerciale. — Cărăuşiĭ Prahovenĭ remânŭ de multe orĭ uă nópte aci; hanurile şi cârciumile aŭ multă căutare. Şoséoa spre Ploescĭ e bine nivelată. Călĕtoria e lesnicióssă. Comunele precum: Băicoiu, Florescĭi, Filipescĭi îşĭ daŭ mâna cu şoséoa acésta. — Oraşulŭ Ploescĭi e destulŭ de întinsŭ şi răsfăţatŭ. Piaţa aci face unŭ întinsŭ comerciu de cereale, păcura şi uă mică manufactură. Sûntŭ case însemnate de comerciŭ. Găsesce călĕtorulŭ multă plăcere visitându-lŭ. Uă-dată fiindŭ în Ploescĭ, capitala nu e departe. — Trecĭ duoue rîurĭ, ma multe comune, câmpiĭ întinse şi păduriĭ renumite, şi aşa după uă călĕtorie bunicică, ajungĭ în capĕtulŭ Bănesiĭ de unde veḑĭ Bucurescĭi cum se cade.

Junele călĕtorŭ grăbesce ca să se ducă acasă, d'a găsi pe sora sea şi a se arunca de gîtulŭ eĭ vĕḑênd-o, câtŭ şi a 'ĭ spune cele ce i s'a întêmplatŭ; tóte fiindŭ nisce visurĭ, era unŭ visŭ ciudatŭ şi grozavŭ cele ce i se 'ntêmplase!.. Zinca tocmaĭ se afla stându închisă, într'uă cameră, cu boběrésa ţiganca, care 'ĭ maĭ ghicise, şi 'ĭ spunea şi astă dată din ghiocŭ cele ce ea scia.

Femeia era plină de voe bună că se întónă fratele eĭ: — Acum elŭ va sci multe lucrurĭ, va fi unŭ altŭ omŭ pe viitorŭ, îlŭ aşteptŭ cu mare bucurie! ḑicea dênsa.

Afurisită boběrésă! pentru ce stricĭ bucuria uneĭ surorĭ cându tu iĭ ḑicĭ că vine iubitulŭ eĭ frate? ce voescĭ tu a pătrunde viitorulŭ prin arta ghicitorieĭ tale? Aŭ tu nu sciĭ că acestŭ secretŭ remâne necunoscutŭ şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

e trebuinciosŭ omuluĭ, pentru ca elŭ să nu fie şi maĭ tare nefericitŭ?..

Zinca ficsă cu ochĭ marĭ pe ţigancă care încreţia fruntea subt un pĕru despletitŭ, négră, posomorîtă şi repeţindŭ dese căscăturĭ din gură şi articulându vorbe neînţelese, înspirată şi turbată, ca cum consultase spiritele infernuluĭ.

Fratele acesteĭ femeĭ tocmaĭ intra pe pórtă cândŭ ghicitorésa arĕta din semne, prin cunoscinţele ce le avea, că ce se va întêmpla este rĕŭ de totŭ... e rĕŭ de totŭ ce se va petrece! . . . . . .

. . . . . .

Lectorulŭ aci să ne permite d'a face uă digresiune, pentru ca să putemŭ cerceta şi să arĕtămŭ ce-va în privinţa mortuluĭ din munţĭ.

Şépte-spre-ţece anĭ maĭ târdiŭ, dupĕ întêmplarea ce o descriserămŭ, unŭ bărbatŭ din cunoscinţele nóstre, de la Tîrgu-Jiiuluĭ, se află de faţă cândŭ se povesti, la uă nuntă petrecută sub rîpele de la Grópa-seacă, sub muntele Parengŭ, ce-felŭ treĭ mocanĭ putură să se scape de unŭ slujbaşŭ vamalŭ, care voi să le întórne oile, într'unŭ timpŭ vijăliosŭ, tómna, din pădurile de la Tărtărĕŭ, pentru că eĭ fiindŭ siliţĭ de timpŭ, dupĕ cum ţiceaŭ dênşiĭ, n'aŭ trecutŭ cu vitele pe calea cea umblată, şi aŭ căutatŭ să scape din munţĭ maĭ iute pe nisce potecĭ. Acestĭ ómenĭ ce e dreptulŭ fuseseră abătuţĭ de la détoria lorŭ. Dérŭ s'a 'ntêmplatŭ că şi unĭĭ vameşĭ şi din funcţionariĭ lorŭ să încurce în adinsŭ pe păstorĭ cu vitele, ţinêndu-ĭ la trecătóre pré multŭ timpŭ pênĕ să le numere, saŭ de la unĭĭ le aŭ luatŭ peste ceea ca eĭ eraŭ détorĭ să plătéscă;

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

destulŭ că în asemenea casurĭ, mocanĭĭ, ca să nu le ţiné pré multe ḑile oile să mórŏ de fóme, sûntŭ în stare a da orĭ-ce, numaĭ să 'ĭ lase să plece... Acésta ajunge a fi uă resursă din cele însemnate pentru acestĭ funcţionarĭ. Ceĭ superiorĭ cunoscŭ maĭ bine secretulŭ d'a câştiga, ceĭ inferiorĭ vorŭ asemenea să câştige!.. Să venimŭ ênsă la istoria povestită la nunta de la Grópa-seacă.

Pe cândŭ dérŭ bucuria era aripată şi îmbărbăta nuntaşiĭ: mirele, mirésa, părinţiĭ şi nuniĭ, cari se ospétaŭ la uă masă întinsă dinaintea stâneĭ d'acolo; după ce mirésa, cea învestită cu îmbrăcăminte albă, cu unŭ conciŭ din florĭ şi cu puçinŭ firŭ pe capu-ĭ, încălţată cu cisme de safténŭ în picióre, şi cu unŭ şerveţelŭ cusutŭ pe de mărginĭ cu arniciŭ în florĭ, pe care 'lŭ ţinea în mâinĭ, trecuse de câte treĭ orĭ pe sub mână-ĭ pe fie care óspe danţându, şi acesta apoĭ se opria în locŭ să deschidă punga ca să scótă uă monedă să o dea darŭ mireseĭ, care era priimită cu totŭ felulŭ de orărĭ şi bine cuvîntarea a întregeĭ seale familiĭ; pe cândŭ ţiganiĭ lăutarĭĭ, obosiseră d'a totŭ spune cu vióra istoriĭ haiducescĭ şi cântece de dorŭ; óspiĭ conmeseniĭ precum amŭ ḑisŭ închinaŭ împregiurulŭ meseĭ cu plosca, şi mâncaŭ cu bucĭ marĭ, rĕdicară vorba uniĭ dintre eĭ adresându-se către unŭ bĕtrânŭ care sta maĭ în capĕtulŭ meseĭ: — Şi aşa puturăţĭ scăpa de acelŭ omŭ rĕŭ care vĕ ḑicea că vĕ împuşcă de nu veţĭ înturna vitele, saŭ să plătiţĭ de fie care capŭ de berbece câte unŭ nemţescŭ. — Erte-lŭ Dumneḑeŭ pe elŭ şi să ne erte şi pre noĭ, ḑice omulŭ celŭ de la masă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr

— Spuneţi-mĭ şi mie istoria asta, adăogă din fruntea meseĭ nănaşulŭ, unŭ mocanŭ care se spărgea de roşu şi plinŭ ce era, ce 'şĭ neteţia mustaţa cu dinţiĭ de la uă furculiţă care o ţinea în mână.

— Eată cum, repetă omulŭ istoria pe care o maĭ spusese şi cu uă altă ocasiune, veniamŭ noĭ treĭ inşĭ urcândŭ munţiĭ cu berbeciĭ şi miórele, ca să ĭ ducemŭ la Poiană, la noĭ. Acésta era cam spre Vinerea-mare, şi 'ntr'unŭ anŭ cândŭ fusese tómna lungă. De cu séră sufla vêntulŭ rece şi nuoriĭ se grămădiseră pe Muhorul şi d'asupra luĭ Parengŭ. Nu era de glumă neicuşorule! cătarămŭ să eşimŭ maĭ în grabŭ din munte, că periamŭ acolo cu toţiĭ déca se punea pe noĭ vre-unŭ vacŭ rĕŭ. Tocmaĭ scoborîsemŭ de pe nisce rîpe grele cu vitele şi intrasĕrămŭ în bărculŭ despre Tărtărĕŭ, cândŭ écătă-lŭ, ucigălŭ-tóca! ne ese înainte unŭ ăla călare, armatŭ ca unŭ căpitanŭ de haiducĭ, cu uă puşcă la elŭ cu douĕ ţevĭ, pistóle bunc la brĕŭ şi cu uă sabie lată ca cele de pe timpulŭ Marii Therezeĭ. Îndată ce ne vĕḑu strigă ca unŭ turbatŭ la noĭ, şi cu mâna pe cocoşulŭ întinsŭ alŭ pusceĭ: tâlcharilorŭ ce sunteţĭ voĭ! înapoĭ că vĕ împuşcŭ pe toţĭ!.. Noĭ încremenirămŭ cândŭ auḑirămŭ asta, nu sciamŭ ce să maĭ facemŭ, şi timpulŭ se aspria din ce în ce maĭ rĕŭ, nuoriĭ se lăsaseră neguroşĭ şi începuse a fulgui de zăpadă. Înapoĭ cu vitele, tâlcharilor! o să vĕ învĕţŭ eŭ? pe unde aţĭ trecutŭ voĭ?..

— Să erţĭ, boiărule, respunde vĕrulŭ Pĕtru, care era maĭ cu inimă dintre noĭ, este vaculŭ pré urîtŭ, pênĕ mâine o să fie munţiĭ acoperiţĭ de zăpadă; n'avurămŭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ce face ca să scăpămŭ de la peire. Noĭ o să plătimŭ ce găsescĭ D-ta cu cale şi să mergemŭ înainte că întârdiemŭ.

— Nu, nu se póte, tâlcharilorŭ! vĕ împuşcŭ ca pe nisce câinĭ pe toţĭ déca nu vĕ veţĭ înturna cu vitele cum ḑicŭ eŭ.

— Fie-ţĭ milă de noĭ că perimĕ, domnule! se rugă frate-meŭ celŭ micŭ care mâna oile ḑin urmă.

— Nu, nu se póte, câinilorŭ! Saŭ déca vreţĭ, atâta e: de fie care capŭ de berbece câte unŭ nemţescŭ, puneţĭ baniĭ josŭ!.. strigă érăşĭ acelŭ omŭ armatŭ care ne gonise să ne ajungă.

— O fi pré multŭ! ḑiseiŭ acestuĭ ne'nduplecatŭ jidovŭ de românŭ.

Pĕtru, vĕrul nostru, nicĭ una nicĭ alta, ne făcu semnŭ cu ochiulŭ, se plecă în josŭ, ca cum vrea să se lege la opincă, şi cândŭ se rĕdică în susŭ apucase cu mâna unŭ petroiŭ pe care 'l repeḑi cu atâta dibăcie că lovi în spate pe omulŭ acelŭ grozavŭ, celŭ ce ameţi pe calŭ cu mâna pe cocoşulŭ de la puşcă. Nu'ĭ amŭ datŭ timpŭ de locŭ să se maĭ gôndéscă, saŭ să tragă cu sineaţa în noĭ. Eŭ săriiŭ de 'ĭ luaiŭ flinta, şi fratele-meŭ năvăli în grabă la pistólele de la brĕŭ. Cu acésta ĭĭ luarămŭ tótă puterea, puteamŭ face ce vreamŭ cu elŭ. Iute şi 'n desnădejde se petrecură tóte acestea.— Ce eramŭ ênsă să facemŭ cu elŭ, ucigălŭ-tóca? nu eramŭ dóră să 'l purtămŭ cu noĭ pe unde mergeamŭ?.. Caluluĭ seŭ ĭĭ deterămŭ drumulŭ, érŭ pre elŭ îlŭ legarămŭ bine şi strânsŭ de unŭ copaciŭ ca să'lŭ găsiască vre unŭ călĕtorŭ care-va, să 'lŭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

deslege cându noĭ vomŭ fi departe de aste locurĭ. Dérŭ de unde! nóptea se pusesc cu ninsóre şi dupĕ aceea cu gerŭ mare, dupĕ care nu se desprimăvĕră de-cătŭ în meḑiulŭ verel.

— Şi acelŭ omŭ a rĕmasŭ acolo tótă iarna?.. esclamară de uă-dată maĭ mulţĭ conmesenĭ.

— L'a luatŭ negreşitŭ gerulŭ luĭ chantătarŭ, uciga-lŭ tóca, ce a căutatŭ a găsitŭ!

Acéstă naraţiune avêndŭ raportŭ întru totŭ cu spectaclulŭ descoperitŭ de Ioniţă, în munţiĭ de la Tărtărĕŭ, întêmplarea şi cruḑimea acelorŭ ómenĭ a înghetatŭ de spaimă pe fie care omŭ care a auḑitŭ de astă istorie, care, orĭ cătŭ de târḑiŭ s'a aflatŭ, dupĕ trecere de maĭ mulţĭ anĭ, era spăimântătóre de vĕḑutŭ şi de auḑitŭ.

. . . . . .

Lectorulŭ acum ne va însoţi să vedemŭ cum juncle nostru sosesce între aĭ seĭ, cu capulŭ plinŭ de impresiunĭ de locurile pe unde mersese şi de cele ce a vĕḑutŭ. Elŭ îmbrăţişă pe sora-sea cu tótă căldura şi bucuria unuĭ doritŭ frate. Zinca nu se maĭ sătura privindu-lŭ şi întrebându-lŭ cum a petrecutŭ şi ce i s'a 'ntâmplatŭ în cursulŭ călĕtorieĭ, la care elŭ respunse de uă-cam-dată pe scurtŭ. Ea mereŭ 'lŭ întreba ce 'ĭ trebue, ce voesce să mănânce la masă? să spue că va face totul. Elŭ avea nevoe să iasă puçinŭ în orasŭ şi să caute la postă scrisorĭ.

— Dumi-te, leică, şi vino la timpulŭ meseĭ, uite, o să taiŭ paserĭ, voiŭ face plăcintă, o să gătescŭ cele maĭ bune bucate, o să chiămŭ vecinĭĭ, de bine c'aĭ venitŭ să ne ospĕtămŭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Ioniță ese p'în piață, alungesce stradele, se opresce ică și colea, inima-ĭ rîde de bucurie, întêlnesce cunoscuțiĭ; Bucurescĭ, locul seŭ natale, face a'ĭ sălta inima; și orĭ câtŭ a admiratŭ alte orașe ce a vẹ̆dutŭ, totŭ îĭ place maĭ bine, totŭ 'lŭ încânta maĭ multŭ aicĭ unde elŭ a născutŭ, unde a copilăritŭ și cunósce maĭ multŭ; îĭ vine a striga și a cânta de bucurie: Ceriŭ frumosŭ alŭ țereĭ mele!.. Se duce la postă unde găsesce scrisorĭ de peste Oltŭ, de la cumnatul seŭ și de la unŭ vameșiŭ, cărora elŭ le scrisese de la Sibiiŭ cum a fostŭ ajunsŭ. Elŭ se 'ntórnă pré voiosŭ, pré mulțiămitŭ de prânsŭ acasă. Aci și maĭ mare plăcere și maĭ mare bucurie: amiciĭ seĭ Păculesculŭ și Poporanulŭ tocmaĭ aflaseră de sosirea sea și veniră să 'lŭ vẹ̆dă. Ce mulțiămire? ce fericire ca să se vẹ̆dă érăși cu toțiĭ? Se 'mbrățișară de maĭ multe orĭ, se 'ntrebară cum aŭ petrecutŭ, ce maĭ este p'în lume? ce noŭ pe la cancelerie?.. Poporanulŭ ce se interesa pré multŭ de amiculŭ seŭ, avea să 'ĭ vorbéscă câte ce-va, dérŭ nu găsi acum timpulŭ potrivitŭ, să ĭ spue lucrurĭ nu pré plăcute. Și altă-datŭ póte a'ĭ vorbi... Păculescu care scia causa pentru care făcuse călĕtoria în Transilvania, îlŭ întrebă în trécătŭ: — Eĭ! ce făcuși?.. — Mĭ amŭ adusŭ aminte, respunde junele, cândŭ 'mĭ aĭ ḑisŭ: femeia asta te 'nșeală: ce trebuia atuncĭ să mĕ maĭ uităŭ în gura eĭ? de ce s'o ascultŭ cândŭ lua numele luĭ Dumneḑeŭ în deșertŭ ca să mĕ înșele?..

Perduiŭ din nesocotința mea cariera și protecțiunea ce mi a oferit-o unŭ generalŭ, cramŭ așa de bine cu socotelele, nu eramŭ détorŭ nimeluĭ și nu eramŭ ruinatŭ;

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

m'a 'nşelatŭ cu banĭ, m'a compromisŭ din tóte părţile acea eventuristă pe care eŭ amŭ creḑut-o, ca unulŭ ce eramŭ fără minte; mĭ a luatŭ uă sută de galbenĭ cândŭ a plecatŭ şi m'a pusŭ de 'ĭ amŭ plătitŭ şi spesele călĕtorieĭ; îmĭ cunoscŭ acum greşiala care amŭ făcut-o, vĕḑŭ că amŭ fostŭ fără minte!..

Poporanulŭ, căruia 'ĭ sta în gûtŭ ce avea să vorbéscă luĭ Ioniţă, deschise gura să ḑică ce scia, dérŭ érăşĭ îşĭ luă séma, de faţă cu sora luĭ şi cu unŭ altŭ personagiŭ, nu 'ĭ conveni; şi elŭ mărginindu-se numaĭ a spune că ministrulŭ celŭ numitŭ de curêndŭ la Vistierie este unŭ bărbatŭ seriosŭ: cu Ioan Filipescu nu se jócă cine-va abusândŭ de détoriĭ.. îlŭ întrebă: cândŭ are de gôndŭ să vie la cancelarie? — De mâine maĭ amŭ încă treĭ ḑile pênĕ la espirarea congediuluĭ de 15 ḑile ce mi s'a acordatŭ, respunde Ioniţă. Amŭ multe de regulatŭ în ḑilele astea.

Zinca care se ocupa cu aşeḑarea meseĭ şi regularea ospĕţuluĭ, auḑise pe frate-seŭ vorbindŭ de minte, şi n'auḑise bine ce ḑisese, ca 'lŭ întrebă: ce e vorba despre minte?..

Respunse Păculescu, pentru Ioniţă, suroreĭ scale:

— Eacă că n'avuserămŭ noĭ minte şi eŭ şi vĕrulŭ de colea, fratele dumitale!

— Aşa e, adăogă Zinca cu aerulŭ eĭ voiosŭ, vedeţĭ să fiţĭ cu minte pênĕ sunteţĭ junĭ, c'apoĭ multŭ veţĭ perde!..

Écătăĭ intră pe uşă uă dómnă din vecinătate, amică cu sora luĭ Ioniţă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Ea veni să 'lŭ véḑă şi să 'lŭ felicite de bună sosire.

Ŭă persónă maĭ multŭ cândŭ se gătiaŭ să se pue la masă, făcu maĭ mare bucuria şi mulţiămirea lorŭ. Masa şi bucatele nu întârḑiară d'a se servi, şi conmeseniĭ luându locŭ, îşĭ făcură détoria precum se cade. Maĭ către rĕdicare de la masă, Păculescu ḑise luĭ Ioniţă : Ci spune-ne şi noă din cele ce aĭ vĕḑutŭ pe unde aĭ umblatŭ?

— Bine că 'mĭ aduserăţĭ aminte, să vĕ spuĭ unŭ lucru spăimântătorŭ, unŭ lucru grozavŭ care s'a întêmplatŭ.

— Ce e? ce e? întrebară cu toţiĭ d'uă-dată conmeseniĭ femeĭ şi bărbaţĭ, ce lucru s'a 'ntêmplatŭ?

Ioniţă le descrise cu tóte amĕnunţimile istoria scheletuluĭ găsitŭ legatŭ de copaciŭ.

Cine să fi fostŭ acelŭ nefericitŭ? întrebară coprinşĭ de spaimă ceĭ cari ascultaŭ.

— Sciţĭ cine a fostŭ? respunde Ioniţă, tocmaĭ astă-ḑĭ priimiiŭ uă scrisóre de la vama: Florile-Albe, care mĕ încredinţéză despre bănuiala ce amŭ avut-o.

— Cine? cine?

— Nefericitulŭ Tonciu, care în pasiunea ce o avea că mergea tot-d'auna la vênĕtóre, ḑise Ioniţă, a fostŭ plecatŭ în tómna cea trecută, după cum arătŭ pichetaşiĭ şi ceĭ de la vamă, şi nu s'a maĭ înturnatŭ, creḑêndu-lŭ toţĭ că a fostŭ sfâşiatŭ de urşĭ; dér nu, elŭ ş'a găsitŭ mormêntulŭ în mâinile unor ómenĭ rĕĭ...

— Elŭ óre să fi fostŭ?.. întrebară femeile coprinse de grózŭ amestecată cu mirare.

— Negreşitŭ elŭ, respunse junele.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Vaĭ! nefericitulŭ, aşa a peritŭ? Elŭ a spusŭ că maĭ în tinereţe fusese amestecatŭ într'uă cétă de hoţĭ, a fostŭ volintirŭ cu resbelulŭ Ruşilorŭ, singurŭ ne spunea că a ucisŭ ómenĭ cu mâna luĭ, a prădatŭ, a arsŭ ş'a jupuitŭ turcĭ şi creştinĭ, a descăpăţinatŭ ş'a trasŭ în ţépă nefericiţiĭ prinşĭ din resboiŭ, şi în urmă, spionândŭ şi vîndêndŭ hoţilorŭ din Bucurescĭ casele care eĭ voiaŭ să le calce şi să le prade...

— Veḑĭ era cărbune stinsŭ, dupĕ façă nu se arăta să fie unŭ aşa omŭ, ḑise vecina de colea.

— Aşa a peritŭ elŭ?.. Dumneḑeŭ să 'lŭ erte! esclamară êncă uă-dată aceste femeĭ.

XI

Merserămŭ şi noĭ vre uă treĭ inşĭ să vedemŭ acestŭ amicŭ.

Îlŭ găsimŭ cu uă păreche de pistóle în mânĭ, curăţindu-le şi înşurupându-le.

— Ce façĭ Ioane? îlŭ întrébă unulŭ din companioniĭ meĭ, bine aĭ venitŭ sănĕtosŭ!

— Bine v'amŭ găsitŭ! luaţĭ locŭ, şedeţĭ!.. respunde Ioniţă N...

— Dérŭ ce lucrezĭ aci? spune-ne ce isbândă făcuşĭ în Ardealŭ unde aĭ fostŭ?

— Ticăloşie, buniĭ meĭ amicĭ! m'amŭ alesŭ cu astă păreche de pistóle care le amŭ cumpĕratŭ de la Sibiiŭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

A! dérŭ sûntŭ pré bune de calitate. La treĭ-ḑecĭ de paşĭ, uite, a pătrunsŭ glonţulŭ uă blană de stejarŭ. Aŭ ferŭ fórte bunŭ şi sûntŭ de unŭ mare calibru.

— Te poţĭ culca nóptea fără să închiḑĭ uşa cu asemenea arme, nu 'ţĭ maĭ e témă de hoţĭ, măre Ioane?

— Poftéscă cine va voi! rĕspunde Ioniţă ţinêndŭ arma într'uă mână cu cocoşulŭ rĕdicatŭ şi cu unŭ degetŭ la pedică.

— De la unŭ timpŭ aĭ advenitŭ marţiale cu totulŭ. De la amorŭ aĭ trecutŭ la milităriă. — Tu acum 'ţĭ iubescĭ armele maĭ multŭ decâtŭ pe Cleopatra, saŭ pe Tereza...

— Oh! nu 'mĭ maĭ vorbiţĭ, rĕspunde Ioniţă, bine ar' fi fostŭ să n'o maĭ fi cunoscutŭ!

— Eĭ bine n'aĭ întêlnit-o? n'aĭ auḑitŭ nimicŭ de ea?

— Nicĭ că mĕ maĭ gôndescŭ, adăogă Ioniţă dupe unŭ zîmbetŭ ce arĕta curatŭ amărăciunea nefericirĕ seale.

— Eĭ bine, gătesce-te să mergemŭ: avemŭ circŭ astă seară.

— Bine, mergemŭ, ḑise Ioniţă; dérŭ maĭ întêiŭ să mergemŭ la şosea să încercămŭ aste pistóle, să dămŭ la semnŭ... Ce o să ne represinte circulŭ d'astă séră? artistiĭ sûntŭ bunĭ? are caĭ bine dresaţĭ?

— Şi ce nu represintă astŭ circu! alŭ căruia directore a maĭ fostŭ în ţéră în ḑilele luĭ Ghica Vodă; a mersŭ la Rusciucŭ d'a represintaʻŭ dinaintea Sultanuluĭ Machmutŭ cândŭ a visitatŭ provinciile de la marginile Dunăriĭ; a fostŭ multŭ timpŭ şi la Constantinopole; este uă trupă francesă; — elŭ represintă eroĭ, atleţĭ, măs-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

căricĭ, ómenĭ virtuoşĭ şi ómenĭ mişeĭ, bărbaţĭ şi femeĭ perdute, tóte pĕcatele şi blestemăţiile celorŭ plinĭ de avuţie, capete înfumurate şi smintiţĭ, nebunĭ de totŭ felulŭ: uniĭ cari se credŭ că sûntŭ pré învĕţaţĭ, geniĭ şi câte altele; uniĭ linguşitorĭ, tîrâtorĭ, intriganţĭ, spionĭ şi tâlcharĭ; maĭ alesŭ pe tâlcharĭ îĭ represintă bine câtŭ se póte, tâlchariĭ ceĭ de la putere şi ceĭ căduţĭ!..

— Ce spuĭ măre? déca este aşa să mergemŭ la circŭ... Sciţĭ, aḑĭ amŭ avutŭ pe Păculescu şi Nae Poporanulŭ óspĭ; nu 'ĭ aţĭ vĕḑutŭ de multŭ?..

— Ce s'orŭ fi făcutŭ eĭ? să 'ĭ luămŭ să mérgă şi eĭ cu noĭ la circŭ.

— Duouĕ calităţĭ, adăogă celŭ d'alŭ treilea companionŭ, berbantlîculŭ şi hoţia la noĭ aŭ prinsŭ marĭ rădĕcinĭ şi aŭ unŭ resunetŭ... Avemŭ câţĭ-va în ţéră cari aŭ escelatŭ în tréba asta; şi maĭ alesŭ aceia cari trecură de bărbaţĭ ilustri, fruntea şi crema societăţĭ nóstre; fruntea-le arétă lucrurĭ triste, s'arŭ putea citi pe fruntea lorŭ acestea: corumpţiune! hoţie! trădare!.. Mulţĭ străinĭ şi măcarŭ Muscaliĭ rĕmânŭ uimiţĭ prividu-ĭ: eĭ aŭ remasŭ pe josŭ pe lîngă dînşiĭ!..

— Nu scimŭ cine aŭ fostŭ întâĭ dascăliĭ? eĭ aŭ învĕţatŭ de la noĭ, orĭ noĭ de la dînşiĭ?.. replică Ioniţă.

— De sigurŭ că noĭ n'amŭ fostŭ aşa de corumpţĭ cum sûntemŭ astă-ḑĭ.

— Adevĕratŭ, cu fórte puţine escepţiunĭ, este uă mare corumpţiune la noĭ!.. toţĭ fură şi strigară că sûntŭ probĭ...

Dupĕ ḑece minute eşirămŭ cu Ioniţă pentru a merge maĭ întâĭ la Capulŭ-poduluĭ, şi d'acolo la circŭ care era

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

în centru Poduluĭ-Mogoşóeĭ, lêngă hanulŭ dragomanuluĭ Serafinŭ.

Avemŭ de notatŭ că 'n acea epocă hoţiile ajunseseră la culme... Tâlchariĭ nu se maĭ găsescŭ tremurândŭ de frigŭ, de foame şi pregătiţĭ să înfrunte mórtea prin codriĭ şi la drumurile marĭ, eĭ sûntŭ aşeḑaţĭ, organisaţĭ în cete prin miḑlocului oraşelorŭ şi maĭ alesŭ prin cartierele Bucurecilorŭ. Eĭ sûntŭ comandaţĭ de nisce capĭ ingenioşĭ, şi lucrurile sûntŭ puse ast-felŭ că, déca se prinde unulŭ, duoĭ, nu se descopere aşa lesne căpeteniile. Ce ḑiceţĭ, domniloru, de aceste lucrurĭ? D-vóstră cari aţĭ vĕḑutŭ cam multe de vre uă câţĭ-va anĭ la noĭ în ţéră? ce ḑiceţĭ despre hoţiĭ şi de organisarea în care se ḑice că aŭ luatŭ parte, între banditĭ, ómenĭ óre cum cu nume şi cu notarietate la noĭ?.. Ceĭ proştĭ sciŭ numaĭ să prade, să ucidă şi să dea parte din ce adună celorŭ maĭ marĭ, dérŭ nu cunoscŭ tot-d'auna pe capĭ, cari remânŭ unŭ secretŭ pentru dênşiĭ... Nu scimŭ déca şi asta intră în vre uă politică, într'unŭ timpŭ cândŭ pe fie-care ḑi s'auḑia de bisericĭ prădate, case călcate, magasine sparte şi ómenĭ omoriţĭ!.. Cine le încuragea tóte acestea? Armata ruséscă şi turcéscă se gătia să se retragă, şi poliţia pusesc ochiĭ şi urmăria de aprópe vre uă câţĭ-va străinĭ veniţĭ cu armata.

La unŭ croitorŭ, ce avea stabilimentulŭ seŭ chiar lêngă poliţie, s'a descoperitŭ gasda banditilorŭ cari furaŭ în tóte nopţile. De pe la Cismegiŭ, Livedea-gospodi, Spirea, Dobrotésa, Tîrgulŭ-d'afară, oborulŭ, furaŭ şi aduceaŭ în centru la gasda acésta. Afară de Bucurescĭ eĭ se cores-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

pundŭ cu districtele; ce se fură în capitalĕ se vinde p'afară, şi cele aduse de p'afară se desfăcu în capitalĕ... Căpeteniile bandiţilor nu ţineaŭ pe seamă-le decâtŭ aurulŭ şi argintulŭ, ca uă marfă mai bună şi mai sigură...

Capulŭ Statuluĭ lucra din tóte puterile ca să se pue unŭ capĕtŭ astorŭ necuviinţe; promise unŭ premiu aceluĭ care va descoperi capiĭ astuĭ complotŭ, cŏcĭ se 'nţelege, aci era unŭ complotŭ organisatŭ...

În multe rânduri aresturile poliţieĭ eraŭ încărcate de pungaşĭ şi de bandiţĭ vagabonḑĭ, ênsă mai rarŭ de hoţiĭ ceĭ marĭ!.. şi uniĭ chiarŭ eraŭ liberĭ d'a eşi ca să spioneze pe alţiĭ... Ceĭ rutinaţĭ dintre eĭ aveaŭ cunoscinţă despre legile ţereĭ, şi înlăuntrulŭ temniţilorŭ învĕţaŭ pe ceĭ prostĭ ce-felŭ să se apere cândŭ vorŭ fi aduşĭ dinaintea judecătorilorŭ... A suferitŭ multŭ pênĕ aprópe d'a se revolta populaţia şi particulariĭ dela aceştĭ mişeĭ, cari le place să trăiască bine fără a lucra .. Şi câţĭ nu sûntŭ la noĭ d'al-de acestia?..

Cunósceţĭ pe personagiulŭ năsosŭ care se aflase într'uă séră la petrecere în casa luĭ Ioniţă? Acesta alerga şi urmăria în tóte părţile ca copoiulŭ, dóră va da în capŭ pe baronulŭ celŭ sciutŭ, îĭ cam purta sâmbetele de cândŭ cu cérta ce o avuseseră atuncĭ; totŭ se întreba în sine: ce meserie va fi avêndŭ omulŭ acesta? din ce trăesce elŭ, că umblă bine îmbrăcatŭ şi cheltuesce cu galantomie?.. Cândŭ ar' fi vre-uă probă despre elŭ, prin care s'arŭ putea denunţa ce-va!.. ce mai lucru ar'fi pentru năsosulŭ nostru?.. ar' pune frumosŭ în pungă remuneraţia ce

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Domnitorulŭ promite celuĭ care va descoperi capiĭ banditilorŭ. Pe lucru acum băete!..

Acesta întâlnesce pe Păculescu, care tocmaĭ venia de la Ioniță cu capulŭ plinŭ de întêmplarea ce 'ĭ o spusese, elŭ iĭ deschise vorba și 'lŭ întrebă despre amiculŭ seŭ, luându lucrurile cam pe departe. Dérŭ elŭ înțelegea una, și cestălaltŭ alta.

— Sciĭ că Ioniță N... a avutŭ congediu de 15 ḑile de la cancelerie de la Vistierie, în care timpŭ s'a dusŭ dupĕ nemțóica luĭ? îlŭ întrébă năsosulŭ.

— Nu sciŭ de asta, rĕspunde Păculescu.

— Dérŭ de baronulŭ care totŭ umblă cu elŭ n'a auḑitŭ nimicŭ? nu se scie ce-va?..

— N'amŭ auḑitŭ nimicŭ și nu mĕ ocupŭ de asta!

— Dérŭ eștĭ amiculŭ luĭ Ioniță dumnéta, și... pentru binele luĭ ḑicŭ acésta!...

— Lasă-mĕ în pace, dute de 'ți veḑĭ de trébă! Eĭ se despărțiră uitându-se cam chiondorîșŭ unulŭ la altulŭ, și Păculescu, arĕtându-se pré rece acestuia, îșĭ ținu drumulŭ înainte. Cestălaltŭ murmura în sine: heĭ! heĭ! o să le aflu eŭ drăciile luĭ! o să le aflu eŭ!..

Amŭ ḑis-o de la începutŭ că societatea cu nisce ómenĭ ce pórtă o pată saŭ uă urmă de prepusŭ pe dênși perdea pe junele Ioniță; și étă ce se maĭ întêmplă, unde era să ajungă, și ce felŭ se termină alianța acésta!

Cu vre uă treĭ ḑile maĭ 'nainte d'a pleca în Transilvania, Ioniță întâlnesce pe baronulŭ; i se plênse de uă sumă de nefericirĭ cari 'ĭ aŭ provenitŭ din îndemnurile seale. Heĭ! amice! iĭ respunde acesta, dumnéta aĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

dinţiĭ de lapte êncă, de ce aĭ părăsitŭ joculŭ de cărţĭ? de ce nu viĭ regulatŭ în tóte nopţile?

— Pentru că m'amŭ ruinatŭ ḑise Ioniţă, şi 'mĭ amŭ compromisŭ totŭ viitorulŭ prin cărţĭ.

— Nu face nimicŭ, adăogă acela cu unŭ tonŭ şi cu uă positură theatralĕ, jócă înainte, că trebue să 'ţĭ rîḑă uă-dată Fortuna! trebue să 'ţi vie cartea; déca n'aĭ banĭ, te împrumută la alţiĭ, jucătoriĭ sûntŭ generoşĭ, ascultă ce ţi ḑicŭ eŭ; jocului cărţilorŭ e ce-va providenţialŭ pentru desperaţĭ!..

Ioniţă îmbuibatŭ în ultima óră de falşa teorie care 'ĭ o totŭ cânta omulŭ acesta, că se póte cine-va rĕdica prin viciu, adică prin jocŭ, şi precum că uniĭ chiar ş'aŭ făcutŭ avere de la cărţĭ, se decise să dea uă ultimă lovitură, cum amŭ ḑice să maĭ încerce êncă uă-dată noroculŭ, ascultă dérŭ pe maisterulŭ seŭ.

Ca să espunemŭ în scurtŭ ce se petrecu, tabloul acesta vĕ este cunoscutŭ, s'a maĭ repetatŭ. Era lume grămădită în casă şi p'împregiurulŭ meselorŭ, ce rĕsunaŭ de aurŭ alŭ jucătorilorŭ, la doctorulŭ arabulŭ, fumulŭ de la ţigărĭ se re'noia, lampele luminaŭ. aci se făcea uă tăcere profundă, aci începea larmă şi grinţarea de dinţĭ, şi de multe orĭ cu injuriĭ ale celorŭ cari perdeaŭ... Ioniţă, bătêndu-ĭ peptulŭ şi cu ochiĭ ficsaţĭ la cărţĭ, scóse din posunarŭ portofoliulŭ seŭ în care ţinea banĭ şi sinete, şi în ameţiala acésta, îlŭ uită unŭ minutŭ afară. Tovarĕşiulŭ seŭ care sta lêngă elŭ, maisterulŭ seŭ baronulŭ, se prefăcu că şi elŭ ţinea ochiĭ aţintiţĭ la bancherĭ, éră cu mâna stângă scóse din portofoliulŭ juneluĭ, ce 'lŭ ţinea pe masă lêngă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

elŭ, uă chârtie vînătă, înduoită ca unŭ plicŭ, pe care o înlocui cu alta ce o avuse pregătită totŭ asemenĭ înduoită. Lucrurile se petrecură cu acea adresă cu care unŭ scamatorŭ face să dispară uă carte din mâinile altuia, şi Ioniţă nu simţi. Acea chârtie coprindea unŭ înscrisŭ. Cată şi'n acésta să recunóscemŭ uă industrie de care Ioniţă nu scia nimicŭ! Distractŭ cum fusese de la cărţĭ unde nu câştigase, preocupatŭ pe urmă de călĕtoria sea, spăimântatŭ de grozavulŭ spectaculŭ alŭ scheletuluĭ ce'lŭ a găsitŭ legatŭ de copaciŭ, câtŭ a maĭ umblatŭ p'în Sibiiŭ şi 'ntêmplările luĭ ciudate, re'nturnarea sea, cum găsesce pe sora-sea şi afacerile seale nu 'ĭ maĭ permiseră uni timpŭ ca să se uite la înscrisurile ce le conţinea por tofoliulŭ seŭ.

Dérŭ dupĕ ce se înturnă, una şi puternică ce 'lŭ făcu să se cutremure din creştetŭ pênĕ 'n tălpĭ a fostŭ ceea ce auḑi, maĭ 'nainte d'a merge la cançelerie, şi chiarŭ în acea séră la circŭ, de la Păculescu, care şi elŭ o aflase din întêmplare, că în lipsa sea s'a divolgatŭ fapta delapidărĭĭ banilorŭ cari i a fostŭ priimitŭ d'afară într'unŭ gropŭ; şi că decisiunea Vistieruluĭ este ca în timpŭ de treĭ ḑile să restitue banĭĭ la locŭ, saŭ de unde nu, elŭ va fi datŭ judecăţiĭ, degradatŭ de rangŭ şi condamnatŭ pentru şépte anĭ de închisóre. Acésta era pré în destulŭ pentru unŭ omŭ care arŭ fi avutŭ câtŭ de puçină simţire!.. Poporanulŭ tocmaĭ d'acésta voise să 'ĭ vorbéscă şi s'a opritŭ în câte-va rânduriĭ, sfiindu-se să nu 'lŭ turbure în nisce momente ca acelea cândŭ elŭ se bucura în familie. Acéstă nuvelă îĭ fulgeră creeriĭ şi 'ĭ rĕdică totŭ sân-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

gele în capŭ, încâtŭ credu unŭ minutŭ că 'lŭ găsesce apoplecsia... Ce va face elŭ ca să iasă dintr'astă cotórbă? Sora luĭ are uă păreche de case la machala, va cădea la piciórele eĭ rugând-o să 'lŭ scape; dérŭ ca n'ar' fi pututŭ vinde casele, saŭ n'ar' fi pututŭ rĕdica banĭ de nicăirea fără scirea şi autorisarea soţiuluĭ eĭ. Va maĭ încerca êncă; va strânge câţĭ banĭ va putea de pe unde are să ia, şi pentru restŭ se va împrumuta, va alerga pe la amicĭ...

Congediulŭ seŭ maĭ avea êncă duouĕ ţile pênĕ să espire; va alerga mereŭ în acestŭ timpŭ, că dóră se va găsi vre unŭ omŭ cu sufletŭ bunŭ ca să 'lŭ ajute.

Celŭ d'âncêiŭ căruia să se adreseze, se va duce la baronulŭ, ca unulŭ ce 'ĭ este datorŭ banĭ împrumutaţĭ, ş'apoĭ decâtŭ timpŭ?.. şi pe care elŭ îlŭ credea, cum amŭ ţisŭ, de sigurŭ

Se îmbracă, se curăţă şi se pregătesce să iasă. Plécă din casă pe la ţece ore ca să întêlniască pe datorniculŭ seŭ, şi care, ca unŭ amicŭ, îlŭ va ajuta; i se va confia luĭ, îĭ va spune catastrofa de care este amenințatŭ.

În adevĕrŭ întêlnesce pe baronulŭ într'unŭ locŭ unde se afla şi Păculescu. Puţinŭ maĭ la uă parte se furişă pe lêngă eĭ personagiulŭ celŭ năsosŭ, care nu vrea să se aréte de faţă... Baronulŭ era pré bine dispusŭ; îndată ce 'l vĕţu îlŭ luă de mâinĭ şi arĕtă ca unŭ felŭ de bucurie că 'l vede după vre uă duouĕ sĕptĕmânĭ de lipsă. Ioniţă şeţu între acesta şi amiculŭ seŭ Păculescu. — Ce aĭ de eştĭ aşa de turburatŭ? îlŭ întrébă baronulŭ; ar' ţice cine-va că aĭ fostŭ bolnavŭ? — Adevĕratŭ suferŭ,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

suferŭ pré multŭ, rĕspunde junele. — Dérŭ ce aĭ? spune? — Uite ce, peste treĭ ḑile voiŭ cerca uă mare nefericire déca bunii meĭ amicĭ nu mĕ vorŭ ajuta, va fi uă grozavă sórtĕ pentru mine!.. Maĭ întêĭ te rogŭ să'mĭ daĭ ceĭ 50 galbenĭ ce ţi 'ĭ amŭ împrmutatŭ, şi apoĭ să facĭ cum veĭ sci, să facĭ bine să mĕ împrumuţĭ şi D-ta cu uă óre care sumă. Acela stătu puçinŭ la gôndurĭ, apoĭ respunde: — Ca să te împrumutŭ precum ḑicĭ, îmĭ pare rĕŭ, amŭ plătitŭ erĭ uă poliţă; érŭ câtŭ despre détorie, aduţĭ aminte, amice, că 'ţĭ amŭ achitat-o. — Nu, nu 'mĭ aĭ plătitŭ nicĭ unŭ banŭ din aceĭ 50 galbenĭ. — Cum se póte? aĭ uitatŭ, adăogă baronulŭ. — Este înscrisulŭ dumitale la mine, rĕspunde Ioniţă, sciĭ că baniĭ vi 'ĭ amŭ numĕratŭ în duoue rânduri... — A! décă essistă înscrisŭ, atuncĭ numaĭ ḑicŭ nimica, cată să ne plecămŭ capulŭ. — Pré bine, vi 'lŭ voiŭ arĕta, ḑice junele cu încredinţare; şi 'ntr'acestca scóte portofoliulŭ de la peptulŭ surtuculuĭ celŭ de postavŭ negru, ca să ia înscrisulŭ, pe care rĕdicându-lŭ, cum era înduoitŭ chârtie vinĕtă, étă-lŭ! ḑice elŭ. — Pré bine, adăoga baronulŭ cu sânge rece şi fără a schimba faça câtu-şĭ de puçinŭ, acesta e înscrisulŭ că eŭ îţĭ sûntŭ datorŭ dumitale?.. Ioniţă, cu ochiĭ privindŭ p'acestŭ domnŭ, desfăşură chârtia fără să se uite la dênsa, étă, domnule, chiar înscrisulŭ dumitale pentru 50 galbenĭ, pe cari o să mi 'ĭ plătescĭ că amŭ mare nevoe acuma.

Baronulŭ părea unŭ minutŭ că întunecă faça şi este surprinsŭ de mirare, apoĭ cu unŭ chipŭ ironicŭ:

— Nu veḑĭ că nu e nimicŭ în astă chârtie? rĕs-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

punde acesta rîdêndŭ cu unŭ hohotŭ maĭ mare decâtŭ celŭ de la grădina Varembergŭ şi de la capulŭ Poduluĭ-Mogoşóeĭ. Ioniţă se uită, şi 'n adevĕrŭ crede că 'lŭ înşală vederile: — cum se póte? adaoga elŭ essasperatŭ uitându-se la astă chârtie.

— Dumnéta visezĭ, domnule Ioniţă, îĭ ḑice acela cu unŭ tonŭ batjocuritorŭ, se vede că amorurile dumitale!..

— Nu visezŭ, domnule, dérŭ se póte că chârtia acésta!.. Şi elŭ aci fiindŭ ameţitŭ câtŭ numaĭ putea vorbi, şi nesciindŭ ce să créḑă, repetă: îmĭ estĭ détorŭ 50 galbenĭ!.. se póte constata acésta prin jurămêntŭ, în lipsă de sinetŭ.

— Ce jurămêntŭ!.. adăogă baronulŭ, aĭ carte, aĭ parte, şi nimicŭ maĭ multŭ!

— Îmĭ veĭ da aceĭ 50 galbenĭ, domnule baronŭ?

— Nu 'ţĭ sûntŭ détorŭ, rĕspunde acesta, aĭ ḑisŭ că poseḑĭ înscrisulŭ meŭ.

Ioniţă creḑu unŭ minutŭ să încerce prin rugăminte a îndupleca inima astuĭ omŭ, a 'ĭ atinge consciinţa.

— Adevĕratŭ vĕḑŭ cu destulă mirare că înscrisulŭ ce 'lŭ aveamŭ este perdutŭ. Se vede că diavolulŭ, ca să aibă clientelă, ómenĭ certându-se, scie să prefacă înscrisurile în chârtie albă? Ênsă e pré adevĕratŭ, sciĭ că te amŭ împrumutatŭ cu acestĭ banĭ în duouĕ rânduriĭ, şi 'mĭ aĭ datŭ înscrisŭ pentru eĭ? Eŭ mĕ referŭ numaĭ la consciinţa dumitale, te lasŭ să judecĭ singurŭ, îţĭ ḑicŭ că mĕ aflu pe marginea rîpeĭ a definitiveĭ mele ruinărĭ şi chiar la marginea mormêntuluĭ, degradatŭ şi desonoratŭ pentru uă sumă de 200 galbenĭ ce sûntŭ datorŭ să restituiŭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Statuluĭ în terminŭ de treĭ ḑile. Aibĭ dérŭ compătimire! aduţĭ aminte amiciţia nóstră şi binele ce vi l'amŭ făcutŭ de multe orĭ! Unde e sântulŭ nume de amiciţie care mi 'lŭ punéĭ tot-d'auna înainte, décă noĭ nu ne ajutămŭ, nu ne facemŭ bine unulŭ altuia?.. în ce constă fapta umană ce se recomandă la Crestinĭ? şi maĭ alesŭ chiarŭ titlulŭ dumitale de nobleţe te obligă la acésta...

— Afurisitŭ jidovŭ! bombăni de la uă parte personagiulŭ care urmăria în tóte locurile pe acestŭ omŭ, jidanŭ din Lechia şi Finlanda, se dă aicĭ de nobilŭ cu titlulŭ de baronŭ!.. Cine 'ĭ a vĕḑutŭ actulŭ de nascere?..

Baronulŭ tăcea, Păculescu asemenĭ tăcea uitându-se la ambiĭ diferenţĭ şi ascultându vorbele lorŭ cu luare aminte. Totulŭ ce scia şi de care era pré încredinţatŭ, era că Ioniţă nu va minţi, are fondŭ de caracterŭ, şi că numaĭ viciurile sociale, réoa luĭ adunare îlŭ strica.

Ioniţă creḑu că va fi bine să 'lŭ lase unŭ minutŭ ca să se gôndéscă, póte consciinţa străinuluĭ va fi atinsă prin consiliile date de amiculŭ seŭ Păculescu. Luĭ îĭ veni atuncĭ în minte unŭ bancherŭ, căruia de multe orĭ 'ĭ a făcutŭ serviciĭ la cancelerie. Ḑise către Păculescu să se întêlniască puçinŭ maĭ târḑiŭ; şi elŭ alergă glonţŭ să găsiască p'acelŭ cămătarŭ acasă.

Bancherulŭ cămătarŭ era pré cu voe bună în aparinţă vĕḑêndŭ că intră la elŭ junele funcţionarŭ; era voiosŭ, rîḑêndŭ şi tocmaĭ se ocupa să acaţe unŭ afişŭ de theatru pe părete.

— Bunŭ venitŭ, amice! ḑise acesta către junele ce intră şi care avea unŭ aerŭ schimbatŭ: se cunoscea din ne-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

gligența legăturei seale de la gûtŭ și pĕrulŭ seŭ nefrisatŭ că uă grije îlŭ preocupa. Dérŭ ce mai facĭ D-ta? nu te amŭ vĕdutŭ de multŭ? orĭ n'aĭ fostŭ aicĭ?— Da, amŭ lipsitŭ pentru vre uă 12 ḑile, amŭ mersŭ pênĕ la Sibiiŭ. — Dér ce aĭ făcutŭ acolo? E unŭ oraşŭ plăcutŭ Sibiiulŭ? sciŭ că amŭ fostŭ în véra anuluĭ trecutŭ cu uă soră a mea; amŭ petrecutŭ fórte bine acolo.

Luĭ Ioniță par'că i se turbură ochiĭ și creeriĭ auḑindŭ de frumósa petrecere de la Sibiiŭ. Luĭ cu tóte acestea îĭ ardea să vie mai curêndŭ la scopŭ, să facă bancheruluĭ propunerea sea...

— Duouĕ sute de galbenĭ, rĕspunse cămătarulŭ rĕdicându-şĭ sprâncenile în susŭ și calculându, este cam anevoe de găsitŭ astă-ḑĭ. E procentu 35 la sută pe anŭ, care în totalŭ face 270 galbenĭ pentru suma ce o cerĭ D-ta. Îmĭ pare rĕŭ că sûntŭ încurcatŭ, nu poțiŭ să vĕ promitŭ acestŭ împrumutŭ, sûntŭ încurcatŭ!..

Dérŭ, domnule, adăogă Ioniță, căruia i se rĕdicase sângele în faţă, pentru acéstă sumă garantezŭ cu casa părintéscă care este proprietate a sori-mi, ea va subscrie împreună cu cumnatulŭ meŭ, mĕ angagezŭ a vĕ da leafa mea pentru unŭ anŭ, și amiciĭ meĭ vorŭ garanta toţĭ pentru mine, că în terminŭ de unŭ anŭ veţĭ fi achitatŭ... Vĕ rogŭ să nu fiţĭ la vre uă îndoială, voiŭ fi essactŭ la plată; și afară d'acésta amiciţia și recunoscinţa mea pentru D-ta va fi una din détoriile mele cele mai sânte. Vĕ voiŭ asculta în orĭ ce și 'n ce 'mĭ veţĭ ordona!..

— Aşa e, respunde bancherulŭ, vĕ cunoscŭ fórte bine, dérŭ îmĭ pare pré rĕŭ, nu potŭ!.. sûntŭ încurcatŭ!..

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Şi bancherulŭ rĕspunzêndŭ acestea stătea cu spatele către funcţionarŭ arangêndŭ nisce cărţĭ pe uă mescióră de lêngă feréstra cameriĭ seale. Ioniţă înţelegêndŭ câte batŭ césurile în acestŭ respunsŭ atâtŭ de rece alŭ cămătaruluĭ, luă pălăria, salută şi eşi.

— La revedere, amice! adăogă bancherulŭ juneluĭ cândŭ închise uşa eşindŭ.

Ioniţă grăbi să găsiască pe Păculescu cu détorniculŭ seŭ unde îĭ lăsase, dérŭ eĭ plecaseră. Elŭ umblă ca unŭ turbatŭ şi maĭ multŭ nebunŭ. Ce se va face? cum o să iasă din acésta încurcătură?.. Se decise d'uă cam-dat să mérgă să declare surorei seale cele întêmplate şi s plângă dinaintea eĭ nefericirile ce i le a produsŭ neso cotinţa şi greşélele seale de maĭ de multŭ. Dér érăşĭ s opri zicêndŭ: ce mĕ va folosi că voiŭ plânge? ce póte să facă uă biată femeie care urméză să întrebe pe soţiulŭ eĭ? aicĭ e chestiune de banĭ cari cată să restituĭ guvernuluĭ în timpŭ de treĭ zile. O să cautŭ, o să alergŭ pretutindeniĭ, mĕ voiŭ ruga şi mĕ voiŭ târâ pe la toţĭ, nu voiŭ fi înturnatŭ acasă pênĕ cândŭ nu voiŭ găsi ce-va; o! Dumnezeule! grozavă sórtĕ e cândŭ aĭ nevoe să te rogĭ de alţiĭ!.. Dérŭ cu acestŭ baronŭ, ce felŭ s'a 'ntêmplatŭ să péră înscrisulŭ seŭ de la mine? lucru ciudatŭ mi se pare şi neauzitŭ êncă, unŭ înscrisŭ să 'lŭ găsescŭ chârtie albă?.. cevaşĭ ne-maĭ auzitŭ pênĕ astă-zĭ!..

De prânsŭ elŭ se duse la Brenerŭ, alăturĭ cu hanulŭ Stavropoleosŭ, ş'aci nu găsi pe cine căuta.

Séra se da uă representaţiune la theatrulŭ vechiu. Era ultima, în acestŭ anŭ, a opereĭ italiane, sub direcţiunea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Samsoni. Logele erau tóte date; oficerii ruşi umpleau parterulŭ precum şi câţi-va turcĭ din statulŭ majorŭ alŭ luĭ Omer-paşa.

Ioniţă nu se amăgi de locŭ că va găsi la theatru pe omulŭ seŭ.

Adevĕratŭ că celŭ d'âmtêiŭ care a deschisŭ uşa theatruluĭ pênĕ cândŭ nicĭ luminile nu se aprinseserĕ a fostŭ ţisulŭ baronŭ.

Ne-fiindŭ êncă nimenĭ alţiĭ, era însoţitŭ ca de umbra sea de personagiulŭ despre care amŭ maĭ vorbitŭ. Baronulŭ în acea sĕră se afla cam tristŭ şi preocupatŭ; elŭ avea aerulŭ unuĭ omŭ îngrijiatŭ, preumblându-se de colo pênĕ colo în sala bufetuluĭ, spre drépta intrăreĭ în theatru, cufundatŭ în cugetărĭ şi par'că busele seale mişcaŭ ţicêndŭ óre-cari vorbe încetŭ. Alŭ duoilea personagiŭ, celŭ cu nasulŭ mare, rĕmăsese afară la uşa bufetuluĭ. Momulo, êntreprenorulŭ saleĭ theatruluĭ şi bufetarŭ, trecea din sala parteruluĭ la ceea a bufetuluĭ, să dea ordine băeţilorŭ seĭ de serviciu, să fie tóte în ordine şi bună stare: dulceţurile, îngheţata şi totŭ bufetulŭ.

Lumea începuse să vie, civilĭ şi militarĭ; luminile erau aprinse, sala se umplea de spectatorĭ, musica începu să cânte şi cortina se redică: se represiuta Bărbierulŭ.

La 'ntre-actulŭ alŭ duoilea, sala bufetuluĭ fusese maĭ plină, fumul de la ţigărĭ se 'nveluia ca nisce nuorĭ. Tocmaĭ sosesce şi Ioniţă N... cu amiculŭ seŭ Păculescu.

Baronulŭ schimba vorbe cu unŭ rusŭ. Étă ce 'ĭ ţicea acesta căutândulŭ de susŭ pênĕ josŭ cu ochiĭ şi cu ţigara 'n gură aprinsă:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Ce 'ţĭ aĭ făcutŭ nevasta, că mi se pare că te însuraseşĭ? îlŭ întrebă oficerulŭ rusŭ.

— M'amŭ desfăcutŭ, respunde acela, amŭ maĭ lepădatŭ încă treĭ femeĭ afară de dênsa, şi acum iaŭ o a cincilea.

— Ce Satana! n'eĭ voi dóră să aibĭ ca Omer-paşa unŭ haremŭ? îĭ observă rusulŭ.

— Cine scie, se póte şi asta! respunde acela cu unŭ tonŭ părêndŭ că glumesce, ênsă surisu-ĭ era uă rênjire.

— Aĭ fostŭ pré stricatŭ, dreptŭ să ţĭ spunŭ! adăogă oficerulŭ înturnându-ĭ spatele şi murmurându injurieĭ: heĭ! fiŭ de câine!..

— Bună séra, domnule! se adresă Ioniţă către acela creḑŭ că te-aĭ gônditŭ de ajunsŭ, o să 'mĭ daĭ aceĭ 5 galbenĭ? îmĭ veĭ face unŭ mare bine acum.

— Da, aşa creḑŭ şi eŭ, adăogă Păculescu adresându-se către acela, cată să ajutămŭ pe unŭ confrate, maĭ alesŭ că D-ta îĭ eştĭ détorĭ aceştĭ banĭ!

— D-vóstră pe semne visaţĭ, rĕspunde preocupatulŭ baronŭ, se aruncă numaĭ aşa baniĭ cândŭ se pune cine-va în spinarea unuĭ omŭ să 'ĭ ḑică: îmĭ eştĭ détorŭ? Lăsaţimĕ în pace cu prieteşugulŭ şi cu flécurile D-vóstră!..

În acestŭ timpŭ orchestra suna şi oficeriĭ ruşĭ fuseră ceĭ d'âintêĭ cari se depărtaseră de la bufetŭ. Voi atuncĭ să plece şi baronulŭ. Ioniţă se pune înaintea luĭ şi îlŭ opresce ḑicêndu-ĭ:

— Îmĭ eştĭ détorŭ, domnule! îmĭ veĭ plăti? amŭ avutŭ înscrisŭ de la D-ta!..

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Nu sûntŭ détorŭ nimica, arétăţĭ înscrisulŭ? e uă plăsmuire ce ḑicĭ acolea!

— Înscrisulŭ!.. înscrisulŭ!.. îngâna junele fără a sci ce să maĭ rĕspunḑĕ.

— Ţi l'a luatŭ acestŭ domnŭ, din portofoliŭ, cândŭ l'aĭ fostŭ dăsatŭ pe masa de jocŭ la doctorulŭ arabulŭ, amŭ fostŭ eŭ de faţă, amŭ vĕḑutŭ cu ochiĭ, derŭ nu sciamŭ ce lucru era, încredinţezŭ eŭ d'acésta prin jurământŭ!.. respunde repede şi apărêndŭ d'uă-dată ca uă năluca acelŭ care se totŭ ţinea pe urmele omuluĭ acesta.

Baronulŭ îngălbeni la faţă şi apoĭ se roşi, ochiĭ seĭ scînteiaŭ de mânie.

— Îţĭ voiŭ rupe nasulŭ ţie, să te învĕţŭ minte, respunde baronulŭ către denunţătorulŭ seŭ.

— Aşa, domnule? aĭ furatŭ înscrisulŭ şi mi l'aĭ înlocuitŭ cu uă chârtie nescrisă care amŭ găsit-o în portofoliu?..

— Sûnteţĭ nisce mişeĭ! rĕspuude celŭ tractatŭ ca hoţŭ

— Eştĭ unŭ tâlcharŭ, aĭ auḑitŭ? adăogă Ioniţă desperatŭ, să daĭ acumŭ îndată baniĭ 50 galbenĭ, că de unde nu, te strângŭ de gûtŭ aci ca pe iuda!

— Încetŭ, încetŭ, Ioniţă! aibĭ pacienţă, ḑise Păculescu camaraduluĭ seŭ, potolesce-te, să nu se facă scandalŭ!..

— Aşa, înscrisulŭ l'a furatŭ D-luĭ, repetă êncă uădată denunţătorulŭ celuĭ care rĕmăsese ca înlemnitŭ la câte se petrecură, heĭ! heĭ! şi altele o să se maĭ afle!..

— Să numerĭ baniĭ domnule, ḑise Păculescu cu flegmă.

— Acumŭ chiarŭ, nu veĭ eşi d'aicĭ pênĕ nu veĭ numĕra acéstă sumă!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Acela, ca să pótĕ ḑice ce-va contra antagonistuluĭ seŭ, adaose cu rĕutate:

— Te aĭ purtatŭ şi altă dată ca unŭ miserabile, ḑise baronulŭ, mĭ aĭ luatŭ femeia cu ipocrisie şi cu masca de amicŭ, sciĭ D-ta ce-felŭ aŭ mersŭ lucrurile?

— A! domnule! observă Păculescu acestuĭ omŭ. E pré multŭ!..

— Amŭ creḑutŭ, adaose Ioniţă cu tonulŭ seŭ celŭ francŭ, să nu maĭ atingemŭ acéstă córdă care resună scandalŭ şi ruşine pentru D-ta; dérŭ pentru că o ḑicĭ, pentru că singurŭ o voescĭ, cată să o declarŭ aci de faţă şi cu alţĭ ómenĭ; pentru nefericirea şi ruina mea m'aĭ introdusŭ singurŭ la acea fiinţă perdută şi 'mĭ aĭ ḑisŭ: este uă străină, ia-o déca îţĭ convine!.. Aĭ împlinitŭ atuncĭ şi în urmă unŭ faptŭ, domnule baronŭ, care nu te recomandă bine, orĭ ce omŭ care va avea câtŭ de puçinŭ caracterŭ n'ar fi făcutŭ acésta, şi maĭ spuĭ că eştĭ nobilŭ?.. Asta e titlulŭ dumitale?.. şi după tóte mĕ şi furĭ?.. Eştĭ unŭ mişelŭ, auḑĭ, celŭ maĭ degradatŭ omŭ, celŭ maĭ tâlcharŭ care amŭ cunoscutŭ!..

— Ioniţă!... domnule!.. Păculescu se adresă către eĭ amênduoĭ... Să rĕspunḑĭ baniĭ şi să înceteze cérta, ḑise Păculescu celuĭ numitŭ baronŭ.

— Nu, dumnéluĭ m'a insultatŭ, îmĭ va da séma despre acésta.

— Orĭ cândŭ şi cum veĭ voi! adăogă junele aprinsŭ.

— Chiarŭ mâine diminéţă, rĕspunde acela, cautăţĭ marturĭ şi fiĭ pregătitŭ; déca n'aĭ arme, îţĭ voiŭ da eŭ... Tre-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

bue să 'ţĭ daŭ uă lecţiune dumitale ca să te învĕţŭ minte, eştĭ tinĕrŭ êncă..

— Fie! priimescŭ!...

— Mâine diminéţă!..

— Cu ce-felŭ de arme vreĭ? cu pistóle? sûntŭ pregătitŭ.

— La duouĕ-ḑecĭ şi cincĭ de paşĭ ne vomŭ bate.

— Priimescŭ şi la treĭ, rĕspunde Ioniţă.

— La şése ore de diminéţă, lîngă grădină la şosea!

— Pré bine, ţine, na acésta! şi mâine de diminéţă să te afli la Capulŭ-poduluĭ la şosea!.. În lipsă de mănuşe Ioniţă scóse uă batistă cu care lovi pe baronulŭ în ochĭ. Alessandre, îmĭ veĭ fi marturŭ!.. Mâine de diminéţă, auḑĭ, la 6 ore să viĭ? că alt-felŭ, adaose junele către acelŭ omŭ adversarulŭ seŭ, alt-felŭ te pălmuescŭ unde te voiŭ găsi!..

— O să te 'nvĕţŭ eŭ!.. rĕspunse celŭ atacatŭ, săltându-ĭ peptulŭ şi cu faça cândŭ roşie, cândŭ galbenă ca turta de céră.

Amŭ ḑisŭ că sala bufetuluĭ se deşertase. Nimenĭ din ceĭ ce se afla în sala theatruluĭ nu scia de cele ce se petrecuse afară. Nu eraŭ de-câtŭ băeţiĭ bufetarĭ cari rĕmăseseră cu gurile căscate uitându-se la ceĭ cari se certaŭ. Câtŭ despre êntreprenorŭ, era indiferentŭ, căuta numaĭ trebile să 'ĭ mérgă bine; d'aceea de la începutŭ elŭ eşise afară, să nu auḑă, să nu véḑă, pênĕ nu ajunseră lucrurile la seriosŭ.

Câtŭ despre Ioniţă, se aseměna acum cu şérpele care caută mórte. Maĭ bine ar' fi voitŭ să fie mortŭ, ajunsŭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

uă-dată la culmea ruineĭ şi desonóreĭ ce'lŭ ameninţa. .

. . . . . .

În nóptea aceea, în acea nópte chiarŭ, treĭ indivíḑĭ, cu pălăriĭ trase peste ochĭ, avêndŭ unŭ aspectŭ fiorosŭ, în întunericulŭ profundŭ alŭ nopţiĭ, înarmaţĭ cu pumnale, şi de cari se ḑicea că purtaŭ la eĭ snopurĭ de chiăĭ, pentru a deschide uşĭ, şervete muiate în cocă, pentru a sparge geamurĭ fără să facă sunetŭ, scărĭ de sfóră pentru a escalada murĭĭ pênĕ la ferestrele caselerŭ, câteşĭ treĭ pândiaŭ, prin şanţurile de la Cismigiŭ, ca să atace în cale pe Ioniţă cândŭ se va înturna târḑiu acasă. În adevĕrŭ cu cincĭ minute elŭ apucase de trecuse p'acolea, pênĕ a nu veni aceĭ indivíḑĭ. Eĭ adăstară maĭ multŭ timpŭ, şi vĕḑêndŭ că nu se arată de nicăirea omulŭ ce'lŭ aşteptaŭ, plecară despre ḑiuă, după nisce operaţiunĭ ale lorŭ... Unulŭ dintre acestĭ indivíḑĭ era croitorulŭ despre care s'a maĭ vorbitŭ, celŭ d'ălŭ duoilea, unŭ ungurŭ din mahalaoa: Livedea-gospodi, şi alŭ treilea era ênsusĭ acela ce avea interesŭ să se scape de persóna acestuĭ june, era baronulŭ celŭ cu numele!..

XII.

Ideea cu care a duoa-ḑi se deşteptă din aşternutŭ fu că 'n viaţa-ĭ a făcutŭ bine la maĭ mulţĭ ómenĭ, şi acum cândŭ elŭ are cea maĭ marc nevoe, în locŭ să 'lŭ auḑă cine-va şi să 'lŭ mângaie, este provocatŭ la unŭ duelŭ,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ce a fostŭ silitŭ să 'l priimiască, curatŭ cum ḑice ḑicătórea cea bĕtrână: dupĕ mórte şi calŭ de ginere!..

Heĭ! bine, fie dĕrŭ!.. Se sculă fórte de diminéţă junele nostru, se premeni, se îmbrăcă, se dichisi, şi întêia grijă 'ĭ a fostŭ să ia pistólele cari eraŭ pregătite cu plumbĭ şi cu pulbere deajunsŭ. Cândŭ să trécă pragulŭ uşeĭ, se 'nturnă şi se vĕḑu în oglinda cea mare din perete, că era bine învestitŭ şi frumosŭ la obrasŭ ca unŭ ginere în luna florilorŭ. Elŭ ş'aduse aminte că uniĭ căpitanĭ, în ḑiua sângeróseĭ lupte, grămădiră pe dênşiĭ tótă strălucirea uneĭ marĭ toalete.

Dĕrŭ unde 'ţĭ sûntŭ inemiciĭ, băete Ioniţă? şi care e bătălia cea sângerósă imaginată de tine? — Cine scie mĕ maĭ întornŭ eŭ astă-ḑĭ?.. şi să plecŭ fără să ḑicŭ sori-mi nicĭ uă vorbă? fără măcarŭ să o îmbrăţişeḑŭ? îşĭ ḑicea elŭ în sine.

Zinca în aceste momente se ocupa plivindŭ nisce florĭ ce eraŭ plantate pe dinaintea caseĭ; se sculase, dupĕ cum era obicnuită, fórte de diminéţă. Ea vĕḑêndŭ pe frate-seŭ că ese aşa de diminéţă se miră ca de unŭ lucru ce era afară din obiceiurile seale, lăsă plivitulŭ florilorŭ şi veni înaintea luĭ suriḑêndŭ şi cu duoĕ rose în mână. — Dĕrŭ ce póte fi iubite frate, că te-aĭ sculatŭ astă-ḑĭ aşa de diminéţă? aŭ n'aĭ pututŭ să dormĭ de niscaĭ-va vise urîcióse? şi aḑĭ nópte aĭ venitŭ fórte târḑiŭ?.. Dĕrŭ mĕ rogŭ noĭ sûntemŭ în dreptŭ să 'ţĭ ceremŭ socotéla dumitale? Ce felŭ de cavalerŭ galantŭ estĭ D-ta să lipsescĭ séra cândŭ te aştéptă nisce visite pré plăcute acasă? — Amŭ fostŭ eŭ aséră visitatŭ?.. Cine era?..

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Ia ghicesce! ia ghicesce! îlŭ întrerupse Zinca cu aerulŭ eĭ voiosŭ. Sciĭ cine a fostŭ la mine şi a şeḑutŭ pêně cândŭ era trecute de 12?.. Cleopatra cu mama eĭ, cari dorescŭ să te véḑă, că nu te-aŭ věḑutŭ de cândŭ te aĭ întornatŭ. Lucrurile, iubite frate, ş'aŭ întorsŭ cursulŭ lorŭ în favorulŭ dumitale: şi fata şi părinţiĭ acum dorescŭ alianţa cu D-ta. Cu chipulŭ acesta, frate, cândŭ nu se însóră cine-va pentru simţimente, se însóră pentru banĭ!.. — Ce prostie să se însóre cine-va numaĭ pentru banĭ! pentru interesŭ!..

— Pentru că aşa merge lumea, iubite frate, nu putemŭ face altminteri; tu nu veḑĭ că acum merge lumea pe dosŭ!.. Ş'apoĭ Cleopatra a fostŭ din copilărie împeţita ta, tu aĭ iubit-o pré multŭ şi ea pe tine! Acum să se dea uneĭ lungĭ uitărĭ totulŭ ce s'a petrecutŭ şi unuia şi altuia, şi să căutaţĭ ca să vĕ faceţĭ fericiţĭ în viitorŭ! — Adevěratŭ, ḑise Ioniţă cu inimă óre cum înduioşită, Cleopatra are unŭ sufletŭ de angelŭ! — Da, repetă Zinca ca uă soră maĭ mare, Voĭ v'aţĭ iubitŭ ca copiĭ, cată să vĕ iubiţĭ şi să trăiţĭ pêně 'n adêncĭ bětrâneţe!..

— Dérŭ, iubită soră, dumnéta sciĭ de procesulŭ care mĕ ameninţă să fiŭ închisŭ şi degradatŭ pêně la ruină complectă?..

— Aşa sûnteţĭ voĭ astia cari n'aveţĭ inimă să vedeţĭ capětulŭ nenorocireĭ de care singurĭ v'aţĭ legatŭ la începutŭ. Eĭ ce este cu procesulŭ teŭ?.. să numerĭ baniĭ şi eştĭ scăpatŭ. Socoţĭ că eŭ, sora-ta, amŭ încetatŭ d'a cugeta la acésta ḑiua şi nóptea? n'amŭ făcutŭ eŭ totulŭ pentru ca să potŭ să te ajutŭ? Nu sciĭ că timpulŭ câtŭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

aĭ fostŭ în călĕtorie l'amŭ întrebuinţatŭ lucrândŭ într'acésta: m'amŭ apropiatŭ şi m'amŭ înţelesŭ cu arendaşulŭ, părintele Cleopatreĭ, pentru zestrea ce voesce să dea fiiseĭ. Câtŭ despre mamă şi fiica eŭ amŭ adusŭ aşa de bine lucrurile că tóte cele trecute rĕmânŭ uitate, şi dênsele ţinŭ pré multŭ la persóna şi numele tĕŭ...

Ioniţă într'acestea, temêndu-se ca nu cum-va soră-sea să scie ce-va de cestiunea dueluluĭ seŭ, să 'ĭ pue pedicĭ d'a putea merge la ora ficsată, ascunse cu îngrijire pachetaşulŭ cu pistólele în largulŭ posunarŭ de la gheroculŭ seŭ negru, şi ca să depărteze orĭ ce prepusŭ din mintea eĭ, i se arătă cu unŭ aerŭ plinŭ de voe bună şi maĭ alesŭ recunoscătorŭ de bine facerile cu care ea îlŭ acoperise tot-d'ana.

— O! scumpă şi nepreţuită soră! cu ceea ce D-ta facĭ pentru mine te aĭ arĕtatŭ maĭ presusŭ de orĭ ce creatură: eştĭ unŭ modelŭ de mamă, unŭ tipŭ de uă soră înţeléptă, pe care eŭ n'am avutŭ prudenţa a o asculta ş'a o înţelege maĭ dinainte. Cu tóte astea îţĭ mulţiămescŭ, îţĭ mulţiămescŭ din tótă inima! Şi elŭ întinse braţele d'aĭ manifesta simţimêntulŭ afecţiuneĭ ş'alŭ recunoscinţeĭ strângênd-o la inima sea. Atunci adăogă elŭ în sine: nimicŭ în lume ca unŭ frate şi uă soră!.. O Dumneḑeule! n'amŭ sciut-o la începutŭ!..

— Eĭ bine, eştĭ aşa de frumosŭ astă-ḑĭ, că o să placĭ cu deosebire Cleopatreĭ cândŭ te va vedea. Unde te ducĭ aşa de diminéţă?.. Rĕmâĭ acasă, că maĭ pe urmă să mergemŭ amênduoĭ să visităm pe arendaşŭ şi familia sea.

Încurcatŭ şi fără a sci ce să rĕspunde, Ioniţă arĕta

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

dându din umerĭ şi făcându pe soră-sea să înţelégă că are uă neapărată nevoie să iasă, că trebue neapăratu să fie de diminéţă afară... Elŭ 'ĭ ar' fi ḑisu că onórea sea este în jocu; dérŭ cum va face pe biata femeie să înţelégă, pré sinceră şi îndestulŭ de bună soră, ca să 'lŭ lase să se ducă a se ucide cu uă liftă vagabondŭ?..

— Trebue să esŭ, dragă soră, ḑise elŭ.

— Dér să te întorni curându, căci este bine să facemŭ visita ce amŭ ḑisu. Să fiĭ aicĭ pêne la timpulŭ meseĭ; nu întârḑia, auḑĭ?..

Ioniţă înduioşitŭ precum ḑiserămŭ de presinţa şi vorbele surorei seale, cu atâtŭ era maĭ mare durerea-ĭ că nu putea să 'ĭ declare adevĕrulŭ; cine scie pêne la timpulŭ prânsuluĭ va maĭ trăi?..

— Astă-ḑĭ dérŭ, repetă Zinca, astă-ḑĭ, saŭ celŭ multŭ pêne mâine diminéţă, arendaşulŭ va numĕra uă parte din zestrea ficeĭ seale. Fiĭ omŭ, celŭ puçinŭ cu împregiurarea asta Ioniţă!.. fiĭ bărbatŭ!..

Elŭ eşi cercându măcarŭ în fundulŭ inimeĭ seale uă lacrime de remuşcare că n'ascultatŭ de la începutŭ bunele consiliĭ ale surori-si.

Trecu grabnicŭ la şoséoa de la Capulŭ-poduluĭ.

Era êncă pré de diminéţă; sórele întârḑiindŭ subt unŭ nuorŭ uşurelŭ, care se întindea despre rĕsăritŭ spre miaḑă-nópte, nu putea pătrunde cu razele seale pădurea şi grădina din întinsa şosea, cari sûntŭ atâtŭ de plăcute de privitŭ dimineţile în luna luĭ maie. Nu era êncă nimenĭ. Ochiulŭ nu 'ntêmpina de-câtŭ vre uă câte-va femeĭ viindŭ cu lapte de la Băneasa şi câte-va căruţe cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

lemne ce trecéŭ liniştite cu vitele şi cu buniĭ ţereanĭ pe delăturĭ.

Ioniţă, după ce făcu uă voltă prin miḑlocuḷŭ grădineĭ, se opri în şosea dinaintea basinuluĭ, să pótĕ vedea pe vre unuḷŭ viindŭ din ceĭ cari 'ĭ aştepta. Dérŭ nu vĕḑu pe nimenĭ. — Este ĕncă de diminéţă; celŭ puçinŭ Alecu cată să sosiască ântêĭ? Şi elŭ nu se înşelă, cŏcĭ, pe cândŭ sta dinděretuḷŭ basinuluĭ, întocmaĭ ca unŭ punctŭ la orizonte, Alecu Păculescu trecuse în susŭ de barieră, şi se vĕḑură amênduoĭ de departe.

— Elŭ n'a venitŭ?.. întrébă Păculescu pe Ioniţă care sta cu cele duoue rose ce i le dase soră-sea, puse la butoniera gheroculuĭ la peptŭ, şi 'şĭ ţinea mâinile la spate. — Cine? întrebă acesta. — Adversaruḷŭ teŭ, pentru cine amŭ venitŭ noĭ aicĭ? — E aprópe uă jumĕtate oră de cândŭ aşteptŭ aci şi n'amŭ vĕḑutŭ nicĭ unŭ puiŭ de omŭ decâtŭ ţerénĭ cari i 'ntêlnişĭ trecêndŭ în josŭ. — Heĭ! heĭ! déca vomŭ sta multŭ aci şi nu va veni, mi se pare că domnuḷŭ acesta va fi nu numaĭ pălmuitŭ, după cum i aĭ promis-o erĭ, dérŭ mănâncă trântélă de la mine, cŏcĭ îşĭ rîde de noĭ amênduoĭ.

— Este unŭ tâlcharŭ! adăoga întărîtatŭ Ioniţă scoţêndu-şĭ batista să 'şĭ stérgă fruntea. Aşa se légă pĕcatuḷŭ şi calamităţile de omŭ: maĭ ântêĭ prin uă rea cunoscinţă, ca ş'acestuia de care vorbimŭ; elŭ te încurcă prin viciu şi pasiunile seale în altele şi maĭ rele; fiindŭ în relaţiune cu dênsuḷŭ te consilie reŭ, te esploatéză, te pune în relaţie cu fiinţe perdute, cari ş'acestea te jăfuescŭ şi te desonoréză; îţĭ cere banĭ cu împrumutŭ; după ce îlŭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

împrumuță îți întórce spatele, îți fură înscrisulŭ, saŭ ți 'lŭ tăgăduesce; cândŭ îĭ cerĭ baniĭ, te tratézăde smintitŭ, te insultă, te provócă, și apoĭ cauțĭ să eșĭ la capulŭ Podului-Mogoșóeĭ, să arețĭ că aĭ inimă și caracterŭ; și cândŭ aci, poftimŭ! așteptămŭ, și pe cine s'așteptțĭ, că nu vine nimenĭ?.. Unde dérŭ e domnulŭ care erĭ vorbia așa de mare și ḑicea să 'mĭ dea uă lecție să mĕ învețe să trăescŭ? Recunoscŭ greșelele mele, amice Păculescu, recunoscŭ calea cea reŭ alésă pe care amŭ umblatŭ: servéscă de essemplu junimeĭ care nu trebue așa lesne să se amăgiască!..

Păculescu rĕmâne cu capulŭ în josŭ fără a rĕspundi nicĭ uă vorbă la tóte acestea.

Eĭ plecară spre stânga șoseleĭ ca să maĭ umble puçinŭ, și 'n acestŭ timpŭ, déca vorŭ veni adversarulŭ și secondanțiĭ ce 'ĭ aștepta, unŭ semnalŭ din marginea aleiuluĭ îĭ va anunța că sûntŭ acolo. Eĭ făcură a detuna estremitatea cea maĭ depărtată a aleiuluĭ prin descărcarea a duoue țeve a armeĭ. Rĕsunetulŭ se întinse fórte departe în miḑloculŭ câmpieĭ și unŭ ecboŭ redublă detunarea. De aci se înturnară érăși dinaintea basinuluĭ creḑêndŭ că ceĭ așteptațĭ vorŭ fi venitŭ. Dér nimenĭ êncă, nicĭ unŭ omŭ care s'ar' fi interesatŭ de dênșiĭ, afară de servitoriĭ grădineĭ, măturătoriĭ șoseleĭ și câțĭ-va trecătorĭ ce începuseră a circula în diferite direcțiunĭ. Cu câtŭ timpulŭ înainta și se făcea maĭ mare circulația, cu câtŭ se întêrḑia, duelulŭ ar' fi fostŭ peste putință să se efectueze între aste persóne, cu nisce numeroși spectatorĭ cari se înmulțiaŭ din ce în ce pe șosea. Câtŭ maĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

umblară p'împregiurulŭ aleiuluĭ, câtŭ vorbiră şi se totŭ uitară în direcţiunea barierei să véḑă vine cine-va, orele eraŭ trecute de 9, cândŭ duelulŭ fusesc ficsatŭ la 6; prin urmare eĭ înţeleseră bine că sûntŭ traşĭ pe sfóră de domnulŭ acela baronŭ. — Să aşteptămŭ pênĕ la ḑece, ḑise Păculescu, şi déca nu va veni este semnŭ că acestŭ omŭ aştéptă să fie pălmuitŭ unde 'lŭ vomŭ întêlni. — Eŭ 'ĭ aşŭ sdrobi capulŭ cu arma acésta, respunse Ioniţă indignatŭ peste mĕsură; dupĕ ce că m'a furatŭ, acum 'mĭ arétă şi dispreţŭ cu acéstă purtare? Póte că voiŭ muri eŭ ca să scapc d'uă meritată pedépsă a mâinilor mele!.. Şi trecândŭ orele de ḑece, pe la ḑece şi ḑiumătate, acestĭ amicĭ se despărţiră, cu înţelegere ca éră să se întêlniască înaintea prânsuluĭ.

Păculescu pe unde a umblatŭ a şi întêlnitŭ pe antagonistulŭ luĭ Ioniţă, pe care cum l'a vĕḑutŭ îlŭ opri în drumŭ întrebându-lŭ: — Eĭ bine, domnule! se póte să nu viĭ la şosea la ora regulată cândŭ noĭ te amŭ aşteptatŭ pênĕ acum? singurŭ aĭ provocatŭ duelulŭ şi acuma îţĭ rîḑĭ de noĭ, orĭ că 'ţĭ e frică de nu vreĭ să viĭ?.. De ce nu plătescĭ baniĭ omuluĭ cari 'ĭ estĭ datorŭ şi să se stingă cértă?

— Aidea de! rĕspunde acesta cu unŭ aerŭ de ironie şi dispreţŭ: smintitulŭ ăla de Ioniţă N?.. nu mĕ puiŭ eŭ cu nebunulŭ! — Dérŭ te va pălmui unde te va găsi? — Să vedemŭ asta déca se pălmuescŭ ómeniĭ cum ḑicĭ! — Aĭ priimitŭ să te baţĭ în pistóle diminéţa la 6 ore la şosea? — Ţi amŭ spusŭ că este unŭ nebunŭ; eŭ nu mĕ înjosescŭ să amŭ duelŭ cu nebuniĭ şi disperaţiĭ. — Eĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

bine numĕră-ĭ banĭĭ cari 'ĭ eştĭ datorŭ; noĭ toţĭ scimŭ că te a împrumutatŭ. — Dérŭ să sciţĭ şi aceea că eŭ 'ĭ amŭ înapoiatŭ? ḑise poreclitulŭ baronŭ, cu unŭ aerŭ de aroganţă care trecea peste rĕscólă. — Dumnéta, domnule, aĭ de răfuială d'aicĭ înainte, în acéstă afacere, cu noĭ toţĭ amicĭĭ luĭ Ioniţă. — Sluga dumitale, domnule? rĕspunde acesta lăsându pe Păculescu cu espresiunea neterminată pe buse şi se depărtă. Păculescu alergă în direcţiunea unde creḑuse că ar' putea întâlni pe Ioniţă; ocasiune maĭ frumósă c'acésta cându vorŭ găsi eĭ să s reguleze cu domnulŭ acela?.. Cându îlŭ întâlni era pr târḑiŭ, pe la orele trecute de 12. — Asta e hoţŭ privileghiatŭ!.. ḑice Păculescu amiculuĭ seŭ după ce ĭĭ descrise ce felŭ a întâlnitŭ pe agresorulŭ seŭ şi ce respunsŭ 'ĭ a datŭ. Era arogantŭ la vorbă, obrasnicŭ în manierĭ şi batjocuritorŭ în surisu-ĭ. Déca aĭ fi regulatŭ astă-ḑĭ unŭ glonţŭ în capulŭ bătăiosuluĭ acesta, cine scie de ce nefericirĭ ar' fi scăpatŭ societatea! Eŭ amŭ prevederĭ, pênĕ mâine, veḑĭ tu, cine scie ce se va maĭ putea întêmpla, de aceea trebuea, trebuea sciĭ ce?.. Eŭ 'ĭ amŭ spus-o verde în ochĭ, că afacerea ta cu dênsulŭ de astă-ḑĭ înainte ne privesce pe noĭ uă sémă de junĭ românĭ, şi maĭ alesŭ să numere banĭĭ, că alt-felŭ nu scapă, te încredinţezŭ că nu scapă!.. La revedere acum Ioniţă! la revedere!.. că eŭ îmĭ iaŭ câinĭĭ pe séră şi mĕ ducŭ la vênĕtóre pênĕ mâine. — Nu vreĭ să viĭ cu mine să prânsimŭ? — Întârḑiŭ pré multŭ verişcane!.. — La revedere, iubite Păculescule! la revedere!.. Eĭ se despărţiră luându-şĭ ḑiua bună, şi Păculescu ca împinsŭ de unŭ in-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

stinctŭ, se înturnă de la câţi-va paşi înapoi, să 'l îmbrăţişeze şi să 'i strângă încă uă-dată mâna.

Ioniţă avea căutătura rĕtăcită fiindu-i ochiĭ turburĭ, busele 'i eraŭ învineţite şi palidŭ la faţă perdutŭ. Comedia care o jucase cu elŭ antagonistu-i, şi 'n cele din urmă despreţulŭ care i 'l'a arĕtatŭ, nu se potrivia nicĭ de-cum cu felulŭ caracteruluĭ seŭ. Elŭ medita în cugetu-i uă rĕsbunare meritată dupĕ conduita aceluia, şi 'şi frământa mintea că unde o să'lŭ găsiască maĭ curêndŭ.

Într'acestea sora luĭ, care se uita mereŭ în cale-i să 'l vĕdă venindŭ, îlŭ surprinde din aceste cugetărĭ vorbindu-i de la pórtă cu unŭ tonŭ de impunere:

— Frumosŭ! frăţiorule! frumosŭ te-aĭ putatŭ D-ta şi astă-ḑi! să mergĭ să te baţĭ în duelŭ fără ca să ne ḑicĭ nicĭ uă vorbă?..

— De unde o sciĭ D-ta? întrebă junele plinŭ de mirare că sora luĭ a pututŭ afla de împregiurarea asta.

— Mĭ a spusŭ cine a auḑitŭ cum v'aţĭ certatŭ astă nópte la theatru. Déca te ucidea? şi eŭ nu sciamŭ nimicŭ d'acasă?..

— Elŭ n'a venitŭ: m'a fácutŭ să 'lŭ aşteptŭ pênĕ acum!..

— Ci ducă-se în pustiiurĭ învêrtindu-se ca nuoriĭ şi urlândŭ ca câiniĭ, să nu 'i maĭ auḑimŭ de nume şi să nu se maĭ pomenéscă de urma luĭ!.. Dérŭ de ce D-ta să te ducĭ? observă Zinca cu óre care autoritate frăţineluĭ eĭ.

— Pentru că déca nu m'aşĭ fi dusŭ la locŭlŭ destinatŭ şi la timpŭ, dedeamŭ adversaruluĭ meŭ dreptulŭ să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

mĕ pălmuiască orĭ unde mĕ găsia, cândŭ acum e din contra...

— Cine? elŭ să te pălmuiască? elŭ? unŭ străinŭ pe care noĭ l'amŭ priimitŭ în casă? l'amŭ omenitŭ, l'amŭ ospĕtatŭ şi l'amŭ tractatŭ bine? Adevĕratŭ omulŭ rĕŭ şi din neamŭ prostŭ să cunósce dupĕ faptele luĭ!.. Acestŭ omŭ a fostŭ începutulŭ la tóte relele şi ruina ta. Elŭ 'ţĭ a intinsŭ tot-d'auna cursă, şi ca copilŭ ce aĭ fostŭ nu 'lŭ aĭ înţelesŭ; dérŭ eŭ nu m'amŭ înşelatŭ nicĭ de cum, din ţiua d'ântĕĭ cândŭ l'amŭ vĕţutŭ şi de câte orĭ a venitŭ la noĭ, amŭ ţisŭ că acesta este unŭ hoţŭ, totulŭ în purtarea luĭ mĕ încredinţa d'acésta! Dérŭ acum să vorbimŭ de D-ta, adăoga Zinca suriţêndŭ ca uă soră, érŭ cu ochiulŭ înfruntându-lŭ ca uă mamă ce observa faptele fiiuluĭ eĭ, ce creţĭ D-ta? cată să fiĭ certatŭ pentru ceea ce facĭ, şi amŭ eŭ tovarĕşŭ care să 'mĭ ajute să te certŭ... Cleopatro! iubita mea! chiămă Zinca pe astă tinĕră vĕduvă care se afla în casa cea mare cu mama eĭ, vino să 'mĭ ajuţĭ să judecămŭ şi să certămŭ pe Ioniţă pentru greşiala ce a făcutŭ!

Cum auţi elŭ că Cleopatra este aicĭ, puse iute pachetulŭ cu pistólele la uă parte, îşĭ luă pălăria din capŭ, petrecu cu degetile prin buclele pĕruluĭ seŭ pentru a le maĭ neteţi, şi se închiăiă la butoniera surtuculuĭ. Cleopatra apăru la chiămarea soreĭ luĭ, ênsă timidă cu roşaţa pe faţă şi cu ochiĭ lăsaţĭ în josŭ. Ioniţă îĭ ese înainte spre a o învita să şéţă: mĕ ertă amŭ fostŭ aşa de confusiatŭ, că nu 'mĭ făcuiŭ détoria eŭ maĭ ântĕĭ.

— Da, Ioniţă meritä să 'lŭ certämŭ noĭ, côcĭ a ple-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

catŭ astă-dĭ dimineţă, şi s'ar' fi pututŭ întêmpla ca nicĭ uă-dată să 'lŭ maĭ vĕdŭ, fără să'mĭ ḑică uă vorbă pentru ce se ducea.

— Cum? D. Ioniţă să 'şĭ pue în periclu viaţa?.. observă Cleopatra cu uă bunătate de sufletŭ ce 'ĭ era naturalĕ.

— Cândŭ cine-va n'are pentru cine să 'şĭ conserve viaţa, rĕspunde elŭ cu unŭ dublu sensŭ, ca Cleopatra să póte înţelege partea care o interesézĕ, merge maĭ iute înaintea morţiĭ...

— O! ce rĕtăcire! ce vorbe nemintóse aĭ ḑisŭ fratele meŭ! eŭ nu mĕ aşteptamŭ nicĭ uă-dată s'auḑŭ acésta de le tine...

— Pentru că, soro, D-ta nicĭ uă-dată n'aĭ suferitŭ ce amŭ suferitŭ eŭ şi nu ţi s'a 'ntêmplatŭ aceea ce mi s'a 'ntêmplatŭ mie!.. Cleopatra îlŭ privi cu ochĭ marĭ, dérŭ nu ḑise nimicŭ. Ea îlŭ asculta. —

— Şi d'asta să nu arĕtămŭ noĭ ómenĭ maĭ multă virtute şi înţelepciune decâtŭ animalele cari se sfâşie şi 'şĭ perdŭ viaţa încăerându-se între ele? De ce ne a datŭ Dumneḑeŭ viaţa? de ce omulŭ se adună în societate, trăesce în familie şi caută şi lucră ca să pótĕ avea subsistenţă şi a sprijini pe aĭ seĭ, ca stejarulŭ subt ramurele seale arborĭ ceĭ micĭ în contra vijelieĭ? Şi în scurtŭ, rĕmâne şi la mintea nóstră ca să ne facemŭ sórtea bună, saŭ rea!..

Zinca stândŭ între acestĭ junĭ, aşa că unulŭ ĭĭ venia la drépta şi altulŭ la stânga, se rĕdică între eĭ par'că era inspirată ca acele profetese din antichitate, vorbindŭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

cu înţelepciune de sórtea astorŭ copiĭ. — Noĭ aḑĭ ne amŭ într'unitŭ ca să ne facemŭ voe bună, să ne bucăramŭ de ocasia asta, să vorbimŭ şi să regulămŭ unŭ ce spre binele vostru : astă-ḑĭ este ḑiua fidanţăreĭ vóstre!.. Eŭ vorbescŭ Cleopatreĭ şi fratelui meŭ, la amênduoĭ, pe cari m'amŭ deprinsŭ să 'ĭ vĕḑŭ iubindu-se din copilărie, a se iubi ş'a se stima pênĕ în minutulŭ cândŭ uă nefericită întêmplare 'ĭ aŭ fostŭ despărţitŭ; eŭ 'ĭ amŭ învĕţatŭ cum să se iubéscă şi cum să se stime în primiĭ lorŭ aniĭ: unŭ adeveratŭ triumfŭ de virtute pentru amênduoĭ ; acum dérŭ totŭ eŭ ĭĭ apropiiŭ ca să perpetue acestŭ amorŭ ş'acéstă simpathie! . . Socotescŭ că ḑiua de mâine va aduce nuvele maĭ bune fratelui meŭ, şi cu acésta să se stingă şi acestŭ procesŭ în care elŭ este încurcatŭ...

Cleopatra asculta cu óre care religiositate acestea tóte, şi Ioniţă privia sinceritatea şi inocinţa descrise pe chipulŭ eĭ. — O! ḑise elŭ în sine, cunoscŭ câtŭ amŭ fostŭ de rĕtăcitŭ şi câtŭ judecamŭ lucrurile rĕŭ, creḑêndŭ că uă femeie eventuristă va fi ca Cleopatra virtuósă şi sinceră . Şi ceea ce mĕ face astă-ḑĭ să mĕ mirŭ e că cum póte cine-va ca să iubéscă uă femeie fără virtute, uă femeie fără moralitate, uă fiinţă perfidă ca aceea care m'a trădatŭ pe mine, alŭ căriia nume mĕ îngrozesce astă-ḑĭ? semnŭ că amŭ cunoscutŭ pré puçinŭ lumea p'atunceĭ şi defectele eĭ... O! Cleopatra a fostŭ şi este sinceră, ca a fostŭ fiinţa cea maĭ preţiósă care amŭ cunoscutŭ în viaţa mea!..

Acestĭ juniĭ, privindu-se cu multŭ interesŭ şi cu simpathie, presintaŭ dinainte-le, prin posiţiunea lorŭ, prin

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

căldurósa-le imaginaţiune, uă colónă pre care se înfăşura împregiuru-ĭ, întocmaĭ ca uă ghirlandă, istoria amoruluĭ lorŭ din copilărie: cumŭ eĭ aŭ crescutŭ subŭ unŭ acelaşĭ acoperişŭ, cum se iubiră în primiĭ lorŭ anĭ, cum eĭ se instruiră, cum făcéŭ bucuria întregeĭ lorŭ familiĭ, cum numele fecióreĭ era stimatŭ şi adoratŭ ca unŭ tipŭ de virtute, pênĕ în acea ḑi nefericita cândŭ eĭ fuseră despărţiţĭ, şi în frunte d'asupra acesteĭ colóne, era scrisŭ unŭ jurământŭ. — Cleopatro! ḑise Ioniţă tinereĭ femeĭ, ţiĭ minte unŭ óre-care angageamentŭ prin care noĭ ne-amŭ legatŭ în viaţă? D-ta aĭ juratŭ?.. — N'amŭ uitatŭ, respunde tînĕra femeie. — Ţiĭ minte totŭ ce ḑiceamŭ noĭ? ţi aducĭ aminte tóte aceste amĕnunte ce se atingŭ de aniĭ noştri fericiţĭ?.. — Nu voiŭ uita nimicŭ pênĕ la morméntŭ, respunde Cleopatra însufleţită prin presinţa soreĭ şi fratelui ce era în dreptŭ să o întrebe acestea tóte.

— Ce fericiţĭ eramŭ atuncĭ! ce amărâţĭ maĭ târḑiŭ!.. ḑise Ioniţă juneĭ femeĭ care stătea alăturia cu Zinca. Şi precumŭ crinulŭ şi trandafirulŭ, la uă uşóră suflare a zefiruluĭ, ş'apropie fruntea-le, cu picăturele de roă pe dênsele, d'a forma unŭ singurŭ buchetŭ din flórea lorŭ, aşa acestĭ junĭ întinseră braţele pe dinaintea suroreĭ care sta la miḑloculŭ lorŭ, se găsiră îmbrăţişaţĭ şi amênduoĭ plânseră. — Cleopatro! ḑise junele Ioniţă, tu eştĭ unŭ ângerŭ care viĭ să consolĭ în ultimile momente sufletulŭ celuĭ condamnatŭ; oh! Cleopatro! Cleopatra mea! tu celŭ puçinŭ mĕ veĭ plânge!.. Dérŭ aci n'arŭ fi fostŭ pentru eĭ numaĭ unŭ amorŭ simplu, ci espresiunea simţimentuluĭ, unŭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

idealŭ sublimŭ ce înflăcăréză sufletulŭ către unŭ ce măreţŭ şi angelicŭ: suvenire ale primilorŭ anĭ, compătimirea la nefericire şi la durere maĭ în urmă!.. Şi eĭ îşĭ dedeaŭ mâna, cari s'aŭ iubitŭ maĭ de multŭ, se fidanţaŭ, pentru ca să crédă şi s'aştepte nisce ḑile maĭ plăcute; cătară să se maĭ véḑă, să se esplice, să se iubéscă érăşĭ şi să pótĕ trăi pentru viitorŭ, care era dulcele lorŭ visŭ din copilărie; ènsă pré târḑiŭ; elŭ nu era maĭ mult omulŭ de altă dată .. Consumatŭ prin viaţa neregulată, sfâşiatŭ prin viciurĭ şi durerea consciinţeĭ pentru atâtea greşel ce făcuse, prada suferinţeĭ, şi maĭ multŭ ca tóte vermele car 'lŭ rodea atuncĭ, se aseména cu unŭ arbore vigorosŭ în flórea anilorŭ seĭ, pe care torentele l'a smulsŭ din rădĕcine şi 'lŭ duce dupe voia întêmplărilŭ, ca uă stêncă de pétră într'unŭ munte, ale căriia base sfărêmate de evenimente, stă gata a se prĕvăli, ca uă flóre ce numaĭ are viaţă, ca unŭ fructŭ ce se vestejesce maĭ 'naiute de timpu-ĭ; fără speranţă, fără ilusiunĭ, totulŭ era mortŭ pentru dênsulŭ; şi nicĭ chiar femeia care a iubit-o şi de care era iubitŭ în primiĭ seĭ anĭ, nu 'lŭ putea face ca să maĭ doriască viaţa? ast-felŭ împregiurările şi încurcăturile luĭ agravase nefericita sea posiţiune. Câtă nefericire!.. Prăpastia perḑăreĭ omuluĭ în viaţă are luciulŭ ghiăţeĭ şi răpeḑişulŭ rîpelorŭ, pe care uă-dată alunecândŭ se duce pênĕ în fundu-ĭ de unde numaĭ póte eşi. Pentru dênsulŭ acumŭ nu era decâtŭ lacrime şi uă profundă durere... Elŭ era acumŭ bolnavŭ, maĭ multŭ de-câtŭ bolnavŭ: era bolnavŭ cu mintea şi era bolnavŭ, nefericitulŭ! cu corpulŭ... Zinca, martura acesteĭ scene,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

se arĕta ca uă soră care lucra din tótă forţa ca să scape pe fratele eĭ. Ênsă tóte acestea se arĕtaŭ ca unŭ pré frumosŭ visŭ în imaginaţiunea unuĭ călĕtorŭ obositŭ ce se culcă şi adórme pe marginea unuĭ precipiciu.

Acum soçia arendaşuluĭ veni şi çise Zinchi că la timpulŭ meseĭ vorŭ merge împreună, şi că bărbatulŭ eĭ cată să sosiască negreşitŭ. Cleopatra şi Ioniţă érăşĭ vorŭ merge alăturia, lumea va vorbi éră de dênşi. Pênĕ cândŭ se va compta acéstă fericire?..

Îndată casa arendaşuluĭ avu unŭ óre-care aerŭ de solemnitate. Ospĕţulŭ era pregătitŭ. Mama, fiica, fratele şi sora aşteptaŭ pe domnulŭ caseĭ, şi apoĭ să învite şi vre-uă duoĭ, treĭ veciniĭ amicĭ, pentru ca óspĕţulŭ să fie strălucitŭ şi bucuria generalĕ. Dérŭ timpulŭ trece fără să ţie sémă de aste lucrurĭ, şi arendaşulŭ numaĭ venia.

Vĕçêndŭ că întârçie pré multŭ, acéstă familie a fostŭ nevoită, de uă-dată cu aprinsulŭ luminelorŭ, să servéscă masa. Ospeţulŭ şi bucuria se reduseră. Eĭ închinară în fericirea şi prosperitatea tutulorŭ; dérŭ bucuria avu ceva dă sérbĕtŭ pe busele celorŭ junĭ şi maĭ totŭ asemenĭ la ceĭ bĕtrânĭ. Ilusiunile la dênşi n'avéŭ maĭ multŭ culorile realităţiĭ precum altă-dată. Imaginaţia lorŭ nu aşa de ferbinte şi dorinţele lorŭ pré potolite, ca a le unorŭ bĕtrânĭ ce s'aŭ desgustatŭ d'a maĭ trăi. Şi acéstă palóre rĕspândită pe faça conmesenilorŭ, ş'acéstă stinsă bucurie, care abia mişca pe busele lorŭ, provinea numaĭ că arendaşulŭ, părintele caseĭ, şi de la care depindea îndreptarea lucrurilorŭ, lipsia dintre dênşiĭ? Fără pre-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

sinţa luĭ acestŭ ospĕţŭ seměna ca banchetulŭ celŭ de pe urmă alŭ unorŭ nefericiţĭ.

Fiindŭ de totŭ târdiŭ, Ioniţă şi sora sea se gătiră să plece. Dupĕ ce 'şĭ ḑiseră: nópte bună, junele nostru nu lipsi d'a îmbrăţişa pe frunte pe mirésa sea, pe iubita sea Cleopatra, de faţă cu mama eĭ şi cu sora luĭ. În sărutarea care i o dete se amestecă ce-va de arḑĕtorŭ şi totŭ-uă-dată rece ca marmura. Par'că de ajunulŭ nunteĭ se pregătia pentru dênşiĭ unŭ morměntŭ... Elŭ singurŭ nu putea să înţelégă ce însemnéză acéstă turburare internă ş'acea descoragére care 'ĭ coprinsese sufletulŭ. Înfine se petrecură strânsorĭ de mâinĭ, complimente, îmbrăţişărĭ din ambele părţĭ, şi eĭ plecară. Mama Cleopatreĭ a promisŭ Zinchi că a duoua ḑi o va anunţa în minutŭ ce va sosi soţiulŭ eĭ d'afară.

Cu înaintarea nopţiĭ, familiile se liniştiră; toţĭ doresc repausulŭ somnuluĭ.

— Mâine, soro, ḑise Ioniţă, ca unŭ omŭ ce nu trebuea să uite critica luĭ poziţiune, mâine e ḑiua din urmă pentru mine: orĭ numĕră cine-va pentru mine suma acea de galbenĭ, orĭ mergŭ la temniţă? — Luĭ nu 'ĭ veni în minte a ḑice ce-va şi d'aceĭ ce jefuescŭ Statulŭ în fie care ḑi cu miĭ şi miĭ de galbenĭ şi pênĕ la milióne, fără a se îngriji de vre-uă respundere, şi fără a căuta să'ĭ înapoeze vre-uă dată!..

Orĭ cum, elŭ pentru uă sumă ne'nsemnată ca acésta ce o datoria, îşĭ şi prescrisese sentinţa condamnăriĭ seale; ce ar' fi trebuitŭ să facă şi ce ar' fi urmatŭ să fie de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

aceĭ domnĭ de maĭ susŭ, alŭ cărora essemplu fu imitatŭ aşa de multŭ în aniĭ maĭ din urmă?..

— Ce ḑicĭ soro? nu séměna asta a lucru curatŭ?..

Te miră că după celelalte tóte îĭ venia să şi rîḑă.

— Nópte uşóră, soră! mâine cu bine!.. ḑise elŭ.

Zinca tăcu maĭ întêĭ, apoĭ respunse: — Nópte bună! mâine cu bine!.. Ea rĕmase nóptea acésta fără a închide ochiĭ; ea veghea asteptându apropierea ḑileĭ şi nuvela cea bună.

Nuvelele rele întrece în iuţială caiĭ sóreluĭ; ele vinŭ maĭ 'naintea auroreĭ şi pătrunde în domiciliurĭ, ca să desoleze fiinţele legănate cu vre uă speranţă. Abia se luminase de ḑiuă şi Zinca auḑi bătêndŭ la pórtă. — Cine? cine să fie? se întrebă ea în sine, şi 'şĭ puse iute îmbrăcămintea pe dênsa ca să iasă maĭ curêndŭ.

Femeia arendaşiuluĭ trimisese să o anunţe de grozava împregiurare ce i s'a întêmplatŭ soţiuluĭ eĭ în nóptea aceea: de cu séră elŭ fiindŭ gata să plece spre capitalĕ, unde 'lŭ aştepta familia, a fostŭ surprinsŭ de nisce hoţĭ, cari, după ce l'a torturatŭ, l'aŭ jefuitŭ şi de cincĭ miĭ polĭ imperialĭ, în care era socotită şi zestrea fiiceĭ seale; bietulŭ omŭ dintr'asta a rĕmasŭ cu mintea smintită...

Zinca cum auḑi d'acésta, înmărmuri şi se simţi coprinsă de nisce fiorĭ ca de frigurile morţiĭ. Ea se boci în sine şi se omorî tótă aducêndu-şĭ aminte înfricoşătórea preḑicere aceleĭ vrăjitóre pe care o consultase de maĭ multe orĭ. Acumŭ era ḑiuă: firmamentulŭ se luminase şi ómeniĭ circulaŭ pe strade.

Ioniţă, care dormise destulŭ, se deşteptase auḑindŭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

bătêndŭ în pórtă. Elŭ auḑi pe ḑiumĕtate cele ce se vorbise afară; şi fiindŭ că maĭ înţelegea şi dênsulŭ lucrurile ce se atingeaŭ despre elŭ, se sculă repede, se îmbrăcă; îşĭ luă pachetulŭ cu pistólele şi eşi pe din-dosŭ, ca sorasea să nu prinḑă de scire de plecarea luĭ.

N'a stătutŭ multŭ la gôndurĭ pentru a face acésta!

Cândŭ fu în departare la uă distanţă de casă, i se păru că aude óre care sunetŭ de lăncĭ, săbiĭ şi tropote de caĭ. Elŭ nu înturnă nicĭ capulŭ să véḑă cine e.

Amiculŭ seŭ intimŭ spuse că l'a vĕḑutŭ maĭ din-josŭ de barieră, ducêndu-se spre centrulŭ oraşuluĭ; negreşitŭ se dirigea către domiciliulŭ adversaruluĭ seŭ, pentru uă satisfacţiune ce'lŭ preocupa. Nu voia să lase unŭ compt nedesfăcutŭ între dênşiĭ; şi d'aceea merse decisŭ ca găsindulŭ de diminéţă, apucându-lŭ de la uşă cu pistolulŭ încărcatŭ în mână, s'arŭ fi regulatŭ eĭ în socotelĭ... Acolo îĭ spuse cine i a spusŭ, că baronulŭ de duoŭe nopţĭ n'a venitŭ p'acasă. Nemulţămitŭ şi d'acésta, că nu 'lŭ putu găsi, se 'ntórnă curêndŭ pe podulŭ-Mogoşóeĭ ţiindŭ calea spre barieră.

Era diminéţa cea maĭ senină, unŭ timpŭ liniştitŭ care promitea uă ḑi pré frumósă.

Aci pe şosea întâlnesce pe Nae Poporanulŭ, care eşise la patru ore de diminéţă ca să respire aerulŭ curatŭ, şi se înturna din escursiune aprópe de la Bănésa. — Nae! îĭ ḑice de departe Ioniţă cum îlŭ vĕḑu, tu aşa de diminéţă p'aicĭ? Poporanulŭ îĭ spuse scopulŭ eşireĭ de nópte din casă. — Dérŭ D-ta frate Ioniţă unde te ducĭ?— Mergŭ la Ferĕstrău să facŭ uă baie rece. — Aşa de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

diminéță? e rĕcóre.— Nu e nimicŭ, sùntŭ deprinsŭ cu asta, rĕspunde elŭ cu unŭ aerŭ dupĕ care trebuia să fie creḑutŭ. — Dérŭ, aproposito! ce-va care se atinge despre tine şi póte că nu sciĭ ênca nimicŭ, adăogă Poporanulŭ uitându-se în ochiĭ amiculuĭ seŭ ca cândŭ ar' fi voitŭ să véḑă nu isbesce subtilitatea amorulnĭ seŭ propriŭ, erĭ amŭ fostŭ la poliție pentru nisce trebĭ, şi amŭ cititŭ însu-mĭ ordinulŭ ministruluĭ către acéstă autoritate. N'apucaiŭ a'lŭ citi totŭ şi mi'lŭ luară de dinainte băeţiĭ d'acolo. Era acestŭ ordinŭ datŭ pentru tine...

O să fiĭ póte arestatŭ pentru delapidare de banĭ publicĭ, veĭ fi ḑatŭ judecăţiĭ şi veĭ perde şi rangulŭ; veĭ fi înscrisŭ în condica négră... Ministrulŭ nostru e pré severŭ, ţĭ amŭ maĭ spus-o eŭ: nu e de glumitŭ cu elŭ în ast-felŭ de treburĭ, pentru că nicĭ elŭ nu abusă, nu dă essemplu reŭ... nu fură!..

Ioniţă posomorî fruntea, şi făcu asupră-ĭ acelaşĭ efectŭ astă nuvelă, ca cum 'ĭ ar' fi ḑisŭ cine-va: făţĭ rugăciunea din urmă şi te pune în mormêtŭ.

— Să nu te superĭ!.. adăoga Poporanulŭ vĕḑêndŭ profunda turburare ce se petrecu în interiorulŭ amiculuĭ seŭ, eŭ ţĭ o spuseiŭ, să facĭ ce-va ca să scapĭ.

— Pitarulŭ Ioniţă N..., rĕspunde acesta cu óre-care urmă de egoismŭ, nu va fi arestatŭ cu dorobanţĭ, maltratatŭ şi degradatŭ; ci, pentru abaterea sea de la détoriĭ, pentru delictulŭ ce a comisŭ îşĭ va da elŭ séma!..

— Atâta sciŭ, atâta spuseiŭ, adăogă Poporanulŭ uitându-se cu nisce ochĭ descorageaţĭ la amiculŭ seŭ celŭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ca unŭ frate. Maĭ de multŭ voiamŭ eŭ să ”ți vorbescŭ și nu sciŭ ce mĕ opria. Par'că mĕ ținea ce-va!..

— Ascultă Nae, cândŭ Destinulŭ e în contra nóstră, viața e uă miserie!.. Continuă Ioniță, se vorŭ ḑice multe de mine, și ómeniĭ mĕ vorŭ judeca cum îĭ va veni fie căruia la gură, tu ênsă veĭ fi marturulŭ vorbelorŭ și conduiteĭ mele. Veĭ spune la toțĭ că Ioniță N... a fostŭ dominatŭ de slăbiciuniĭ, ênsă nicĭ uă-dată nu ”ĭ a lipsitŭ inima și n'a fostŭ desbrăcatŭ de caracterŭ... Vino! voiŭ să te îmbrățișezŭ; noĭ amŭ copilăritŭ împreună, și totd'auna fuserămŭ sinceriĭ amicĭ! Ioniță îmbrățișéză pe junele acesta, dérŭ nu cutézŭ să ”ĭ desvăléscă intențiunile seale maĭ departe. Poporanulŭ se desparte de amiculŭ seŭ fără a'ĭ trece prin minte că va fi ultima lorŭ întrevedere.

Cum ḑiserămŭ, era êncă pré de diminéță, nu era nimenĭ unŭ altulŭ pe șosea decâtŭ unŭ servitorŭ alŭ grădineĭ ce măturа cu unŭ târnŭ mare pe dinaintea basinuluĭ de pétră. — Du-te acum, omule; și veĭ veni maĭ târḑiŭ să măturĭ aicĭ, ḑice Ioniță servitoruluĭ care sgâi nisce ochĭ marĭ de a sci cine e acesta care îĭ ordónă acolea. Servitorulŭ vĕḑu că îĭ pică dinainte-ĭ duouĕ monete de argintŭ, le rĕdică de josŭ, se scărpină de uă-camdată în capŭ fără a maĭ ḑice uă vorbă, își luă la șpinare târnulŭ seŭ celŭ mare și se dirige spre uă parte a grădineĭ, ḑicêndŭ: mĕ voiŭ înturna maĭ târḑiŭ să măturŭ p'aicĭ. Ioniță rĕmase singurŭ cincĭ minute dinaintea basinuluĭ, șeḑu josŭ pe uă pétră câtŭ cugetă puçinŭ, și apoĭ scóse batista să ”și stérgă fruntea de sudóre. Se sculă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

d'acĭ şi se depărtă căt-va pe şosea, şi apoĭ merse la bufetarulŭ grădineĭ unde ceru apă şi dulcéţă.

Elŭ întêlnesce unŭ preutŭ ce venia călare spre tîrgŭ pe care îlŭ salută.

— Domnulŭ să fie cu tine tînĕrule! ḑise venerabilulŭ omŭ. Principiulŭ bineluĭ ş'alŭ rĕuluĭ se găsesse în omŭ tot-d'auna, şi elŭ căta să 'şĭ aducă aminte că e...

Cugetulŭ creştinŭ alŭ pietăţiĭ ş'alŭ evangeliĭ 'ĭ a vorbitŭ: nu da sufletŭlŭ teŭ Rĕuluĭ, tînĕrule!.. Urechia luĭ ênsă n'auḑi: inima îĭ era împetrită... şi mintea nu la locŭlŭ eĭ... Cugetulŭ celŭ rĕŭ alŭ ambiţiuneĭ ş'alŭ perḑăreĭ, predomnindu-lŭ maĭ multŭ, îĭ ḑice: Nu! nu! scapă, aruncă de la tine sarcina vieţeĭ, tînĕrule! scapă de la suferinţă!..

Elŭ se depărtă érăşĭ de la basinŭ unde venise a duoua óră, şi maĭ întârḑiă ca uă orĕ p'în grădină. Sórele resărise şi lumea începuse a circula în diferite direcţiunĭ pe şosea. Elŭ se preumbla; apoĭ se opri...

O durerósă sórtĕ! Ce vomŭ face în calitate de amicŭ alŭ acestuia? vomŭ plânge, saŭ ne vomŭ coprinde de gróză de unŭ asemenia accidentŭ? Vomŭ plânge cu toţiĭ pentru acela care maĭ 'nainte de timpulŭ seŭ trece din viaţă!..

Totulŭ ce putemŭ ḑice şi de care sûntemŭ pré încredinţaţĭ e că, în ultimile seale momente, pe lêngă numele celŭ scumpŭ alŭ suroreĭ seale ş'alŭ Cleopatreĭ, a proferatŭ acésta: *Virtutea şi credinţa uă-dată m'aŭ înălţatŭ*; *Viciulŭ şi pasiunile în urmă m'aŭ perdutŭ!*..

Uă detunare s'a auḑitŭ de pistolŭ... şi 'nfiorătórea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

faptă s'a terminatŭ... într'unŭ momentŭ cândŭ s'a întêmplatŭ să nu trécă nimenĭ p'acolo. Alergară servitoriĭ grădineĭ, funcţionariĭ de la barieră, particulariĭ călĕtorĭ, şi chiar poliţia, care se 'nsciinţă grabnicŭ, spre aleiŭ, puçinŭ maĭ în susŭ de basinulŭ celŭ mare de pétră, la şosea, unde infortunatulŭ Ioniţă N... zăcea tăvălitŭ în sângele seŭ. Elŭ ş'a curmatŭ şirulŭ ḑilelorŭ! . . . .

. . . . . .

În acéstă ḑi Bucurescĭĭ se treziră în resunetulŭ a treĭ impregiurărĭ remarcabile, una că: garnisona armateĭ de ocupaţiune ruse evacua capitala, trecêndŭ pe la capulŭ Poduluĭ-Mogoşóeĭ cu tobe şi cu trômbiţe, pentru a merge la Ploescĭ şi maĭ departe; a duoua: poliţia, prin aghenţiĭ eĭ a descoperitŭ capiĭ hoţilorŭ cari prădaŭ capitala şi ţéra întrégă, şi cari, în acea nópte, aŭ jefuitŭ pe arendaşulŭ menţionatŭ, nu departe de la Bucurescĭ; căpetenia de frunte alŭ acestorŭ banditĭ era acelŭ omŭ misteriosŭ ḑisŭ baronŭ, pe care poliţia îlŭ prinse pre delictŭ şi 'lŭ ţinu arestatŭ cu rigóre în arestulŭ eĭ. Asupra acestuĭ s'a găsitŭ corespondenţe şi uă listă de indivi ḑĭ, cu cari era în relaţiune de la baltă pênĕ 'n munţĭ; în acea listă s'a găsitŭ figurândŭ chiarŭ şi numele bĕtrânuluĭ fostŭ curierŭ... Cea d'a treia, sinuciderea aceluĭ june.

Acéstă nuvelă isbindŭ pe fie-care şi respândindu-se cu iuţiala fulgeruluĭ pênĕ la estremitatea capitaleĭ, alergaŭ ómenĭĭ din tóte suburbiile să vie să 'lŭ véḑă.

Duouĕ femeĭ, una junĕ şi ceelaltă matură, trecură îndată, frângându-şĭ mâinile şi omorêndu-se de durere, venindŭ cu uă trăsură la acestŭ locŭ tragicŭ, şi Poporanulŭ,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

amiculŭ intimŭ al celuĭ împuşcatŭ, alerga ţiindu-şĭ capulŭ descoperitŭ, aducândŭ cu dênsulŭ ómenĭ ca să 'lŭ rĕdice de acolo.

Ḍisele femeĭ oprindu-se dinaintea cadaveruluĭ, cea maĭ matură s'auḍia văităndu-se şi ḍicêndŭ: Oh! fratele meŭ! eŭ, care te amŭ crescutŭ! te amŭ iubit ca pe unŭ copilŭ şi frate, care amŭ făcutŭ totulŭ pentru înaintarea şi binele teŭ, n'amŭ creḍutŭ ca să trăescŭ să te vĕḍŭ ast-felŭ!.. şi ea se înecă în plânsŭ şi gemete dureróse. Acea maĭ junĕ se aplecă josŭ, ca cum ar' îngenuchia şi arŭ geli; desfăcu căméşa la petulŭ celuĭ mortŭ şi puse mâna pe inimă-ĭ ce êncă nu rĕcise; ea plângêndŭ şi maĭ tare, murmură aceste vorbe: «Pĕnĕ la mormêntŭ!!. » jurămêntulŭ mi 'l amŭ ţinutŭ, iubitulŭ meŭ! fidanţatulŭ! fratele şi iubitulŭ meŭ!.. Apoĭ căutândŭ în posunarulŭ de la gherocu, găsi duouĕ scrisorĭ particulare şi 'ntre ele unŭ buchetŭ de florĭ uscatŭ, dĕrŭ bine conservatŭ. Cleopatra cunoscu atuncĭ ce simţimênte a avutŭ elŭ pentru dênsa, şi că acestŭ buchetŭ, priimitŭ de la ea, a fostŭ ântêiulŭ şi ultimulŭ gagiŭ alŭ amoruluĭ lorŭ...

Prin religiune se opresce d'a se înmormênta în chimitire ceĭ sinucişĭ, ci numaĭ la vre-uă margine, şi maĭ de multe orĭ la câmpŭ. Nae Poporanulŭ în acéstă împregiurare, pentru a da totŭ concursulŭ şi a face ultimulŭ serviciu amiculuĭ seŭ, îlŭ rĕḍică într'uă căruţă, învelindu-lŭ totulŭ într'uă pânză, şi 'lŭ duse maĭ ântêĭ la spitalulŭ Filantropieĭ, care este aci aprópe, îlŭ mormêntă la margine şi 'ĭ puse uă cruce...

Mulţĭ aŭ ḍisŭ, dupĕ cum sciaŭ eĭ lucrurile, că elŭ s'a

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

omorîtŭ pentru uă femeie germană care a plecatŭ de la dênsulŭ; amicii seĭ aŭ cunoscutŭ adevĕrata causă.

Albanesulŭ, cum auḑi d'acéstă infortună în casa sea, alergă şi veni ceatalŭ-misilŭ într'uă postă, şi 'n duouĕḑecĭ şi patru de ore a fostŭ acasă.

— Aşa sûnteţĭ voĭ, cu obicciurile vóstre ciocoescĭ! ḑise albanesulŭ care plângea ca unŭ copilŭ pentru cumnatulŭ seŭ; eŭ amŭ ḑis-o de cândŭ era copilŭ: să 'lŭ dămŭ să înveţe unŭ meşteşugŭ: acum era să fie unŭ meşterŭ, unŭ industriaşŭ, unŭ comerciantŭ şi avea uă essistenţă sigură şi independentă!.. Femeia sea care asculta amărîtă şi desolată, imaginaţia eĭ era cu totulŭ isbită şi se cutremura aducêudu-şĭ aminte preḑicerea vrăjitóreĭ care i s fostŭ ḑisŭ de catastrofa acésta.

Unŭ lucru ênsă pré curiosŭ, Poporanulŭ, care, dup trecere de maĭ mulţĭ anĭ, s'a trimisŭ ca suplininte la tribunalulŭ unuĭ oraşŭ alŭ Dunăreĭ-de-josŭ, ni s'a spusŭ că a terminatŭ într'un felŭ dupĕ essemplulŭ amiculuĭ seŭ... Îlŭ plângemŭ!..

Spre încheere dérŭ: e gloriosŭ şi laudabile cândŭ móre cine-ca pentru patria sea, naţiune şi drepturile eĭ; earŭ mórtea sinucidereĭ este blamată şi detestată, e tractată ca uă nebunie aceluĭ care se sinucide...

Ioniţă N... a muritŭ la 20 Maie 1851 în flórea vieţeĭ, în etatea cea maĭ frumósă a omuluĭ, dupĕ ce a cunoscutŭ amorulŭ de mamă într'uă soră, amorulŭ femeĭ necorumpte, ş'acela alŭ femeieĭ perdute!..

Greşélele luĭ servéscă altora de învĕţătură! chiarŭ şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

acelora cari aŭ declaratŭ, c'aŭ făcutŭ uă pré mare greşélă în viaţa lorŭ politică...

Acea Tereza de care s'a vorbitŭ, în curêndŭ intră, în aceste ḑile de doliŭ, viindŭ cu uă căruţă de la Sibiiŭ, pe la capulŭ-poduluĭ-Mogoşóeĭ, în capitala despre care s'a ḑisŭ că se găsesce aurulŭ pe strade... Părinţiĭ juneluĭ germanŭ, pe care ea pretinse a'lŭ lua de bărbatŭ, cari aparţineaŭ de uă familie cu óre care distincţiune, neavêndŭ destulă garanţie despre móralitatea eĭ, care umblase încoa şi 'ncolo maĭ mulţĭ anĭ, se opuseră nelăsândŭ pe fiiulŭ lorŭ a se căsători cu dênsa; ea ênsă risipise acea sumă de galbenĭ şi maĭ multŭ, cari 'ĭ luase de la junele funcţionarŭ. Dérŭ acum venia érăşĭ să caute Fortună... Aci la Capulŭ-poduluĭ, ea se uită în tóte părţile să véḑă loculuĭ unde Ioniţă îşĭ luase ḑiua bună la peclarea eĭ; dérŭ, o! ḑi de durere! acum era roşitŭ de sângele luĭ!.. Va merge ea la sora luĭ spre a o consola?.. Acésta totŭ ce putu face a foctŭ să 'ĭ întórne spatele...

Cleopatra, în urma catastrofeĭ întêmplată împeţituluĭ eĭ, şi infortuneĭ ce ajunse pe părintele eĭ, care acum era alienatŭ, se decise, de 'ndată, a intra într'unŭ schitŭ de maice unde 'şĭ va petrece ḑilele. Ea conservă pentru tot-d'auna buchetulŭ care l'a purtatŭ junele eĭ frate...

FINE.

Bibl. Univ. Cluj
Nr. 2391 192 4
BIBLIOTECA ACADEMIEI ROMÂNE